

ZPRÁVA O VÝKONU DOHLEDU
NAD FINANČNÍM TRHEM

2015

ZPRÁVA O VÝKONU DOHLEDU NAD
FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2015

ISBN 978-80-87225-66-0

ÚVOD	5
EXECUTIVE SUMMARY	6
A. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2015	7
1. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2015	8
1.1 Stav regulace v oblasti finančního trhu	8
1.2 Změny zákonů	8
1.3 Vyhlášky ČNB	11
1.4 Vydaná úřední sdělení	12
2. VÝVOJ REGULACE EU V ROCE 2015	13
2.1 Směrnice	13
2.2 Nařízení	13
2.3 Prováděcí předpisy ke směrnicím a nařízením	14
2.4 Obecné pokyny	16
3. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2015	17
3.1 Licenční, schvalovací a povolovací činnost	17
3.2 Notifikace (v režimu jednotné licence)	24
3.3 Registrační činnost, zastoupení bank a finančních institucí	25
3.4 Dohled na dálku	26
3.5 Kontroly na místě	33
3.6 Sankční činnost	39
3.7 Monitorování subjektů finančního trhu v likvidaci	40
3.8 Centrální registr úvěrů	41
4. DOHLED NAD DODRŽOVÁNÍM PRAVIDEL OCHRANY SPOTŘEBITELE	42
4.1 Přehled podání spotřebitelů	42
4.2 Kontroly na místě	44
4.3 Právní a metodická činnost	44
5. VYHODNOCENÍ INFORMACÍ Z PODÁNÍ VEŘEJNOSTI	45
5.1 Vyhodnocení informací z podání veřejnosti doručených ČNB v roce 2015 v oblasti výkonu dohledu nad dodržováním odborné péče na finančním trhu	45
5.2 Vyhodnocení informací z podání spotřebitelů doručených ČNB v roce 2015	52
5.3 Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	62
6. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	63
6.1 Spolupráce v rámci evropských orgánů dohledu nad finančním trhem	63
6.2 Spolupráce v rámci struktur Evropské rady pro systémová rizika	66
6.3 Spolupráce v rámci struktur Evropské centrální banky	66
6.4 Spolupráce ve vztahu k radě EU a jejím strukturám	67
6.5 Spolupráce v rámci ostatních mezinárodních institucí a asociací	68
6.6 Spolupráce s národními orgány dohledu	69
6.7 Bankovní unie a projekt unie kapitálových trhů	69

B. VÝVOJ FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2015	71
1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2015	72
2. VÝVOJ V SEKTORECH ÚVĚROVÝCH INSTITUCÍ	74
2.1 Struktura bankovního sektoru	74
2.2 Pracovníci a obchodní místa	77
2.3 Distribuční kanály a platební karty	78
2.4 Činnost bankovního sektoru	79
2.5 Kvalita aktiv	91
2.6 Hospodářské výsledky a ziskovost bankovního sektoru	94
2.7 Kapitálové vybavení bankovního sektoru	98
2.8 Vývoj sektoru družstevních záložen	101
3. VÝVOJ NA KAPITÁLOVÉM TRHU	106
3.1 Obchodníci s cennými papíry	106
3.2 Fondové investování	109
3.3 Penzijní společnosti a jimi obhospodařované fondy	113
3.4 Regulované trhy	117
4. VÝVOJ NA POJISTNÉM TRHU	120
4.1 Subjekty pojistného trhu	120
4.2 Vývoj předepsaného pojistného	121
4.3 Vývoj nákladů na pojistná plnění	123
4.4 Aktiva pojišťoven	124
4.5 Pasiva pojišťoven	126
4.6 Výsledky hospodaření	127
C. PŘÍLOHY	128
SEZNAM ZKRATEK	138

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem je vypracovávána v České národní bance od roku 2006¹, kdy jí novelou zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, vznikla nová zákonná povinnost předkládat tuto Zprávu za každý uplynulý kalendářní rok a nejpozději do 30. června roku následujícího tuto Zprávu předložit Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě k informaci.

Předkládaná Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2015 se skládá ze dvou částí.

Část A informuje o přímém výkonu dohledu nad finančním trhem, změnách v právních předpisech regulujících finanční trh, o zavádění nových přístupů s cílem zvýšení stability a transparentnosti finančního trhu, o subjektech na finančním trhu ČR, o licenčních a sankčních řízeních, o mezinárodní spolupráci ČNB v oblasti dohledu a dále poskytuje informace o podáních veřejnosti v oblasti dohledu nad finančním trhem a ochrany spotřebitele.

Část B popisuje vývoj jednotlivých sektorů finančního trhu, nad nimiž vykonává dohled ČNB, tj. úvěrových institucí, pojišťoven, penzijních fondů a kapitálového trhu v daném roce.

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem slouží rovněž k informování zejména odborné veřejnosti o širokém spektru aktivit ČNB v oblasti výkonu dohledu nad tuzemským finančním trhem a o stavu a vývoji tohoto trhu v roce 2015.

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem za rok 2015 bude, stejně jako jednotlivé Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem za roky 2006–2014, uveřejněna v českém a anglickém jazyce na webových stránkách ČNB.

Zpráva byla projednána a schválena bankovní radou České národní banky dne 16. června 2016.

¹ Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem za léta 2006 až 2014 jsou zveřejněné na webových stránkách ČNB www.cnb.cz > Dohled a regulace > Souhrnné informace o finančním sektoru > Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem.

Česká národní banka je integrovaný orgán dohledu nad finančním trhem v České republice. Vykonává dohled nad bankami, družstevními záložnami, penzijními společnostmi, penzijními fondy, investičními společnostmi, investičními a podílovými fondy, obchodníky s cennými papíry, pojišťovnami, pojišťovacími a investičními zprostředkovateli a dále doplňkový dohled nad finančními konglomeráty. Mezi ostatní regulované subjekty, nad nimiž vykonává ČNB dohled, patří platební instituce, instituce elektronických peněz, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu. ČNB provádí rovněž kontroly u držitelů povolení k činnosti směnárníka.

Významnou součástí dohledu nad finančním trhem je oblast ochrany spotřebitele. I v roce 2015 přispěla ČNB k ochraně oprávněných zájmů řady klientů finančních institucí a k rozvoji finanční gramotnosti.

V zájmu zajištění transparentnosti dohledu vůči veřejnosti vydává ČNB tuto Zprávu o výkonu dohledu, operativně komunikuje významné kroky dohledu a jeho vybraná zjištění nebo přístupy. Výkon dohledu nad finančním trhem významně přispívá ke stabilitě finančního systému. Ve svém souhrnu představuje činnosti, které se týkají zejména povolovacích a schvalovacích řízení, plnění informačních povinností, výkonu dohledu na místě i na dálku a mezinárodní spolupráce.

Česká národní banka vykonává dohled nad finančním trhem, který je založen na „vpřed hledícím“ systému vyhodnocování rizikového profilu a míry systémové významnosti dohlížených institucí. Zohledňován je i aktuální vývoj finančního sektoru. Dohled na dálku vykonávaný ČNB spočívá v průběžném sledování činnosti a hospodaření jednotlivých subjektů finančního trhu a ve vyhodnocování vývoje trhu jako celku, včetně jeho dílčích segmentů. Mezi základní činnosti dohledu na dálku patří kontrola dodržování příslušných právních předpisů, kontrola dodržování pravidel obezřetného podnikání, pravidelné vyhodnocování finanční situace jednotlivých regulovaných subjektů a pravidel odborné péče.

Činnost dohledu na místě se řídí každoročně schvalovaným plánem kontrol na místě, který se opírá zejména o výstupy z interního analytického systému rizikového hodnocení dohlížených institucí, dále o informace získávané v rámci průběžného dohledu na dálku a na místě, a v neposlední řadě o požadavky zahraničních regulátorů. Kromě samotných kontrolních šetření je náplní práce dohledu i schvalování pokročilých metod pro výpočet kapitálových požadavků. Vzhledem k propojenosti finančních trhů je soustavně prohlubována spolupráce se zahraničními regulátory.

Regulatorní rámec pro výkon dohledu nad finančním trhem byl v roce 2015, stejně jako v předchozích letech, výrazně ovlivněn evropskou legislativou. K podstatným částem této legislativy patřila směrnice stanovující rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků BRRD a směrnice o pojištění vkladů. Směrnice Solventnost II se promítla do návrhu novely zákona o pojišťovnictví. Další změny se promítly do tuzemských právních předpisů, zejména do zákona o bankách, zákona o ozdravných postupech a řešení krizí, zákona o podnikání na kapitálovém trhu a zákona o spotřebitelském úvěru.

Součástí dohledové činnosti je vyhodnocení informací z podání veřejnosti v oblasti dohledu nad finančním trhem a ochrany spotřebitele. Podání veřejnosti představují podstatný zdroj informací o plnění zákonných povinností dohlížených subjektů vůči klientům.

Finanční trh ČR se v roce 2015 vyvíjel dobře. Bankovní sektor byl i v roce 2015 stabilní, ziskový, likvidní a dobře kapitálově vybavený. Všechny banky dodržovaly stanovené minimální regulatorní limity kapitálových poměrů s dostatečnou rezervou. Kvalita úvěrového portfolia tuzemských bank zůstává i přes dílčí zhoršení některých ukazatelů nadále vysoká. Sektor družstevních záložen dosáhl v roce 2015 zisku, hospodaření sektoru jako celku se zlepšilo. Rovněž kvalita úvěrového portfolia se mírně zlepšila. Kapitálové poměry sektoru družstevních záložen jako celku na konci roku 2015 převyšovaly stanovené minimální regulatorní hodnoty.

V sektoru obchodníků s cennými papíry meziročně vzrostl počet zákazníků a zvýšil se objem aktivně spravovaných (obhospodařovaných) prostředků i celková hodnota zákaznického majetku. Sektor je ziskový a disponuje dostatečným kapitálem. Objem aktiv obyvatelstva investovaných prostřednictvím tuzemských fondů kolektivního investování roste již třetím rokem po sobě. Penzijní společnosti dosáhly kladného hospodářského výsledku a zvýšily hodnotu aktiv v jimi spravovaných fondech.

Hospodaření pojišťoven dosáhlo v roce 2015 dobrých výsledků, přestože došlo k poklesu celkového předepsaného pojistného. Čistý zisk za celý sektor pojišťoven se zvýšil o 19,7 % oproti roku 2014.

ČÁST A

DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2015

1. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2015

1.1 STAV REGULACE V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU

Česká národní banka (ČNB) se v průběhu roku 2015 podílela na implementaci rychle se měnících pravidel Evropské unie (EU) v oblasti finančního trhu a na úpravách regulatorního rámce v České republice (ČR). Činnost ČNB v oblasti spolupráce na přípravě nových zákonů zahrnovala spolupráci nejen s Ministerstvem financí ČR (MF), ale rovněž i s dalšími orgány státní správy (např. Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo průmyslu a obchodu). ČNB v návaznosti na připravované změny zákonů zpracovala návrhy vyhlášek a vydala řadu výkladových stanovisek k aplikaci regulatorních požadavků účastníky finančního trhu.

1.2 ZMĚNY ZÁKONŮ

ČNB se zapojuje do přípravy zákonů a nařízení vlády v oblasti finančního trhu, především na základě Dohody o spolupráci při přípravě návrhů vnitrostátních právních předpisů týkajících se finančního trhu, která byla uzavřena mezi ČNB a MF v květnu 2006². ČNB je současně oficiálním připomínkovým místem k návrhům těchto zákonů v rámci legislativního procesu.

V roce 2015 probíhala za aktivního zapojení ČNB příprava zákonů upravujících podnikání finančních institucí a dalších osob podléhajících regulaci a dohledu, mj.:

Zákon o ozdravných postupech a řešení krizi a související novely

Zákon je transpozicí směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků (BRRD). Upravuje především náležitosti a postup přípravy ozdravných plánů a plánů řešení krize, opatření včasného zásahu a nástroje pro řešení krize, včetně vládních stabilizačních nástrojů. Dále obsahuje zřízení Garančního systému finančního trhu, v jehož rámci bude existovat Fond pro řešení krize a Fond pojištění vkladů. ČNB na přípravě zákona úzce spolupracovala, včetně účasti ve společném týmu s MF, který text zákona sepsal. Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 28. prosince 2015. Účinek transpozice BRRD se tak projeví plně až v roce 2016.

Novela zákona o bankách (transpozice DGS2)

Novela zákona o bankách (kromě změn souvisejících s transpozicí BRRD, viz výše) transponuje směrnici o pojištění vkladů (DGS2), která zavádí nový způsob výpočtu příspěvků do fondu pojištění vkladů založený na posouzení rizikovosti jednotlivých institucí, zkracuje lhůty pro výplatu náhrad a umožňuje v některých případech náhrady přesahující částku 100 tis. EUR. V rámci meziresortního připomínkového řízení uplatnila ČNB zásadní připomínky k výpočtu příspěvku do Fondu pojištění vkladů, k ustanovením zjednodušujícím ochranu zákaznického majetku obchodníků s cennými papíry a k oblasti platebních služeb. MF připomínky a návrhy akceptovalo. Novela zákona byla vyhlášena ve Sbírce zákonů dne 28. prosince 2015.

Novela zákona o pojišťovnictví

Návrh novely zákona o pojišťovnictví transponuje směrnici Solventnost II. Transpoziciční lhůta byla stanovena na 31. března 2015 a lhůta pro aplikaci národních transpozicičních předpisů na 1. ledna 2016.

V únoru 2015 byl návrh zákona projednán vládou ČR s tím, že zásadní připomínky ČNB, navrhuující rozložení výplaty provizí pojišťovacím zprostředkovatelům a vyjmutí EGAP z působnosti zákona vzhledem k její základní činnosti, nebyly akceptovány. Od dubna do listopadu 2015 byl návrh novely projednáván v Poslanecké sněmovně, která jej 13. listopadu 2015 ve třetím čtení zamítla. Důvodem zamítnutí novely zákona byly návrhy k regulaci provizí placených pojišťovnami pojišťovacím zprostředkovatelům. Následně MF připravilo upravený návrh zákona transponujícího směrnici Solventnost II dle připomínek poslanců a bez regulace provizí. Jeho projednání vláda ČR odložila na leden 2016.

² Viz http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/postaveni_cnb/download/dohoda_CNB_MF.pdf

Nový režim Solventnost II pro pojišťovny nebyl v ČR v daném termínu implementován. Pro tuzemské pojišťovny a výkon dohledu ČNB je tak stále závazné současné znění zákona o pojišťovnictví (režim směrnice Solventnost I). Současně však pokračovala příprava pojišťoven a dohledu ČNB na nový režim Solventnost II.

Novela zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích

Návrh novely zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích by měl nově upravit kategorie zprostředkovatelů a způsob jejich registrace, umožnit aktualizaci registru dle aktuálního stavu zprostředkovatelů, zvýšit požadavky na jejich odbornou způsobilost a pravidla jednání se zákazníky. Stejně povinnosti by měla plnit i pojišťovna při přímé distribuci pojistných produktů. V souvislosti s projednáváním novely zákona o pojišťovnictví vláda ČR rozhodla dne 7. července 2015 o stažení návrhu zákona z jednání Poslanecké sněmovny a během druhé poloviny roku 2015 nebyla novela do Poslanecké sněmovny znovu předložena.

Novela zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou

Novela přizpůsobuje zákon rekodifikaci soukromého práva a zpřesňuje definice některých pojmů v oblasti financování vývozu. Obsahuje rovněž nová pravidla pro výkon kontroly České exportní banky ze strany MF, včetně přístupu k informacím o konkrétních obchodních případech. Dále novela podstatně mění ustanovení týkající se Exportní garanční a pojišťovací společnosti (EGAP), zejména rozsah aplikace zákona o pojišťovnictví na činnost EGAP, výkon dohledu a plnění kapitálových požadavků. Vzhledem k tomu, že ustanovení zákona týkající se kapitálových požadavků byla formulována i s ohledem na následně Poslaneckou sněmovnou zamítnutý návrh novely zákona o pojišťovnictví s transpozicí směrnice Solventnost II, nejsou tato ustanovení zákona na EGAP aplikovatelná až do doby řádné transpozice této směrnice. Ostatní změny regulace EGAP nesouvisející s transpozicí směrnice Solventnost II, obsažené v zákoně o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, jsou aplikovatelné již od 1. ledna 2016. Novela zákona byla vyhlášena ve Sbírce zákonů dne 10. září 2015.

Novela zákona o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu

Novela zákona o cestovním ruchu přináší řadu podstatných změn v části týkající se pojištění cestovních kanceláří, zejména zavádí celou řadu informačních povinností cestovních kanceláří, zakazuje prodej zájezdů, pokud by byl překročen sjednaný limit pojištění, upravuje osobní odpovědnost vedení cestovní kanceláře a správní delikty. V rámci projednávání zákona byla hlavní otázkou navrhovaná povinnost pojišťovny poskytnout plnění do výše oprávněných nároků zákazníků (bez ohledu na sjednaný pojistný limit). Poslanecká sněmovna nakonec schválila, že pojišťovny plní pouze do výše sjednaného limitu. Výše limitu by ovšem měla odpovídat riziku dané cestovní kanceláře. Novela zákona byla vyhlášena ve Sbírce zákonů dne 14. prosince 2015.

Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu a souvisejících zákonů

Návrh novely tohoto zákona představuje implementaci nařízení o centrálních depozitářích (CSDR), směrnice o transparentnosti kotovaných emitentů (TD) a novely směrnice o standardních fondech (UCITS V). ČNB uplatnila k návrhu připomínky, mezi hlavní patřily požadavky na zrušení navrhovaného ustanovení o stanoviscích MF k výkladu předpisů zavazujících ČNB v režimu *comply or explain* a na zrušení institutu, nebo podstatné omezení rozsahu činností investičních zprostředkovatelů (na nástroje kolektivního investování a některé dluhopisy). Všechny zásadní připomínky ČNB byly vypořádány. Vláda ČR projednala návrh zákona začátkem srpna 2015 a předložila jej Poslanecké sněmovně k projednání, které nebylo do konce roku 2015 ukončeno.

Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu a dalších předpisů (MiFID II)

Návrh novely uvedeného zákona transponuje směrnici a nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFID II, MiFIR) a nařízení o opatřeních proti manipulaci s trhem (MAR). Zástupci ČNB se účastnili jednání s MF i dotčenými asociacemi účastníků trhu, na kterých byly diskutovány základní koncepční otázky nové právní úpravy. V rámci meziresortního připomínkového řízení uplatnila ČNB řadu připomínek a návrhů, které se týkaly např. vymezení povinností představenstva a dozorčí rady, omezení zkoušek odbornosti jen na distributory a ne na jiné zaměstnance obchodníků s cennými papíry, vyloučení přezkumu podmínek pro zápis vázaných zástupců ze strany ČNB, úpravy zmocnění pro vyhlášky a doplnění přechodných ustanovení.

1. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2015

Na jednání pléna Legislativní rady vlády (LRV) dne 12. listopadu 2015 bylo projednávání návrhu novely zákona po sdělení připomínek členů LRV přerušeno. V rámci zapracování připomínek členů LRV poskytovala ČNB konzultace MF, přičemž navrhla úpravu některých dílčích oblastí (např. způsob aplikace MiFID II na strukturované vklady, odpovědnost obchodníka s cennými papíry při outsourcingu a dohled nad dodržováním pravidel jednání pobočkou zahraničního obchodníka s cennými papíry).

Zákon o spotřebitelském úvěru

Návrh zákona transponuje směrnici o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení (MCD) a nahrazuje zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru. Návrh zákona nově upravuje podmínky pro povolení činnosti nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelského úvěru, stanoví pravidla jednání se spotřebiteli včetně posuzování jejich úvěruschopnosti a určuje orgán dohledu nad činností všech poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelského úvěru. V rámci meziresortního připomínkového řízení uplatnila ČNB k návrhu zákona zásadní připomínky, které se týkaly především nesouhlasu s integrací dohledu nad nebankovními poskytovateli a zprostředkovateli úvěrů do ČNB (chybí souvislost se zákonnými cíli ČNB, bez kompenzace nákladů ČNB na dohled vzniká riziko měnového financování, integrace nepřináší pozitivní efekty, nejsou důvody pro obezřetnostní dohled nad těmito subjekty), zaváděním kapitálové přiměřenosti nebankovního poskytovatele spotřebitelských úvěrů, nesprávné úpravy definice RPSN (roční procentní sazba nákladů) a odbornosti distributorů spotřebitelských úvěrů. MF zásadním připomínkám vyhovělo, s výjimkou určení ČNB jako orgánu dohledu. Vláda ČR projednala návrh zákona začátkem prosince 2015 a předložila jej k projednání Poslanecké sněmovně.

Novela zákona o opatřeních proti praní peněz

Návrh novely zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a dalších souvisejících zákonů je transpozicí 4. směrnice AML. V rámci meziresortního připomínkového řízení ČNB zejména požadovala zachování opatření k řízení rizik jako povinné součásti systému vnitřních zásad, zavedení správního deliktu pro situace, kdy povinná osoba neuplatňuje odpovídající strategie a postupy vnitřní kontroly, a přístup ČNB do evidence skutečných majitelů právnických osob (s významem pro dohled i licenční činnost). Připomínky byly vypořádány. Následně byl návrh projednáván v LRV, která jej vrátila MF k dopracování. Dopracování návrhu a jeho předložení vládě se předpokládá v prvním čtvrtletí 2016.

Zákon o centrální evidenci účtů

Návrh zákona o centrální evidenci účtů (CEÚ) má za cíl umožnit vybraným orgánům (finanční a celní správa, orgány činné v trestním řízení, FAÚ a zpravodajské služby), které již v současnosti mohou získávat informace od bank a družstevních záložen, rychle zjistit, ve které úvěrové instituci má či měl subjekt jejich zájmu vedený účet. Správcem CEÚ má být ČNB.

K návrhu zákona, který vypracovalo MF, uplatnila ČNB v rámci meziresortního připomínkového řízení větší množství připomínek. Jednalo se zejména o úpravu financování CEÚ ze strany státu a vymezení okruhu oprávněných tazatelů a předávaných informací. MF návrhy ČNB akceptovalo. Dne 29. října 2015 se uskutečnilo jednání LRV, která vzhledem k uplatněným připomínkám svých členů (vedle formulačních úprav se jednalo především o doplnění zprávy o regulatorních dopadech) projednávání návrhu zákona přerušila. Připomínky byly ve spolupráci MF a ČNB zapracovány a předpokládá se předložení do Poslanecké sněmovny v 1. čtvrtletí 2016.

Novela zákona o auditorech

Návrh novely zákona o auditorech je transpozicí novely směrnice o povinném auditu účetních závěrek (směrnice 2014/56/EU) a adaptací na nové nařízení č. 537/2014 o dodatečných požadavcích na povinný audit v subjektech veřejného zájmu. ČNB uplatnila v rámci meziresortního připomínkového řízení několik zásadních připomínek (např. k omezujícím podmínkám pro ČNB při odmítání nevhodně zvoleného auditora dohlíženou účetní jednotkou, nevhodně nastaveným pravidlům zajišťování nezávislosti vnitřního auditu a jeho funkční podřízenost výboru pro audit a délce trvání auditorské zakázky až na dobu 20 let). MF připomínkám vyhovělo, nicméně zatímní využití diskrece na prodloužení lhůty auditní zakázky až na 20 let bylo v návrhu zákona ponecháno. Legislativní proces nebyl v roce 2015 ukončen.

Insolvenční zákon

ČNB zpracovala podnět na úpravu insolvenčního zákona, podle kterého by likvidátor byl insolvenčním soudem automaticky ustanoven insolvenčním správcem v případě úpadku úvěrové instituce nebo pojišťovny. Uvedený podnět byl projednán s MF a Ministerstvem spravedlnosti, které je gestorem insolvenčního zákona, a zapracován do připravované novely tohoto zákona.

1.3 VYHLÁŠKY ČNB

Česká národní banka je na základě zmocnění, která jsou vymezena v jednotlivých zákonech, oprávněna vydávat prováděcí právní předpisy ve formě vyhlášek. V roce 2015 připravila ČNB několik vyhlášek souvisejících s novými návrhy zákonů v oblasti finančního trhu, jejichž účinnost byla zpravidla navrhována ke dni účinnosti daného zákona. S ohledem na průběh legislativního procesu jednotlivých zákonů však nebylo možné legislativní proces těchto připravených vyhlášek dokončit (viz 1.2). Jednalo se o níže uvedené návrhy vyhlášek:

- Vyhláška, kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví. Vyhláška obsahuje způsob výpočtu solventnostního kapitálového požadavku, podmínky pro použití interního modelu a vyrovnávací úpravy bezrizikové výnosové křivky, rozsah, způsob a lhůty pro uveřejňování údajů, vyhodnocování citlivosti technických rezerv a použitelného kapitálu, náležitosti a strukturu zprávy o ověření řídicího a kontrolního systému a zprávy o ověření uveřejňovaných informací ve zprávě o solventnosti a finanční situaci a způsob výplaty a stanovení odměny a náhrady hotových výdajů nuceného správce a likvidátora tuzemské pojišťovny nebo tuzemské zajišťovny.
- Vyhláška o žádostech a oznámeních podle zákona o pojišťovnictví, která stanoví náležitosti žádosti o povolení a souhlasy související s výkonem činností podle zákona o pojišťovnictví, konkrétně náležitosti žádosti o povolení k provozování pojišťovací činnosti a zajišťovací činnosti, souhlas se změnou rozsahu povolení k činnosti, souhlas k nabytí nebo zvýšení kvalifikované účasti na tuzemské pojišťovně nebo tuzemské zajišťovně nebo k jejich ovládnutí a souhlas s přeměnou tuzemské pojišťovny nebo tuzemské zajišťovny, a to včetně stanovení formátů a technických náležitosti těchto žádostí a souhlasů.
- Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 215/2012 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci některých produktů na finančním trhu. Vyhláška upravuje rozsah odborných znalostí a dovedností pro distribuci pojištění, minimální rozsah věcných, organizačních a personálních předpokladů akreditované osoby a minimální standard odborné zkoušky.
- Vyhláška o žádostech podle zákona o distribuci v pojišťovnictví. Vyhláška stanoví náležitosti žádosti o oprávnění k provozování činnosti samostatného zprostředkovatele a samostatného likvidátora pojistných událostí a oznámení pro účely zápisu vázaného zástupce do registru.
- Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška reaguje na novelu zákona o podnikání na kapitálovém trhu, která vedle dalších změn provádí rovněž adaptaci na přímo použitelné nařízení upravující činnost centrálního depozitáře cenných papírů. Z tohoto důvodu se v této vyhlášce vypouští příslušné části týkající se centrálního depozitáře.
- Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 234/2009 Sb., o ochraně proti zneužívání trhu a transparentci. Novela vyhlášky především reaguje na změny zákona o podnikání na kapitálovém trhu transponující novelu směrnice o transparentnosti.
- Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 244/2013 Sb., o bližší úpravě některých pravidel zákona o investičních společnostech a investičních fondech. Novela vyhlášky vychází z rozsahu oznamovacích povinností definovaných zákonem a stanoví jejich strukturu, formu a způsob zaslání, dále upravuje používání jazyků pro uveřejňování informací investičními fondy a vymezuje kapitál investiční společnosti s odkazem na vybraná ustanovení přímo použitelného nařízení EU.

1. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2015

- Vyhláška o vzoru informačního přehledu o systému pojištění pohledávek z vkladů pro klienta. Návrh vyhlášky byl vypracován v návaznosti na návrh novely zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, které transponovaly směrnici o pojištění vkladů (DGSD). Vzor informačního přehledu v návrhu vyhlášky odpovídá vzoru stanovenému v příloze I směrnice DGSD a respektuje ve směrnici nastavený obsah i strukturu poskytovaných informací.

1.4 VYDANÁ ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ

ČNB vydává úřední sdělení, kterými informuje o skutečnostech důležitých pro účastníky finančního trhu při aplikaci právních předpisů. V roce 2015 se jednalo o tato úřední sdělení:

- Úřední sdělení České národní banky ze dne 12. ledna 2015 k některým ustanovením zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, týkající se jednotné licence.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 14. ledna 2015, kterým se zveřejňuje maximální výše technické úrokové míry.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 5. června 2015 k postupu družstevních záložen v souvislosti se změnou podmínek týkajících se vkladů u družstevních záložen od 1. července 2015.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 10. června 2015 k přístupu České národní banky při vyhodnocování výroční zprávy, účetní závěrky a zprávy auditora družstevní záložny o ověření řídicího a kontrolního systému v souvislosti s novelou zákona o spořitelních a úvěrních družstvech č. 333/2014 Sb. od 1. července 2015.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 28. srpna 2015 o uznání odborné zkoušky organizované Vysokou školou finanční a správní, o.p.s.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 10. září 2015 k výkonu činnosti bank a spořitelních a úvěrních družstev – expozice vůči České národní bance uznatelné pro účely ukazatele krytí likvidity.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 2. listopadu 2015 k ověřování dostatečného krytí úvěrových ztrát.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 14. prosince 2015 o uznání odborné zkoušky „Investiční poradce se specializací pro kolektivní investování (IP-KI)“ organizované Evropskou asociací finančního plánování Česká republika.

Na webových stránkách ČNB bylo dále uveřejněno 17 sdělení o vydání obecných pokynů evropských orgánů dohledu, s vyjádřením, že se ČNB bude těmito pokyny řídit. Jednalo se zejména o obecné pokyny vydané ke směrnici Solventnost II (např. k interním modelům, skupinové solventnosti, kolegiím orgánů dohledu, zveřejňování informací, řídicímu a kontrolnímu systému a vlastnímu posouzení rizik a solventnosti) a ke směrnici BRRD (např. k podmínkám pro vnitroskupinovou finanční podporu a pro uplatnění opatření včasného zásahu, škále scénářů, které se mají použít v ozdravných plánech a specifikaci opatření ke zmírnění nebo odstranění překážek způsobilosti k řešení krize).

ČNB rovněž poskytovala účastníkům trhu a veřejnosti informace v podobě stanovisek a odpovědí na dotazy v oblasti regulace finančního trhu. V roce 2015 bylo uveřejněno na webových stránkách ČNB celkem deset výkladových stanovisek a zodpovězeno téměř 500 dotazů k regulaci finančního trhu, které ČNB obdržela písemně nebo prostřednictvím elektronické podatelny.

Úplný přehled platných vyhlášek, opatření obecné povahy, úředních sdělení ČNB a stanovisek ČNB, týkajících se finančního trhu, je pravidelně aktualizovaný na webových stránkách ČNB > Dohled a regulace > Legislativní základna.

2. VÝVOJ REGULACE EU V ROCE 2015

V roce 2015 pokračovaly na úrovni Evropské komise (Komise), Rady a Evropského parlamentu (EP) intenzivní práce na nových předpisech regulace finančního trhu. Vzhledem k tomu, že stále více regulací EU je vydáváno formou přímo použitelných nařízení, nabývá na významu potřeba aktivního zapojení do tvorby těchto předpisů. ČNB proto věnovala návrhům Komise mimořádnou pozornost a průběžně k nim zpracovávala stanoviska. Zástupci ČNB aktivně prosazovali pozice ČNB k uvedeným klíčovým tématům ve výborech a pracovních skupinách v rámci struktur EU. Do přípravy prováděcích předpisů ke směrnicím a nařízením se ČNB zapojila v rámci evropských orgánů dohledu.

2.1 SMĚRNICE

Směrnice o zprostředkování v pojišťovnictví (IMD 2/IDD)

Revizi směrnice odůvodnila Komise zejména potřebou posílit prvky ochrany spotřebitele, zajistit regulaci konzistentní s pravidly na kapitálovém trhu a sjednotit přístup k výkonu dohledu v oblasti distribuce a k správnému trestání. Podoba směrnice z velké části odpovídá požadavkům, které ČNB prosazuje i na národní úrovni, zejména pokud jde o mezisektorové sladění požadavků. Směrnice byla schválena Evropským parlamentem 24. listopadu 2015 a 14. prosince téhož roku Radou EU. V Úředním věstníku EU nebyla do konce roku 2015 uveřejněna.

2.2 NAŘÍZENÍ

Nařízení ke směrnici Solventnost II

V Úředním věstníku EU bylo dne 17. ledna 2015 vyhlášeno nařízení Komise č. 35/2015, kterým se doplňuje směrnice o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejímu výkonu (Solventnost II). Nařízení upravuje detaily ze směrnice Solventnost II, zejména standardní vzorec pro výpočet solventnostního kapitálového požadavku, standardy pro interní model, výkaznictví, zveřejňování informací a požadavky na řídicí a kontrolní systém.

Nařízení o evropských fondech dlouhodobých investic (ELTIF)

Cílem nařízení je rozšířit možnosti financování dlouhodobých investičních projektů v EU zavedením speciálního investičního instrumentu, který by umožnil shromažďování peněžních prostředků od investorů za účelem jejich investování do projektů infrastruktury, nekotovaných společností a nemovitých aktiv. Nařízení bylo publikováno v Úředním věstníku EU dne 19. května 2015.

Nařízení o oznamování a transparentnosti transakcí uzavíraných za účelem financování obchodů s cennými papíry (SFTR)

Nařízení stanovuje povinnost vykazování transakcí (půjčky či výpůjčky cenných papírů nebo komodit, repo operace) do registrů obchodních údajů, povinnost obhospodařovatelů investičních fondů informovat investory o těchto transakcích a podmínky pro opětovné použití investičních nástrojů přijatých jako zajištění transakce. Nařízení bylo publikováno v Úředním věstníku EU dne 23. prosince 2015.

Nařízení o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách (benchmarks)

Nařízení je zaměřeno na zavedení regulace všech indexů používaných jako benchmarky ve finančních nástrojích a finančních smlouvách a upravuje podrobně proces určování benchmarků, zejména kvalitu vstupních údajů a používané metodiky, omezení střetu zájmů, kontrolu administrátorů a poskytovatelů údajů pro stanovení benchmarků. ČNB posuzovala instrukce MF na jednání pracovní skupiny Rady k návrhu nařízení. Připomínky se v souladu s Rámcovou pozicí ČR týkaly zejména potřeby uplatnění principu proporcionality a omezení negativních důsledků exteritoriální působnosti nařízení. Návrh nařízení o benchmarkích byl schválen na jednání COREPER II dne 9. prosince 2015. Návrh nařízení by měl být ještě formálně schválen na jednání ECOFIN a následně Evropským parlamentem. Nařízení má být platné den po jeho uveřejnění v Úředním věstníku EU a nabytí účinnosti za 18 měsíců. V mezidobí by měla být vydána řada prováděcích předpisů (ve formě delegovaných aktů nebo regulatorních technických standardů), ke kterým je podle nařízení zmocněna Komise. Nařízení nebylo do konce roku 2015 publikováno v Úředním věstníku EU.

Nařízení o fondech peněžního trhu

Záměrem nařízení je vytvořit společná pravidla pro tyto fondy, která by měla zajistit vysokou úroveň ochrany investorů a zabránit rizikům šíření nákazy v důsledku možného runu investorů na fondy peněžního trhu nebo tato rizika omezit. ČNB posuzovala instrukce MF na jednání pracovní skupiny Rady k návrhu nařízení. Připomínky se v souladu s Rámcovou pozicí ČR týkaly zejména odmítnutí plošného uplatňování všech podrobných požadavků nařízení bez zohlednění principu proporcionality, interního ratingového procesu, analýzy chování investorů fondu, informačních povinností vůči ESMA a požadavku, aby se nařízení uplatnilo pouze na fondy používající označení fond peněžního trhu. Projednávání návrhu nařízení bude pokračovat v roce 2016.

Nařízení o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování

Komise publikovala dne 30. listopadu 2015 návrh nařízení o prospektu, který má nahradit směrnicí 2003/71/ES. ČNB se vyjádřila k návrhu rámcové pozice, který zpracovalo MF. Návrh nařízení lze v obecné rovině podpořit, nicméně navrhané zkrácení lhůty pro schválení prospektu v případě častých emitentů z deseti na pět dní není důvodné. Takové zkrácení lhůty by vytvářelo přílišný tlak na rychlé schválení prospektu a mohlo by mít negativní dopad na výslednou kvalitu schváleného dokumentu. Navrhované navýšení limitu pro nepoužití ustanovení o veřejné nabídce a prospektu z 5 mil. EUR na 10 mil. EUR lze akceptovat pouze za podmínky zachování diskrece členských států na možnost jeho snížení (v ČR nyní 1 mil. EUR).

2.3 PROVÁDĚCÍ PŘEDPISY KE SMĚRNICÍM A NAŘÍZENÍM

Prostřednictvím směrnic a nařízení je v řadě případů vyžadováno, aby evropské orgány dohledu (EBA, ESMA, EIOPA) připravily regulační a implementační technické normy, které následně EK vydá formou přímo účinných nařízení. Obdobně obsahují směrnice a nařízení zmocnění pro EK k vydání prováděcích nařízení, pro která evropské orgány dohledu zpracovávají pro EK technické rady. ČNB se v rámci Evropských orgánů dohledu aktivně zapojila mimo jiné do přípravy následujících prováděcích předpisů:

Prováděcí předpisy ke směrnici Solventnost II

- Nařízení Komise (implementační technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2015 (celkem 16), která se týkají např. schvalování interního modelu na individuální či skupinové úrovni, zvláštních účelových jednotek, specifických parametrů pro pojišťovny, doplňkového kapitálu, vyrovnávací úpravy technických rezerv, navýšení kapitálového požadavku, výkaznictví a uveřejňování informací.

Prováděcí předpisy ke směrnici CRD IV a nařízení CRR

- Nařízení Komise (regulační technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2015 (celkem osm), kterými se doplňuje úprava např. v oblasti kapitálu, kapitálových požadavků, zpřístupňování informací o dodržování požadavku na proticyklickou kapitálovou rezervu, interních přístupů při výpočtu kapitálových požadavků k tržnímu riziku, vymezení období krytí rizika marží, zacházení s akciovými expozicemi v rámci přístupu IRB a převodu úvěrového rizika (sekuritizace).
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci k doplnění nařízení CRR v oblasti krytí likvidity (ukazatel LCR) a pákového poměru.
- Nařízení Komise (implementační technické normy) vyhlášená v Úředním věstníku EU v roce 2015 (celkem šest), která se týkají např. silně korelovaných měn, likvidity a podávání zpráv institucí pro účely dohledu.
- Prováděcí nařízení Komise o prodloužení přechodných období pro kapitálové požadavky vůči centrálním protistranám v nařízení CRR a EMIR.

Prováděcí předpisy ke směrnici BRRD

- Návrhy regulačních technických norem (celkem 15), které obsahují zejména podrobné požadavky na obsah a hodnocení ozdravných plánů, podmínky poskytování vnitroskupinové finanční podpory, stanovení minimálního objemu vlastního kapitálu a způsobilých závazků (MREL), obsah a posuzování obsahu plánů řešení krize, posuzování způsobilosti institucí a skupin k řešení krize, oceňování pro účely řešení krize (metody, oceňování, posuzování nezávislosti oceňovatelů) a obsah reorganizačních plánů.
- Návrhy implementačních technických norem (celkem čtyři) upravujících zejména formální požadavky na vykazování informací o MREL, informací nezbytných pro přípravu plánů řešení krize a na uveřejňování informací o smlouvách o vnitroskupinové finanční podpoře.
- Návrhy delegovaných aktů Komise (celkem pět), upravující zejména vymezení zásadních funkcí a hlavních linií podnikání, pravidla pro vynětí některých nástrojů z odpisu a konverze v souvislosti s řešením krize a podmínky, za kterých je možné poskytnout instituci odklad z povinnosti zaplatit mimořádný ex-post příspěvek do Fondu pro řešení krize.

Prováděcí předpisy ke směrnici MiFID II

- Návrhy regulačních technických norem (celkem 32), které obsahují zejména podrobné požadavky na povolení investičního podniku a schválení kvalifikované účasti, organizační požadavky při automatizovaném obchodování, před-obchodní a po-obchodní transparentci, komoditní deriváty a hlášení obchodů.
- Návrhy implementačních technických norem (celkem 12) upravující zejména formuláře pro podávání žádostí, provádění notifikací, výměnu informací mezi orgány dohledu při povolování a výkonu dohledu a zasílání informací o sankcích.

Prováděcí předpisy k nařízení MAR

- Návrhy regulačních technických norem (celkem šest), které upravují zejména obsah notifikací zasílaných orgány dohledu a účastníky trhu, podmínky programů buy-back a stabilizačních opatření, postupů pro uveřejňování informací, uznávaných tržních postupů a investičních doporučení.
- Návrhy implementačních technických norem (celkem pět) obsahujících formuláře pro notifikace orgánům dohledu, uveřejňování vnitřních informací a manažerských transakcí a vedení seznamů osob, které mají přístup k vnitřní informaci.

Prováděcí předpisy k nařízení CSDR

- Návrhy regulačních a implementačních technických norem (celkem čtyři) k požadavkům na činnost centrálního depozitáře cenných papírů a internalizované vypořádání.

Prováděcí předpisy k nařízení EMIR

- Návrh regulační technické normy týkající se povinného vypořádání stanovených OTC derivátů prostřednictvím ústředních protistran.
- Návrhy revize regulačních a implementačních technických standardů (celkem dva) týkajících se registrů obchodních údajů.

Prováděcí předpis ke směrnici o transparentnosti

- Návrh regulační technické normy upravující Evropské úložiště regulovaných informací.

Prováděcí opatření ke směrnici UCITS

- Návrh implementační technické normy upravující postup a formuláře pro zasílání informací o pokutách a nápravných opatřeních národními orgány dohledu agentuře ESMA.

2.4 OBECNÉ POKYNY

Nařízení o zřízení evropských orgánů dohledu (1093/2010, 1094/2010 a 1095/2010) svěřila těmto orgánům (EBA, ESMA, EIOPA) pravomoc vydávat obecné pokyny, které by měly zajistit jednotné uplatňování práva EU. V některých případech je vydání obecných pokynů uloženo přímo ve směrnicích nebo nařízeních. Obecné pokyny jsou „právně nezávazné“, nicméně národní orgány dohledu a regulované finanční instituce by měly vynaložit úsilí, aby se těmito pokyny řídily. ČNB se v rámci struktur evropských orgánů dohledu účastnila přípravy řady návrhů obecných pokynů, které se týkaly zejména směrnic CRD IV, BRRD, MiFID a Solventnost II. V roce 2015 vydaly evropské orgány dohledu celkem 53 obecných pokynů.

3. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2015

3.1 LICENČNÍ, SCHVALOVACÍ A POVOLOVACÍ ČINNOST

Sektor úvěrových institucí

Česká národní banka v roce 2015 dohlížela nezměněný počet 23 tuzemských bank a 11 družstevních záložen. Ke změnám počtu dohlížených subjektů došlo u poboček zahraničních bank.

Tab. A.I – Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Banky ⁱ⁾	23	0	0	23
Pobočky zahraničních bank (v režimu jednotné licence)	22	2	1	23
Družstevní záložny	11	0	0	11
Úvěrové instituce celkem	56	2	1	57

i) Z toho pět stavebních spořitelén.

V roce 2015 nebyla udělena žádná nová bankovní licence. Nově byly zřízeny dvě pobočky zahraniční banky Bank of China (Hungary) Close Ltd. Prague branch, odštěpný závod a BNP Paribas Personal Finance SA, odštěpný závod.

Pobočka zahraniční banky MEINL BANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha ukončila v roce 2015 činnost.

Tab. A.II – Počty správních řízení v sektoru úvěrových institucí

Přecházejících z roku 2014	Zahájených v roce 2015	Ukončených v roce 2015	Přecházejících do roku 2016
11	37	39	9

V rámci sektoru úvěrových institucí bylo v roce 2015 vedeno 48 řízení a bylo vydáno 39 rozhodnutí. Většina řízení se týkala schvalování členů orgánů družstevních záložen. Ostatní řízení souvisela se změnou v kvalifikovaných účastech na bankách či s udílením předchozích souhlasů bankám k uzavření smluv o dispozici s částí podniku (např. převod retailového bankovníctví české pobočky Citibank Europe plc na Raiffeisenbank a.s., či převody částí bank odpovědných za akceptaci platebních karet). Dále byla podána jedna žádost o udělení bankovní licence a tři družstevní záložny požádaly o souhlas se změnou právní formy ze spořitelního a úvěrního družstva na akciovou společnost a současně s tím o udělení bankovní licence. Řízení o těchto žádostech probíhají.

Sektor pojišťoven

Dohledu ČNB ke konci roku 2015 podléhalo 31 tuzemských pojišťoven (bez České kanceláře pojistitelů) a jedna zajišťovna. V omezeném rozsahu ČNB dohlížela rovněž 23 poboček zahraničních pojišťoven. Tuzemské pojišťovny D.A.S. pojišťovna právní ochrany, a. s. a MetLife pojišťovna a. s. ukončily v roce 2015 činnost na českém trhu. V roce 2015 byla udělena licence tuzemské pojišťovně PRVNÍ KLUBOVÁ pojišťovna a. s. V režimu jednotné licence zahájily v ČR v roce 2015 svou činnost tři pobočky pojišťoven z EU. Jednalo se o Colonnade Insurance S.A., organizační složka, dále o MetLife Europe Insurance Limited, pobočka pro Českou republiku, a o MetLife Europe Limited, pobočka pro Českou republiku. V České republice nově působí dvě pobočky MetLife po sloučení tuzemské MetLife pojišťovny, a. s., s nástupnickými irskými pojišťovnami MetLife Europe Limited a MetLife Europe Insurance Limited.

Tab. A.III – Vývoj počtu subjektů v sektoru pojištvnictví

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Pojišťovny (vč. poboček a zajišťoven)	53	4	2	55
z toho:				
tuzemské pojišťovny (bez ČKP)	32	1	2	31
pobočky pojišťoven z EU/EHP	20	3	0	23
pobočky pojišťoven z třetích zemí	0	0	0	0
zajišťovny	1	0	0	1

ČNB vedla v roce 2015 v rámci sektoru pojišťoven 72 správních řízení a vydala 65 správních rozhodnutí.

Tab. A.IV – Počty správních řízení v sektoru pojištvnictví

Přecházejících z roku 2014	Zahájených v roce 2015	Ukončených v roce 2015	Přecházejících do roku 2016
9	63	65	7

Kromě uvedené transakce MetLife pokračovalo zjednodušování struktury dalších tuzemských subjektů působících na českém pojistném trhu. Allianz pojišťovně a.s. bylo vydáno povolení k ovládnutí Wüstenrot pojišťovny, a. s., a Wüstenrot, životní pojišťovny, a.s., které se v roce 2016 mají s Allianz pojišťovnou a.s. sloučit. Z pojistného trhu dále odešla skupina Triglav, jejíž Triglav pojišťovnu, a.s., zakoupila skupina VIGO a přejmenovala ji na Direct pojišťovnu, a.s.

Další řízení se týkala změn rozsahu povolené činnosti (BNP Paribas Cardif Pojišťovna, a.s.), změny maximálního limitu skladby finančního umístění a souhlasů se změnou v osobách členů orgánů pojišťoven. V průběhu roku 2015 byla v ČNB vedena čtyři správní řízení týkající se zápisu do seznamu odpovědných pojistných matematiků. Ke konci roku 2015 bylo v tomto seznamu zapsáno 74 osob.

Sektor penzijních společností a fondů

Na konci roku 2015 evidovala ČNB osm penzijních společností, 20 důchodových fondů, 27 účastnických fondů a osm transformovaných fondů. V lednu 2015 proběhla fúze Conseq důchodové penzijní společnosti, a. s.³, (jako nástupnické společnosti) s Conseq penzijní společností, a. s., (jako zanikající společností).

Tab. A.V – Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností a fondů (aktivně působících nebo s nově uděleným povolením)

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Penzijní společnosti	9	0	1	8
Transformované fondy	8	0	0	8
Důchodové fondy	20	0	0	20
Účastnické fondy	34	2	9	27
Akreditované osoby ¹⁾	18	0	1	17

1) Osoby akreditované pro pořádání zkoušek odborné způsobilosti distributorů doplňkového penzijního a důchodového spoření.

V sektoru penzijních společností a fondů bylo Českou národní bankou v roce 2015 vedeno 52 správních řízení (v 27 případech bylo rozhodnuto).

Tab. A.VI – Počty správních řízení v sektoru penzijních společností a fondů

	Přecházejících z roku 2014	Zahájených v roce 2015	Ukončených v roce 2015	Přecházejících do roku 2016
Penzijní společnosti a fondy	2	50	27	25
Akreditované osoby	0	0	0	0

V průběhu roku 2015 bylo společností Conseq penzijní společnost, a.s., a NN Penzijní společnost, a. s.⁴, uděleno povolení ke sloučení účastnických fondů. Dále společností KB Penzijní společnost, a.s., a NN Penzijní společnost, a.s., bylo uděleno povolení k vytvoření účastnických fondů. V osmi případech byl udělen souhlas ČNB ke změně statutu účastnického nebo transformovaného fondu, ve 12 případech byl udělen předchozí souhlas k výkonu funkce vedoucí osoby penzijní společnosti a v jednom případě byl udělen souhlas ke změně penzijního plánu transformovaného fondu.

Ke konci roku 2015 zaznamenala ČNB velký počet řízení v souvislosti s novelou ZDPS, která vstoupila v účinnost k 1. 1. 2016. Celkem bylo vedeno 24 řízení o souhlasu ke změně statutu účastnického nebo transformovaného fondu a jedno řízení o souhlasu ke změně penzijního plánu transformovaného fondu, které nebylo do konce roku 2015 ukončeno.

Sektor investičních společností a investičních fondů

ČNB ke konci roku 2015 evidovala 28 investičních společností, 92 investičních fondů s právní osobností (z toho 29 samosprávných investičních fondů) a 195 podílových fondů.

V roce 2015 obdržely povolení k činnosti tři nové investiční společnosti (Jet Investment Management, a.s., dále INVESTIKA, investiční společnost, a.s., a CARDUUS Asset Management, investiční společnost, a.s.). Povolení k činnosti bylo uděleno 16 samosprávným investičním fondům, z toho pouze ve třech případech se jednalo o vstup nového subjektu

3 Do 2. 1. 2014 se jednalo o původní obchodní firmu AEGON penzijní společnost, a.s., od 6. 2. 2015 již působila nová obchodní firma s názvem Conseq penzijní společnost, a.s.

4 Do 22. 3. 2015 obchodní firma ING Penzijní společnost, a.s.

do sektoru (CEREFunds Green Energy, investiční fond s proměnným základním kapitálem, a. s., Sirius Investments, investiční fond s proměnným základním kapitálem, a. s., a EG Finance, investiční fond, a. s.), v ostatních případech obdržely licenci tzv. nesamosprávné investiční fondy v souvislosti s jejich záměrem přejít do samosprávného režimu.

ČNB udělila povolení k fúzi sloučením Investiční společnosti České spořitelny, a.s., s rakouskou společností Erste Asset Management GmbH.⁵ ČNB v této souvislosti udělila též povolení k převodu obhospodařování 21 standardních fondů z Investiční společnosti České spořitelny, a.s., na Erste Asset Management GmbH.

Ke konci roku 2015 udělila ČNB povolení k fúzi obchodníka s cennými papíry Generali Investments CEE, a.s. (jako zanikající společnosti)⁶ s investiční společností ČP INVEST investiční společnost, a. s. (jako nástupnickou společností)⁷. Současně bylo společnosti ČP INVEST investiční společnost, a. s., uděleno dodatečné povolení k výkonu činností k odpovídajícím investičním službám.

Tab. A.VII – Vývoj počtu subjektů v sektoru investičních společností a investičních fondů (aktivně působících nebo s nově uděleným povolením)

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Investiční společnosti	26	3	1	28
Pobočky zahraničních investičních společností	0	1	0	1
Investiční fondy s právní osobností	83 ⁷	23	14	92
z toho: samosprávné fondy	17	16	4	29
Podílové fondy	191	16	12	195
z toho: standardní fondy	50	4	1	53
Depozitáře	5	0	0	5

V sektoru investičních společností a investičních fondů bylo v roce 2015 vedeno 134 správních řízení (107 případů bylo rozhodnuto).

Tab. A.VIII – Počty správních řízení v sektoru investičních společností a investičních fondů

Přecházejících z roku 2014	Zahájených v roce 2015	Ukončených v roce 2015	Přecházejících do roku 2016
39	95	107	27

V roce 2015 bylo ukončeno pět řízení o povolení k činnosti investiční společnosti (z toho jedno řízení bylo zastaveno z důvodu zpětvzetí žádosti)⁹, čtyři řízení o změně rozsahu povolení k činnosti investiční společnosti (z toho v jednom případě se jednalo o dodatečné povolení k výkonu investičních služeb a jedno řízení bylo zastaveno z důvodu zpětvzetí žádosti), 20 řízení o povolení k činnosti samosprávného investičního fondu (z toho čtyři řízení byla zastavena z důvodu zpětvzetí žádosti) a dvě řízení o změně rozsahu povolení k činnosti samosprávného investičního fondu. Pěti samosprávným investičním fondům bylo odňato povolení k činnosti na jejich žádost z důvodu změny předmětu podnikání.

5 Jednalo se o historicky první přeshraniční fúzi investičních společností, kdy zanikající společností byla česká investiční společnost a nástupnickou společností rakouská investiční společnost, která od 18. 11. 2015 v ČR provozuje činnost prostřednictvím svého odštěpného závodu Erste Asset Management GmbH, pobočka Česká republika.

6 Společnost Generali Investments CEE, a.s., v důsledku fúze zanikla k 1. 1. 2016.

7 Od 1. 1. 2016 nová obchodní firma Generali Investments CEE, a.s., investiční společnost, a.s.

8 Výmaz pěti fondů kvalifikovaných investorů se uskutečnil se zpětnou účinností v roce 2014 z důvodu změny předmětu činnosti.

9 V jednom případě nebyla investiční společnost na základě uděleného povolení k činnosti investiční společnosti zapsána do obchodního rejstříku.

Největší počet ukončených řízení (47) se týkal předchozího souhlasu k výkonu funkce vedoucí osoby investiční společnosti nebo samosprávného investičního fondu (včetně zmocněnce) nebo osoby vykonávající v investiční společnosti jinou funkci podléhající předchozímu souhlasu ČNB (36 souhlasů a 11 řízení zastaveno). Rozhodnuto bylo ve čtyřech řízeních o souhlasu k nabytí kvalifikované účasti na investiční společnosti nebo samosprávném investičním fondu (tři souhlasy uděleny a jedno řízení zastaveno). Další řízení ukončená vydáním kladného rozhodnutí byla vedena ve věci zápisu standardního fondu do seznamu podílových fondů (čtyři řízení), souhlasu ke změně statutu standardního fondu (čtyři řízení), povolení k přeměně investiční společnosti (dvě řízení), povolení k převodu obhospodařování standardního fondu (vydáno společné rozhodnutí pro 21 fondů), povolení ke sloučení podílových fondů (čtyři řízení) a určení srovnatelnosti zahraničního investičního fondu se speciálním fondem (pět řízení).

Sektor poskytovatelů investičních služeb

ČNB na konci roku 2015 evidovala 33 subjektů s povolením k činnosti obchodníka s cennými papíry. V průběhu roku 2015 nebylo uděleno povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry, ani nedošlo k jeho zániku. ČNB obdržela šest notifikací zahraničních obchodníků s cennými papíry o výkonu investičních služeb prostřednictvím pobočky v ČR, v jednom případě se jednalo o bankovního a v pěti případech o nebankovního obchodníka s cennými papíry.

Tab. A.IX – Vývoj počtu obchodníků s cennými papíry

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Obchodníci s cennými papíry	33	0	0	33
z toho: bankovní	13	0	0	13
nebankovní	20	0	0	20
Pobočky obchodníků s cennými papíry	25	6	2	29
z toho: bankovní	15	1	1	15
nebankovní	10	5	1	14

Největší část správních řízení ukončených v roce 2015 představovalo 112 řízení o zrušení registrace investičního zprostředkovatele (vydáno 103 rozhodnutí, devět řízení zastaveno).

Ze zbývajících 19 řízení se jedno řízení vztahovalo k povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry (řízení zastaveno) a pět řízení se týkalo změny povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry (čtyřem žádostem vyhověno, jedno řízení zastaveno), tři řízení se týkala předchozího souhlasu k přeměně obchodníka s cennými papíry nebo dispozic s jeho obchodním závodem (dva souhlasy uděleny, jedno řízení zastaveno), dvě řízení se vztahovala ke schválení dražebního řádu a změny dražebního řádu (v obou případech schváleno), čtyři řízení se týkala udělení předchozího souhlasu k výkonu funkce vedoucí osoby obchodníka s cennými papíry (čtyři souhlasy) a čtyři řízení byla vedena v souvislosti se souhlasem k nabytí kvalifikované účasti na obchodníkovi s cennými papíry (ve všech případech byl souhlas udělen).

Tab. A.X – Počty správních řízení v sektoru poskytovatelů investičních služeb

Přecházejících z roku 2014	Zahájených v roce 2015	Ukončených v roce 2015	Přecházejících do roku 2016
9	131	131	9

Sektor poskytovatelů platebních služeb a vydavatelů elektronických peněz

ČNB na počátku roku 2014 evidovala 16 platebních institucí. V roce 2015 bylo uděleno povolení k činnosti platební instituce třem novým subjektům (SAZKA FTS a.s., Roklen360 a.s. a Global Payments s.r.o.). V roce 2015 byly na území ČR zřízeny dvě pobočky zahraniční platební instituce (Borgun hf. a Trustly Group AB, pobočka).

Tab. A.XI – Vývoj počtu platebních institucí a institucí elektronických peněz

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Platební instituce	16	3	1	18
Pobočky platebních institucí	8	2	1	9
Instituce elektronických peněz	2	0	0	2
Pobočky institucí elektronických peněz	1	0	0	1

Celkem bylo v roce 2015 ukončeno pět správních řízení v oblasti platebního styku, z toho čtyři řízení se týkala povolení nebo změny povolení k činnosti platební instituce (ve všech případech bylo žádosti vyhověno) a jedno řízení změny povolení k činnosti instituce elektronických peněz (zastaveno pro zpětvzetí žádosti).

Tab. A.XII – Počty správních řízení v sektoru platebních institucí a institucí elektronických peněz

	Přecházejících z roku 2014	Zahájených v roce 2015	Ukončených v roce 2015	Přecházejících do roku 2016
Platební instituce	4	2	4	2
Instituce elektronických peněz	0	1	1	0

Sektor zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí

V roce 2015 nebylo vedeno žádné řízení o povolení k činnosti zpracovatele tuzemských bankovek a mincí. Oproti roku 2014 nedošlo v sektoru zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí k žádným změnám.

Tab. A.XIII – Vývoj počtu zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	4	0	0	4

Emise cenných papírů a regulované trhy

Na počátku roku 2015 bylo evidováno 64 společností, jejichž cenné papíry byly přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu (emitenti kotovaných cenných papírů).¹⁰ V průběhu roku 2015 byly k obchodování na regulovaném trhu nově přijaty cenné papíry patnácti subjektů kolektivního investování (jedná se o fondy kvalifikovaných investorů, z nichž se v devíti případech jedná o fondy s proměnným základním kapitálem, v pěti případech o uzavřené investiční fondy a v jednom případě o otevřený podílový fond)¹¹ a šest dalších emitentů (v pěti případech se jednalo o dluhopisy – CPI Retail Portfolio I, a.s., EPH Financing CZ, a.s., NET4GAS, s.r.o., ŠKODA TRANSPORTATION, a.s. a UNICAPITAL ENERGY, a.s.

¹⁰ Z toho cenné papíry dvou emitentů byly přijaty pouze na regulovaném trhu mimo ČR.

¹¹ V porovnání s běžnými právními osobami měly až do 31. 12. 2014 všechny investiční fondy sazbu daně z příjmů právníků osob ve výši 5 %, po tomto datu se snížená sazba použije pouze na ty, jejichž akcie nebo podílové listy jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu (srov. § 21 odst. 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů ve spojení s § 17b odst. 1 písm. a) téhož zákona).

a v jednom případě o akcie – Kofola ČeskoSlovensko, a.s.). Cenné papíry dvou emitentů byly vyřazeny z obchodování. V obou případech se jednalo o vyřazení dluhopisů z důvodu splacení (Wüstenrot – stavební spořitelna, a. s., a DALKIA Česká republika, a.s.). Ke konci roku 2015 bylo evidováno celkem 83 emitentů kotovaných cenných papírů.

Počet licencovaných organizátorů regulovaného trhu (RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů, a.s. (RM-S), Burza cenných papírů Praha, a.s. (BCPP) a Power Exchange Central Europe, a.s. (PXE)), stejně jako počet provozovatelů mnohostranného obchodního systému (BCPP – START a RM-S – Volný trh) a počet provozovatelů vypořádacích systémů s neodvolatelností vypořádání (RM-S – Systém vypořádání transakcí (SVYT), ČNB – Systém krátkodobých dluhopisů (SKD) a Centrální depozitář cenných papírů, a.s. (CDCP)) zůstal meziročně nezměněn. Činnost centrálního depozitáře vykonával CDCP.

Tab. A.XIV – Vývoj počtu emitentů cenných papírů, regulovaných trhů a vypořádacích systémů

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Emitenti kótovaných CP	64	21	2	83
z toho: sídlo v zahraničí	20	0	0	20
kotace pouze v zahraničí	1	1	0	2
Organizátoři regulovaného trhu	3	0	0	3
Provozovatelé mnohostranného obchodního systému	2	0	0	2
Provozovatelé vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání	3	0	0	3
Centrální depozitář	1	0	0	1

V oblasti emisí cenných papírů, evidence cenných papírů a regulovaných trhů vedla ČNB v roce 2015 celkem 43 správních řízení. Většinu ze 41 vydaných rozhodnutí (38) tvořila rozhodnutí o schválení dokumentů v souvislosti s novými emisemi cenných papírů. Tři rozhodnutí vydala ČNB v roce 2015 v oblasti nabídek převzetí a tržní infrastruktury, jednalo se o jeden souhlas s uveřejněním povinné nabídky převzetí, jedno schválení změn pravidel vypořádacího systému CDCP a jedno udělení předchozího souhlasu s výkonem vedoucí funkce v organizátorovi regulovaného trhu. Jedno správné řízení ve věci žádosti o registraci další podnikatelské činnosti organizátora regulovaného trhu bylo zastaveno. V souvislosti s vedenými správními řízeními bylo řešeno několik případů poskytování informací veřejnosti.

Tab. A.XV – Počty správních řízení v oblasti emisí cenných papírů a regulovaných trhů

Přecházejících z roku 2014	Zahájených v roce 2015	Ukončených v roce 2015	Přecházejících do roku 2016
6	37	41	2

V oblasti emisí cenných papírů bylo v rámci dohledu v roce 2015 přezkoumáno mimo správní řízení 19 souborů konečných podmínek nabídky cenných papírů. Standardně se uskutečnila kontrola pravidelně uveřejňovaných zpráv (kontrola výročních, pololetních a mezitímních zpráv všech emitentů a detailní kontrola aplikace účetních standardů IFRS v účetních závěrkách u sedmi vybraných emitentů). Současně probíhal průběžný dohled nad plněním povinností emitentů kotovaných cenných papírů a souvisejících osob (oznamování podílů na hlasovacích právech a transakcí osob s řídicí pravomocí). Byly komunikovány nedostatky, které nebyly zásadního charakteru, a byla zajištěna jejich náprava.

V oblasti regulovaných trhů byly v rámci dohledu na dálku provedeny přezkumy pravidel BCPP (pravidla přijetí CP subjektů kolektivního investování, pravidla trhu Free Market, nový koncept trhu START) a PXE (oddělení komoditního trhu pro konečné zákazníky od regulovaného trhu, změny parametrů obchodování a harmonogramu burzovního dne). Formou kolegia při ESMA probíhala účast na dohledu nad centrální protistranou European Commodity Clearing AG

(dle nařízení EMIR¹²) působící nově na PXE. Ve vztahu k organizátorům regulovaných trhů a CDCP bylo provedeno několik šetření na základě podnětů, byla vedena jednání týkající se transformace způsobu vypořádání po účinnosti nařízení CSDR¹³ a řešeny některé dílčí otázky ohledně vedení centrální evidence cenných papírů a agendy týkající se mezinárodní identifikace subjektů (Legal Entity Identifier).

3.2 NOTIFIKACE (V REŽIMU JEDNOTNÉ LICENCE)

3.2.1 Odchozí notifikace z ČR

K 31. 12. 2015 měly čtyři tuzemské banky pobočku na Slovensku. Rovněž tři tuzemské pojišťovny měly své pobočky na Slovensku a dvě měly pobočku v Polsku. Ke konci roku 2015 provozuje služby bez založení pobočky na území hostitelských členských států EU deset tuzemských bank a 21 tuzemských pojišťoven.

Obchodník s cennými papíry AKCENTA CZ a.s. oznámil záměr působit na území hostitelského členského státu EU prostřednictvím vázaných zástupců. Obchodník s cennými papíry Pioneer Asset Management, a.s. oznámil ukončení činnosti své pobočky na Slovensku.

Platební instituce AKCENTA CZ a.s. a Global Payments s.r.o. oznámily záměr působit na území hostitelského členského státu EU prostřednictvím pobočky, resp. obchodních zástupců. Společnosti Roklen360 a.s. a AKCENTA CZ a.s. oznámily záměr působit na území hostitelského členského státu EU na základě volného poskytování služeb.

Notifikace (nebo její změna či ukončení) do zahraničí v rámci evropského hospodářského prostoru byla vyřízena u 2 898 pojišťovacích zprostředkovatelů s bydlištěm nebo sídlem na území ČR.

3.2.2 Příchozí notifikace do ČR¹⁴

Tab. A.XVI – Počty notifikací o přeshraničním poskytování služeb

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Úvěrové instituce ⁱ⁾	359	34	5	388
Instituce elektronických peněz	36	26	1	61
Pojišťovny ⁱ⁾	783	53	11	825
Fondy UCITS	1 162	153	107	1 208
Fondy AIF (s výjimkou EuVECA a EuSEF) ⁱⁱ⁾	78	49	35	92
Fondy EuVECA ⁱⁱⁱ⁾	7	7	0	14
Investiční společnosti	48	1	1	48
Poskytovatelé investičních služeb	1 676	131	89	1 718
Platební instituce	238	70	8	300
Instituce zaměstnaneckého penzijního připojištění	1	0	0	1
Pojišťovací zprostředkovatelé	5 695	378	271	5 802

i) V sektoru pojišťoven a v bankovním sektoru se notifikují pojišťovny a banky i jejich pobočky působící v ostatních státech EU/EHP.

ii) Alternativní investiční fond, zkratka pro speciální fondy a fondy kvalifikovaných investorů. EuSEF (European Social Entrepreneurship Fund), zkratka pro evropský fond sociálního podnikání.

iii) EuVECA (European Venture Capital Fund), zkratka pro evropský fond rizikového kapitálu.

12 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 ze dne 4. července 2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů.

13 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 ze dne 23. července 2014 o zlepšení vypořádání obchodů s CP v EU a centrálních depozitářích CP a o změně směrnice 98/26/ES a 2014/65/EU a nařízení (EU) č. 236/2012.

14 Počty poboček podrobně viz kapitola 3.1.

ČNB obdržela od zahraničních orgánů dohledu 174 oznámení o schválení prospektu cenného papíru (či jeho dodatku) za účelem veřejné nabídky cenných papírů na území ČR nebo jejich přijetí k obchodování na regulovaném trhu.

3.3 REGISTRAČNÍ ČINNOST, ZASTOUPENÍ BANK A FINANČNÍCH INSTITUCÍ

Tab. A.XVII – Počty registrovaných a zapisovaných subjektů

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Registrovaná zastoupení zahraničních bank ⁱ⁾	15	0	1	14
Investiční zprostředkovatelé	7 554	34	124	7 464
Vázaní zástupci	26 056	6 975	6 371	26 660
Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu	98	26	6	118
Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu	6	3	2	7
Osoby oprávněné distribuovat penzijní produkty:				
investiční zprostředkovatelé	112	6	6	112
nebankovní obchodníci s cennými papíry	1	0	0	1
bankovní obchodníci s cennými papíry	5	0	0	5
vázaní zástupci	8 641	967	1 456	8 152
vázaní zástupci penzijních společností	11	0	3	8
Pojišťovací zprostředkovatelé a SLPU ⁱⁱ⁾	157 496	6 881	1 153	163 224

i) Registrace zastoupení zahraniční banky podle § 39 zákona 6/1993 Sb., o ČNB neopravňuje podnikat v sektoru bankovníctví v ČR, ale pouze zprostředkovávat a propagovat služby svých centrál na tomto území.

ii) Údaj nezahrnuje zahraniční zprostředkovatele zapsané do registru v důsledku notifikace provozování pojišťovacího zprostředkování z jiného členského státu EU/EHP.

V roce 2015 došlo podruhé ve větším rozsahu k obnově činnosti distributorů doplňkového penzijního a důchodového spoření. Subjekty, které získaly povolení do roku 2014, byly povinny uhradit obnovovací poplatek. Ten uhradilo celkem 107 investičních zprostředkovatelů, šest obchodníků s cennými papíry, 7 275 vázaných zástupců investičních zprostředkovatelů a obchodníků s cennými papíry a osm vázaných zástupců penzijních společností. Oprávnění k činnosti bylo obnoveno na další rok. Pro neuhrazení poplatku zaniklo oprávnění dvěma investičním zprostředkovatelům, 607 vázaným zástupcům, jejichž zastoupeným byl investiční zprostředkovatel nebo obchodník s cennými papíry, a třem vázaným zástupcům penzijních společností. V případě obchodníků s cennými papíry žádné oprávnění k činnosti pro neuhrazení obnovovacího poplatku nezanklo.

V průběhu roku 2015 prováděla ČNB na žádost zápisy do seznamu osob provádějících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním podle ZISIF. Ke konci roku 2015 bylo v tomto seznamu zapsáno 14 osob.

ČNB zajišťuje odborné zkoušky pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře, jejichž účelem je ověřit odbornou způsobilost k výkonu této činnosti na středním a vyšším kvalifikačním stupni. Zkoušek se v roce 2015 zúčastnilo 508 uchazečů, z nichž 461 uspělo.

3.4 DOHLED NA DÁLKU

Dohled na dálku vykonávaný ČNB spočívá v průběžném sledování činnosti a hospodaření jednotlivých subjektů finančního trhu a ve vyhodnocování vývoje trhu jako celku, včetně jeho dílčích segmentů. Mezi základní činnosti dohledu na dálku patří kontrola dodržování příslušných právních předpisů, kontrola dodržování pravidel obezřetného podnikání, pravidelné vyhodnocování finanční situace jednotlivých regulovaných subjektů a pravidel odborné péče.

Základním zdrojem informací jsou jednotlivými subjekty pravidelně zasílané výkazy a hlášení na individuálním i konsolidovaném základě. V případě potřeby intenzivnějšího monitoringu hospodářské situace je finančním institucím ukládána mimořádná vykazovací povinnost. Kromě pravidelných výkazů jsou k průběžnému hodnocení vývoje subjektů a trhu využívány informace i z jiných zdrojů, např. z účetních závěrek, výročních a auditorských zpráv, protokolů z kontrol na místě, veřejných prezentací či tiskových zpráv jednotlivých subjektů.

Pro výkon dohledu nad dodržováním povinností poskytovatelů služeb na finančním trhu v oblasti odborné péče jsou podstatným zdrojem informací o přístupu dohlížených subjektů ke klientům podání veřejnosti¹⁵. Poznatky jsou využívány nejen k napravení zjištěných nedostatků v činnosti příslušného dohlíženého subjektu, ale i k identifikaci možných systémových nedostatků. Na základě poznatků z prošetřování bývají prováděna plošná šetření, zaměřená na šíři výskytu určitého druhu protiprávního jednání v příslušném segmentu finančního trhu. Získané informace jsou dále využívány pro určení dohlížených subjektů k zařazení do plánu kontrol na místě, jakož i oblastí, kterým by měla být při kontrole na místě věnována zvýšená pozornost. V případě indikování systémových nedostatků vyskytujících se u významné části dohlížených subjektů je iniciováno vypracování a uveřejnění výkladu ČNB k povinnosti uložené právními předpisy, případně i zpřesnění konkrétních ustanovení právních předpisů.

3.4.1 Dohled nad úvěrovými a platebními institucemi

Dohled nad úvěrovými institucemi zahrnuje dohled nad bankami, stavebními spořitelny a spořitelny a úvěrními družstvy (družstevními záložnami). Hodnocení poboček zahraničních bank ze zemí EU je prováděno ve zjednodušeném režimu¹⁶. Základním analytickým nástrojem využívaným v rámci dohledu na dálku je provádění pravidelných komplexních analýz finanční situace jednotlivých subjektů i celého sektoru. Čtvrtletně je zpracovávána analýza vývoje sektoru úvěrových institucí. V měsíční frekvenci je u úvěrových institucí sledováno dodržování limitů obezřetného podnikání a jsou vyhodnocovány tzv. signální informace, které pomáhají včas identifikovat případné negativní tendence ve vývoji jejich finančních ukazatelů.

Pro interní účely dohledu ČNB je pravidelně zpracováván rating úvěrových institucí, který rozděluje banky a družstevní záložny na základě hodnocení jejich rizikového profilu do pěti skupin. Východiskem stanovení rizikového profilu je kvantitativní i kvalitativní posouzení velikosti expozice úvěrových institucí vůči jednotlivým typům rizik a hodnocení úrovně systému řízení rizik a kvality kontrolního prostředí uvnitř instituce. Toto hodnocení slouží rovněž jako jeden z podkladů pro stanovení minimální výše kapitálu, kterou by úvěrová instituce měla dle názoru dohledu ČNB udržovat k pokrytí všech podstupovaných rizik.

V roce 2015 obdržel dohled nad úvěrovými institucemi zprávy auditorů o ověření řídicího a kontrolního systému k 31. prosinci 2014 od osmi bank, pěti stavebních spořitelen a pěti družstevních záložn. Tyto zprávy slouží jako doplňkový zdroj informací o úrovni řídicího a kontrolního prostředí uvnitř institucí, zejména v obdobích, kdy ČNB nemůže z kapacitních důvodů uskutečnit vlastní kontrolu na místě. Požadavek na ověření systémů k 31. prosinci 2015 byl zadán čtyřem bankám a třem družstevním záložnám.

¹⁵ Podrobně o vyhodnocení informací z podání veřejnosti doručených ČNB v části C) Přílohy.

¹⁶ Za dohled nad pobočkami zahraničních bank ze zemí EU je primárně zodpovědný orgán dohledu ze země původu banky, resp. od listopadu 2014 ECB. ČNB u poboček zahraničních bank ze zemí EU sleduje ve zjednodušeném režimu pouze dodržování povinností v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, dodržování pravidel jednání a odborné péče a od října 2015 i vývoj likvidity ve vazbě na přijetí aktu v přenesené pravomoci Komisí ve věci požadavku krytí likvidity LCR podle nařízení CRR.

Výkon dohledu nad bankami se uskutečnil v roce 2015 ve standardním režimu. Vzhledem k přetrvávajícím nejistotám v evropské ekonomice byla pozornost věnována především vývoji jejich úvěrových portfolií (zejména kategorizaci pohledávek, dostatečnosti tvorby opravných položek, hodnotě zajištění apod.), dostatečné výši kapitálu ke krytí případných ztrát, likviditě a celkovému hospodaření bank a jejich konsolidačních celků. V roce 2015 byla i nadále pozornost věnována implementaci revidovaných pravidel obezřetného podnikání souvisejících se směrnicí CRD IV a nařízením CRR. Banky v souladu s požadavkem směrnice BRRD v průběhu roku 2015 průběžně předkládaly dohledu ČNB k posouzení doplňované a upravované verze ozdravných plánů. Zároveň se uskutečnila celá řada konzultačních jednání, na kterých byly tyto úpravy s bankami diskutovány.

ČNB ve spolupráci s vybranými bankami pokračovala v roce 2015 ve společném projektu zátěžového testování bank. Frekvence provádění společných zátěžových testů byla zachována na úrovni roku 2014, tj. roční testování na datech ke konci daného roku. Obdobně jako v roce 2014 bylo kromě úvěrového rizika testováno také úrokové riziko bank. Testování na datech k 31. prosinci 2014 se zúčastnilo celkem devět největších tuzemských bank, které mají většinou schválený speciální přístup IRB¹⁷ pro výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému riziku. Tyto banky reprezentují necelých 90 % aktiv bankovního sektoru ČR. Agregované výsledky obou kol zátěžových testů potvrdily dobrou odolnost tuzemských bank, jejich kapitálová přiměřenost se i v nepříznivém scénáři udržela s dostatečnou rezervou nad regulačním minimem. Vedle těchto tzv. „bottom-up testů“ provádí ČNB pololetní zátěžové testování všech subjektů bankovního sektoru (tzv. „top-down“ testy), jejichž výsledky jsou pravidelně zveřejňovány na webových stránkách ČNB.

Sektor družstevních záložen je i přes svůj relativně malý tržní podíl podroben vyšší intenzitě kontrol na místě a průběžného dohledu na dálku z důvodů vyšší míry nejistoty dalšího vývoje tohoto sektoru. V roce 2015 se výkon dohledu na dálku soustředil zejména na hodnocení aktuálního stavu a vývoje jednotlivých družstevních záložen a řešení jejich problémů, především s ohledem na konkrétní podstupovaná rizika jednotlivých subjektů. Dohled se zaměřuje zejména na oblast kategorizace úvěrového portfolia, dostatečnost tvorby opravných položek, financování ekonomicky spjatých skupin, dodržování regulačních limitů, původ kapitálu družstevních záložen, využívání outsourcingových služeb a také dodržování pravidel odborné péče, zvláště v rámci poskytování depozitních produktů. V souvislosti s novelou zákona o spořitelních a úvěrních družstvech byly všechny družstevní záložny již v závěru roku 2014 vyzvány k předložení harmonogramu plánovaných opatření, kterými naplní požadavky této novely. Zavedena byla rovněž mimořádná informační povinnost, jejímž cílem je podrobné monitorování vývoje jednotlivých družstevních záložen (oblast likvidity, úvěrového portfolia, provozních nákladů, outsourcingu, postupování pohledávek aj.). Vzhledem k přijatým legislativním změnám bude poměrně heterogennímu sektoru družstevních záložen i nadále věnována zvýšená pozornost.

Mimo výše zmiňované aktivity vydává dohled na dálku rozhodnutí související s posouzením odborné způsobilosti a důvěryhodnosti osob navrhovaných na funkce vedoucích zaměstnanců bank, schválením externích auditorů bank a družstevních záložen, schválením seznamu akcionářů pro účely konání valné hromady banky, či se schválením předčasného splacení podřízeného dluhu.

V oblasti úvěrových a platebních institucí se většina podání veřejnosti týkala funkce platebního styku, zejména pak nedodržování lhůt v platebním styku a nesprávného provedení platebních transakcí, dále rovněž poskytování úvěrů a soukromoprávních vztahů klientů a úvěrových a platebních institucí. V souvislosti s výkonem dohledu nad úvěrovými a platebními institucemi byla na základě dohledových poznatků veřejnost informována prostřednictvím webových stránek ČNB o důsledcích novely zákona o spořitelních a úvěrních družstvech a upozorněna na zvýšenou hrozbu phishingových útoků, včetně doporučení, jak se před těmito útoky bránit. Veřejnost byla rovněž informována o problematice vydávání nevyžádaných platebních karet a odpovědnosti za jejich případné zneužití. Dále byla upozorněna na skutečnost, že na základní členské vklady a další členské vklady člena družstevní záložny se nevztahuje pojištění pohledávek z vkladů. Současně byla veřejnost upozorněna na aktivity některých subjektů související s postupováním pohledávek za subjekty v konkursu.

17 Přístup založený na interním ratingu (Internal Ratings Based Approach).

3.4.2 Dohled v oblasti kapitálového trhu

Dohled ČNB v oblasti kapitálového trhu je vykonáván nad obchodníky s cennými papíry (OCP), investičními zprostředkovateli, trhy s investičními nástroji, investičními společnostmi a investičními fondy, penzijními společnostmi a dalšími subjekty působícími na kapitálovém trhu.

V rámci výkonu dohledu na dálku bylo v sektoru OCP průběžně vyhodnocováno plnění informační povinnosti (zaměřující se zejména na kontrolu dodržování obezřetnostních ukazatelů) spolu s plněním povinnosti uveřejňování informací. V roce 2015 byla provedena kontrola výpočtu kapitálových požadavků založených na režijních nákladech v návaznosti na změnu ve výpočtu dle nařízení Komise (EU) 2015/488¹⁸. Dohlížené subjekty byly upozorněny na povinnost oceňovat aktiva a podrozvahové položky pro účely výpočtu obezřetnostních ukazatelů podle mezinárodních účetních standardů IFRS/IAS, a to od 1. ledna 2016. V této souvislosti byla provedena kontrola relevantních interních předpisů a plnění podmínek tzv. „derecognition“ v případě vylučování peněžních prostředků zákazníků z výpočtu rizikově vážených aktiv.

V oblasti penzijních společností a jimi obhospodařovaných fondů byl v roce 2015 výkon dohledu na dálku zaměřen na monitorování dodržování regulačních limitů, především sledování poměru vlastního kapitálu a kapitálových požadavků a dále na sledování plnění zákonných a statuty daných investičních limitů důchodových a účastnických fondů po uplynutí přechodného období, které umožňovalo výjimky z limitů investování. Na přelomu let 2015 a 2016 byly posuzovány statuty účastnických a transformovaných fondů v návaznosti na novelu zákona o doplňkovém penzijním spoření, která změnila limit pro výši úplaty penzijní společnosti a parametry investiční politiky. Dohled byl dále zaměřen na hospodaření penzijních společností a jimi obhospodařovaných fondů.

Pozornost dohledu odborné péče v oblasti důchodového spoření a doplňkového penzijního spoření se soustřeďovala na problematiku týkající se zániku penzijního připojištění v souvislosti se žádostí účastníků o výplatu dávky. V oblasti důchodového spoření byla zaměřena na procesy související se samotným uzavřením smlouvy, ale i následnými úkony při a po registraci smlouvy u správce centrálního registru smluv.

V oblasti kapitálového trhu bylo jako hlavní problém vyhodnoceno poskytování investičních služeb zahraničními OCP, a to jak v případech, kdy oznámili úmysl poskytovat investiční služby v ČR prostřednictvím pobočky, tak i v případech, kdy oznámili přeshraniční poskytování služeb.

OCP, kteří oznámili poskytování investičních služeb prostřednictvím pobočky, často neplní povinnosti v oblasti odborné péče podléhající dohledu ČNB. K tomu zpravidla dochází z toho důvodu, že právo EU nevyloučilo možnost, aby zahraniční OCP notifikoval poskytování investičních služeb jak prostřednictvím pobočky, tak i přeshraničně. To znamená, že zahraniční OCP prohlašuje, že pobočka žádné investiční služby neposkytuje a veškeré investiční služby v ČR poskytuje zahraniční centrála. Dvojitá notifikace přináší nejasný právní stav, ve kterém není zřejmá dělba kompetencí mezi ČNB a orgánem dohledu domovského členského státu, což může být zahraničním OCP zneužito k tomu, aby údaje potřebné k výkonu dohledu nad dodržováním odborné péče neposkytoval ČNB ani orgánu dohledu domovského členského státu. Podezření, že dochází k úmyslnému zneužívání dvojitá notifikace, se už v několika případech potvrdila. ČNB proto usiluje o prohloubení spolupráce s orgány dohledu domovských členských států, spočívající ve výměně informací o tom, jakou skutečnou náplň činnosti pobočka deklarovala ČNB v rámci jednání o způsobu plnění pravidelných informačních povinností a jaká z toho vyplývá dělba kompetencí k výkonu dohledu nad dodržováním povinností příslušného zahraničního OCP v oblasti odborné péče.

Významným problémem kapitálového trhu je také značné rozšíření poskytování investičních služeb k finančním rozdílovým smlouvám (CFD) a k tzv. binárním opcím, a to zejména zahraničními OCP, nejčastěji se sídlem na Kypru. V ČR je masově nabízena možnost spekulace s investičními nástroji, které jsou pro převážnou většinu neprofesionálních zákazníků zcela nevhodné. Pochybnosti vyvolává i skutečnost, že obchody s těmito deriváty jsou zpravidla prováděny výhradně proti vlastnímu účtu obchodníka s cennými papíry, zákazníci nemají možnost ověřit správnost realizačních cen z nezávislého zdroje,

¹⁸ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/488 ze dne 4. září 2014, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 241/2014, pokud jde o kapitálové požadavky na podniky založené na fixních režijních nákladech.

což umožňuje podvodné jednání. V roce 2014 tento nově zjištěný problém ČNB řešila uveřejněním upozornění na rizika investování do CFD na svých webových stránkách. V roce 2015 uveřejnila ČNB na svých webových stránkách stanovisko k poskytování investičních služeb k binárním opcím, v němž vyslovila jednoznačný závěr, že vzhledem k povaze tohoto investičního nástroje nebude investování do binárních opcí u většiny neprofesionálních zákazníků odpovídat jejich odborným znalostem a zkušenostem. Protože problém s nedodržením odborné péče při poskytování investičních služeb k CFD a binárním opcím nabyl celoevropských rozměrů, bylo v rámci ESMA zřízeno několik pracovních skupin zabývajících se touto problematikou a usilujících o nalezení řešení. ČNB se práce těchto skupin aktivně účastní.

V oblasti investičních společností a investičních fondů pokračoval výkon dohledu na dálku zaměřený na prověření, zda se všechny subjekty dohlížené podle zákona o investičních společnostech a investičních fondech přizpůsobily platné legislativě do konce přechodného období, tj. do 22. 7. 2014. Jednalo se zejména o aktualizaci vnitřní předpisové základny obhospodařovatelů, aktualizaci statutů a sdělení klíčových informací investičních fondů, revizi smluvní dokumentace, včetně smlouvy o výkonu činnosti depozitáře, vymezení činností obhospodařování a administrace aj. Pozornost dohledu byla nadále soustředěna na nově zavedený reporting ESMA podle směrnice AIFMD a jeho uvedení do provozu, jakož i na hledání možností jeho využití pro potřeby dohledu ČNB. V rámci dohledu bylo vyhodnocováno zejména plnění požadavků kladených zákonem na výši kapitálu investiční společnosti a samosprávného investičního fondu a na jeho umístění. Dohled byl dále zaměřen na hospodaření investičních společností a investičních fondů, dodržování pravidel v oblasti odborné péče a zákonných limitů omezujících rizikovost obhospodařovaných portfolií.

3.4.3 Dohled nad pojišťovny a pojišťovacími zprostředkovateli

Základem obezřetnostního dohledu nad pojišťovny je pravidelné vyhodnocování finanční situace pojišťoven, včetně dodržování pravidel obezřetného podnikání a ukládání opatření k nápravě. Ekonomické a pojistně-technické ukazatele jsou vyhodnocovány na základě pravidelně předkládaných výkazů. Pojišťovny patřící do pojišťovacích skupin podléhají rovněž doplňkovému dohledu nad pojišťovny ve skupině.

K indikaci změn finanční situace pojišťoven je využíván systém včasného varování, který na základě finančních ukazatelů čtvrtletně vyhodnocuje aktuální trend vývoje pojišťoven a umožňuje identifikovat potenciální slabiny jejich hospodaření. Zjištěné skutečnosti jsou detailně analyzovány a v případě nalezení nedostatků jsou přijímána opatření. V pololetní frekvenci je pro interní potřeby dohledu prováděno hodnocení rizikovosti pojišťoven s ohledem na jejich finanční situaci, povahu, rozsah a komplexnost rizikových expozic a adekvátnost řídicích a kontrolních procesů. U systémově významných nebo rizikových subjektů jsou prováděny další analytické a dohledové činnosti.

Nedílnou součástí výkonu dohledu byly i v roce 2015 informační schůzky s pojišťovny. V jejich rámci byla kromě aktuální finanční a obchodní situace pojišťoven diskutována rovněž strategie a především připravenost na požadavky vyplývající z nadcházejícího regulatorního režimu Solventnost II.

Pojišťovny i ČNB v roce 2015 zintenzivnily přípravy na regulaci v režimu Solventnost II. Příprava pojišťoven probíhala podle časového harmonogramu založeného na obecných pokynech EIOPA (tzv. Solvency II Preparatory Guidelines). Harmonogram byl prezentován pojistnému sektoru v listopadu 2013.

ČNB monitorovala a vyhodnocovala připravenost pojišťoven na nové požadavky regulace, a to v oblasti všech tří pilířů, na kterých je regulatorní rámec Solventnost II založen:

- kvantitativní požadavky zahrnující zejména postupy pro ocenění aktiv, technických rezerv a stanovení kapitálových požadavků (Pilíř I),
- kvalitativní požadavky na řízení rizik stanovující principy pro efektivní fungování vnitřního řídicího a kontrolního systému pojišťoven (Pilíř II),
- vykazování a uveřejňování informací pojišťovny (Pilíř III).

V roce 2015 pokračovalo hodnocení čtvrtletních zpráv o postupu implementace požadavků Solventnost II v oblasti řídicího a kontrolního systému a vlastního posuzování rizik a solventnosti zasílaných jednotlivými pojišťovnami. Na základě vyhodnocování připravenosti byla pojišťovnám poskytována zpětná vazba, a to jak na sektorové úrovni, tak na úrovni individuálních pojišťoven.

V souvislosti s implementací požadavků na vykazování v režimu Solventnost II a v rámci testování schopnosti pojišťoven zasílat požadované výkazy předložily pojišťovny ve 2. pololetí 2015 prostřednictvím informačního systému ČNB vybrané výkazy na datech ke konci roku 2014. V průběhu roku 2015 pojišťovny dále předložily a následně dohled nad pojišťovnami vyhodnocoval kvalitativně informace týkající se řídicího a kontrolního systému, oceňování aktiv a pasiv a požadavků na způsobilost a bezúhonnost.

V roce 2015 pokračoval proces předběžného posuzování interních modelů na skupinové i na lokální úrovni u pojišťoven, které mají záměr stanovovat regulační solventnostní kapitálový požadavek v nadcházejícím režimu Solventnost II s využitím skupinového interního modelu. U těch pojišťoven, které v průběhu roku 2015 přistoupily k podání oficiální žádosti o udělení souhlasu s použitím interního modelu, se uskutečnilo posuzování interního modelu v rámci formálního schvalovacího procesu. V případě schvalování skupinového interního modelu, který by měl být aplikován i na lokální úrovni, dohled posuzuje interní model a jeho implementaci zejména vzhledem k lokálním specifikům, spolupracuje s orgánem dohledu nad skupinou a poskytuje mu vstupy s cílem dosažení společného rozhodnutí národních orgánů dohledu pojišťoven k žádosti o udělení souhlasu s použitím skupinového interního modelu.

Vzhledem k neschválení novely zákona o pojišťovnictví transponující směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES, o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejímu výkonu (Solventnost II) bude pro tuzemské pojišťovny po 1. lednu 2016 pro regulaci a dohled v pojišťovnictví závazné znění současné právní úpravy, tj. Solventnost I. Za účelem zajištění pokračování intenzivní přípravy na nový regulační režim Solventnost II vypracovala ČNB plán činností představující rozšíření harmonogramu přípravy na Solventnost II po 1. lednu 2016 a komunikovala svůj přístup tuzemským pojišťovnám. Souběh těchto dvou regulačních režimů klade zvýšené nároky na pojišťovny i na činnost dohledu.

V průběhu roku 2015 probíhala intenzivní spolupráce se zahraničními dohledovými orgány, zejména formou aktivní účasti na koordinačních schůzkách týkajících se dohledu pojišťoven ve skupině a účasti na posuzování interních modelů na skupinové úrovni. V rámci koordinačních schůzek byly rovněž řešeny otázky týkající se připravenosti jednotlivých subjektů v rámci dané mezinárodní pojišťovací skupiny na Solventnost II.

Dohled nad pojišťovnami se i v roce 2015 věnoval intenzivnímu vyhodnocování dostatečnosti pojistného v pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a dostatečnosti technických rezerv některých pojišťoven v uvedeném odvětví. V některých případech je zavedeno mimořádné vykazování, v jehož rámci pojišťovny zasílají čtvrtletně výsledky testu postačitelnosti pojistného a informují o vývoji pojistného kmene v pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z provozu vozidla. Pokračovalo rovněž ověřování plnění uložených nápravných opatření. V souvislosti se změnami výše náhrady škody z titulu nového občanského zákoníku se ČNB v oblasti obezřetnosti soustředí především na postačitelnost pojistného a výše technických rezerv v odpovědnostních pojištěních.

V souvislosti s přetrvávajícím prostředím nízkých úrokových sazeb se ČNB zaměřila na vyhodnocování schopnosti pojišťoven generovat ve střednědobém horizontu investiční výnosy k pokrytí garancí z pojistných smluv v životním pojištění. V této souvislosti ČNB klade důraz zejména na kvalitu systému řízení rizik a systému řízení aktiv a pasiv. Dohled rovněž vyhodnocoval adekvátnost přístupu pojišťoven k metodice testu postačitelnosti technických rezerv v životním pojištění.

V dubnu 2015 se uskutečnilo šesté kolo zátěžových testů vybraných pojišťoven, které slouží k vyhodnocení stability pojistného sektoru jako celku i k využití individuálních výsledků v dohledové činnosti. Vzhledem k blížící se účinnosti regulace Solventnost II došlo oproti roku 2014 ke změně metodologie testu, který byl realizován plně v souladu s principy režimu Solventnost II. V zátěžovém testu byl vyhodnocován vliv významných změn rizikových parametrů na hodnotu aktiv a pasiv pojišťovny dle ocenění pro účely režimu Solventnost II, a odtud na solventnostní pozici pojišťovny v souladu s principy směrnice Solventnost II. Zátěžový scénář pro pojišťovny byl odvozen od scénářů nepříznivého makroekonomického vývoje, ze kterých ČNB vycházela při testování odolnosti bankovního sektoru. Rozšířený scénář

pak opět testoval, jak by byla kapitálová vybavenost pojišťoven ovlivněna při současném výskytu povodní. V souvislosti s přetrvávajícím prostředím nízkých úrokových sazeb byl test dále doplněn o vedlejší scénář zaměřený na pokles úrokových sazeb a o kvalitativní vyhodnocení reinvestičního rizika v případě déletrvajícího prostředí nízkých úrokových sazeb. Agregované výsledky testu prokázaly, že sektor pojišťovnictví jako celek je dostatečně kapitálově vybaven a rovněž v režimu Solventnost II je schopen odolat významným změnám vybraných rizikových faktorů, a to včetně současného výskytu povodní.

Dohled odborné péče nad pojišťovny je založen na obdobných principech jako dohled obezřetnosti. Vzájemná koordinace činností a úzká provázanost agendy s dohledem obezřetnosti umožňuje dohledu odborné péče přispět svou regulační a dohledovou činností a proaktivně působit ke zvyšování transparentnosti trhu s pojištěním a řešení zejména systémových nedostatků. Součástí dohledu odborné péče v pojišťovnictví je průběžný monitoring dodržování pravidel jednání, který kromě údajů z pravidelné informační povinnosti doplňuje i systém důsledného prošetřování a vyřizování podnětů a podání veřejnosti.¹⁹ Vhodným doplňkem těchto činností jsou i tematická šetření zaměřená na identifikaci a nápravu systémových nedostatků v určité specifické oblasti mimo pravidelnou informační povinnost. Kromě dohledu odborné péče na národní úrovni dochází k aktivní spolupráci se zahraničními orgány dohledu a orgánem EIOPA spočívající ve vzájemném sdílení informací s cílem zajištění konzistentnosti a koordinace dohledových postupů (prostřednictvím tzv. obecných pokynů) či při přijímání dohledových opatření.

ČNB na základě zjištění z vlastní činnosti výkonu dohledu odborné péče rovněž dlouhodobě navrhuje MF legislativní změny s cílem posílit nástroje k prosazení etických principů, jež mají přispět ke všeobecné kultivaci pojišťovacího trhu tam, kde nejsou účinné méně invazivní nástroje ve formě metodického působení na základě vydání tzv. soft law, ve formě dobrovolné nápravy, anebo prostřednictvím individuálního správního řízení. Tyto principy se ČNB snaží prosazovat také méně formální cestou, působením na pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatele prostřednictvím České asociace pojišťoven či profesních sdružení pojišťovacích zprostředkovatelů, uveřejňováním dohledových benchmarků nebo upozorňováním jednotlivých pojišťoven a pojišťovacích zprostředkovatelů na zjištěné systémové nedostatky v jejich činnosti a vyžadováním doložení dobrovolně přijaté nápravy.

Ze stejného důvodu jsou na webových stránkách ČNB zveřejňovány dohledové benchmarky (v roce 2015 např. dohledový benchmark k procesu likvidace pojistných událostí podle občanského zákoníku) seznamující pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatele s nejzávažnějšími dohledovými poznatky a očekáváním ČNB o adekvátním přístupu dohlížených subjektů k dané problematice. Jejich cílem je, mimo posílení právní jistoty v důsledku transparentnosti postupu ČNB, nastavení srovnatelných podmínek pro dohlížené subjekty, které jsou přiměřené povaze, rozsahu a složitosti činností. Zveřejněno bylo i několik upozornění pro veřejnost, poukazujících na nejzávažnější rizika, kterým může být veřejnost na finančním trhu vystavena („informace pro veřejnost ohledně odstoupení od pojistné smlouvy podle občanského zákoníku“ anebo „informace pro veřejnost ohledně uplatňování bonusů a malusů v rámci tzv. povinného ručení“).

Vydání upozornění pro veřejnost z hlediska fungování systému bonusů a malusů předcházelo systémové šetření u vybraných pojišťoven, jež se zaměřilo na aplikaci zákonných ustanovení týkajících se zohledňování celkového předcházejícího škodného průběhu pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a vydávání potvrzení o době jeho trvání a škodním průběhu.

V roce 2015 se ČNB zabývala dopady novely zákona o daních z příjmů, která změnila podmínky pro uplatnění daňového zvýhodnění u pojistných smluv životního pojištění. Z provedeného systémového šetření vyplynulo, že postup zvolený většinou pojistitelů není v souladu s odbornou péčí a obezřetnostním přístupem. Postup byl vyhodnocen jako rizikový s možnými negativními dopady na operační riziko pojišťoven, který kromě toho vyvolává právní nejistotu ohledně platnosti změn pojistných smluv a aplikovatelnosti daňových zvýhodnění, což může být zdrojem budoucích sporů. S pojišťovny byla komunikována vhodnost konkrétních prováděných nápravných opatření. V průběhu celého roku 2015 byla vyhodnocována data týkající se prováděné nápravy.

19 Podrobně viz část C Přílohy.

ČNB v roce 2015 věnovala nadále pozornost problematice plnění zákonné informační povinnosti vůči ČKP ze strany jednotlivých pojistitelů. K 15. 1. 2015 nabyla účinnosti novela zákona o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla, která zrušila ustanovení § 24c tohoto zákona, které ČKP opravňovalo k zasílání výzev k úhradě příspěvku do garančního fondu. ČNB i nadále pokračovala v pravidelném monitoringu plnění uvedené povinnosti jednotlivými pojistiteli, členy ČKP, s cílem zajištění nápravy v případech zjištěných nedostatků. Dohled odborné péče se dále věnoval též aktuálnímu stavu spolupráce mezi ČKP a Ministerstvem dopravy (MD) při předávání dat do ČKP z Registru silničních vozidel, dříve označovaného jako Centrální registr vozidel (CRV), provozovaného MD. Hlavním cílem společného postupu ČKP a MD byla náprava důsledků systémové chyby, identifikované v datech z CRV již koncem roku 2013, a celková změna dosavadního systému předávání dat do ČKP.

V činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů přetrvávaly v roce 2015 nedostatky zejména v souvislosti s distribucí investičního životního pojištění (IŽP). Nejčastěji se jednalo o nedostatky při poskytování předšmluvních informací zájemcům o pojištění, o nedostatečné zjišťování požadavků a potřeb zájemců o pojištění a zaznamenávání důvodů pro doporučení sjednaného produktu a o sjednávání nevhodných produktů, včetně prezentování IŽP jako spojení. Podle stávající právní úpravy v zákoně o pojišťovacích zprostředkovatelích může ČNB při zjištění závažných případů nezákonného jednání ukládat pojišťovacím zprostředkovatelům povinnost uvést svou činnost ve stanovené lhůtě do souladu se zákonem a v zákonem stanovených případech ukládat pokuty. Výše pokut však nesmí ohrozit další existenci dohlížených subjektů. Omezené pravomoci ČNB i počet pojišťovacích zprostředkovatelů v ČR, kterých bylo ke konci roku 2015 registrováno více než 150 000, tak ovlivňují možnosti a účinnost výkonu dohledu nad činností těchto subjektů. K nezákonnému jednání pojišťovacích zprostředkovatelů přispívá i jejich přetrvávající nedostatečné řízení a kontrola ze strany pojišťoven, což již bylo s několika pojišťovnami řešeno.

3.4.4 Doplnkový dohled nad finančními konglomeráty

ČNB vykonává doplnkový dohled nad finančními konglomeráty podle zákona č. 377/2005 Sb. a vyhlášky č. 347/2006 Sb. Na úrovni finančních konglomerátů je doplnkový dohled zaměřen na kapitálovou přiměřenost, transakce uvnitř skupiny, koncentraci rizik, vnitřní řídicí a kontrolní systémy i systémy řízení rizik. Subjekty působící v rámci finančních konglomerátů podléhají dohledu nad finančním trhem příslušných orgánů dohledu. Z tohoto důvodu je pro účely doplnkového dohledu ustanoven tzv. koordinátor podle kritérií vymezených v zákoně. Na úrovni finančního konglomerátu je jeho úlohou zejména koordinovat shromažďování a poskytování významných informací, sledovat stanovené ukazatele a koordinovat postup orgánů dohledu při výkonu doplnkového dohledu. V roce 2015 byla ve všech případech finančních konglomerátů, které jsou aktivní na tuzemském finančním trhu, svěřena úloha koordinátora zahraničním orgánům dohledu, s nimiž ČNB průběžně spolupracuje.

3.4.5 Dohled nad ostatními regulovanými subjekty

V roce 2015 vykonávala ČNB dohled nad platebními institucemi, institucemi elektronických peněz, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu a vydavateli elektronických peněz malého rozsahu v souladu s transpozicí směrnice o platebních službách a směrnice o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz.

Dne 1. října 2015 v ČNB vznikl samostatný odbor dohledu nad drobnými distributory finančních produktů, do jehož působnosti byla přenesena část agendy, kterou před uvedeným datem vykonávala sekce dohledu nad finančním trhem. Kromě výše zmíněných subjektů vykonává nový samostatný odbor též dohled nad investičními a pojišťovacími zprostředkovateli a směnárny. Dohled u těchto subjektů je zaměřen především na monitorování dodržování obezřetnostních pravidel, plnění pravidel ochrany peněžních prostředků zákazníků a také na dodržování soukromoprávní úpravy stanovené zákonem o platebním styku.

Základním informačním zdrojem pro výkon obezřetnostního dohledu je plnění informační povinnosti dohlíženými subjekty. Toto plnění informační povinnosti v sektoru nebankovních poskytovatelů platebních služeb je specifické tím, že dohlížené subjekty vykazují nejen celkové údaje za veškerou svou činnost, ale současně data za činnost související

pouze s platebními službami.²⁰ Subjekty, u nichž byly ve vykazovaných datech zjištěny nedostatky, byly vyzvány k nápravě a přijetí opatření za účelem zamezení jejich opakování. Hlavními nedostatky byly chybně vypočtené hodnoty objemu platebních transakcí a nesprávné propočty v důsledku chybně zvolených měnových kurzů. Většina nedostatků se vyskytovala u nových subjektů. Nedostatky jsou průběžně odstraňovány. Vzhledem k velkému počtu subjektů není četnost významná.

ČNB vykonávala v roce 2015 rovněž dohled nad držiteli povolení k činnosti směnárníka. Dohled nad těmito subjekty je realizován zejména formou kontrol na místě a místních šetření. K identifikaci nedostatků slouží i podání veřejnosti. Mezi nejčastěji zjištěné nedostatky v tomto sektoru patří nedostatky v oblasti informování klientů o směnných kurzech a ceně za službu.

3.5 KONTROLY NA MÍSTĚ

Česká národní banka vykonává dohled nad finančním trhem, který je založen na „vpřed hledícím“ systému vyhodnocování rizikového profilu a míry systémové významnosti dohlížených institucí. Zohledňován je i aktuální vývoj finančního sektoru. Činnost dohledu na místě se řídí každoročně schvalovaným plánem kontrol na místě, který se opírá zejména o výstupy z interního analytického systému rizikového hodnocení dohlížených institucí²¹, dále o informace získávané v rámci průběžného dohledu na dálku a na místě, a v neposlední řadě o požadavky zahraničních regulátorů. Kromě samotných kontrolních šetření je náplní práce dohledu i schvalování pokročilých metod pro výpočet kapitálových požadavků. Vzhledem k propojenosti finančních trhů je soustavně prohlubována spolupráce se zahraničními regulátory.

3.5.1 Kontroly na místě v úvěrových institucích

V průběhu roku 2015 byla v sektoru úvěrových institucí provedena kontrolní šetření jak komplexního, tak dílčího charakteru.

V bankách se v roce 2015 uskutečnilo nebo bylo zahájeno celkem 16 kontrolních šetření. V pěti případech se jednalo o kontroly komplexního charakteru, ostatní provedená kontrolní šetření byla dílčí.

V družstevních záložnách se uskutečnila v roce 2015 jedna komplexní a tři dílčí kontrolní šetření.

Tab. A.XVIII – Četnost kontrolních šetření v úvěrových institucích z hlediska jejich zaměření v roce 2015

	ICAAP	Úvěrové riziko	Tržní rizika včetně IRRBB	Riziko likvidity	Zpracování obchodů na finančních trzích	Kapitálové požadavky rizik spjatých s obchodováním na FT	Operační riziko	Rizika IS/IT	AML/CFT	Odměňování
Banky	6	7	6	7	5	5	5	3	7	3
Družstevní záložny	1	2	1	2	1	1	2	3	3	2

Kontroly řízení úvěrových rizik

V oblasti řízení úvěrového rizika bylo provedeno sedm kontrol v bankách a dvě kontroly v družstevních záložnách. Jak v bankách, tak v družstevních záložnách z toho byla vždy jedna kontrola s přesahem do roku 2016. Všechny kontroly v bankách byly kontroly řádné podle plánu kontrolních činností. Ve všech případech se jednalo o kontroly zaměřené na dodržování obezřetnostních pravidel plynoucích z regulačních předpisů, zejména na roli funkce řízení

²⁰ Jedná se o implementační požadavek vyplývající ze směrnice č. 2007/64/ES, o platebních službách.

²¹ Systém je založený na kvantitativních a kvalitativních hodnotících kritériích a současně i na systémové významnosti dohlížené instituce.

rizik v institucích. Kde to bylo relevantní, tam se kontrolní tým zaměřil také na vyhodnocování naplňování nápravných opatření z předchozích kontrol a na soulad přístupu institucí k pokročilým metodám řízení úvěrového rizika s regulačními normami. K identifikovaným nedostatkům v kontrolovaných osobách patří (metodická) pochybení v procesu přiřazování interních ratingů a dále méně závažné nedostatky, např. v oceňování a v evidenci přijatého zajištění, v oblasti procesu posuzování rozvahové hodnoty pohledávek, ve výpočtu opravných položek apod. V některých případech bylo identifikováno nerespektování pravidel ČNB týkajících se kategorizace pohledávek. Ve třech bankách byla zjištěna závažná systémová pochybení týkající se nerespektování regulačních norem z hlediska nedostatečné role řízení rizik (jakož i požadavku na oddělení neslučitelných funkcí), schvalovacího procesu, rekonstruovatelnosti postupů schvalovacích míst, přijímání a oceňování zajištění, monitoringu klientů, posuzování rozvahové hodnoty pohledávek a následné kategorizace pohledávek a tvorby opravných položek. V případě jedné banky byla zpochybněna dostatečnost kapitálu a systém výpočtu rizikově vážených aktiv a v konečném důsledku i výpočet kapitálové přiměřenosti. Na základě těchto zjištění bylo s bankami zahájeno správné řízení (resp. byl podán návrh na jeho zahájení). V jednom případě bylo uloženo i předběžné opatření omezující banku v její činnosti.

Dále bylo zjištěno, že kontrolované osoby v některých případech při výkonu činnosti nedodrží ustanovení vyhlášky ČNB č. 163/2014 Sb. Základním faktorem pro hodnocení pohledávek by měla být schopnost klienta splácet poskytnuté financování ze svých primárních zdrojů, a ne ze zdrojů pocházejících ze zajištění (jako je například podpora mateřských, resp. jiných společností z ESSO klienta). V některých případech financování nákupu aktiv také nepostačovala pro splácení úvěrů tvorba peněžního toku z tohoto aktiva a úvěr musel být dotován z jiných zdrojů. Kontrolované osoby v těchto případech nehodnotily úvěry jako pohledávky v selhání. Ve všech případech identifikovaných nedostatků byly kontrolované osoby vyzvány k nápravě a k pravidelnému reportingu přijatých nápravných opatření.

Kontroly ICAAP, řízení tržních rizik, rizika likvidity, zpracování obchodů na finančních trzích a kapitálových požadavků k tržním rizikům

V roce 2015 bylo provedeno sedm kontrol na místě (šest v bankách, jedna v družstevní záložně) zaměřených na posouzení systému vnitřně stanoveného kapitálu (ICAAP). Zjištěné nedostatky se týkaly ověření použitých předpokladů (zejména předpokladu trvání podniku) a dále nedostatků ve způsobu stanovení vnitřních kapitálových požadavků k jednotlivým rizikům, především k riziku koncentrace a úrokovému riziku investičního portfolia. Nedostatky byly identifikovány i v konceptu zátěžového testování, který je nedílnou součástí ICAAP. Zjištěné nedostatky neohrožily schopnost kontrolovaných bank krytí vnitřně stanovené kapitálové požadavky dostupným kapitálem.

Oblast řízení tržních rizik byla v rámci kontrol na místě prověřena v šesti bankách a jedné DZ. Zjištěné nedostatky se týkaly především měření úrokového rizika investičního portfolia, analýzy subjektů finančního trhu, překračování některých regulačních a interních limitů, nedostatečné nebo absentující kontroly tržní konformity cen, výpočtu dodatečné úpravy ocenění (AVA) a vykazování vůči ČNB (např. v souvislosti s výkazem o úrokovém riziku, kapitálového požadavku k riziku úvěrové úpravy ocenění (CVA)). Zjištěné nedostatky neohrožily finanční situaci a kapitál kontrolovaných subjektů ani schopnost řídit toto riziko.

Oblast řízení rizika likvidity byla v rámci kontrol na místě prověřena v šesti bankách a jedné DZ. V jedné bance a DZ bylo provedeno kontrolní šetření v souvislosti se žádostí o schválení vzniku likviditní podskupiny podle článku 8 nařízení CRR. V oblasti rizika likvidity se nedostatky nejčastěji týkaly chybějící nebo nedostatečné definice rizikového apetitu, neprovázání jednotlivých prvků systému řízení rizika likvidity nebo jejich vzájemné nekonzistence, dále limitů, které nerefletovaly rizikový profil instituce, zátěžových scénářů, které nedostatečně zohledňovaly relevantní rizikové faktory, a pohotovostních plánů, které nebyly provázány se zátěžovým testováním nebo nedefinovaly indikátory mimořádných událostí. Zjištěné nedostatky neohrožily schopnost kontrolovaných subjektů řídit riziko likvidity. ČNB vyzvala kontrolované instituce k nápravě zjištěných nedostatků. Jejich odstraňování je průběžně sledováno.

Oblast rizik spojených s obchodováním na finančních trzích byla prověřena u pěti bank a jedné DZ. U všech byly zjištěny nedostatky různé míry závažnosti. Jako závažná zjištění byla vyhodnocena rizika vyplývající z nedostatečného oddělení obchodní a vypořádací funkce, absence autorizačních (validačních) úkonů druhým pracovníkem (princip „čtyř očí“) a sjednávání obchodů za nevýhodných podmínek.

Oblast výpočtu kapitálových požadavků k tržním rizikům a rizikům vyplývajícím z obchodování na finančních trzích byla předmětem kontroly u pěti bank a jedné DZ. Nedostatky byly zjištěny zejména při oceňování některých typů derivátů, přesunu nástrojů mezi obchodním a investičním portfoliem a při výpočtu kapitálových požadavků k obecnému úrokovému riziku, k riziku protistrany a k riziku CVA. ČNB vyzvala kontrolované instituce k nápravě zjištěných nedostatků. Jejich odstraňování je průběžně sledováno.

Kontroly řízení operačního rizika, včetně rizik informačních systémů a technologií

V roce 2015 posuzovala ČNB systém řízení operačních rizik celkem v sedmi úvěrových institucích. Provedla pět kontrol na místě a dvě dohledová šetření. Při kontrolách na místě komplexně prověřila všechny klíčové procesy související s řízením a měřením operačního rizika. Kontroly na místě odhalily u některých kontrolovaných osob nedostatky vysoké míry závažnosti. Jednalo se např. o nastavený systém řízení operačního rizika, který nebyl přiměřený povaze, rozsahu a složitosti činností úvěrové instituce. Řízení rizika nebylo dostatečně zajištěno u všech činností a ve všech organizačních útvarech, dále nebyly zohledňovány všechny rizikové faktory.

Systém řízení rizik informačních systémů a technologií byl prověřován v šesti úvěrových institucích. Kontroly přezkoumaly zejména systém řízení bezpečnosti informací a splnění požadavků na outsourcing informačních systémů (dle vyhlášky ČNB č. 163/2014 Sb.)²² při užití cloud computingu²³ pro emailové služby a kancelářské aplikace. Nedostatky vysoké míry závažnosti byly u outsourcingu typu cloud computing zjištěny zejména v oblasti rekonstruovatelnosti postupů a procesů, řetězového outsourcingu a kontroly poskytovatele outsourcingu ze strany banky. Další závažné nedostatky byly odhalovány zejména v oblastech analýzy rizik a klasifikace aktiv informačních systémů, v bezpečnosti přístupu k informačním systémům a ve stanovení a naplňování bezpečnostních zásad.

ČNB průběžně sledovala a vyhodnocovala, jak kontrolované subjekty napravují zjištěné nedostatky. V jednom případě zjistila tak závažné nedostatky, že zahájila s institucí správní řízení. V ostatních případech ČNB vyzvala kontrolované instituce k nápravě zjištěných nedostatků. Jejich odstraňování je průběžně sledováno.

Prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT)

Kontroly, které v oblasti AML/CFT provádí ČNB, jsou zaměřeny především na ověření účinnosti a efektivnosti opatření, která mají kontrolovaný subjekt chránit před jeho zneužitím k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a současně mají vytvářet podmínky pro odhalování takového jednání.

V roce 2015 se uskutečnilo deset kontrolních šetření, a to v sedmi bankách a třech DZ. Nedostatky, které byly identifikovány, se týkaly zejména uplatňování preventivních opatření při provádění mezinárodních sankcí, zjišťování rizikových faktorů, uplatňování postupů vůči rizikovým klientům a provádění kontroly klienta. ČNB vyzvala kontrolované instituce k přijetí nápravných opatření, jejichž plnění průběžně vyhodnocoje. V případě jedné banky byla na základě podnětu ČNB uložena Finančním analytickým útvarem (FAÚ) MF peněžitá sankce.

Spolupráce ČNB s FAÚ MF pokračovala i v roce 2015. Kromě standardní spolupráce a sdílení výkladových stanovisek provedla ČNB první společnou kontrolu s pracovníky FAÚ, které přizvala do svého kontrolního týmu. Další spolupráce ČNB s FAÚ se týkala zejména přípravy novely zákona AML a národního hodnocení rizik. ČNB se také účastnila aktivit souvisejících s hodnocením ČR, které provedl Výbor expertů v rámci Výboru expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu MONEYVAL při Radě Evropy. Tento výbor pozitivně komentoval zintenzivnění kontrolní činnosti prováděné ČNB v oblasti AML/CFT.

Zásady a postupy odměňování

V roce 2015 se uskutečnilo pět kontrol na místě zaměřených na uplatňování zásad a postupů odměňování, a to zejména z hlediska motivace k obezřetnému řízení rizik, likvidity a kapitálu. Zjištěny byly jak systémové, tak i dílčí nedostatky. Systémy odměňování institucí často nereagovaly na zhoršování jejich úvěrové kvality. Instituce neprováděly vyhodnocení

²² Podrobně viz webové stránky ČNB www.cnb.cz > Dohled a regulace > Legislativní základna > Banky a družstevní záložny > Právní předpisy > Výkon činnosti a obezřetnostní pravidla > Vyhláška č. 163/2014 Sb.

²³ Cloud computing je využívání výpočetních zdrojů (hardware a software), které jsou dodávány jako služba pomocí internetu.

rizikivosti svého obchodního cyklu a části pohyblivé složky odměny nebyly uvolňovány ve vazbě na rizikový cyklus podnikání a často nebyl splněn regulační požadavek na tří až pětileté oddálení výplaty pohyblivé složky odměn. Mnoho institucí také řádně neodůvodnilo neaplikování zvláštních zásad odměňování a nestanovilo vhodný poměr mezi pevnou a pohyblivou složkou odměny vybraných pracovníků majících významný vliv na rizikový profil instituce. Některé instituce neuveřejnily na své internetové adrese ani ve výročních zprávách informace o odměňování v rozsahu stanoveném právním předpisem. Kontrolované osoby byly vyzvány k nápravě zjištěných nedostatků. Při jedné kontrole byly zjištěny tak závažné nedostatky, že s touto institucí bylo zahájeno správní řízení.

Implementace Basel II z pohledu speciálních metod pro stanovení kapitálových požadavků

Podle konceptu výpočtu kapitálové přiměřenosti ve znění směrnic EU 2006/48/ES a 2006/49/ES (Basel II) transponovaných do vyhlášky č. 123/2007 Sb. je bankám umožněno použít pro výpočet kapitálového požadavku pokročilé přístupy založené na matematických modelech. Expertní týmy ČNB (IRB, AMA a VaR) pokračovaly v průběhu roku 2015 v jednáních se všemi regulovanými institucemi, které projevíly zájem o používání speciálních přístupů pro výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému, operačnímu a tržnímu riziku v rámci pravidel Basel II. Součástí práce byla průběžná komunikace se zahraničními orgány dohledu.

V roce 2015 se v rámci plánovaných kontrol na místě zaměřil kontrolní tým zejména na průběžné ověření postupů bank s již schváleným přístupem IRB. Tým dále průběžně řeší žádosti bank o souhlas se změnou v IRB modelech prostřednictvím společné žádosti mateřské banky (v průběhu roku 2015 bylo až několik desítek žádostí, resp. informací o schválení změn v IRB přístupu). Jednání ČNB a bank byla zaměřena na zhodnocení souladu postupů banky s požadavky vyhlášky ČNB č. 163/2014 Sb. a nařízení CRR. Většinou žádostí bylo vyhověno (některým s dodatečnými podmínkami), v některých případech byla banka požádána o doplnění. Spolupráce s bankami na expertní úrovni zahrnuje pravidelné schůzky, na nichž zástupci ČNB diskutují s příslušnými pracovníky bank připravované změny v IRB modelech i metodologické otázky. Rovněž probíhala jednání na expertní úrovni s ECB a dalšími orgány dohledu ohledně společného přístupu k posuzování modelů IRB. ČNB v roce 2015 pokračovala v ověřování dodržování podmínek, za kterých bylo některým institucím povoleno používání přístupu AMA, a zaměřila se přitom na další zdokonalování a rozvoj systému řízení operačního rizika, v jehož rámci je tento přístup používán.

V jedné bance se v roce 2015 uskutečnila úprava výpočtu plus faktoru interního modelu VaR podle článku 366 odst. 2 nařízení CRR. ČNB udělala v daném roce v jedné bance validaci opčního oceňovacího modelu. Bance byl udělen souhlas s použitím modelu pro účely výpočtu delta ekvivalentů akciových, měnových a komoditních pozic.

3.5.2 Kontroly na místě v institucích kapitálového trhu

U poskytovatelů investičních služeb bylo v roce 2015 ukončeno celkem 22 kontrol na místě a 11 kontrol na místě bylo zahájeno. Z celkového počtu 33 kontrol probíhajících v roce 2015 bylo vedeno pět kontrol u obchodníků s CP, tři kontroly u poboček zahraničních obchodníků s CP a 25 kontrol u investičních zprostředkovatelů. Všechny kontroly byly komplexní, jejich předmětem bylo prověření dodržování pravidel stanovených právními předpisy v souvislosti s povinností poskytovat investiční služby s odbornou péčí, resp. dodržování pravidel jednání a odborné péče při poskytování investičních služeb.

Nejčastěji se opakujícími nedostatky byla zjištěna v oblasti informování zákazníků, vyžadování informací od zákazníků, plnění archivační povinnosti, rekonstruovatelnosti kontrolních procesů, řídicího a kontrolního systému a deníku obchodníka (resp. evidence investičního zprostředkovatele). Dále byly zjištěny formální nedostatky především ve vnitřních předpisech kontrolovaných osob.

V návaznosti na provedené kontroly přistoupily kontrolované subjekty k přijetí nápravných opatření, jejichž implementace je průběžně sledována. V závažnějších případech bylo zahájeno správní řízení.

V roce 2015 se uskutečnily kontroly na místě u dvou investičních společností. V prvním případě byla kontrola zaměřena zejména na odbornou péči při obhospodařování investičních fondů a majetku zákazníka, postupy při vydávání

a odkupování podílových listů, stanovení aktuální hodnoty podílového listu, spolupráci s depozitářem a řídicí a kontrolní systém se zaměřením na řízení střetu zájmů a kontrolu kvality distribuce. U druhé společnosti byla kontrola zaměřena na řídicí a kontrolní systém v rozsahu řízení střetu zájmů, činnost compliance a interního auditu, dále systémové nastavení procesu obhospodařování majetku včetně dodržování investičních limitů a prověření fungování modelu zmocněnců investiční společnosti pro účely obhospodařování nesamosprávných investičních fondů s právní osobností. V prvním případě byla kontrola ve sledovaném období ukončena. Byly zjištěny nedostatky v oblasti kontroly činnosti významného distributora a dále v oblasti obhospodařování majetku (prokazování best execution, rekonstruovatelnost provádění analýz ekonomické výhodnosti, kontrolní mechanismy, předpisová základna). V návaznosti na provedenou kontrolu přistoupila investiční společnost k přijetí nápravných opatření, jejichž implementace je průběžně sledována.

V roce 2015 byla provedena kontrola u jedné penzijní společnosti se zaměřením na řídicí a kontrolní systém, obhospodařování majetku v transformovaném fondu a účastnických fondech, opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a pravidla jednání při sjednávání smluv o doplňkovém penzijním spoření, resp. při přestupech účastníků z transformovaného do účastnických fondů. Nedostatky byly zjištěny v oblastech dodržování a kontroly investičních limitů, obhospodařování fondů, propagace a kontroly interní a externí distribuční sítě. V návaznosti na provedenou kontrolu přistoupila penzijní společnost k přijetí nápravných opatření, jejichž implementace je průběžně sledována.

V oblasti AML/CFT byly v roce 2015 na místě kontrolovány dvě investiční společnosti, pět obchodníků s cennými papíry a jedna penzijní společnost. Hlavní zjištěné nedostatky se týkaly provádění kontroly klienta a rekonstruovatelnosti procesů, nejednalo se nicméně o systémově významné nedostatky.

3.5.3 Kontroly na místě v pojišťovnách a u pojišťovacích zprostředkovatelů

V oblasti obezřetnostního dohledu byly v pojišťovnách v roce 2015 provedeny dvě dílčí kontroly na místě.

První kontrola na místě odhalila nedostatky s nižší až střední mírou závažnosti, zejména v oblasti úpisu pojistného rizika, stanovení technických rezerv a postačitelnosti pojistného, konkrétně v předpisové základně, při řízení rizik a při stanovení rezervy na nezasloužené pojistné, rezervy IBNR a rezervy na nepostačitelnost pojistného.

Druhá kontrola na místě byla zaměřena na ověření postačitelnosti pojistného v pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. V jejím rámci byla odhalena nepostačitelnost pojistného, což bylo způsobeno zejména pojišťováním rizikovějších klientů v minulosti, vyššími náklady a nedostatky při výpočtu škodního poměru.

V návaznosti na výsledek kontroly zaměřené na plnění obezřetnostních požadavků jsou zjištěné nedostatky s pojišťovnami řešeny ve správním řízení.

V roce 2015 se v oblasti odborné péče uskutečnily kontroly na místě ve třech pojišťovnách. V jednom případě byla kontrola zaměřena na oblast kontroly kvality externí distribuční sítě, plnění některých povinností v oblasti povinného ručení a povinností podle občanského zákoníku a zákona o pojistné smlouvě, v jednom případě na oblast řízení kvality distribuce a taxace smluv a v dalším případě na oblast taxace smluv a likvidace pojistných událostí v životním pojištění. Zjištění se v prvním případě týkala oblasti předsmuvní kontroly distributora, specifikace důvodů pro změnu pojistného v pojistných podmínkách (autopojištění, úrazové pojištění), informování pojistníků o důvodech úpravy výše pojistného, právu pojistníka projevit nesouhlas se změnou a o důsledcích projeveného nesouhlasu, zjišťování a vyhodnocování záznamů požadavků a potřeb klienta a dále uzavírání pojistných smluv, kde je nezletilé dítě pojištěné na smrt jako hlavní pojištěný na dlouhou pojistnou dobu. Ve druhém případě se jednalo o zjištění v oblasti předsmuvní a posmuvní kontroly pojišťovacích zprostředkovatelů, ve třetím případě se jednalo o nedostatky týkající se průtahů v šetření pojistných událostí, odůvodnění výše pojistného plnění, rekonstruovatelnosti procesů a vnitřních předpisů.

V návaznosti na provedené kontroly přistoupily pojišťovny k přijetí nápravných opatření, jejichž implementace je průběžně sledována.

V oblasti zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví bylo v roce 2015 dokončeno 35 kontrol na místě u pojišťovacích zprostředkovatelů a dalších deset kontrol na místě u pojišťovacích zprostředkovatelů bylo zahájeno. Mezi nejčastější kontrolní zjištění patřily zejména nedostatky týkající se povinnosti jednat s odbornou péčí, rozsahu a formy poskytování informací klientům či zájemcům o pojištění, zaznamenávání požadavků a potřeb zájemců o pojištění a odůvodňování doporučení pro výběr daného pojistného produktu a dále nedostatky související s oznamováním změn údajů zapisovaných do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

V návaznosti na provedené kontroly přistoupili pojišťovací zprostředkovatelé k přijetí nápravných opatření, jejichž implementace je průběžně sledována. V závažnějších případech bylo zahájeno správní řízení.

Jestliže výše uvedené subjekty vykonávají činnosti související s provozováním životního pojištění, ČNB u nich provádí rovněž kontroly na místě v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Kontrolní zjištění se týkala zejména nevypracování hodnotící zprávy, neoznámení kontaktní osoby FAÚ MF, či nedostatků v souvislosti se školením zaměstnanců.

Kontroly na místě zaměřené na oblast AML/CFT proběhly v roce 2015 u dvou životních pojišťoven. Zjištění se týkala zejména uplatňování preventivních opatření při provádění mezinárodních sankcí, zjišťování rizikových faktorů, uplatňování postupů vůči rizikovým klientům a provádění kontroly klienta.

V návaznosti na provedené kontroly přistoupily výše zmíněné kontrolované subjekty k přijetí nápravných opatření. V závažnějších případech bylo zahájeno správní řízení.

3.5.4 Kontroly na místě v ostatních regulovaných subjektech

V roce 2015 byla ukončena jedna kontrola na místě u platební instituce zahájená v roce 2014. Dále byly provedeny dvě kontroly na místě poboček zahraničních platebních institucí a v návaznosti na ně bylo uskutečněno celkem 44 kontrol na místě u obchodních zástupců zahraničních platebních institucí. Tyto kontroly se týkala dodržování povinností v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

V roce 2015 bylo dále provedeno sedm kontrol na místě u poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu. Mezi nejčastější kontrolní zjištění patřily nedostatky ve smluvní dokumentaci v souvislosti s plněním informační povinnosti vůči uživatelům.

ČNB provádí kontroly na místě rovněž u držitelů povolení k činnosti směnárníka. V průběhu roku 2015 bylo provedeno celkem 43 kontrol na místě u držitelů oprávnění k činnosti směnárníka a další dvě kontroly na místě u držitelů oprávnění k činnosti směnárníka byly v roce 2015 zahájeny. Dále byla v pěti případech provedena kontrola zaměřená na neoprávněné poskytování směnárenských služeb. V rámci uskutečněných kontrol na místě bylo zkontrolováno 274 směnárenských provozoven. Nad rámec kontrol na místě bylo dále provedeno 12 místních šetření u držitelů povolení k činnosti směnárníka zaměřených na dodržování jejich zákonných povinností. Mezi nejčastější kontrolní zjištění patřily nedostatky v oblasti informování klientů o směnných kurzech a ceně za službu, či nedostatky v plnění vykazovací povinnosti.

Kontroly na místě u výše uvedených kategorií regulovaných subjektů byly současně zaměřeny i na dodržování povinností v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Kontrolní zjištění v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu u kontrolovaných subjektů se týkala zejména nedostatků v systému vnitřních zásad, nevypracování hodnotící zprávy a dále nedostatků v souvislosti s prováděním identifikace a kontroly klienta.

V návaznosti na provedené kontroly přistoupily kontrolované subjekty k přijetí nápravných opatření, jejichž implementace je průběžně sledována. V závažnějších případech bylo zahájeno správní řízení.

3.6 SANKČNÍ ČINNOST²⁴

Sankční činnost spočívala v roce 2015 především v prošetřování podnětů k zahájení správních řízení, v rozhodování o zahájení správního řízení či o odložení věci a ve vedení správních řízení v prvním stupni, ve kterých byly uloženy pokuty, opatření k nápravě či odňata povolení k činnosti a rušeny registrace. Kromě vedení správních řízení s dohlíženými subjekty jsou v sektorech finančního trhu, kde právní úprava umožňuje postihovat i neoprávněné podnikání, vedena správní řízení se subjekty, které poskytují na finančním trhu služby bez příslušného povolení.

Tab. A.XIX – Počty vedených sankčních správních řízení

Přecházejících z roku 2014	Zahájených v roce 2015	Ukončených v roce 2015	Přecházejících do roku 2016
50 ²⁴	290	282	58

V oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi bylo v roce 2015, vedle již probíhajících sankčních správních řízení, zahájeno osm dalších. Právní moci nabylo pět rozhodnutí. Třemi rozhodnutími bylo uloženo opatření k nápravě. Jedním rozhodnutím byla uložena pokuta ve výši 250 000 Kč a jedno správní řízení bylo zastaveno.

V roce 2015 bylo v oblasti kapitálového trhu, vedle již probíhajících řízení, zahájeno dalších 39 sankčních správních řízení. Právní moci nabylo 41 rozhodnutí. ČNB pravomocně uložila pokuty ve výši 32 925 000 Kč.

Vedle již probíhajících řízení bylo v oblasti dohledu nad pojišťovnictvím v roce 2015 zahájeno dalších 192 sankčních správních řízení. Právní moci nabylo 186 rozhodnutí (osm vůči pojišťovněm a 178 vůči pojišťovacím zprostředkovatelům). V šesti případech bylo pojišťovněm uloženo opatření k nápravě, v jednom případě bylo správní řízení zastaveno a v jednom případě byla uložena pokuta. V oblasti pojišťovacích zprostředkovatelů byla uložena pokuta a současně opatření k nápravě ve 136 případech, v sedmi případech pouze pokuta, v jednom případě bylo uloženo opatření k nápravě, v jednom případě bylo uloženo opatření k nápravě a zároveň byla pozastavena činnost, v jednom případě bylo uloženo opatření k nápravě, pozastavení činnosti a zrušení části registrace. V osmi případech byl zrušen zápis v registru pojišťovacích zprostředkovatelů a ve 24 případech bylo správní řízení zastaveno. Pravomocně byly uloženy pokuty v celkové výši 4 515 000 Kč. Vedle těchto řízení bylo vydáno v oblasti pojišťovacích zprostředkovatelů 13 příkazů na místě a celkem byly uloženy pokuty ve výši 84 000 Kč.

Pro porušení směnárenského zákona bylo v roce 2015 zahájeno třicet správních řízení. ČNB pravomocně rozhodla v 31 případech, z toho byla ve 24 případech uložena pokuta, v pěti případech byla uložena pokuta a současně bylo odňato povolení k činnosti směnárníka a ve dvou případech bylo správní řízení zastaveno. Celková výše pokut činila 2 900 000 Kč. Dále bylo v roce 2015 vydáno celkem 18 příkazů na místě a byly uloženy pokuty v celkové výši 75 000 Kč.

V oblasti ochrany spotřebitele byla v roce 2015 zahájena dvě správní řízení a jedno správní řízení, v němž byla uložena pokuta ve výši 800 000 Kč, bylo pravomocně ukončeno.

V roce 2015 bylo vedle již probíhajících řízení zahájeno třináct správních řízení v oblasti platebního styku, v patnácti případech bylo pravomocně rozhodnuto. Pokuta byla uložena v deseti případech, ve dvou případech byla uložena pokuta a opatření k nápravě, v jednom případě byla uložena pokuta a současně byla zrušena registrace a ve dvou případech bylo správní řízení zastaveno. Celková výše uložených pokut činila 2 240 000 Kč.

²⁴ Výroky pravomocných rozhodnutí, resp. celá pravomocná rozhodnutí z většiny oblastí finančního trhu jsou podle zákona zveřejněna na webových stránkách ČNB > Dohled a regulace > Výkon dohledu > Pravomocná rozhodnutí. Sankční opatření uložena pojišťovacím zprostředkovatelům se zapisují do Registru pojišťovacích zprostředkovatelů.

²⁵ Oproti Zprávě za rok 2014 došlo ke snížení počtu správních řízení ke konci roku 2014 z 51 na 50. Dvě správní řízení byla sloučena do jednoho.

V roce 2015 nebylo zahájeno žádné správní řízení podle zákona o ČNB. Jedno rozhodnutí z roku 2014 o uložení pokuty ve výši 5 000 Kč nabylo právní moci.

Současně bylo v roce 2015 zahájeno šest správních řízení podle zákona o oběhu bankovek a mincí. Právní moci nabyla dvě rozhodnutí, kterými byla uložena pokuta v celkové výši 12 000 Kč.

3.7 MONITOROVÁNÍ SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU V LIKVIDACI

ČNB monitoruje průběh likvidací subjektů finančního trhu prostřednictvím jejich zákonné informační povinnosti a na základě vyžádaných informací. V roce 2015 vedla ČNB ústní jednání s likvidátory, byly poskytovány konzultace a stanoviska k průběhu likvidací, dále byly poskytovány vyžádané informace a dokumentace k žádostem soudů a orgánů činných v trestním řízení.

Tab. A.XX – Počet subjektů finančního trhu v likvidaci

	Stav k 31. 12. 2014	Přírůstek v roce 2015	Úbytek v roce 2015	Stav k 31. 12. 2015
Banky	3	1	1	3
Družstevní záložny	8	1	1	8
Pojišťovny a zajišťovny	1	0	1	0
Investiční společnosti	5	0	0	5
Investiční fondy	12	1	2	11
Podílové fondy	5	5	3	7
Penzijní společnosti	1	0	1	0
Obchodníci s CP	0	0	0	0
Celkem	35	7	9	33

Počet subjektů finančního trhu v likvidaci, které ČNB monitoruje, klesl ke konci roku 2015 meziročně o dva subjekty. Dohledu nad finančním trhem ČNB přestalo v důsledku ukončení likvidace a následného výmazu subjektů z obchodního rejstříku podléhat šest subjektů v likvidaci a tři podílové fondy. V roce 2015 vstoupily opakovaně do likvidace tři subjekty, u kterých byl zrušen konkurs a do likvidace se vrátily, a to Kreditní banka Plzeň, a.s. – v likvidaci, Zlatá družstevní záložna „v likvidaci“ a Český národní investiční obchodně-podnikatelský fond a.s. v likvidaci. Dále vstoupilo do likvidace pět podílových fondů (Pioneer – zajištěný 2018 – rozvíjející se trhy, Pioneer investiční společnost, a.s., otevřený podílový fond, 1. Zajištěný fond kvalifikovaných investorů otevřený podílový fond ČP INVEST investiční společnost, a.s., 1. Fond kvalifikovaných investorů Generali PPF Holding B. V. otevřený podílový fond ČP INVEST investiční společnost, a.s., CYRRUS otevřený podílový fond AVANT investiční společnost, a.s. a PRIVATE PROSPERITY FUND. Poslední dva jmenované podílové fondy svou likvidaci v tomto roce i ukončily).

3.8 CENTRÁLNÍ REGISTR ÚVĚRŮ

Centrální registr úvěrů (CRÚ) je informační systém provozovaný Českou národní bankou od roku 2002, který bankám a pobočkám zahraničních bank působícím na území ČR (banky) umožňuje vzájemně sdílet informace o úvěrovém zatížení a platební morálce podnikatelských subjektů a vytvářet agregované výstupy za celý bankovní sektor nebo základní skupiny bank. Data jsou využívána především uživateli z bank k hodnocení potenciálních i stávajících klientů bank, přístup mají i vybraní uživatelé z ČNB pro účely bankovního dohledu a finanční stability.

Tab. A.XXI – Základní provozní charakteristiky Centrálního registru úvěrů

	31. 12. 2012	31. 12. 2013	31. 12. 2014	31. 12. 2015
Počet evidovaných dlužníků	609 503	611 885	621 716	628 436
z toho: fyzických osob podnikatelů	345 243	339 730	338 394	336 897
právnických osob	264 260	272 155	283 322	291 539
Celkový objem zůstatků úvěrů (mld. Kč)	1 328	1 508	1 559	1 607
Počet uživatelů aplikace CRÚ	2 767	2 836	2 151	2 144
Ad hoc dotazy na úvěrové zatížení (tis. ks/rok)	184	234	285	285
Počet dotazů na úvěrové zatížení klienta v měsíčních sestavách (tis. ks/rok)	3 843	3 759	4 300	4 292
Počet pořízených výpisů pro klienty (ks/rok)	490	520	499	423

V průběhu roku 2015 byl ve spolupráci s bankami dále zvažován záměr rozšíření sběru individuálních úvěrových dat nad rámec CRÚ v souvislosti s iniciativou ECB AnaCredit (Analytical Credit Datasets). Plánovaným zavedením rozšířeného sběru dat v roce 2018 nebude funkce CRÚ dotčena a registr bude nadále sloužit jako platforma pro výměnu informací o úvěrovém zatížení klientů mezi bankami.

CRÚ pokračoval stejně jako v minulém období v mezinárodní výměně dat s osmi dalšími zeměmi zapojenými do společného projektu v rámci MoU. Data získaná v této výměně jsou dostupná uživatelům CRÚ za stejných podmínek jako data sbíraná od bank působících na území ČR. V rámci přípravné fáze AnaCredit se uskutečnily přenosy anonymizovaných dat do ECB za první a druhé pololetí roku 2015.

Centrální registr úvěrů je měsíčně aktualizován. Uživatelé mají k dispozici měsíční sestavy o klientech banky nebo mohou provádět ad hoc dotazy na jednotlivé klienty. Přístup k úvěrovým informacím je přes aplikaci CRÚ nebo webové služby CRÚ.

4. DOHLED NAD DODRŽOVÁNÍM PRAVIDEL OCHRANY SPOTŘEBITELE

Dohled nad dodržováním pravidel ochrany spotřebitele zahrnuje dohled nad dodržováním povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele, dále povinností stanovených občanským zákoníkem při uzavírání smluv o finančních službách na dálku a povinností při poskytování spotřebitelského úvěru a informačních povinností při poskytování platebních služeb. Dohled je vykonáván formou dohledu na dálku a kontrolami na místě. Jedním z hlavních zdrojů informací jsou podání spotřebitelů.

4.1 PŘEHLED PODÁNÍ SPOTŘEBITELŮ²⁶

V roce 2015 bylo do ČNB doručeno 1 059 podání týkajících se spotřebitelské problematiky. Jako v předchozích obdobích převládala podání týkající se problematiky pojišťovnictví a bankovníctví. Poměrně vysoký počet doručených podání, který setrval v oblasti směnárén, byl následovaný podáními týkajícími se obchodníků s cennými papíry a nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů.

Podání a šetření v pojišťovnictví

Do oblasti pojišťovnictví směřovalo 341 podání, která tvořila přibližně 32 % všech doručených podání. V roce 2015 bylo nejvíce podání přijato ve věci stížností týkajících se podání informací o produktu životního pojištění, a to jak ze strany pojišťovny, tak pojišťovacího zprostředkovatele. ČNB se při šetření těchto podání zaměřila na plnění informačních povinností v rozsahu, který je stanoven v úředním sdělení ČNB k některým informačním povinnostem při sjednávání a během trvání životního pojištění, a zajištění kontroly ze strany pojišťoven. Tyto informace, včetně reálných modelací vývoje rezervotvorné složky pojištění, jsou spotřebitelům předávány před uzavřením smlouvy. V této oblasti bylo dosaženo dobrovolného přijetí nápravných opatření u dohlížených subjektů, včetně zavedení kontrolních mechanismů v pojišťovnách na identifikaci nestandardních podmínek navrhovaných smluv, především délky smlouvy a věku pojistníka a výše lhůtního pojistného. Přetrvávaly též problémy s tzv. „přesmluvněním“ u životního pojištění. Spotřebitelům jsou po dvou až třech letech nabízeny nové pojistky a rušeny předchozí se všemi finančními dopady a nedostatky uvedenými ve vysvětleních poskytovaných ze strany zprostředkovatelů. Tyto problémy byly řešeny v rámci kontrol na místě u pojišťovacích zprostředkovatelů, případně byly podány návrhy na správní řízení. Další velkou skupinu tvořila podání týkající se odmítnutí pojistného plnění nebo zpoždění ve vypořádání pojistné události ze strany pojišťovny. ČNB kontroluje kromě dodržování zákonných lhůt rovněž poskytnutí dostatečných informací a vysvětlení postupu pojišťovny při likvidaci pojistné události. Nebylo zjištěno zásadní systémové pochybení a v individuálních případech byly nedostatky pojišťovnami dobrovolně napraveny.

V roce 2015 bylo do ČNB doručeno několik podání týkajících se postupu pojišťoven při prodeji produktů zpravidla ne-životního pojištění formou prodeje na dálku. Většinou se nejedná o přímé uzavření pojistné smlouvy, ale o přistoupení k smlouvě mezi pojišťovnou a třetí osobou, kterou je většinou banka. Pojištění je nabízeno jako další produkt pro klienty této třetí osoby. I když spotřebitel neuzavírá smlouvu, činí obchodní rozhodnutí o přistoupení a v souladu se zákonnou úpravou musí při prodeji na dálku obdržet veškeré informace stanovené občanským zákoníkem, což nebylo ze strany pojišťoven dodržováno. Na základě dohledového postupu ČNB přistoupily pojišťovny k přijetí nápravných opatření, která zjištěné nedostatky napravují.

Podání a šetření v oblasti bankovních produktů

V oblasti úvěrových institucí bylo přijato 417 podání spotřebitelů, která se týkala všech bankovních produktů.

Stejně jako v roce 2014 velká část podání směřovala do oblasti platebního styku. Ve většině případů se jednalo o nepochopení či nedostatečné seznámení se s podmínkami a smluvní dokumentací banky ze strany spotřebitele. V některých případech však bylo doporučeno a bankami akceptováno zlepšení a zjednodušení poskytovaných informací a dokumentů. V oblasti kreditních karet řešila ČNB nejvíce stížností na proces nabídky a sjednávání produktu, a to především tam, kde je kreditní karta nabízena samostatně prostřednictvím zprostředkovatelů spotřebiteli, který není klientem banky.

²⁶ Podrobné informace o šetření podání veřejnosti v oblasti ochrany spotřebitele jsou uvedeny v části C této Zprávy.

V některých případech byly zjištěny nedostatky v písemné prezentaci produktu nebo podkladech pro zprostředkovatele při nabízení produktu prostřednictvím telefonu, jindy šlo o nedostatky v samotné prezentaci ze strany zprostředkovatelů. U poskytovatelů kreditních karet byla sjednána dobrovolná náprava úpravou textů a podkladů směrem ke zprostředkovatelům. Bylo provedeno další proškolení, proto v některých případech došlo ze strany poskytovatele k ukončení spolupráce s problematickým zprostředkovatelem.

V otázkách nákladů produktů a informací o ceně byly častějším předmětem šetření dva okruhy. Prvním z nich jsou různé typy bonusových akcí, které nabízejí snížení ceny nebo poskytnutí určitého produktu po určitou dobu zdarma nebo vyplacení bonusu při splnění určitých podmínek. Právě nastavení podmínek a jejich popis je někdy pro spotřebitele nerosrozumitelný a spotřebitelé si stěžují na nepřiznání bonusu. Stížnosti však jsou doručeny ČNB většinou ke konci časově omezené akce, kdy už není reálné provést nápravu a zajistit lepší informace o podmínkách. Z tohoto důvodu jsou banky upozorňovány na nejasnosti a vyzývány k nápravě u akcí příštích.

Dalším okruhem jsou stížnosti na změny ceníků služeb úvěrových institucí, které jsou většinou sdělovány spotřebitelům prostřednictvím internetového bankovníctví v dvouměsíční zákonné lhůtě před změnou.

U spotřebitelů, kteří internetové bankovníctví nevyužívají, byly zaznamenány potíže s dodržáním zákonné lhůty pro poskytnutí informací. Na základě zjištění ČNB bylo přijato nápravné opatření v systému banky.

Podání a šetření v oblasti spotřebitelských úvěrů

V oblasti spotřebitelských úvěrů se uskutečnila v roce 2015 kontrola plnění povinností podle zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, se zaměřením na výpočet roční procentní sazby nákladů (RPSN) a poskytování smluvních a předmluvních informací. V roce 2015 byla dokončena první fáze kontroly vybraných úvěrových složek největších pěti bank (měřeno podílem na trhu spotřebitelských úvěrů v ČR). Ve druhé fázi bylo kontrolováno poskytování spotřebitelských úvěrů zajištěných nemovitostí (tzv. americké hypotéky) u dalších 13 poskytovatelů. Nedostatky byly zjištěny v nezahrnování veškerých poplatků souvisejících s poskytnutím úvěru za sjednaných podmínek do RPSN a v neinformování o jejich výši v předmluvních informacích i ve smlouvě. Tato problematika byla diskutována se zástupci jednotlivých bank a u konkrétních zjištění byly dohodnuty termíny nápravy.

Podání a šetření v oblasti kapitálového trhu

V roce 2015 bylo v oblasti kapitálového trhu šetřeno 57 podání spotřebitelů. Předmětem podání byla upozornění na nedostatky při podávání informací o rizikovosti a charakteru nabízeného produktu a dále na možné neoprávněné poskytování investičních služeb či shromažďování prostředků od veřejnosti za účelem jejich společného investování ze strany fyzické osoby.

Závažným problémem zůstává přeshraniční nabídka služeb zahraničních obchodníků s cennými papíry. Spotřebitelé jsou lákáni na zajímavé výnosy související s rizikovějšími spekulativními obchody. Tito spotřebitelé s nimi uzavírají smlouvy, aniž by jim rozuměli a aniž by si uvědomili, že v případě problémů či nejasností budou nuceni komunikovat se zahraniční centrálou či zahraničním regulátorem nebo soudem. Z hlediska ochrany spotřebitele jsou pravomoci hostitelského orgánu dohledu rovněž omezeny.

Podání a šetření u držitelů povolení k činnosti směnárníka

Celkem 153 podání bylo doručeno v průběhu roku 2015 vůči postupům pracovníků směnárnen. Ve srovnání s rokem 2014 se jednalo o mírný pokles počtu podání (o 32 podání méně). Stálým problémem je výše směnného kurzu nebo poplatku při nákupu cizí měny (směny cizinců), které jsou mimo očekávání spotřebitelů. Ačkoliv jsou směnné kurzy uvedeny na kurzovním lístku a jsou součástí předmluvních informací, jejich výše po dokončení transakce s nimi není vždy v souladu. ČNB v této oblasti zpřísnila kontroly a uložila několika subjektům sankce za porušování zákona o ochraně spotřebitele a zákona o směnárenské činnosti.

Podání na nebankovní poskytovatele spotřebitelských úvěrů

V souvislosti s činností nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů bylo přijato 53 podání týkajících se protizákonné konstrukce řetězení sankcí, smluvních pokut a úroků, obtížné čitelnosti smluvních dokumentů a výše úroků, která je v rozporu s dobrými mravy. Vzhledem k tomu, že se často jednalo o hotovostní spotřebitelské úvěry, byla podání předána k dalšímu šetření České obchodní inspekci.

4.2 KONTROLY NA MÍSTĚ

V roce 2015 se uskutečnilo nebo bylo zahájeno sedm kontrol na místě, z toho pět se týkalo pojišťovacích zprostředkovatelů, jedna banky a jedna provozovatele směnářenské činnosti. V oblasti pojištnictví patřily mezi nejčastější kontrolní zjištění nedostatky v oblasti informování klientů o povaze životního pojištění spojeného s investováním do fondů a nedostatky spojené s nahrazováním jednoho pojištění pojištěním jiným.

V návaznosti na provedené kontroly přistoupily kontrolované subjekty k přijetí nápravných opatření. V závažnějších případech bylo zahájeno správní řízení.

4.3 PRÁVNÍ A METODICKÁ ČINNOST

Stávající i připravovaná úprava legislativy týkající se oblasti spotřebitelského úvěru vyvolaly několik dotazů jak dohlížených subjektů, tak i jiných subjektů (např. některých poskytovatelů právních služeb). ČNB zpracovávala stanoviska, která podle jejího názoru nejlépe vystihují smysl a účel dosavadní i chystané právní úpravy a současně se snažila vyloučit možné účelové interpretace a rovněž i možné ohrožení výkonu dohledu v této oblasti.

ČNB se v oblasti evropské legislativy zapojila do prací souvisejících s transpozicí směrnice EP a Rady o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky.

5. VYHODNOCENÍ INFORMACÍ Z PODÁNÍ VEŘEJNOSTI

5.1 VYHODNOCENÍ INFORMACÍ Z PODÁNÍ VEŘEJNOSTI DORUČENÝCH ČNB V ROCE 2015 V OBLASTI VÝKONU DOHLEDU NAD DODRŽOVÁNÍM ODBORNÉ PÉČE NA FINANČNÍM TRHU

5.1.1 Úvod

V roce 2015 došlo oproti předchozímu roku opět k nárůstu celkového počtu podání směřujících k činnosti finančních institucí, které dohlíží Česká národní banka (viz tabulkový přehled – Tab. A.XXII).

V sektoru úvěrových a platebních institucí se podstatná část podnětů týkala poskytování platebních služeb či nedodržení smluvních podmínek ze strany úvěrových institucí. U stavebních spořitelen se významné množství podání týkalo i nadále vypovídání smluv o stavebním spoření či předčasného splacení překlenovacího úvěru.

Z hlediska množství a závažnosti podání se již řadu let jeví situace jako nejvíce problematická v sektoru pojišťovnictví, na který každoročně připadá zpravidla polovina počtu přijatých podání z celého finančního trhu. Hlavním problémem v sektoru pojišťovnictví je zejména distribuce pojistných produktů ze strany pojišťovacích zprostředkovatelů. Dílčí nedostatky u pojišťoven se týkají postupu při likvidaci pojistných událostí a řízení a kontroly jejich distribuční sítě. Z pohledu pojistných produktů je nadále nejvíce problémové investiční životní pojištění, u kterého se často vyskytují nedostatky zejména při sjednávání pojištění. Pojišťovny by přitom prostřednictvím své distribuční sítě, jejím účinným řízením a kontrolou, měly zajistit, aby zájemcům o pojištění byly pro sjednání konkrétního produktu poskytnuty vždy prokazatelně relevantní a dostatečné informace. Pozitivní a dosud trvající pokles počtu podání v pojišťovnictví po roce 2012 jednak lze přičítat aplikaci dohledových opatření, např. četným dohledovým výzvám a upozorňováním dohlížených subjektů na zjištěné nedostatky, dále dohledovým benchmarkům a úředním sdělením, jejichž cílem bylo usměrnit výklad odborné péče v oblasti pojišťovnictví právě legitimním směrem, a také upozornit a informovat veřejnost.

V roce 2015 ve srovnání s rokem 2014 došlo k nárůstu počtu podání u podání veřejnosti týkajících se poskytování služeb na kapitálovém trhu, která směřovala k činnosti obchodníků s cennými papíry, investičních zprostředkovatelů, investičních společností a investičních fondů. Příčinou přírůstku počtu stížností nebylo zhoršení morálky poskytovatelů služeb na kapitálovém trhu podléhajících dohledu ČNB. Zvýšený počet stížností se týkal zahraničních obchodníků s cennými papíry, zejména těch, kteří dohledu ČNB nepodléhají, protože poskytují investiční služby v ČR přeshraničně na základě povolení k činnosti uděleného orgánem dohledu jiného členského státu EU a provedeného oznámení o úmyslu poskytovat investiční služby v ČR.

Stejně jako v předchozích letech i v roce 2015 se na celkovém počtu přijatých podání veřejnosti nejméně podílela podání, která se týkala sektoru důchodového spoření, penzijního spoření a připojištění, resp. činnosti penzijních společností, zprostředkovatelů penzijního připojištění, doplňkového penzijního spoření či důchodového spoření. Počet stížností týkajících se tohoto sektoru byl vůbec nižší od roku 2010.

Jedním z hlavních cílů dohledu vykonávaného ČNB je přispět svou dohledovou a regulační činností ke zvyšování transparentnosti celého finančního trhu a k řešení zejména systémových nedostatků, které se na finančním trhu mohou vyskytnout.

5.1.2 Význam podání veřejnosti pro výkon dohledu nad dodržováním odborné péče v oblasti finančního trhu a způsob jejich vyřizování

Pro výkon dohledu²⁷, ať už formou kontroly na místě (dohled založený na osobní a písemné komunikaci a analýze informací), nebo formou dohledu na dálku (dohled založený na písemné komunikaci a analýze informací) nad dodržováním povinností dohlížených subjektů v oblasti odborné péče, představují podání veřejnosti podstatný zdroj informací o plnění povinností dohlížených subjektů vůči klientům.

Poznatky, které ČNB získá v souvislosti s vyřizováním podání veřejnosti, jsou v oblasti dohledu využívány několika způsoby:

- Při zjištění nedostatků v činnosti dohlíženého subjektu je takovýto dohlížený subjekt nejprve zpravidla upozorněn na zjištěné nedostatky a vyzván k poskytnutí informace o přijatých nebo navrhovaných opatřeních k nápravě. Na základě upozornění na zjištěné nedostatky je většina identifikovaných nedostatků odstraněna ještě v rámci výkonu dohledu uvedením vnitřních poměrů dohlíženého subjektu do souladu s právními názory ČNB obsaženými v upozorněních na zjištěné nedostatky.
- V některých případech jsou na základě poznatků získaných v rámci výkonu dohledu na dálku prováděna šetření zaměřená na šíři výskytu určitého druhu protiprávního jednání na finančním trhu.
- Na základě získaných poznatků dochází k identifikaci možných systémových nedostatků na finančním trhu, případně jsou ČNB identifikovány problémové oblasti, ve kterých ČNB spatřuje jako účelné vypracovat a uveřejnit výklad, popřípadě navrhnout zpřesnění nebo zpřísnění konkrétních ustanovení právních předpisů.
- Dohledové poznatky jsou rovněž využívány při přípravě legislativních návrhů nebo při výkladu stávajících právních předpisů.
- Poznatky z dohledové praxe jsou rovněž využívány při výběru konkrétních dohlížených subjektů či jejich konkrétní oblasti činnosti, u nichž se jeví jako účelné provedení kontroly na místě. V rámci kontroly na místě zároveň dochází k ověření, zdali dohlížené subjekty dodržují nápravná opatření přijatá na základě upozornění na zjištěné nedostatky nebo na základě správního rozhodnutí.
- Dohledové poznatky jsou využívány při posuzování důvěryhodnosti osob, jež se mají stát vedoucími osobami nebo osobami s kvalifikovanou účastí v dohlížených subjektech.
- Poznatky o zvláště závažných nebo systémových nedostacích jsou vyhodnocovány a popsány v interních podnětech k zahájení správního řízení.

27 V rámci sekce dohledu nad finančním trhem a samostatného odboru dohledu nad drobnými distributory finančních produktů.

5.1.3 Souhrnné vyhodnocování informací z podání veřejnosti podle jednotlivých sektorů finančního trhu

ČNB v rámci výkonu dohledu odborné péče obdržela v roce 2015 celkem 1 680 podání, což bylo o 59 % více oproti roku 2010. Následující tabulka znázorňuje počty přijatých podání v letech 2010 až 2015 za jednotlivé sektory finančního trhu a podle jednotlivých typů subjektů.²⁸

Tab. A.XXII – Vývoj počtu přijatých podání

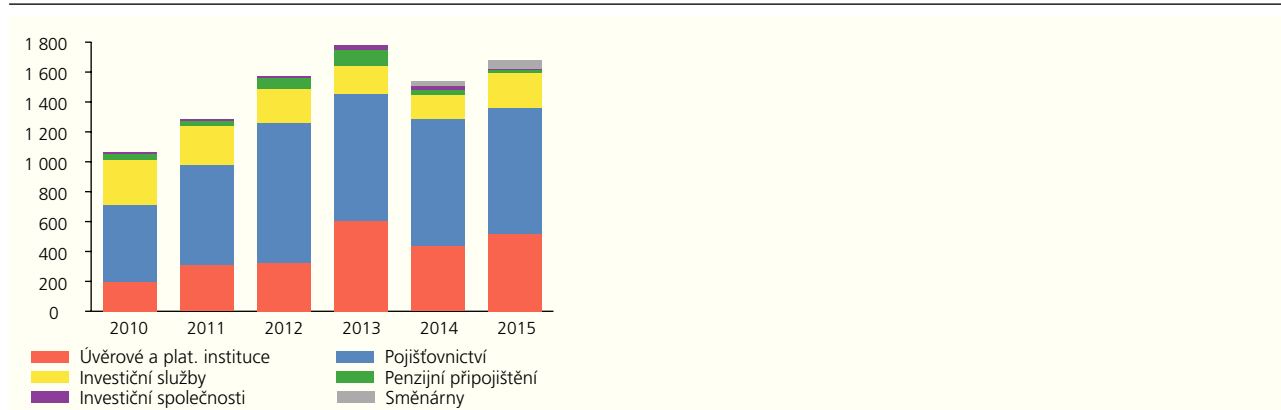
Sektor finančního trhu	Typ subjektu	Počet přijatých podání						Relativní změna (v %)
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Úvěrové a platební instituce	Úvěrové a platební instituce	195	313	322	603	440	516	165
Pojištnictví	Pojištny a pojišťovací zprostředkovatelé	517	669	939	854	852	848	64
Kapitálový trh	Investiční společnosti a investiční a podílové fondy	7	10	9	30	24	8	14
	Obchodníci s cennými papíry a investiční zprostředkovatelé	305	263	226	185	155	231	-24
Penzijní připojištění	Penzijní společnosti a zprostředkovatelé penzijního připojištění	35	27	73	105	35	22	-37
Směnárny	Směnárníci	n/a	n/a	n/a	n/a	29	55	n/a
Celkem		1 059	1 282	1 569	1 777	1 535	1 680	59

Z uvedené tabulky vyplývá, že podání veřejnosti směřují zejména do sektoru pojištnictví. Pokles podání a stabilizace jejich počtu po roce 2012 lze přičítat aplikaci dohledových opatření, včetně opatření preventivního charakteru a výkladových stanovisek z hlediska odborné péče v oblasti pojištnictví.

Téměř třetina všech podání veřejnosti směřovala do sektoru úvěrových a platebních institucí, ve kterém došlo ve srovnání s ostatními sektory oproti roku 2010 k nárůstu počtu podání veřejnosti o 165 %. Ani přes tento nárůst však v roce 2015 nedošlo k dosažení úrovně počtu podání veřejnosti z roku 2013, kdy v souvislosti s vedením správních řízení proti dvěma družstevním záložnám došlo k razantnímu zvýšení počtu podání v sektoru úvěrových a platebních institucí. S ohledem na nárůst počtu dohlížených subjektů v sektoru úvěrových a platebních institucí lze i nadále očekávat pozvolné zvyšování počtu podání veřejnosti zejména v souvislosti s rozvojem platebního styku.

Většina zbývajících podání, a to 14 %, směřovala do oblasti poskytování investičních služeb.

Graf A.1 – Počty přijatých podání

²⁸ Sektor penzijní připojištění, důchodového spoření a doplňkového penzijního spoření je souhrnně označován jako sektor Penzijního připojištění.

Oba grafy dokládají stabilní rozložení přijatých podání do jednotlivých sektorů, kdy podání směřující do sektoru pojišťovnictví představují přibližně 50 % celkově obdržených podání, naopak podání v sektoru úvěrových a platebních institucích se pohybují okolo 30 % celkově obdržených podání a podání v sektoru poskytování investičních služeb odpovídají zhruba 10 % celkově obdržených podání.

Graf A.2 – Přijatá podání

(v %)

V sektoru penzijního připojištění pokračoval i nadále pokles počtu podání. V uvedeném sektoru došlo k úbytku podání a k návratu podílu na celkovém počtu podání zpět k hranici okolo 2 % poté, co v roce 2012 a 2013 došlo k přechodnému zvýšení počtu podání v důsledku legislativních změn v dané oblasti.

Ze zkušeností ČNB vyplývá, že za stávajícího legislativního stavu, zejména v oblasti pojišťovnictví, je neefektivnějším způsobem nápravy zjištěných nedostatků upozornění dohlíženého subjektu na zjištěný nedostatek spolu s výzvou k dobrovolné nápravě a následný dohled nad implementací nápravných opatření mimo režim správního řízení.

a) Úvěrové a platební instituce

Obdobně jako v předchozích letech byla v sektoru úvěrových a platebních institucí pozornost věnována provádění platebního styku, jakož i plnění dalších povinností daných ZOPS. V souvislosti s platebním stykem se ČNB rovněž věnovala otázkám kybernetické bezpečnosti, přičemž v rámci provedených šetření nebylo zjištěno pochybení bank²⁹. Základní povinnost, jejíž plnění ČNB v rámci výkonu dohledové činnosti prověřuje nezávisle na obsahu podání veřejnosti, je povinnost zavést a udržovat řídicí a kontrolní systém, který je nezbytnou součástí řádného fungování úvěrových a platebních institucí. Obdobně se ČNB v rámci dohledové činnosti rovněž zaměřuje na prověřování plnění povinnosti úvěrových institucí zachovávat bankovní tajemství. ČNB dále prošetřuje i postupy bank při exekučních řízeních či v souvislosti se zadržováním peněžních prostředků podle zákona AML, přičemž nedostatky zjištěné v těchto oblastech jsou pouze ojedinělé. V neposlední řadě se ČNB v rámci výkonu dohledu věnovala rovněž postupům úvěrových institucí při využití institutu opravného zúčtování a dále při vykazování údajů o závazcích klientů do bankovního registru.

I v roce 2015 byla zvýšená pozornost věnována postupům stavebních spořitelen, zejména v souvislosti s ukončováním smluv o stavebním spoření. ČNB se nezabývala řešením konkrétních soukromoprávních otázek, jelikož takováto činnost přísluší soudu, nikoli ČNB, ale zabývala se možným porušením veřejnoprávních povinností, nad jejichž plněním vykonává dohled³⁰.

²⁹ O bezpečnostních zásadách souvisejících s využíváním elektronického bankovníctví a ochranou před phishingovými útoky ČNB veřejnost informovala např. prostřednictvím Upozornění České národní banky na rizika spojená s využíváním elektronického bankovníctví dostupného z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/upozorneni_el_bankovnictvi.html, či prostřednictvím Upozornění pro veřejnost k phishingovým útokům dostupného z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/upozorneni_phishing_2.html.

³⁰ Stanovisko ČNB související s problematikou výpovědi smluv o stavebním spoření bylo veřejnosti prezentováno prostřednictvím Upozornění pro veřejnost k možnosti stavební spořitelny vypovědět smlouvu o stavebním spoření dostupného z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/20140102_upozorneni_vypoved_stavebni_sporitelna.html.

V souvislosti s přijetím novely ZODZ³¹, která zavedla pravidlo desetinásobku³² s cílem posílit zodpovědnost členů za hospodaření družstevních záložen, se ČNB zaměřila na postupy družstevních záložen při poskytování řádných a kompletních informací vkladatelům o dopadech novely ZODZ, zejména o pravidlu desetinásobku.

V roce 2015 byly uveřejněny následující informace a upozornění pro veřejnost:

- Informace pro veřejnost k novele zákona o spořitelních a úvěrních družstvech³³,
- Upozornění pro veřejnost k phishingovým útokům³⁴,
- Informace pro veřejnost k problematice vydávání nevyžádaných platebních karet³⁵,
- Upozornění na nepojištění vkladů členů družstevních záložen³⁶,
- Upozornění pro veřejnost k postupování pohledávek za subjekty v konkursu³⁷.

b) Pojišťovnictví

ČNB se dlouhodobě zabývá velkým počtem podnětů poukazujícím na nezákonné jednání pojišťoven a pojišťovacích zprostředkovatelů.

Ve vztahu k pojišťovnám poukazují podněty zejména na:

- i) nesprávný postup pojišťoven v souvislosti s likvidací pojistných událostí (na nepřiměřenou délku šetření, nedostatečné informování o výsledku šetření, porušování povinnosti informovat o nemožnosti ukončit šetření v zákonné lhůtě atd.);
- ii) nedostatky spojené se změnami a správou pojistných smluv;
- iii) nedostatky spojené s ukončováním pojištění;
- iv) nedostatky související s daňovými změnami;
- v) nereagování či opožděné reagování na stížnosti klientů;
- vi) nedostatky v řízení a kontrole distribučních sítí pojišťoven.

Ve vztahu k pojišťovacím zprostředkovatelům je nejčastěji poukazováno na:

- i) poskytování nepravdivých a neúplných informací o sjednávaném pojištění (např. prezentování investičního životního pojištění jako „spoření“);
- ii) nedostatečné zaznamenávání požadavků a potřeb zájemců o pojištění a neuvádění důvodů doporučení konkrétního produktu;
- iii) nedostatečné řízení a kontrolu distribuční sítě pojišťovacího zprostředkovatele.

Příčiny poměrně vysokého počtu podání veřejnosti upozorňujících na nezákonné postupy pojišťovacích zprostředkovatelů spatřuje ČNB především v nekvalitní či neodborné práci pojišťovacích zprostředkovatelů, která je však zapříčiněna též nedostatečným řízením a kontrolou jak ze strany „nadržiených“ pojišťovacích zprostředkovatelů (tj. pojišťovacích agentů a pojišťovacích makléřů), pro které jsou činní „podřízení“ pojišťovací zprostředkovatelé, tak i ze strany pojišťoven.

31 Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZODZ“).

32 Souhrn zůstatků vkladů člena spojený s úrokem nebo obdobnou výhodou nesmí překročit desetinásobek souhrnu jeho splaceného základního členského vkladu a splaceného dalšího členského vkladu.

33 Dostupný z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/20150416_vklad_druzstevni_zalozna.html.

34 Dostupný z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/upozorneni_phishing_2.html.

35 Dostupný z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/upozorneni_platebni_karty.html.

36 Dostupný z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/20150507_nepojisteni_clenskykh_vkladu_druzstevni_zalozna.html.

37 Dostupný z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/20150807_postupovani_pohledavek_v_konkursu.html.

Nejproblematictějším pojistným produktem byl i v roce 2015 produkt investičního životního pojištění. V průběhu roku 2015 byla evidována řada podnětů, jejichž předmětem byla problematika spojená s investičním životním pojištěním. V podnětech veřejnosti bylo nejčastěji poukazováno na nedostatečné informování o povaze a nákladovosti investičního životního pojištění při jeho sjednávání. Dále se podněty veřejnosti dotýkaly ukončování tohoto pojistného produktu a výše odkupného, resp. výše poskytnutého pojistného plnění při dožití pojistných smluv investičního životního pojištění.

Zjištění ze šetření podnětů veřejnosti zároveň představují důležitý indikátor pro provádění kontrol na místě u těch pojišťoven či pojišťovacích zprostředkovatelů, kteří se jeví jako nejvíce problematičtí, či v jejichž činnosti byly zaznamenány závažné systémové nedostatky.

Dohledové poznatky připravené na základě šetření podnětů veřejnosti byly následně zobecněny např. v dohledovém benchmarku č. 1/2015 „K procesu likvidace pojistných událostí podle občanského zákoníku“³⁸, jehož smyslem bylo mj. seznámení pojišťoven a pojišťovacích zprostředkovatelů s očekávanými ČNB ve smyslu jejich adekvátního přístupu k dané problematice.

Zároveň byla v rámci ČNB připravena a následně uveřejněna upozornění pro veřejnost, která informují o učiněných zjištěních dlouhodobějšího charakteru či obecnějšího rozsahu a upozorňují na případná rizika s tím spojená. V roce 2015 byla uveřejněna následující upozornění pro veřejnost:

- Informace pro veřejnost ohledně odstoupení od pojistné smlouvy podle občanského zákoníku³⁹;
- Informace pro veřejnost ohledně uplatňování bonusů a malusů v rámci tzv. povinného ručení⁴⁰.

Poznatky získané při prošetřování podání veřejnosti jsou využívány rovněž v rámci probíhajících legislativních procesů u právních předpisů, které se týkají, popř. mají určitý dopad do oblasti pojišťovnictví, a to zejména připravované změny ZPOJ, ZOPZ a ZOPOV.

c) Poskytování služeb na kapitálovém trhu

Na kapitálovém trhu je nejvýznamnější oblastí z hlediska počtu obdržených podání i z hlediska závažnosti jednání poskytování investičních služeb zahraničními obchodníky s cennými papíry, zejména těmi, kteří nepodléhají dohledu ČNB, protože poskytují investiční služby v ČR přeshraničně na základě povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry uděleného orgánem dohledu jiného členského státu a provedeného oznámení úmyslu poskytovat investiční služby v ČR. V důsledku agresivních marketingových kampaní těchto obchodníků s cennými papíry, z nichž ti nejvíce podezřelí z protiprávního jednání sídlí zpravidla na Kypru, došlo ke značnému rozšíření poskytování investičních služeb k finančním rozdílovým smlouvám (CFD) a k tzv. binárním opcím. Dochází tak k situaci, kdy je v ČR masově nabízena možnost spekulace s investičními nástroji, které jsou pro převážnou většinu neprofesionálních zákazníků zcela nevhodné. Stížnosti na zahraniční obchodníky s cennými papíry se týkají zejména netransparentního způsobu stanovení cen, za něž obchodník s cennými papíry uzavírá na vlastní účet proti zákazníkovi obchod s CFD, obstrukcí při provádění pokynů zákazníků k výběru peněžních prostředků a odchylek skutečných smluvních podmínek obchodníka s cennými papíry od podmínek, které potenciálním zákazníkům prezentovaly osoby vykonávající pro příslušného obchodníka s cennými papíry činnost tzv. introducing brokera.

38 Dostupný z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/dohledove_benchmarky/download/dohledovy_benchmark_2015_01.pdf.

39 Dostupný z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/20151005_odstoupeni_od_poj_smlouvy_obcansky_zakonik.html.

40 Dostupný z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_veřejnost/20151005_bonus_malus_povinne_ruceni.html.

V roce 2014 tento nově identifikovaný problém řešila ČNB uveřejněním upozornění na rizika investování do CFD na svých webových stránkách. V roce 2015 ČNB uveřejnila na svých webových stránkách stanovisko k poskytování investičních služeb k binárním opcím, v němž vyslovila jednoznačný závěr, že vzhledem k povaze tohoto investičního nástroje nebude investování do binárních opcí u většiny neprofesionálních zákazníků odpovídat jejich odborným znalostem a zkušenostem. Protože problém s nedodržováním odborné péče při poskytování investičních služeb k CFD a binárním opcím nabyl celoevropských rozměrů, bylo v rámci ESMA zřízeno několik pracovních skupin zabývajících se touto problematikou a usilujících o nalezení jejího řešení. ČNB se práce těchto skupin aktivně účastní.

d) Penzijní připojištění, důchodové spoření a doplňkové penzijní spoření

V sektoru penzijního připojištění došlo již v roce 2014 k návratu k původnímu trendu v počtu a charakteru podání veřejnosti, jejichž podíl na celkovém počtu obdržených podání veřejnosti je ze všech hodnocených sektorů nejnižší. Oproti letům 2012 a 2013 již nedocházelo v souvislosti s legislativními změnami k významným přesunům účastníků mezi jednotlivými penzijními fondy a s tím spojenému sjednávání a ukončování smluv o penzijním připojištění. Stížnosti týkající se penzijního připojištění vykonávaného pomocí majetku v transformovaných penzijních fondech však i nadále převažují, a to zejména z důvodu podstatně vyššího počtu účastníků oproti důchodovému spoření a doplňkovému penzijnímu spoření a z důvodu delší historie penzijního připojištění, v jejímž důsledku dochází častěji k vzniku nároků oprávněných osob a k jejich vypořádání.

5.2 VYHODNOCENÍ INFORMACÍ Z PODÁNÍ SPOTŘEBITELŮ DORUČENÝCH ČNB V ROCE 2015

5.2.1 Prameny právní úpravy ochrany spotřebitele

Výkon dohledu v oblasti ochrany spotřebitele upravují zejména tyto právní předpisy:

V oblasti jednotlivých sektorů finančního trhu:

- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti platebního styku:

- Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti spotřebitelských úvěrů:

- Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 43/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů.

V oblasti smluv o finančních službách uzavíraných na dálku:

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění⁴¹.

5.2.2 Hlavní oblasti ochrany spotřebitele

Zákon o ochraně spotřebitele svěřuje ČNB dohled nad dohláženými subjekty v souvislosti s dodržováním pravidel:

a) **Dodržování zákazu používání nekalých obchodních praktik**

Obchodní praktika je nekalá, je-li jednání podnikatele vůči spotřebiteli v rozporu s požadavky odborné péče a je způsobilé podstatně ovlivnit jeho rozhodování tak, že může učinit obchodní rozhodnutí, které by jinak neučinil. Nekalými obchodními praktikami jsou zejména klamavé a agresivní obchodní praktiky⁴². Odbornou péčí se rozumí úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze od podnikatele ve vztahu ke spotřebiteli rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám nebo obecným zásadám dobré víry v oblasti jeho činnosti.

b) **Dodržování zákazu diskriminace spotřebitele**

Prodávající nesmí při poskytování služeb spotřebitele diskriminovat. Obecně se diskriminací rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to na základě některého diskriminačního důvodu. Diskriminací je i takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z diskriminačních důvodů osoba znevýhodněna oproti ostatním. Diskriminací však není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

41 S účinností od 1. 1. 2014 tento zákon zrušil zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (starý občanský zákoník).

42 S účinností od 28. 12. 2015 došlo v důsledku novely zákona o ochraně spotřebitele k formulační změně nekalých obchodních praktik, nicméně význam zůstal stejný.

c) Dodržování povinností a pravidel pro informování o ceně služeb a způsobu jejich stanovení

Prodávající je povinen informovat v souladu s cenovými předpisy spotřebitele o ceně poskytovaných služeb nebo informací o ceně služeb jinak vhodně zpřístupnit. ČNB se při výkonu dohledu soustředí na otázky řádného předávání sazebníků spotřebiteli a informování o jejich změnách a dále na otázku jejich přehlednosti a srozumitelnosti tak, aby spotřebitelé mohli učinit řádné informované rozhodnutí. ČNB však není ze zákona oprávněna regulovat poplatky a určovat tak například jejich výši.

Shora uvedená pravidla se týkají nejen smluvní dokumentace a její srozumitelnosti, ale také propagace finančních služeb, procesu uzavírání smluv se spotřebiteli a následného jednání s nimi, a konečně též změn a ukončování smluvních vztahů se spotřebiteli.

V oblasti platebního styku se ochrana spotřebitele soustředí zejména na plnění informačních povinností poskytovatele platební služby před uzavřením smlouvy o platebních službách.

V oblasti spotřebitelských úvěrů je předmětem dohledu ČNB celá řada povinností stanovených věřitelům. Jedná se zejména o:

- a) Plnění informačních povinností věřitelů, a to jak ve fázi reklamy na spotřebitelský úvěr, tak před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru, v průběhu jejího uzavření a i v případě její změny.
- b) Poskytnutí náležitého vysvětlení, aby byl spotřebitel schopen posoudit, zda navrhovaná smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, odpovídá jeho potřebám a finanční situaci.
- c) Posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr.
- d) Nebránění ve výkonu práv, která jsou v této oblasti spotřebitelům zákonem přiznána (právo na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, právo na výpověď takové smlouvy, právo na předčasné splacení atd.).
- e) Správný výpočet roční procentní sazby nákladů, včetně započítávání všech nákladů, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti se spotřebitelským úvěrem a které jsou věřiteli známy.

V oblasti smluv o finančních službách uzavíraných na dálku ČNB dohlíží, aby podnikatel v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy nebo před tím, než spotřebitel učiní závaznou nabídku, sdělil spotřebiteli v textové podobě alespoň všechny informace požadované zákonem, když tento způsob je pro spotřebitele často pohodlný, ale možnost získat informace je často omezenější oproti osobnímu jednání s podnikatelem.

5.2.3 Přehled podání spotřebitelů

ČNB (dále samostatný odbor ochrany spotřebitele, SAO OS) přijímá a šetří podání spotřebitelů od září 2008. V rámci své činnosti zaznamenává trvalý růst počtu podání, který svědčí o tom, že veřejnost má existenci tohoto útvaru v povědomí a obrací se na něj v případech, kdy komunikace s dohlíženým subjektem nevede k řešení, které by uspokojilo obě strany sporu, ale často i v případech, kdy má pocit bezpráví, jednání v rozporu s dobrými mravy a etickými kodexy nebo pocit zneužívání postavení silnějšího ze strany finanční instituce. SAO OS využívá doručených podání k identifikaci možných veřejnoprávních nedostatků na straně dohlížených subjektů a často se v rámci šetření doručeného podání podaří dosáhnout nápravy směrem ke spotřebiteli, byť toto není oblast kompetencí veřejnoprávního dohledu vykonávaného ze strany ČNB.

Celkový počet podání se od založení samostatného odboru ochrany spotřebitele neustále zvyšuje, mírný pokles byl zaznamenán v letech 2014 a 2015, kdy došlo ke snížení počtu doručených podání v oblasti pojišťovnictví, a to především u pojišťovacích zprostředkovatelů. ČNB vyvíjí neustálý tlak na řádné poskytování požadovaných informací a především prostřednictvím tohoto tlaku, zaměřeného na kontrolu informací v návrzích pojistných smluv a důsledné seznamování spotřebitelů s podmínkami pojištění a vysvětlování důsledků předčasného ukončování pojistných smluv, je možné působit na zlepšení přístupu k podávání před smluvními informací ze strany poskytovatelů pojistných produktů a tím i ke snížení počtu obdržených podání. Především v případech přesmluvnění pojistných smluv se daří oblast pojistného trhu kultivovat a dosahovat zlepšování podmínek prodeje pojistných produktů.

5. VYHODNOCENÍ INFORMACÍ Z PODÁNÍ VEŘEJNOSTI

Tab. A.XXIII – Přehled přijatých podání v samostatném odboru ochrany spotřebitele

Období	Celkový počet přijatých podání
1. 1. – 31. 12. 2015	1 059

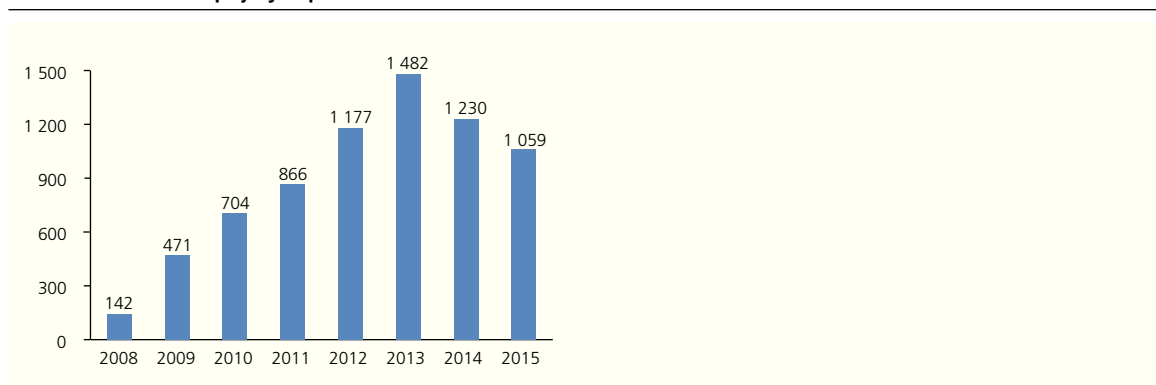
ČLENĚNÍ PODLE SEGMENTŮ

	Úvěrové instituce	Obchodníci s CP vč. zprostředkovatelů	Pojišťovny vč. poj. zprostředkovatelů	Nebankovní poskytovatelé SÚ	Platební instituce	Devizová místa	Jiné	Celkem
Náklady produktů (vč. podání na směnárny)	60	9	17	2		145	2	235
Platební styk (vč. platebních karet)	59			1		1	4	65
Informace o produktu	72	26	140	3		3	5	249
Pojistná plnění			81					81
Diskriminace spotřebitele	6	1	6			1		14
Vyřizování reklamací	13	2	5					20
Agresivní obchodní praktiky	14	3	14				2	33
Spotřebitelský úvěr	76		2	40			3	121
Ochrana spotřebitele	117	16	76	7		3	22	241
CELKEM	417	57	341	53	0	153	38	1 059

ČLENĚNÍ PODLE VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ

	Uzavřená podání					Neukončená podání	Celkem
	Návrh na sankce	Náprava ze strany fin. subjektu	Neoprávněná podání	Důkazní nouze	Písemná vysvětlení		
Úvěrové instituce		24		24	287	82	417
Obchodníci s CP vč. zprostředkovatelů				4	47	6	57
Pojišťovny vč. poj. zprostředkovatelů		23	8	29	220	61	341
Nebankovní poskytovatelé SÚ				1	49	3	53
Platební instituce							0
Devizová místa	1	2		1	146	3	153
Jiné				1	29	8	38
CELKEM	1	49	8	60	778	163	1 059

Graf A.3 – Počet přijatých podání

a) Pojišťovnictví**Tab. A.XXIV – Podání v meziročním srovnání – pojišťovnictví**

Rok	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2010/2015
Meziroční změna	264/292	292/504	504/555	555/427	427/341	264/427
Nárůst/pokles	+ 11 %	+ 73 %	+ 10 %	- 29 %	-25 %	+ 62 %

Podstatná část přijatých podání byla uzavřena vysvětlením. Provedenými šetřeními nebylo možné dovodit porušení pravidel ochrany spotřebitele na straně dohlížených subjektů, jednalo se spíše o nedorozumění nebo nesystémová selhání. Na základě některých upozornění dohlížené instituce samy přistoupily k úpravě informací poskytovaných spotřebitelům především úpravou webových prezentací. Některá podání, která naopak na problém upozornila, vedla k dosažení nápravy u konkrétní instituce, v některých případech i napříč celým segmentem pojistného trhu.

- **Dostatečnost informací o poskytovaných produktech – modelace vývoje rezervotvorné složky**

Problematika podání se týkala jednání vázaných zástupců pojišťovny ohledně nedostatečného poskytnutí informací před uzavřením pojistné smlouvy. Informace byly podány ústně a ze stáří pojistných smluv je zřejmé, že tyto smlouvy byly uzavřeny v době, za kterou sahá možnost ČNB zahájit správní řízení v případech, že by bylo porušení na straně pojišťovny zjištěno. V těchto případech se SAO OS snažil prošetřit podání v maximální možné míře, ale překážkou byla skutečnost, že zprostředkovatel, který uzavíral smlouvu, již není vůbec registrován nebo nepracuje pro sjednatele. Z tohoto důvodu je získávání informací velmi složité. Kromě toho právní předpisy (zákon o pojistné smlouvě, nově nový občanský zákoník či zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích) obsahují velmi omezené povinnosti v poskytování informací před sjednáním produktu, které především u investičního životního pojištění nemohou být pro obchodní rozhodnutí spotřebitele dostatečné. Na základě zkušeností z podání spotřebitelů bylo v květnu 2012 vydáno úřední sdělení ČNB o rozsahu informací před uzavřením životního pojištění. Tento rozsah informací bude ČNB považovat za dostatečný k plnění informačních povinností podle zákona o ochraně spotřebitele. Jedná se o výkladové stanovisko. I po jeho vydání trvalo určitou dobu, než ho pojišťovny začaly plnit. Většina podání spotřebitelů se týkala období před jeho naplněním. Součástí požadovaných informací je kromě jiného tabulka o předpokládaném vývoji rezervotvorné složky tzv. modelace, která spotřebiteli názorně ukáže, že v prvních letech existence pojištění je rezervotvorná složka téměř nulová a teprve ke konci sjednané pojistné doby lze předpokládat vyšší hodnoty. Zejména z důvodu této názornosti se jak pojišťovny, tak zprostředkovatelé snažili předání reálné modelace (nelze akceptovat modelace s nesmyslně vysokým očekávaným zhodnocením) bránit a informace o poplatcích a počátečních nákladech zahrnout slovně do rozsáhlých pojistných podmínek. Otázku předávání řádných modelací řešil SAO OS v roce 2015 s několika poskytovateli. Na základě jednání pojišťovny pro zajištění řádné kontroly předávání modelace zájemcům o pojištění je požadován podpis zájemce o pojištění na modelaci předložené zájemci při zprostředkování uzavření jeho pojistné smlouvy. Jednu kopii odesílá zprostředkovatel s návrhem smlouvy pojišťovně. Pojišťovna z podnětu SAO OS prezentuje na svých internetových stránkách aktuální sazebníky ke všem svým produktům investičního životního pojištění. Jedná se o další z činností sloužících ke zvýšení informovanosti spotřebitelů.

- **Problematika pojistného plnění**

SAO OS v této oblasti z hlediska svých veřejnoprávních pravomocí šetří, zda pojišťovna komunikovala se spotřebitelem bez zbytečného prodlení, řádně ho informovala o vyřízení pojistného plnění a nekladla vypořádání pojistné události nepřiměřené překážky tím, že by po spotřebiteli požadovala podklady, které již obdržela či by přímo nesouvisely s pojistným plněním. Podání se týkala zejména majetkových pojištění a pojištění odpovědnosti z provozu vozidel (povinné ručení). V oblasti problematiky povinného ručení se jednalo o dodržení lhůt ukončování smluv (též havarijního pojištění) a následky jejich nedodržení a dále o nároky poškozených na plnění především z povinného ručení, na úhradu ceny za náhradní vozidlo a rovněž o způsob stanovení zbytkové ceny (vraku) vozidla a výši jeho ceny zjištěnou elektronickou aukcí. Některá zdržení na straně pojišťoven byla způsobena i prověřováním indicií naznačujících pojistný podvod či výskyt rozporných nebo neprůkazných informací o průběhu či následcích pojistné události. V obecné rovině bylo

konstatováno, že část problémů obecně byla způsobena nedostatkem informací na straně spotřebitelů již na počátku šetření věci pojišťovnou. Poškození s ní nemají smlouvu, tedy pojišťovny by jim měly na začátku poskytnout přehledný souhrn informací o procesu likvidace pojistné události, o povinnostech a právech poškozeného, o následcích jejich porušení. Tyto skutečnosti jsou v obecné rovině ze strany SAO OS řešeny. Působení SAO OS na pojišťovny v dalších případech problematiky pojistného plnění vedlo k větší konkretizaci a srozumitelnosti rozhodnutí pojišťovny o výši pojistného plnění (např. konkrétní doložení o rozsahu a vymezení krupobití), příp. o nutné součinnosti spotřebitele při odstraňování následků pojistné události (zejména opravy podlah ve vyplaveném bytě).

Ve skupině pojištění úrazu a nemoci pokračoval SAO OS ve vztahu k pojišťovnám ve vyjasnění pravidel pro změny oceňovacích tabulek (o uvedené problematice jsme informovali již ve zprávě za rok 2014), jimiž jsou stanoveny výše pojistného plnění za jednotlivá poškození zdraví či jejich následky (pracovní neschopnost, hospitalizace, trvalé následky). Spotřebitel musí být předem dostatečně, srozumitelně a prokazatelně seznámen s jejich změnou a musí mít dostatek času na svá obchodní rozhodnutí z hlediska toho, zda smlouvu bez postihu vypoví a příp. na trhu nalezne alternativní produkt, nebo zda změnu akceptuje. Jednostranná změna smlouvy provázená pouhým zveřejněním nových oceňovacích tabulek, jež jsou součástí podstaty smluvního závazku pojišťovny vůči spotřebiteli, není přípustná.

• Prodej pojistných produktů na dálku – požadavky na poskytování informací

Prodej produktů zpravidla neživotního pojištění formou přistoupení k rámcové pojistné smlouvě uzavřené mezi pojišťovnou a jejím partnerem a sjednání přistoupení s využitím prostředků komunikace na dálku byl jedním z problémů řešených s pojišťovnami v roce 2015. Šetřením podání bylo zjištěno, že spotřebitelé jsou oslovováni zpravidla telefonicky. V telefonním hovoru jsou jim sděleny základní informace o produktu a ihned je vymáhán souhlas s přistoupením k pojistné smlouvě, aniž by spotřebitel obdržel informace požadované jak směrnici o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, tak občanským zákoníkem, do kterého byla implementována. Pojišťovny argumentovaly zprvu tím, že spotřebitel žádnou smlouvu neuzavírá, ale pouze přistupuje k uzavřené smlouvě. Podle občanského zákoníku se i v tomto případě jedná o konání, ze kterého pro spotřebitele vznikají závazky (v tomto případě placení pojistného), jedná se o postup obdobný uzavření smlouvy. Podle zákona o ochraně spotřebitele musí spotřebitelé před obchodním rozhodnutím, kterým je v tomto případě přistoupení k pojistné smlouvě, obdržet všechny informace o produktu (typ pojištění, výše pojistného, výluky z pojištění, způsob uplatnění pojistné události apod.), jeho poskytovateli a o právech, které spotřebitel při uzavírání smlouvy o finanční službě na dálku má (právo na odstoupení, právo na informace na trvalém nosiči dat apod.).

Uvedené informační povinnosti jednoznačně nelze splnit v rámci jednoho telefonického rozhovoru. Z tohoto důvodu SAO OS řešil s pojišťovnami způsob jejich plnění. S pojišťovnou byl řešen způsob prezentování produktu, kdy zástupci společnosti nabízelí pojištění telefonicky jako „zajištění úhrady plateb pravidelných vydání“ klientů v případě jejich pracovní neschopnosti, hospitalizace či ztráty zaměstnání. Podání spotřebitelů se týkala nedostatečnosti podávaných informací. Kromě toho banka začala bez souhlasu spotřebitele inkasovat pojistné a nerespektovala ani 14denní lhůtu, ve které může spotřebitel od smlouvy uzavřené na dálku odstoupit, jedná-li se o sjednání neživotního pojištění. V případě životního pojištění je lhůta 30 dní.

• Poskytnutí nepravdivých informací ze strany pojišťovacího zprostředkovatele

Poskytnutí nepravdivých informací ze strany pojišťovacího zprostředkovatele před uzavřením smlouvy bylo nejčastějším námětem podání vůči zprostředkovatelům konkrétního pojišťovacího agenta. Spotřebitelé dále poukazovali na skutečnost, že v případech, kdy se obrátili přímo na pojišťovnu s požadavkem na informace, byli odkázáni na pojišťovacího zprostředkovatele, který s nimi smlouvu sjednal a tento zprostředkovatel často již pro společnost nepracoval.

Dalším čtým požadavkem v rámci doručených podání bylo zrušení smluv od počátku. Spotřebitelé byli při uzavírání smlouvy informováni, že mohou po dvou letech uložené prostředky vybrat, což není možné. Vzhledem k tomu, že z rozhovorů probíhajících před uzavřením smlouvy není povinnost pořizovat zvukový záznam, nelze prokázat, do jaké míry byli spotřebitelé klamavě informováni. V mnoha případech bylo pojištění zprostředkováno v rámci rodiny, studenty, kteří v pozici tipaře přesvědčili rodinné příslušníky ke sjednání takového pojištění, aby získali provizi. A právě tento

vztah a výplatu provize používají někteří zprostředkovatelé i pojišťovny jako důvod pro neakceptaci požadovaného odstoupení od smlouvy. Protože však těchto stížností za určité období s naprosto stejným obsahem a prvky obdržela ČNB značné množství, bylo zahájeno správní řízení pro porušování zákazu nekalých obchodních praktik podle ZOS. Výsledky svědků byly prokázány nekalé praktiky zprostředkovatele a bylo vydáno rozhodnutí o udělení sankce ve výši 5 000 000 Kč, což je nejvyšší možná sankce podle zákona.

b) Úvěrové instituce

Tab. A.XXV – Podání v meziročním srovnání – úvěrové instituce

Rok	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2010/2015
Meziroční změna	190/253	253/298	298/478	478/448	448/417	190/417
Nárůst/pokles	+ 33 %	+ 18 %	+ 60 %	- 6 %	- 7 %	+ 120 %

Obdobně jako v oblasti pojišťovnictví byla převažující část podání uzavřena písemným vysvětlením, s odkazem na příslušná ustanovení obchodních či produktových podmínek nebo příslušného zákona. Některá podání byla vyhodnocena jako neoprávněná, zpravidla když spotřebitel neupřesnil nebo nedodal požadované doplnění podání. Taková podání jsou pak využita jako obecný zdroj pro výkon dohledu. V řadě případů problematika, která se projevila v podáních, vedla k provedení systémové nápravy a zlepšení informačních podmínek pro celé spektrum spotřebitelů.

• Problematika kreditních karet

Podání z oblasti kreditních karet směřovala k požadavku na vyjasnění a upřesnění informací, které spotřebitelé dostávají při výměně kreditní karty, k možnosti nastavení data splátek či k nabídce pojištění pro neschopnost splácet úvěrový limit. Dále byl řešen proces chybného nastavení odesílání kreditních karet v případech, kdy si spotřebitel požádal o kreditní kartu, která mu byla nejprve zamítnuta v důsledku chyby v procesu. Poté za několik dní přesto obdržel smlouvu i kreditní kartu. Z důvodu chyby v systémech banky byl stejný postup uplatněn vůči několika stovkám spotřebitelů. Banka se poté všem omluvila.

SAO OS řešil rovněž problematiku nedostatečného informování spotřebitelů o navýšení úvěrového limitu na kreditní kartě. Navýšení úvěrového rámce u kreditní karty je nejen změnou rámcové smlouvy o platebních službách ve smyslu zákona o platebním styku, ale též změnou smlouvy o úvěru ve smyslu zákona o spotřebitelském úvěru (ZSÚ). V obou případech je nutno aplikovat příslušná ustanovení ZSÚ. Banka byla v rámci šetření upozorněna na skutečnost, že ujednání o výši úvěrového rámce je součástí smlouvy o vydání kreditní karty. Z tohoto důvodu je třeba změnu úvěrového rámce uskutečnit v souladu s požadavky na oznámení o změně nejpozději dva měsíce před nabytím její účinnosti. Na navýšení úvěrového rámce u kreditní karty je nutno nahlížet jako na změnu smlouvy o úvěru ve smyslu ZSÚ, kterou je nutno uskutečnit písemnou formou se souhlasem obou stran (tedy i s písemným souhlasem spotřebitele). Spotřebitelé toto očekávali a v doručených podáních namítali, že písemný souhlas z jejich strany nebyl učiněn. Na základě řešení vzniklého problému banka s okamžitou platností zastavila dosavadní postup navýšování úvěrového limitu kreditních karet a tento způsob informování.

• Spotřebitelské úvěry

V oblasti spotřebitelských úvěrů SAO OS uskutečnil plošnou kontrolu plnění povinností podle zákona o spotřebitelském úvěru se zaměřením na výpočet roční procentní sazby nákladů (RPSN) a na poskytování smluvních a předmluvních informací v souladu se zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru (ZSU). V roce 2015 byla dokončena první fáze kontroly vybraných úvěrových složek největších bank s nejvyšším podílem na trhu spotřebitelských úvěrů v ČR.

Ve druhé fázi byla kontrolována oblast poskytování neúčelových spotřebitelských úvěrů zajištěných nemovitostí (tzv. amerických hypoték) u dalších poskytovatelů mimo kontrolovaných v první fázi. Ve druhé fázi bylo zkontrolováno 13 bank poskytujících americké hypotéky. Mezi zjištěné nedostatky patřila otázka zahrnování veškerých poplatků souvisejících s poskytnutím úvěru za sjednaných podmínek do RPSN a vznikem zástavního práva a řádné informování o výši těchto poplatků v předmluvních informacích i ve smlouvě explicitně, nikoli pouze odkazem na sazebník banky. Jedná se především o poplatky za vedení účtu, který je podmínkou získání úvěru, poplatky za pojištění zastavované nemovitosti, poplatky za odhad nemovitosti pro účely získání úvěru, poplatky za vklad zástavního práva do katastru nemovitostí a za ověření podpisů na zástavní smlouvě, příp. další doplňkové služby, které klient s úvěrem čerpá. Tato problematika byla diskutována se zástupci jednotlivých bank a byly dohodnuty termíny nápravy u konkrétních zjištění.

• Diskriminace

V oblasti diskriminace byl řešen problém postupu banky při žádosti o založení společného účtu osobami s rozdílnými doklady. Žadatel měl občanský průkaz vydaný v ČR a spolužadatelka měla pas vydaný v SR. Banka odmítala na základě takto poskytnutých dokladů společné účty klientům zřizovat. Na jednání mezi zástupci banky a SAO OS banka uznala výhrady ČNB ohledně možné diskriminace žadatelů a přijala nápravná opatření realizovaná především v oblasti změny informačních systémů.

• Stavební spořitelny

V roce 2015 stavební spořitelny pokračovaly u smluv o stavebním spoření s vyšší úrokovou sazbou z vkladu po vázací době v jednostranných výpovědích (ukončování) těchto smluv. Tyto výpovědi byly spojeny s nabídkou na založení nových smluv nebo na bezplatnou změnu tarifu s nižší úrokovou sazbou. Jednostranné výpovědi nabízejí stavební spořitelny vždy v určitých nárazových akcích a tomu odpovídají i počty doručených podání.

Stavební spořitelny dále využívaly svého práva neudělovat souhlas k předčasnému splacení překlenovacích úvěrů a na rozdíl od minulosti nepřístupovat na dodatek k úvěrové smlouvě (v kombinaci buď s razantně zvýšeným poplatkem, který byl stanoven v novém sazebníku, nebo stanovením výčtu závažných životních situací, za nichž bude souhlas udělován). Žádosti o předčasné splacení byly motivovány snahou spotřebitelů refinancovat překlenovací úvěr levnějšími zdroji. Stavební spořitelny vůči spotřebitelům reagovaly i nabídkami dohod značného snížení úrokové sazby překlenovacího úvěru a argumentovaly též vůči SAO OS tím, že mnohá refinancování jsou tažena provizní zainteresovaností finančních poradců od refinancujících společností. Působením SAO OS bylo dosaženo toho, že stavební spořitelny bez změny veřejně deklarovaných postupů změkčily svůj přístup a cestou „mimořádné vstřícnosti“ přistoupily buď k předčasnému splacení překlenovacího úvěru, nebo umožnily snížení poplatku za předčasné splacení.

• Nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů

V podáních veřejnosti na nebankovní poskytovatele spotřebitelských úvěrů se SAO OS setkává s upozorněními na skutečnosti, že smlouva obsahuje protizákonné konstrukce řetězení sankcí, smluvních pokut a úroků, obtížnou čitelnost smluvních dokumentů a výši úroků, která je v rozporu s dobrými mravy. Vzhledem k tomu, že se často jedná o hotovostní spotřebitelské úvěry, není ČNB k jejich šetření kompetentní a v rámci vysvětlení jsou spotřebitelé odkázáni na Českou obchodní inspekci nebo na Kancelář finančního arbitra v případě, že z dokumentace je zřejmé pochybení poskytovatele. Současně tato podání využívá SAO OS k mapování segmentu trhu nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů pro budoucí dohled i získání informací, které by mohly být využitelné i v licenčním řízení podle návrhu nového zákona o spotřebitelském úvěru. Pouze v případech, že je úvěr čerpán prostřednictvím kreditní karty a poskytovatel podléhá výkonu dohledu ČNB jako platební instituce, může SAO OS podání dále šetřit.

SAO OS obdržel několik podání na postup společnosti při nabízení spotřebitelského úvěru poskytovaného prostřednictvím kreditní karty produktu nákupního řetězce. Spotřebitelé v podáních poukazovali na to, že obchodní zástupci třetích osob, kteří na základě mandátní smlouvy se společností výše zmíněný produkt nabízejí, poskytují nedostatečné a zavádějící informace. Na základě obdržených stížností byla společnost vyzvána k předložení informací a podkladů o tom, jak často jsou ze strany společnosti prováděny kontroly prodejců, jak jsou prodejci školeni, jaké manuály jim

jsou k danému produktu k dispozici, jaké předšmluvní informace prodejci poskytují spotřebitelům, kdy jsou spotřebitelé informováni o důsledcích zamítnutí žádosti o produkt, jak je posuzována úvěruschopnost klientů, kdy a za jakých podmínek je uzavřena smlouva a kdy klient dává souhlas s případným negativním záznamem v registrech, jaké jsou důsledky aktivace produktu a možnosti pro odstoupení od smlouvy. Po provedené kontrole a pohovoru s jejími zástupci společnost přistoupila k provedení nápravných opatření, přijala připomínky SAO OS a upravila část prezentace při stánkovém prodeji, předšmluvní informace a úvěrovou smlouvu. Společnost také doložila požadované informace týkající se provedených kontrol při prodeji kreditní karty.

c) Kapitálový a penzijní trh

Tab. A.XXVI – Podání v meziročním srovnání – kapitálový a penzijní trh

Rok	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2010/2015
Meziroční změna	20/24	24/34	34/56	56/46	46/57	20/57
Nárůst/pokles	+ 20 %	+ 41 %	+ 64 %	- 28 %	+23 %	+ 185 %

Prostřednictvím podání veřejnosti bylo upozorňováno na nedostatky při podávání informací o rizikovosti a charakteru nabízeného produktu, na možné neoprávněné poskytování investičních služeb či shromažďování prostředků od veřejnosti za účelem jejich společného investování ze strany fyzické osoby. SAO OS zaznamenal také stížnosti týkající se ukončení poskytování investičních služeb obchodníka s cennými papíry a účtováním poplatku za převod cenných papírů k jinému obchodníkovi. Bylo zjištěno, že informace týkající se poplatku za převod cenných papírů byly již součástí historicky platných sazebníků obchodníka, který nezbytné informace klientům poskytl v dostatečném časovém předstihu formou e-mailové zprávy i zveřejněním na webových stránkách. SAO OS nemusel požadovat žádná další opatření ze strany obchodníka a podání uzavřel formou vysvětlení spotřebiteli. Spotřebitelé na druhé straně rozporovali skutečnost, že tyto nemalé poplatky (900,- Kč za převod každého titulu bez ohledu na objem) jsou požadovány i v případě, kdy převod není realizován na základě iniciativy spotřebitele, ale obchodníka, a současně v případě převodu ke dvěma jiným obchodníkům nebyl poplatek účtován. SAO OS měl pochyby o etičnosti přístupu obchodníka, i když nebylo možno identifikovat porušení zákona o ochraně spotřebitele. Současně ani na základě dalších informací ČNB nebylo prokázáno porušení zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

SAO OS rovněž obdržel zvýšený počet podání týkající se investičních služeb, které si sjednávají spotřebitelé se zahraničními OCP působícími v ČR v rámci volného poskytování služeb. Tito obchodníci nepodléhají dohledu ČNB. Spotřebitelé často podlehnou argumentaci prodejce a ve snaze dosáhnout vyššího a rychlého zisku podepíší dokumenty, kterým nerozumí. Obdržená podání také upozorňovala na možné neoprávněné poskytování investičních služeb či shromažďování prostředků od veřejnosti za účelem jejich společného investování ze strany fyzické osoby. Zástupce podnikatelských subjektů oslovuje formou dopisů potenciální možné investory z řad široké veřejnosti. Dále se podání týkala doporučení služeb ze strany investičního zprostředkovatele, který dle zjištění SAO OS nedisponoval povolením ČNB pro výkon kolektivního investování ani pro poskytování jiných služeb na finančním trhu v České republice. Toto bylo možné považovat za neoprávněné podnikání.

V rámci nabídky a uzavírání penzijních produktů SAO OS ve sledovaném období šetřil několik podání týkajících se požadavku změn ve smluvní dokumentaci pro zachování optimální výše státní podpory penzijního připojištění, ke kterým došlo v souvislosti s penzijní reformou. Dále se jednalo o možné nedostatky v postupu registrace požadavku klienta či vyřizování stížností.

d) Nebankovní devizová místa**Tab. A.XXVII – Podání v meziročním srovnání – nebankovní devizová místa**

Rok	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2010/2015
Meziroční změna	137/131	131/111	111/139	139/185	185/153	137/185
Nárůst/pokles	- 1 %	- 15 %	+ 26 %	+ 32 %	- 17 %	+ 35 %

Podání na nebankovní devizová místa stále směřují do oblasti nedostatečného informování směnárníků o výši směnného kurzu. Spotřebitelé nerozumí tomu, že v podmínkách ustálení kurzu ČNB na hodnotě 27 CZK/EUR mohou směnárny nabídnout kurz výrazně nižší, a to jak stanovený přímo směnárnou nebo snížený stanoveným poplatkem. Zahraniční turisté poté, co jim směnárna odmítne uznat reklamaci již ukončené směnné operace a vrátit valuty zpět, zpravidla kontaktují policii. Policie navrhne uplatnit stížnost v ČNB. SAO OS přijatá podání šetří dotazem na směnárnu s požadavkem zaslání dokumentace k průběhu směny a poté zasílá vysvětlení klientovi.

Ze strany SAO OS bylo podáno několik návrhů na zahájení správního řízení, která byla ukončena udělením pokuty dohlíženým subjektům za porušení zákona o ochraně spotřebitele. Zpravidla se jednalo o porušení informačních povinností ve formě nedostatečného způsobu informování o ceně. Na kurzovním lístku dohlížený subjekt prezentoval informace o výši účtovaného poplatku za směnu nejednoznačným a nejasným způsobem. Z doručeného podnětu, doloženého fotodokumentací z provedené kontroly, bylo zřejmé, že prezentace poplatku za provedenou směnu byla taková, že cena nebyla zřejmá. Další subjekt porušil své povinnosti tak, že klientům poskytoval nedostatečné informace ve formě nesrozumitelného kurzovního lístku či nedisponoval doklady předmluvních informací řádně podepsanými ze strany spotřebitelů. V dalším případě směnárna uváděla poplatek za nákup a prodej valut zavádějícím způsobem, což bylo v rozporu se zákonem o ochraně spotřebitele.

e) Ostatní oblasti**Tab. A.XXVIII – Podání v meziročním srovnání – ostatní oblasti**

Rok	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2010/2015
Meziroční změna	93/166	166/212	212/217	217/73	73/91	93/73
Nárůst/pokles	+ 78 %	+ 28 %	+ 2 %	- 66 %	+ 24 %	- 22 %

Obdržená podání se týkala obecné problematiky ochrany spotřebitele. V této skupině byla často uváděna podání s dotazy ohledně oprávněnosti podnikání konkrétní společnosti, včetně dotazů na kompetenci dohledu ČNB či žádosti o odborné stanovisko. ČNB obdobná podání vyřizovala písemným vysvětlením s odkazem a doporučením, jakým způsobem problematiku z podání řešit, případně na jaký dohledový orgán se obrátit.

5.2.4 Kontroly na místě jako další nástroj pro šetření zvýšeného počtu podání veřejnosti

V průběhu roku 2015 byly provedeny kontroly na místě u jedné úvěrové instituce a ve společnostech, které působí jako pojišťovací agent a pojišťovací makléř. Z pohledu dodržování povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele byly kontroly v oblasti pojišťovnictví zaměřeny na ověření používání nekalých obchodních praktik v oblasti uzavírání životního pojištění, a to konkrétně při přesmluvňování (uzavření smlouvy o životním pojištění na základě doporučení kontrolované osoby vypovědět stávající smlouvu o životním pojištění, kterou měl spotřebitel již uzavřenu) a prezentování životního pojištění spotřebitelům jako spoření ze strany zástupců prodejce. Vzhledem k tomu, že uskutečněná zjištění nasvědčovala možnému nežádoucímu přesmluvňování (k újmě spotřebitelů), byla této otázce věnována zvýšená pozornost kontrolních pracovníků. V rámci provedených kontrol byla shledána porušení také v oblasti záznamů požadavků a potřeb klientů. Zjištěná porušení byla zaznamenána v protokolech z kontroly. Někteří poskytovatelé provedli nápravu obratem, vůči jiným byla použita donucovací opatření formou zahájení správního řízení s možným uložením pokuty.

Kontrola úvěrové instituce byla zaměřena na vybrané oblasti spotřebitelského úvěru a uzavírání pojištění formou přistoupení k rámcovým pojistným smlouvám, v nichž není spotřebitel pojistníkem, ale je pojištěným. Výsledkem provedené kontroly byla úprava některých interních postupů úvěrové instituce.

5.3 POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ PODLE ZÁKONA Č. 106/1999 SB., O SVOBODNÉM PŘÍSTUPU K INFORMACÍM

Česká národní banka je povinným subjektem podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (Informační zákon). Podle Informačního zákona poskytuje ČNB informace jednak zveřejněním povinně poskytovaných informací na své internetové stránce a dále žadatelům na základě individuálních žádostí podaných v režimu tohoto zákona.

5.3.1 Statistické údaje

V roce 2015 přijala ČNB celkem 53 žádostí podle Informačního zákona a vydala 12 rozhodnutí o odmítnutí žádosti. Odvolání (rozkladů) proti rozhodnutí o odmítnutí poskytnout informace bylo podáno pět, přičemž v jednom případě bankovní rada ČNB prvostupňové rozhodnutí zrušila a věc vrátila k novému projednání.

Z přehledu celkového počtu žádostí přijatých v roce 2015 vyplývá, že zvýšený zájem veřejnosti o informace vztahující se k působnosti ČNB trvá i nadále.

Tab. A.XXIX – Počty žádostí

	2011	2012	2013	2014	2015
Počet vyřizovaných žádostí podle Informačního zákona	19	26	60	59	53

5.3.2 Zaměření a obsah žádostí

Předmět žádostí stejně jako v minulých letech představuje široký a různorodý okruh informací, který nelze v rámci výše uvedených počtů podaných žádostí zúžit na typické skupiny. Ve více než jedné žádosti se vyskytovaly dotazy veřejnosti na odborné otázky z oblasti statistiky, platební bilance, devizových rezerv, české měny či oběhu bankovek a mincí. Žádosti o informace směřovaly též do oblasti veřejných zakázek, sankčních řízení a dále také do oblasti řízení týkajících se povinných nabídek převzetí, veřejných návrhů smluv o koupi účastnických cenných papírů a vytěsnění.

Ve vztahu k dohledu odborné péče lze uvést, že není z povahy věci vyloučeno, aby i žádost podaná podle Informačního zákona byla vnímána současně jako podnět veřejnosti pro případný výkon dohledu. Některé žádosti nejsou přímo podnětem, ale s výkonem dohledu mohou souviset, a to například tak, že žadatel prostřednictvím žádosti podle Informačního zákona zjišťuje, jak bylo naloženo s jeho vlastním již vyřizovaným podnětem či stížností, či se dotazuje na další okolnosti konkrétních úkonů dohledu.

Informace, které byly na základě individuálních žádostí podle Informačního zákona poskytnuty, lze nalézt na internetových stránkách ČNB v příslušné části⁴³.

5.3.3. Přeshraniční aktivity – vyřizování žádostí o posouzení fit & proper

	2014	2015
Počet vyřizovaných žádostí (od celkem 19 zahraničních regulátorů)	23	29

43 http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/106/106_poskytnute/index.html

6. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

6.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI EVROPSKÝCH ORGÁNŮ DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

Evropský orgán pro bankovníctví (EBA)

ČNB byla v roce 2015 prostřednictvím svých zástupců aktivně zapojena do činnosti EBA na úrovni rady orgánů dohledu, stálých výborů i většiny odborných pracovních skupin.

EBA se v roce 2015 soustředila na vytváření jednotných regulatorních pravidel EU „single rulebook“ v souvislosti se zaváděním regulatorního rámce CRD IV/CRR, BRRD a dalších legislativních aktů EU, především směrnic DGS, PSD a MCD. Velký nárůst úkolů zaznamenala EBA v oblasti řešení krizí dle BRRD, kde byl pro tuto oblast zřízen nový stálý výbor složený ze zástupců orgánů pro řešení krizí s autonomně nastavenými pravidly schvalování výstupů EBA. Do činnosti tohoto výboru, včetně podřízených pracovních skupin, se ČNB jakožto nově vzniklý orgán pro řešení krize také plně zapojila.

V roce 2015 EBA za účasti zástupců ČNB finalizovala a odeslala Komisi celkem 24 návrhů regulatorních a prováděcích technických standardů (RTS/ITS), a to především v oblasti týkající se přípravy plánů řešení krize, aplikace nástroje bail-in a stanovení MREL,⁴⁴ fungování kolegií pro řešení krizí, notifikací v případech selhání finančních institucí, podmínek nezávislosti oceňovatelů před zahájením procesu řešení krize či poskytování vnitroskupinové finanční podpory. Standardy se dále týkaly oblasti hodnocení metodologie pokročilých modelů IRB pro výpočet kapitálové přiměřenosti, nastavení obezřetnostních požadavků kladených na centrální depozitáře cenných papírů, sběru dat a výměny informací mezi orgány dohledu u srovnávacího cvičení interních modelů bank ke stanovení kapitálových požadavků k úvěrovému a tržnímu riziku, řady ITS v oblasti dohledového výkaznictví.

Zástupci ČNB se rovněž aktivně podíleli na přípravě a následném překladu 19 obecných pokynů a doporučení EBA. Tyto právní předpisy se týkaly především oblasti řešení krize podle BRRD, ochrany spotřebitele, přípravy ozdravných plánů, podmínek pro uplatnění opatření včasného zásahu a poskytování vnitroskupinové finanční podpory, financování systémů pojištění vkladů, platebních služeb, spolupráce orgánů dohledu v kolegiích orgánů dohledu a řízení úrokového rizika investičního portfolia úvěrových institucí či omezení expozic vůči subjektům stínového bankovníctví. Ve všech případech ČNB notifikovala soulad s uvedenými pokyny či doporučeními.

V rámci vytváření „single rulebook“ se zástupci ČNB účastnili přípravy návrhů odpovědí na stovky otázek položených veřejností v rámci systému Q&A, v rámci kterého je upřesňována aplikace ustanovení CRD/CRR a nově také BRRD.

EBA v roce 2015 uskutečnila peer review zaměřené na hodnocení implementace obecných pokynů EBA k odborné způsobilosti a důvěryhodnosti managementu úvěrových institucí orgány dohledu v EU. ČNB dosáhla velmi dobrého hodnocení.

Jako náhradu za každoroční celoevropské zátěžové testy EBA ve spolupráci se zástupci orgánů dohledu provedla v roce 2015 tzv. „transparenční cvičení“, v rámci kterého zhodnotila a zveřejnila výsledky vybraných ukazatelů celkem 105 bankovních skupin z 21 zemí EU. České dceřiné banky se cvičení účastnily pouze prostřednictvím svých mateřských společností.

Zástupci ČNB se rovněž podíleli na přípravě řady zpráv a stanovisek EBA pro Komisi, Radu, Evropský parlament a další instituce EU, týkající se vhodnosti zavedení obezřetnostních požadavků stanovených v CRD IV/CRR za účelem podpoření tzv. kvalifikované sekuritizace a dlouhodobého financování, vymezení evropského rámce kvalifikovaných syntetických sekuritizací, uplatňování principu proporcionality v oblasti odměňování, rizikům spojeným s využíváním úvěrového crowdfundingu nebo interakce nového účetního standardu IFRS 9 s obezřetnostní regulací. ČNB byla také zapojena do přípravy pravidelně vytvářených zpráv EBA monitorujících dopady regulatorních požadavků CRD IV/CRR a Basel III na banky v EU či zpráv hodnotících vývoj rizik v bankovním sektoru EU.

⁴⁴ Minimální požadavek na kapitál a závazky využitelné pro odpis nebo konverzi při uplatnění nástroje bail-in.

Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA)

ČNB byla zapojena do činnosti ESMA na úrovni rady orgánů dohledu, stálých výborů a odborných pracovních skupin. Zástupci ČNB se aktivně podíleli na přípravě výstupů ESMA. V roce 2015 se ČNB účastnila peer review ve věci postupů příslušných orgánů dohledu při vymáhání pravidel MiFID pro provádění testu vhodnosti a dále peer review v oblasti aplikace právních předpisů při schvalování prospektů. Zprávy s výsledky hodnocení budou předloženy v roce 2016.

V oblasti poskytování investičních služeb se ČNB účastnila především přípravy materiálů k implementaci MiFID II/MiFIR. Jednalo se o návrhy RTS/ITS mj. k implementaci pravidel v oblasti ochrany investora, pravidel pro provádění pokynů klientů za nejlepších podmínek pro klienty, dále o obecné pokyny ESMA k odbornosti zaměstnanců obchodníků s cennými papíry poskytujících klientům investiční poradenství a obecné pokyny k vymezení složitých dluhových nástrojů a strukturovaných vkladů.

V oblasti tvorby a sjednocování pravidel obchodování na sekundárním trhu cenných papírů se ČNB podílela na přípravě materiálů k implementaci MiFID II/MiFIR. Jednalo se o návrhy RTS/ITS mj. k implementaci pravidel obchodování na sekundárním trhu cenných papírů, k hlášení pozic v komoditních derivátech a k postupům při spolupráci příslušných orgánů dohledu v souvislosti s obchodním místem, jehož činnost má značný význam v hostitelském státě.

V oblasti finančních inovací se ČNB podílela na přípravě návrhu metodického materiálu adresovaného příslušným orgánům dohledu a ESMA k aplikaci intervenčních produktových pravomocí podle nařízení MiFIR.

Dále se ČNB účastnila přípravy materiálů v oblasti tržní infrastruktury. K nařízení EMIR byly připraveny návrhy RTS např. k povinnému clearingů úrokových swapů denominovaných ve vybraných měnách a zpráva ESMA s předběžnými výsledky zátěžových testů evropských ústředních protistran. K nařízení CSDR byly připraveny návrhy RTS/ITS k požadavkům na centrální depozitáře cenných papírů a technická rada pro EK k výši pokut za selhání při vypořádání obchodů.

ČNB se dále podílela na přípravě materiálů v oblasti fondového investování. Ke směrnici UCITS byly připraveny návrhy ITS k informační povinnosti příslušných orgánů dohledu vůči ESMA ve věci uložených sankcí, návrh obecných pokynů ESMA k odměňování a zpráva s výsledky mapování postupů příslušných orgánů dohledu při schvalování žádostí o povolení k činnosti správcovské společnosti. Ke směrnici AIFMD byly připraveny otázky a odpovědi k aplikaci této směrnice. K nařízení ELTIFR byl připraven návrh RTS s úpravou kritérií mj. pro použití finančních derivátových nástrojů za účelem zajištění.

V oblasti prospektu se ČNB účastnila mj. přípravy návrhů RTS upravujících postupy a lhůty schvalování a uveřejňování prospektu, odpovědi ESMA v rámci konzultace EK k revizi směrnice o prospektu a otázky a odpovědi k implementaci směrnice o prospektu. V oblasti transparency byly připraveny odpovědi na vybrané otázky ke směrnici o transparentnosti.

V oblasti tvorby a sjednocování pravidel na ochranu proti zneužívání trhu ČNB připomínkovala materiály implementující nařízení MAR. Jednalo se o technickou radu ESMA pro EK vymežující mj. příklady tržní manipulace a pravidla pro ochranu osob, které nahlásí podezření na porušení pravidel, a dále o návrhy RTS/ITS upravující mj. podmínky realizace zpětného odkupu a stabilizace finančních nástrojů, systémy a postupy nutné k detekci podezřelých transakcí.

V oblasti účetnictví, auditu a finančního výkaznictví se ČNB účastnila přípravy obecných pokynů ESMA k alternativním výkonnostním ukazatelům⁴⁵ a návrhů RTS ke směrnici o transparentnosti ke zřízení webového portálu ESMA s přístupem k regulovaným informacím a k zavedení evropského jednotného elektronického formátu.

ČNB se v rámci úkolů vyplývajících z nařízení o ratingových agenturách podílela na přípravě materiálů k implementaci nařízení CRA. Jednalo se o obecné pokyny ESMA k informační povinnosti ratingových agentur vůči ESMA, návrh ITS k přiřazování ratingů externích ratingových institucí do stupňů úvěrové kvality vymezených nařízením CRR, otázky a odpovědi k implementaci nařízení CRA a návrhy rozhodnutí týkající se žádostí o registraci ratingové agentury.

⁴⁵ Alternativní výkonnostní ukazatel (Alternative Performance Measure, APM) je definován jako finanční ukazatel historické či budoucí výkonnosti, finanční pozice nebo peněžních toků, jiný než finanční ukazatel definovaný či specifikovaný v aplikovaném finančním vykazovacím rámci.

Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA)

ČNB se v průběhu roku 2015 aktivně podílela na činnosti EIOPA jak na úrovni rady orgánů dohledu, tak ve stálých výborech a odborných pracovních skupinách. Vypracovala stanoviska a analýzy pro jednotlivá zasedání i pro rozhodování v rámci písemných procedur. Stěžejním úkolem EIOPA bylo dokončení implementace směrnice Solventnost II, která nabyla účinnosti 1. ledna 2016.

V rámci pracovních skupin se ČNB podílela především na zpracování předpisů třetí úrovně režimu Solventnost II. V roce 2015 byla schválena druhá sada implementačních technických standardů a obecných pokynů, které pokrývají první, druhý i třetí pilíř nového regulatorního režimu. Vydané pokyny jsou zaměřeny např. na reportování a zveřejňování informací, dohled nad pobočkami pojišťoven se sídlem ve třetích zemích, výměnu informací v rámci kolegií orgánů dohledu, řídicí a kontrolní systém nebo vlastní posouzení rizik a solventnosti. ČNB rovněž provedla revizi českého překladu těchto pokynů a zaslala ji k zpracování Překladatelskému středisku pro instituce Evropské unie.

ČNB participovala na přípravě kapitol tzv. dohledového manuálu, které se týkají technických rezerv neživotního pojištění, klíčových funkcí a principů obezřetného investování. Zapojila se též do diskuze o konečné podobě strategického materiálu EIOPA obsahujícího návrh přístupu k vytvoření evropského rámce pro rizikově orientovaný dohled odborné péče v oblasti pojišťovnictví. Přispěla rovněž ke zpracování pravidelně publikovaných pololetních zpráv EIOPA o finanční stabilitě, hospodářské situaci a vývoji v sektorech pojišťoven, zajišťoven a zaměstnaneckého penzijního pojištění v zemích EU.

ČNB vznesla připomínky ke zprávě EIOPA pro Komisi zaměřené na problematiku změny kalibrace infrastrukturních investic pojišťoven do akcií a dluhových cenných papírů v režimu Solventnost II. Její výhrady se týkaly především skutečnosti, že navrhovaná kalibrace vycházela z nedostatečného množství kvalitních dat, EIOPA podhodnotila rizika spojená s infrastrukturními investicemi a využívala neobezřetně stanovených nebo zcela nevhodných předpokladů. Rada orgánů dohledu EIOPA však tento materiál odsouhlasila. ČNB dále zpracovala připomínky k návrhům změn metodiky, na jejímž základě se v regulatorním režimu Solventnost II konstruuje bezrizikové výnosové křivky a jejich úpravy. Aktivně se také vyjadřovala k návrhu makrobezpečnostního přístupu EIOPA k prostředí dlouhodobě nízkých úrokových sazeb.

Značný význam si nadále udržuje oblast ochrany spotřebitele. ČNB se podílela na přípravě v pořadí již čtvrté zprávy o spotřebitelských trendech, konzultačního materiálu týkajícího se komunikačních nástrojů zaměstnaneckých penzijních fondů. Dále přispěla ke zpracování zprávy zaměřené na oblast pojištění mobilních telefonů a k vytváření metodologie pro indikátory retailového rizika.

V roce 2015 přispěla ČNB k realizaci srovnávacích hodnocení, jejichž prostřednictvím si národní orgány dohledu a EIOPA vyměňují zkušenosti z regulace a dohledu různých oblastí pojišťovnictví a zaměstnaneckých penzijních fondů. Podílela se na dokončení závěrečných zpráv vzešlých ze srovnávacích hodnocení, která byla zaměřena na činnost kolegií orgánů dohledu a na čl. 9 směrnice č. 2003/41/ES o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi. Spolupracovala také na přípravě dílčích výsledků srovnávacího hodnocení postupů v rámci společných dohlídek na místě, které budou zahrnuty do dohledového manuálu. ČNB se rovněž podílela na zpracování návrhu nové metodologie EIOPA k provádění srovnávacích hodnocení.

Společný výbor evropských orgánů dohledu nad finančním trhem

ČNB byla zapojena do činnosti pracovních skupin Společného výboru evropských orgánů dohledu. Výbor slouží jako fórum pro spolupráci EBA, ESMA a EIOPA (ESA) za účelem zajištění konzistence aktivit přesahujících jednotlivé sektory finančního trhu.

V roce 2015 výbor připravil a vydal zprávu k problematice rizika nesprávného jednání finančních institucí vůči klientům (conduct risk) v bankovním a pojišťovacím sektoru v EU, zprávu ke konzistentnosti regulatorního rámce v EU v oblasti strukturovaných finančních nástrojů. Vydány byly také pravidelně připravované analýzy hlavních rizik jednotlivých sektorů finančního trhu v EU a rizika finančního systému EU.

Finalizován byl také společný návrh ESA na prováděcí technické standardy k mapování úvěrových hodnocení ECAI (External Credit Assessment Institutions) v režimu CRR a Solventnost II.

6.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ RADY PRO SYSTÉMOVÁ RIZIKA (ESRB)

Zástupci ČNB se podíleli na činnosti Evropské rady pro systémová rizika, a to jak na úrovni Generální rady, tak Poradního technického výboru (Advisory Technical Committee, ATC) a jeho stálých substruktur – Analysis Working Group (AWG) a Instruments Working Group (IWG). V roce 2015 byla ČNB aktivně zapojena zvláště do činnosti expertních týmů, které se zabývaly proticyklickou kapitálovou rezervou a riziky nemovitostních trhů.

V souladu s mandátem a úkoly ESRB byly klíčovým předmětem její činnosti i v roce 2015 hodnocení a analýza hlavních zdrojů systémových rizik a finanční zranitelnosti v EU a budování rámce pro implementaci nástrojů makrobezpečnostní politiky v EU. V oblasti makrobezpečnostních nástrojů vydala ESRB v červnu 2015 zprávu o hodnocení využívání těchto nástrojů přibližně rok od vstupu v účinnost legislativy CRD IV/CRR. Během prvního roku byla ESRB notifikována členskými státy přibližně o jednom stu makrobezpečnostních opatření, která většinou směřovala k omezení nadměrného růstu úvěrové aktivity.

ESRB vydala v roce 2015 a na počátku roku 2016 i několik rozhodnutí a doporučení, která se týkají ČNB. Jedná se například o doporučení týkající se nastavení proticyklické kapitálové rezervy k expozicím vůči třetím zemím (ESRB/2015/1) nebo o doporučení týkající se dobrovolné reciprocity makrobezpečnostních opatření ostatních členských států EU (ESRB/2015/2).

Dále ESRB v průběhu roku 2015 publikovala řadu odborných zpráv. V oblasti pojišťovnictví ESRB prezentovala například analýzu sektoru pojišťovnictví a zprávu o systémových rizicích v sektoru pojišťovnictví. ESRB se v roce 2015 zaměřovala i na vztah reálných trhů a finanční stability, k čemuž v srpnu 2015 zveřejnila analýzu týkající se identifikace indikátorů včasného varování vznikající bankovní krize způsobené vývojem trhu nemovitostí. Na samotném počátku roku 2016 pak byly publikovány dvě zprávy ESRB o vztahu trhů rezidenčních a komerčních nemovitostí a finanční stability. Další odborné zprávy se týkaly například analýzy rizika porušení pravidel řádné správy společnosti v bankovním sektoru z makrobezpečnostního pohledu, návrhů kritérií pro revizi nařízení EMIR a v neposlední řadě i analýzy potenciální regulace svrchovaných expozic. ESRB se rovněž podílela na návrhu nepříznivých scénářů pro zátěžové testy penzijních fondů prováděné EIOPA a na scénářích pro zátěžové testy bankovního sektoru EU, jež provede EBA v roce 2016.

ČNB během roku 2015 notifikovala ESRB a další příslušné instituce zaprvé o využití nástrojů vyplývajících z unijní legislativy – o nastavení proticyklické kapitálové rezervy (ve výši 0,5 % z celkového objemu rizikové expozice s účinností od 1. 1. 2017) a o identifikaci sedmi tzv. jiných systémově významných institucí se sídlem v ČR – a dále notifikovala využití nástrojů zakotvených v národní legislativě – o sérii doporučení týkajících se obezřetného poskytování hypotečních úvěrů. Notifikace využívaných makrobezpečnostních nástrojů jsou spolu s oznámeními dalších členských států zveřejněny ve speciální sekci webové stránky ESRB sloužící k výměně informací o použití makrobezpečnostních nástrojů v EU⁴⁶.

V červnu a v prosinci 2015 plnila ČNB vykazovací povinnost vyplývající z doporučení ESRB, konkrétně z doporučení ESRB/2012/2 o financování úvěrových institucí a doporučení ESRB/2013/1 o průběžných cílech a nástrojích makrobezpečnostní politiky. ESRB též provedla hodnocení, jak jsou národními orgány prováděna dílčí doporučení obsažená v doporučení ESRB/2012/2. Implementace doporučení v ČR byla hodnocena jako plně vyhovující.

6.3 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY (ECB)

Výbor pro finanční stabilitu (FSC)

Výbor, jehož cílem je především napomáhat orgánům ECB v plnění jejich úkolů v oblasti dohledu nad finančními institucemi a v udržování stability finančního sektoru EU, jedná obvykle pouze v omezené sestavě zemí eurozóny bez účasti zástupců ČNB. jednání v plné sestavě jsou koncipována obvykle jako společná jednání s Poradním technickým výborem ESRB (ATC ESRB). ČNB se v rámci FSC podílela především na sběru dat a na vytvoření databáze makrobezpečnostních opatření v zemích EU.

46 <http://www.esrb.europa.eu/mppa/html/index.en.htm>

Výbor pro platební a vypořádací systémy (PSSC)

Výbor se po dlouhých letech přestal zabývat problematikou SEPA, neboť v eurozóně je již SEPA realizována. Obdobně přestal být důležitým tématem dlouholetý projekt T2S (Target2-Securities), neboť systém T2S byl v červnu 2015 uveden do provozu. Výbor se více zabýval tématy, která projednává ESMA (RTS k nařízení CSDR, zátěžové testy pro ústřední protistrany) a EBA (RTS ke směrnici PSD2, silná autentizace klienta a bezpečná komunikace mezi poskytovateli a uživateli platebních služeb).

Výbor připravuje podněty pro jednání ERPB (European Retail Payment Board) a reaguje na závěry ERPB. Důležitým tématem jsou rychlé eurové mezibankovní platby v rámci eurozóny, u kterých je záměr dokončit návrh do konce roku 2016 a implementovat do konce roku 2017. Po vydání druhé zprávy ECB o virtuálních měnách ustoupilo toto téma do pozadí. V PSSC bylo rozhodnuto, že se zopakuje studie o sociálních nákladech retailových plateb (předchozí v roce 2012). Zatím byla vypracována zjednodušená metodika, ČNB s účastí při tvorbě studie nepočítá. Výbor sleduje projekt Securities Financing Transactions – Data Store (SFT-DS), jehož cílem je centrální sběr dat z registrů obchodních údajů pro potřeby dohledu.

Výbor má stále pracovní skupiny Payment Systems Policy, Oversight a TARGET2. V prvních dvou pracovních skupinách má ČNB své zástupce.

6.4 SPOLUPRÁCE VE VZTAHU K RADĚ EU A JEJÍM STRUKTURÁM

Rada ECOFIN, Hospodářský a finanční výbor (EFC), Výbor pro finanční služby (FSC)

ČNB se zapojila do přípravy rozhodování Rady ECOFIN prostřednictvím návrhů na úpravu mandátů MF k příslušným jednáním. K přípravě jednání EFC a FSC připravovala ČNB stanoviska, resp. připomínky k instrukcím MF.

Ve vztahu k problematice bankovní unie ČNB zdůrazňovala princip individuální odpovědnosti členských států za stav svého bankovního sektoru a odmítala další sdílení prostředků mezi jednotlivými členskými státy za účelem financování problémů bank. Tento princip ČNB zastávala při přípravě dohody zúčastněných států v bankovní unii o překlenovacím financování Jednotného fondu pro řešení krizí (SRF), v jejímž rámci především odmítala snahu Komise, ECB a některých členských států urychlit zavádění trvalého jistího mechanismu financování pro SRF mezi státy bankovní unie (společný mechanismus jistění). Jednání Rady ECOFIN vyústila v dohodu na individuálních národních úvěrových linkách pro SRF, bez jejich vzájemného sdílení, a v potvrzení stávajícího termínu pro společný mechanismus jistění, tj. do roku 2024. ČNB během diskuzí zdůrazňovala, že dosud nebyly vytvořeny systémové předpoklady pro případné další společné sdílení nákladů a rizik, mezi které patří zejména ověření fungování již dohodnutých pravidel v praxi, ověření účinnosti nově vzniklé institucionální struktury (SSM/SRM), snížení a konvergence rizik mezi jednotlivými národními bankovními sektory a řešení rizik v bankách eurozóny vyplývajících z držení svrchovaných expozic. ČNB rovněž zdůrazňovala rovné postavení na vnitřním trhu ve vztahu k státům neúčastnícím se bankovní unie a zachování integrity vnitřního trhu.

ČNB v reakci na zveřejnění návrhu Komise na Evropský systém pojištění vkladů (EDIS) zdůrazňovala, že nejsou vytvořeny vhodné předpoklady k jeho zavádění (obdobně jako pro společný mechanismus jistění), dále upozorňovala na riziko morálního hazardu a vyjádřila pochybnost o správnosti volby právního základu návrhu, kterým je ustanovení SFEU o harmonizaci opatření k zajištění vnitřního trhu.

V rámci přípravy regulačního technického standardu (RTS) k MREL podpořila ČNB maximální flexibilitu pro orgány příslušné k řešení krize, aby bylo možné stanovit MREL s ohledem na velikost, obchodní model, model financování a rizikový profil instituce, neboť původní návrh EBA představoval především pro banky financované prostřednictvím vkladů nepřiměřenou zátěž. Revidovaný návrh EBA předložený Komisi již obsahoval dostatečnou flexibilitu. Do konce roku 2015 nebyl RTS k MREL Komisí vydán.

V reakci na iniciativu Komise k vytvoření CMU kladla ČNB důraz na stabilitu regulačního prostředí, neoslabování role bankovního sektoru ve finančním zprostředkování, na provádění jen nezbytných kroků s příznivým dopadem na ekonomický růst, na konkurenceschopnost EU a na zapojení účastníků trhu do celého procesu. ČNB vyjadřovala

nesouhlas s přenášením dalších přímých pravomocí z národních orgánů dohledu na ESMA, s případným snížením nároků na obezřetné jednání subjektů finančního trhu a s případnou nižší ochranou investorů.

Výbor MONEYVAL

Na plenárním zasedání výboru Rady Evropy MONEYVAL konaném v září 2015 byla mj. projednávána průběžná zpráva ČR o pokroku v oblasti AML/CFT, v níž ČR popsala a analyzovala dosažený pokrok v implementaci doporučení FATF. Výbor MONEYVAL kladně hodnotil vznik nového organizačního útvaru ČNB zaměřeného na kontrolu opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Bylo konstatováno, že došlo ke zvýšení počtu prováděných kontrol na místě a počtu uložených sankcí, cyklus kontrol v úvěrových institucích byl zkrácen, více cílených kontrol je prováděno rovněž v sektoru směnárů a jejich důsledkem je více správních řízení a uložených sankcí.

6.5 SPOLUPRÁCE V RÁMCI OSTATNÍCH MEZINÁRODNÍCH INSTITUCÍ A ASOCIACÍ

Výbor pro finanční trhy (CFM) – OECD

V dubnu a říjnu 2015 se ČNB zúčastnila jednání Výboru pro finanční trhy OECD (CFM). Výbor se zaměřil zejména na financování podnikání malých a středních podniků a na vytváření regulatorních podnětů k dlouhodobým investicím penzijních fondů a pojišťoven do reálné ekonomiky. V souvislosti se světovou klimatologickou konferencí v Paříži se výbor rovněž zaměřil na analýzu nákladů, rizik a přínosů finančních investic do ekologicky udržitelných odvětví a technologií. Výbor sloužil také jako důležité fórum pro diskuzi o aktuálních trendech vývoje na světových finančních trzích. V rámci těchto diskuzí CFM dospěl k závěru, že politika kvantitativního uvolňování podpořila oživení ekonomiky USA. Uvolněná měnová politika ECB přispěla ke stabilizaci finančních trhů eurozóny, ale nevyřešila strukturální problémy ekonomik některých členských zemí a také to, že hospodářská a měnová politika Japonska přes počáteční slibné výsledky musí i nadále pokračovat v úsilí o potlačení zdrojů deflační stagnace japonské ekonomiky. Kromě toho výbor věnoval pozornost čínskému programu další liberalizace kapitálových toků, jenž má podpořit přeměnu čínské měny ve světovou rezervní měnu. Výbor jednal rovněž o makroobezřetnostních opatřeních přijatých některými zeměmi a o tom, do jaké míry tato opatření odpovídají standardům OECD pro liberalizaci kapitálu.

Basilejský výbor pro bankovní dohled (BCBS) – BCG

ČNB byla v rámci BCBS zastoupena ve skupině BCG (Basel Consultative Group), která udržuje kontakty s členskými i nečlenskými zeměmi BCBS. Basilejská skupina BCG byla průběžně seznamována s aktuálními problémy bankovní regulace řešené Basilejským výborem a diskutovala o nich. V roce 2015 se jednalo zejména o problematiku finanční inkluze, praní špinavých peněz a kybernetické riziko, výsledky veřejné konzultace z prvního konzultačního návrhu na revizi standardizovaného přístupu pro úvěrové riziko, plány na revizi regulace v oblasti sekuritizací, implementační záležitosti k proticyklické kapitálové rezervě a problematiku kolegií orgánů dohledu. ČNB se dále zapojila do diskuze skupiny o regulaci svrchovaných expozic a informovala její členy o přístupu ČNB k dohledu nad řízením rizik koncentrace těchto expozic.

Mezinárodní organizace dohledů nad penzijními fondy (IOPS)

ČNB v roce 2015 v rámci spolupráce s IOPS přispěla k vyplnění dotazníku mapujícího roli orgánu dohledu při ochraně spotřebitelů v oblasti dohledu nad soukromými penzijními systémy. ČNB rovněž poskytla připomínky k návrhu zprávy IOPS k roli pojišťovněmatematických expertů při dohledu nad penzijními systémy.

Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO)

ČNB se v roce 2015 aktivně zapojila do práce IOSCO na šetření zaměřeném na faktické využití mnohostranné dohody o spolupráci dohledů nad kapitálovým trhem v praxi, na šetření zaměřeném na digitalizaci kapitálových trhů a na šetření zaměřeném na zjištění regulatorního rámce pro fungování výboru pro audit. ČNB byla aktivně zapojena do činnosti IOSCO na úrovni European Regional Committee a Growth and Emerging Markets Committee.

6.6 SPOLUPRÁCE S NÁRODNÍMI ORGÁNY DOHLEDU

V roce 2015 byla ČNB zapojena do spolupráce v rámci deseti kolegií evropských bankovních skupin a jedné skupiny s centrálou v USA⁴⁷. Kromě tradičního rozsahu spolupráce byly v rámci kolegií nově projednávány skupinové ozdravné plány, ke kterým budou rovněž přijímána společná rozhodnutí. V roce 2015 byl zahájen proces přípravy písemných dohod o koordinaci a spolupráci mezi ČNB a ECB, která v souvislosti s vytvořením bankovní unie převzala dohled nad příslušnými mateřskými společnostmi bankovních skupin s dceřinými bankami v ČR. V jednom případě působí ČNB v roli konsolidujícího orgánu dohledu pro kolegium k bankovní skupině J&T Finance Group. V průběhu roku 2015 se činnost kolegií soustředila zejména na provedení společného hodnocení rizikového profilu jednotlivých členů příslušných bankovních skupin s cílem dosáhnout společného rozhodnutí o minimální výši jejich kapitálového a likviditního vybavení.

ČNB se rovněž aktivně zapojovala do jednání kolegií orgánů dohledu nad mezinárodními pojišťovacími skupinami. Činnost kolegií se v roce 2015 zaměřovala především na předběžné posuzování a schvalování interních modelů pro výpočet kapitálového požadavku v rámci režimu Solventnost II. Dále byla diskutována a řešena připravenost jednotlivých subjektů na tento nový regulatorní režim. V rámci kolegií se také posuzovala finanční situace a vyhodnocoval rizikový profil jednotlivých pojišťovacích skupin a subjektů, které jsou jejich součástí. ČNB v průběhu roku 2015 podepsala dohody o koordinaci v rámci dohledu nad pojišťovacími skupinami Aegon, Allianz, AXA, BNP Paribas Cardif, Credimundi, Generali, KBC Insurance, MetLife Inc., Munich Re, NN, SOGECAP Sociétés Générales, UNIQA, VIG a Wüstenrot & Württembergische.

V rámci kapitálového trhu pokračovala spolupráce mezi ČNB a ostatními orgány dohledu na základě mnohostranných memorand o spolupráci IOSCO a ESMA.

6.7 BANKOVNÍ UNIE A PROJEKT UNIE KAPITÁLOVÝCH TRHŮ

K hlavním událostem ve vývoji bankovní unie v průběhu roku 2015 patřily aktivity ECB při zajišťování počáteční fáze fungování jednotného výkonu dohledu (SSM), účinnost mezivládní dohody o převádění a postupném sdílení příspěvků bank (IGA) v rámci Jednotného mechanismu pro řešení krizí (SRM), umožňující funkčnost Jednotného fondu pro řešení krizí SRF od 1. ledna 2016. Členské státy účastníci se bankovní unie se na Radě ECOFIN v prosinci 2015 dohodly na systému přechodného financování pro SRF pro případ chybějících zdrojů v SRF během tzv. přechodného období fungování SRF (do roku 2024), a to prostřednictvím národních individuálních úvěrových linek nepodléhajících vzájemnému sdílení. Bylo opětovně potvrzeno, že společný trvalý jistící mechanismus financování pro SRF (společný mechanismus jistění) bude vytvořen během přechodného období, aby jeho plná funkčnost byla zajištěna nejpozději na konci přechodného období.

V listopadu 2015 Komise předložila návrh změny nařízení o SRM⁴⁸, jehož cílem je vytvořit tzv. Evropský systém pojištění vkladů v bankovní unii (EDIS, European Deposit Insurance Scheme). Ten by měl jako třetí pilíř bankovní unie doplnit první a druhý pilíř, kterými jsou již přijaté jednotné mechanismy pro dohled a řešení krizí. Cílem návrhu na vytvoření třetího pilíře bankovní unie podle Komise je posílení bankovní unie, zvýšení ochrany vkladatelů, upevnění finanční stability a omezení vazby mezi bankami a vládami v eurozóně. V rámci EDIS bylo také navrženo postupné vytvoření tzv. Evropského fondu pojištění vkladů (DIF). Současně Komise, v souvislosti s požadavky některých členských států bankovní unie na nutnost snížení rizik napříč bankovními sektory před tím, než by mělo dojít k jejich dalšímu společnému sdílení, vydala Sdělení k „Dokončení bankovní unie“, které dílčím způsobem mapuje opatření vztahující se k problematice nutnosti dalšího snižování rizik napříč bankovními sektory. ČNB v reakci na zveřejněný návrh Komise především zdůrazňovala, že dosud nejsou vytvořeny vhodné předpoklady zavedení takového systému společného sdílení rizik a nákladů, upozorňovala na nutnost implementace přijaté legislativy a ověření jejího fungování v praxi, včetně ověření účinnosti nové institucionální struktury, upozorňovala na další možný nárůst rizika morálního hazardu vyplývajícího z návrhu, a ve vztahu k právnímu základu poukázala na skutečnost, že návrh nepředstavuje pouhou harmonizaci opatření k zajištění vnitřního trhu.

⁴⁷ GE Capital.

⁴⁸ Návrh změny nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 806/2014 ze dne 15. července 2014, kterým se stanoví jednotná pravidla a jednotný postup pro řešení krize úvěrových institucí a některých investičních podniků v rámci jednotného mechanismu pro řešení krizí a Jednotného fondu pro řešení krizí a mění nařízení (EU) č. 1093/2010.

Během roku 2015 zahájila Komise diskuzi o tzv. unii kapitálových trhů za účelem hlubší integrace tohoto sektoru v jednotném trhu s cílem podpořit hospodářský růst a především přístup malých a středních podniků na kapitálové trhy. ČNB se zúčastnila veřejné konzultace Komise k CMU a mj. uvedla, že návrh na vytvoření CMU vnímá jako projekt, který má do určité míry posílit financování firem a dlouhodobých projektů pomocí nástrojů kapitálového trhu. ČNB zdůraznila potřebu stability regulatorního prostředí, komplexní zhodnocení nákladů a výnosů případné další regulace, zachování zprostředkovatelské role bankovního sektoru, rezervovaný postoj ke konceptu kvalifikované sekuritizace, ochranu spotřebitelů, včetně posílení jejich finanční gramotnosti, neposkytování úlev v kapitálových požadavcích k rizikům, vyplývajícím z držení infrastrukturních aktiv, či nerozšiřování pravomocí ESMA či jiných nadnárodních institucí na úkor národních orgánů dohledu.

Velký objem legislativních návrhů Evropské komise v roce 2015 měl, stejně jako v roce 2014, velký dopad na rozsah činnosti evropských orgánů dohledu nad finančním trhem EBA, ESMA a EIOPA (ESA) a Evropské rady pro systémová rizika (ESRB), a to zejména při přípravě regulatorních a prováděcích technických standardů.

Své návrhy prosazovala ČNB průběžně prostřednictvím aktivní účasti svých zástupců na jednání ESRB a ESA, úzkou spoluprací s MF v politických výborech EU a spoluprací s orgány dohledu členských států EU. ČR se podařilo dosáhnout při prosazování svých hledisek řady dílčích pozitivních výsledků.

ČÁST B
VÝVOJ FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2015

1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2015⁴⁹

Česká ekonomika v roce 2015 výrazně zrychlila svůj meziroční ekonomický růst, který započal již ve čtvrtém čtvrtletí 2013. Za celý sledovaný rok 2015 byl vykázán reálný růst HDP o 4,3 %. Na ekonomickém růstu se podílely všechny složky domácí poptávky, zejména hrubá tvorba kapitálu a spotřeba domácností. K růstu spotřeby domácností přispěla poměrně vysoká reálná dynamika objemu mezd a platů. Ekonomický růst byl rovněž podporován výrazným zvýšením vládních investic financovaných především z evropských zdrojů, růstem zahraniční poptávky, nízkými cenami ropy a v neposlední řadě rovněž nadále uvolněnými měnovými podmínkami. Čistý vývoz měl lehce záporný příspěvek k ekonomickému růstu i přes rostoucí zahraniční poptávku z důvodu pokračujícího zvyšování dovozu spotřebního a investičního zboží.

Inflace setrvala na mimořádně nízkých hodnotách, přičemž její průměrná míra za rok 2015 činila 0,3 %. V průběhu roku 2015 se přitom celková i měnověpolitická meziroční inflace nacházely výrazně pod dolní hranicí tolerančního pásma, resp. cíle ČNB. K nízké inflaci přispíval utlumený vývoj cen potravin i regulovaných cen a prohloubení meziročního poklesu cen pohonných hmot, „jádrová“ inflace naopak zrychlila nad 1% hranici.

Bankovní rada ČNB opakovaně rozhodla i nadále používat devizový kurz jako další nástroj uvolňování měnových podmínek a na všech svých měnověpolitických zasedáních během roku 2015 potvrzovala závazek ČNB intervenovat v případě potřeby na devizovém trhu na oslabení kurzu koruny tak, aby se udržel kurz koruny vůči euru poblíž hladiny 27 CZK/EUR. Konstatovala přitom, že potřeba udržovat měnové podmínky uvolněné přinejmenším v dosavadním rozsahu přetrvává.

Průměrný kurz CZK/EUR mírně posílil z hodnoty 27,5 v roce 2014 na 27,3 v roce 2015. Průměrný kurz CZK/USD naopak meziročně oslabil; zatímco v roce 2014 se nacházel na hodnotě 20,7, v roce 2015 dosáhl hodnoty 24,6.

Běžný účet platební bilance dosáhl v roce 2015 přebytku ve výši 0,9 % HDP, když v absolutní hodnotě činil tento přebytek 41,4 mld. Kč.

Průměrná nezaměstnanost měřená podílem nezaměstnaných osob se v roce 2015 snížila a dosáhla 6,6 %. Celková zaměstnanost i počet zaměstnanců se po přepočtu na plné úvazky meziročně zvýšily. V roce 2015 pokračoval růst průměrné hrubé nominální mzdy v národním hospodářství, který meziročně dosáhl 3,4 %. Při výrazně nižší míře inflace ve srovnání s nárůstem nominální mzdy se průměrná reálná mzda v průběhu roku 2015 již druhý rok v řadě zvýšila, a to o 3,1 %. Celkově dobré makroekonomické výsledky tuzemské ekonomiky se projeví rovněž v meziročním růstu vykázané souhrnné produktivity práce v roce 2015 o 3,0 %.

49 Údaje obsažené v této kapitole vycházejí z dat ČSÚ dostupných do 12. dubna 2016.

I v roce 2015 pokračovala opatření ke snižování deficitu veřejných financí, což se projevilo v dalším poklesu schodku státního rozpočtu v metodice ESA95⁵⁰ na 0,4 % HDP. Rovněž podíl vládního dluhu na HDP se v důsledku těchto opatření v roce 2015 snížil na 41,1 %.

Česká národní banka v průběhu roku 2015 ponechala základní úrokové sazby na tzv. technické nule. Dvoutýdenní repo sazba tak v daném roce zůstala (od rozhodnutí bankovní rady dne 2. 11. 2012) na hodnotě 0,05 %, diskontní sazba se rovněž neměnila a zůstala na 0,05 % a lombardní sazba setrvala na 0,25 %.

⁵⁰ ESA95 – metodika Eurostatu pro výpočet maastrichtských konvergenčních kritérií vládního deficitu a dluhu.

2. VÝVOJ V SEKTORECH ÚVĚROVÝCH INSTITUCÍ

Pro zpracování Zprávy o výkonu dohledu byly použity údaje z výkazů, které banky předkládají v rámci vykazovací povinnosti pro účely dohledu ČNB. Informace o vývoji bankovního sektoru ČR zahrnují údaje za všechny banky a pobočky zahraničních bank působící v ČR. Údaje zahrnují i data za pobočky těchto bank působící v zahraničí. V údajích není zahrnuta Česká národní banka. V některých kapitolách, kde je uvedena zejména sektorová struktura bankovního sektoru, jsou použita data z výkazů v rámci vykazování měnové statistiky, což je výslovně uvedeno. Z tohoto důvodu nejsou některé hodnoty zcela srovnatelné s údaji v jiných částech textu, případně s dalšími publikacemi ČNB. Podrobně viz www.cnb.cz > Dohled a regulace > Souhrnné informace o finančním sektoru > Základní ukazatele o sektorech finančního trhu > Banky, Družstevní záložny.

Tab. II.1

POČET BANK

	2013	2014	2015
BANKY CELKEM	44	45	46
v tom:			
banky	18	18	18
pobočky zahraničních bank	21	22	23
stavební spořitelny	5	5	5

Tab. II.2

PODÍLY SKUPIN BANK NA CELKOVÝCH AKTIVECH

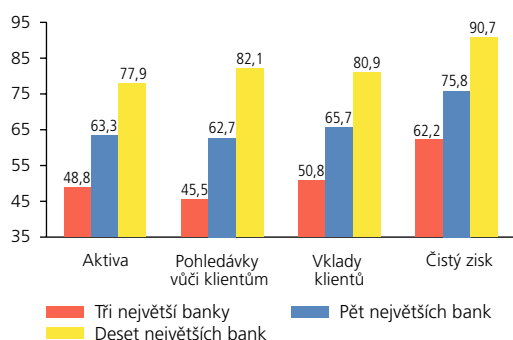
(stav ke konci období, v %)

	2013	2014	2015
BANKY CELKEM	100,0	100,0	100,0
z toho:			
velké banky	58,7	57,1	58,7
střední banky	19,9	21,1	19,6
malé banky	3,1	3,4	4,2
pobočky zahraničních bank	9,1	9,8	9,6
stavební spořitelny	9,2	8,6	7,9

GRAF II.1

KONCENTRACE BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %, banky k 31. 12. 2015)

2.1 STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU

V České republice tvořilo bankovní sektor ke konci roku 2015 celkem 46 bank a poboček zahraničních bank (banky). ČNB neudělila v průběhu roku 2015 žádnou novou bankovní licenci. Na tuzemský trh v průběhu daného roku nově vstoupily dvě pobočky zahraničních bank Bank of China (Hungary) Close Ltd. Prague branch, odštěpný závod, a BNP Paribas Personal Finance SA, odštěpný závod, zatímco pobočka MEINL BANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha, která na tuzemském trhu působila od roku 2013, zde činnost ukončila. (Tab. II.1)

Struktura tuzemského bankovního sektoru se dlouhodobě příliš nemění. Ke konci roku 2015 sektor zahrnoval čtyři velké banky, osm středních a šest malých bank, dále pět stavebních spořitelen a 23 poboček zahraničních bank. Rozhodující část bankovního sektoru tvoří i nadále skupina čtyř velkých bank⁵¹, jejíž podíl na aktivech celého bankovního sektoru dosáhl téměř 59 %. (Tab. II.2)

Na základě výhody jednotné licence podle práva Evropské unie mohlo na území ČR bez založení pobočky vykonávat činnost celkem 388 bank se sídlem v jiném členském státě EU, zatímco tuzemských bank takto působících v rámci EU bylo ke konci roku 2015 deset (Komerční banka od roku 2004, GE Money Bank od roku 2005, PPF banka a Expobank od roku 2009, Česká exportní banka a Česká spořitelna od roku 2010, ČSOB a UniCredit Bank od roku 2013, v roce 2014 se přidala J&T BANKA a v roce 2015 Raiffeisenbank).

Pobočku v zahraničí provozují celkem čtyři tuzemské banky (Fio banka, J&T BANKA, Komerční banka a UniCredit Bank) a všechny jsou umístěny na Slovensku.

51 Ke konci roku 2015 tvořily skupinu čtyř velkých bank Česká spořitelna, ČSOB, Komerční banka a UniCredit Bank; podrobně viz část C, Přílohy.

Míra koncentrace bankovního trhu ČR, vyjádřená podíly tří, pěti a deseti největších bank na celkových aktivech, dlouhodobě klesá. V období posledních deseti let podíl aktiv tří největších bank na celkových aktivech bankovního sektoru klesl o 6,9 procentního bodu na 48,8 %, podíl pěti bank se snížil o 2,2 procentního bodu na 63,3 % a podíl deseti největších bank klesl o 1,4 procentního bodu na 77,9 %. (Graf II.1 a II.2)

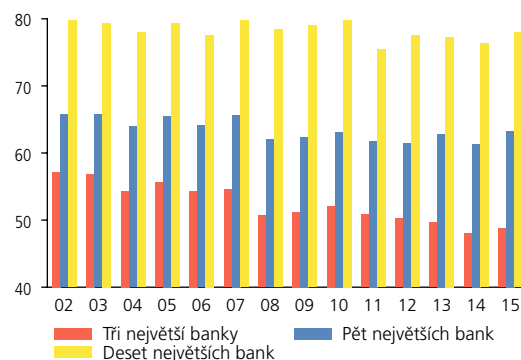
Koncentrace na trhu úvěrů klientům vyjádřená podílem tří největších bank se rovněž dlouhodobě pozvolna snižuje (ve sledovaném období posledních deseti let pokles o 4,4 procentního bodu na 45,5 % podíl). Naopak podíl clientských pohledávek pěti i deseti největších bank na celkových clientských pohledávkách bankovního sektoru se mírně zvýšil – v prvním případě o 0,6 procentního bodu na 62,7 % a ve druhém případě o 2,8 procentního bodu na 82,1 %. (Graf II.3)

Podíly skupin největších bank se snižovaly rovněž na trhu clientských vkladů. Podíl závazků vůči klientům tří největších bank na celkových závazcích vůči klientům bankovního sektoru se v posledních deseti letech snížil o 7,9 procentního bodu na 50,8 %, podíl pěti největších bank o 3,3 procentního bodu na 65,7 % a podíl deseti největších bank o 2,7 procentního bodu na 80,9 %. (Graf II.4)

GRAF II.2

KONCENTRACE BANKOVNÍHO TRHU – AKTIVA

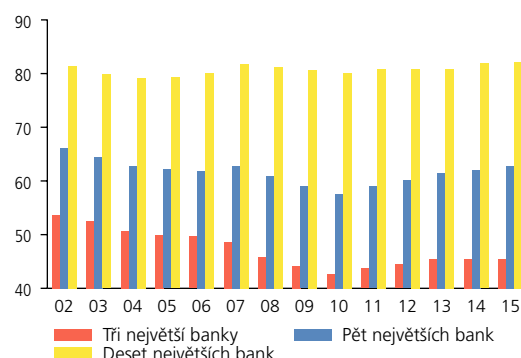
(podíly tří, pěti, deseti největších bank v %)

GRAF II.3

KONCENTRACE BANKOVNÍHO TRHU – KLIENTSKÉ POHLEDÁVKY

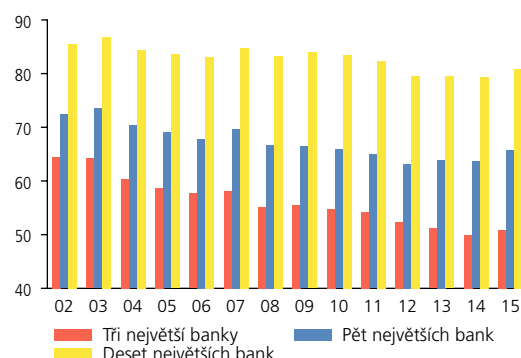
(podíl tří, pěti, deseti největších bank v %)

GRAF II.4

KONCENTRACE BANKOVNÍHO TRHU – VKLADY KLIENTŮ

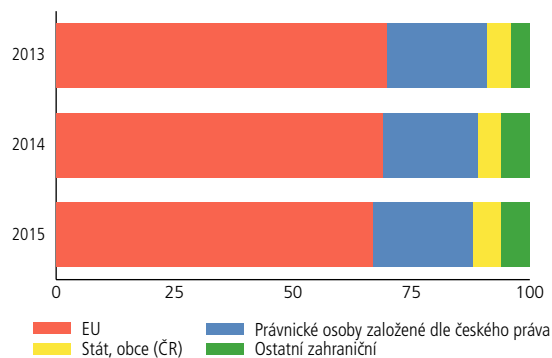
(podíly tří, pěti, deseti největších bank v %)

GRAF II.5

VLASTNICKÁ STRUKTURA

(v %, banky ke konci daného roku)

Poznámka: Podíl na základním kapitálu.

2.1.1 Vlastnická struktura bankovního sektoru

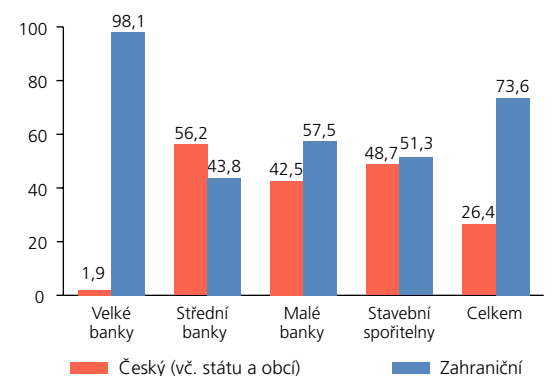
Dominantní pozici v českém bankovním sektoru zaujímá zahraniční kapitál, a to hlavně kapitál ze zemí EU.

Zahraniční vlastníci měli ke konci roku 2015 pod přímou a nepřímou kontrolou celkem 94,1 % aktiv bankovního sektoru ČR⁵², přitom podíl vlastníků z členských států EU činil 89,7 %. Zahraniční kapitál převažuje v patnácti bankách, přičemž v devíti bankách je tento kapitál zastoupen výlučně. Bank s rozhodující českou účastí je v ČR celkem osm a ve dvou z nich se jedná o banky s rozhodující státní účastí. (Graf II.5 a II.6)

GRAF II.6

PŮVOD KAPITÁLU

(podíl na kapitálu v %, banky k 31. 12. 2015)

52 Jedná se o podíl aktiv bankovního sektoru, která jsou kontrolována zahraničními subjekty (tj. zahraniční vlastníci drží přímo či nepřímo alespoň 50 % vlastnických práv v bance), na celkové bilanční sumě bankovního sektoru.

2.2 PRACOVNÍCI A OBCHODNÍ MÍSTA

V bankovním sektoru bylo ke konci roku 2015 zaměstnáno celkem 41 192 osob⁵³. Počet zaměstnanců se v posledních třech letech zvyšoval pouze minimálně, tempo růstu v jednotlivých letech nepřesáhlo jedno procento. Ve čtyřech největších bankách pracuje 67,2 % všech zaměstnanců bankovního sektoru, zatímco podíl středních a malých bank činil v daném období 19,5 %, resp. 3,8 %. Zbytek představovali zaměstnanci poboček zahraničních bank a stavebních spořitelů (5,6 %, resp. 3,9 %). (Graf II.7)

V zahraničí pro tuzemské banky pracovalo celkem 1 223 osob.

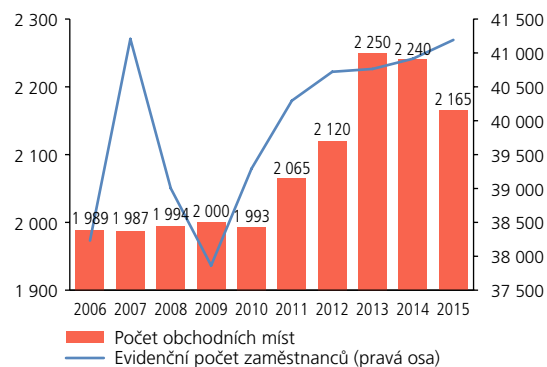
Celkový počet obchodních míst připravených v tuzemsku k obsluze klientů bankovního sektoru se snížil o 74 na 2 074. Na jedno obchodní místo tak připadalo v průměru o něco více než pět tisíc obyvatel České republiky. V zahraničí měly banky celkem 91 obchodních míst, přitom pouze jediné se nacházelo mimo prostor EU/EHP. (Tab. II.3)

Produktivita bankovního sektoru měřená velikostí bilanční sumy připadající na jednoho zaměstnance v tuzemsku se meziročně zvýšila o 1,2 % a ke konci roku 2015 dosáhla hodnoty 136,8 mil. Kč.

GRAF II.7

POČET ZAMĚSTNANCŮ A OBCHODNÍCH MÍST

(v ČR i mimo ČR, banky ke konci daného roku)

TAB. II.3

PRACOVNÍCI A OBCHODNÍ MÍSTA V ČR

(stav ke konci období)

	2013	2014	2015
POČET PRACOVNÍKŮ	39 483	39 712	39 969
Počet obchodních míst	2 158	2 148	2 074
Počet pracovníků			
na 1 banku	897,3	882,5	868,9
na 1 obchodní místo	18,3	18,5	19,3
Počet obyvatel			
na 1 banku (v tis.)	238,9	233,9	229,4
na 1 obchod. místo (v tis.)	4,9	4,9	5,1
na 1 pracovníka	266,2	265,0	264,1

⁵³ Je uveden počet všech zaměstnanců bankovního sektoru ve všech zemích, kde banky působí (evidenční stav zaměstnanců), bez ohledu na velikost jejich pracovních úvazků.

TAB. II.4

AKCEPTAČNÍ ZAŘÍZENÍ

(stav ke konci období)

	2013	2014	2015
BANKOMATY CELKEM	4 399	4 442	4 539
z toho:			
Bankomaty s funkcí vydávání hotovosti	4 364	4 436	4 343
Bankomaty s funkcí provádění převodů peněžních prostředků	3 064	3 078	4 024
Terminály – akceptační zařízení v prodejních místech	95 723	101 081	142 164
z toho:			
Elektronické terminály v prodejních místech	79 957	84 382	96 364

TAB. II.5

PLATEBNÍ KARTY

(počet vydaných platebních karet v tis.)

	2013	2014	2015
Debetní karty	8 777,3	9 399,2	9 781,6
Kreditní karty	1 609,7	1 584,9	2 055,4
Charge karty	4,9	5,0	4,5

2.3 DISTRIBUČNÍ KANÁLY, PLATEBNÍ KARTY

Banky poskytují své produkty a služby prostřednictvím distribučních kanálů. Základ tvoří stále obchodní místa na pobočkách bank. Ani v souvislosti s nástupem digitalizace, internetu a elektronického bankovníctví nedošlo k razantnímu omezování počtu poboček tuzemských bank. Největší změnu počtu poboček z hlediska jejich snižování zaznamenala skupina velkých bank, přičemž se jedná zejména o výsledek optimalizace pobočkové sítě.

Banky současně poskytují služby elektronického bankovníctví umožňující vzdálený přístup k bankovním produktům a dalším službám. K základním distribučním kanálům elektronického bankovníctví náleží síť bankomatů, kterých k obsluze klientů bylo ke konci roku 2015 připraveno celkem 4 539, z toho nově nainstalovaných bylo 97, což představuje meziroční růst jejich počtu o 2,2 %. Bankomaty s funkcí vydávání hotovosti představují téměř 96 % jejich celkového počtu. (Tab. II.4)

Stále více klientů tuzemských bank využívá různé další formy elektronického bankovníctví. Vzdálenou obsluhu účtu umožňují zejména karty s platební funkcí, kterých na konci roku 2015 bylo již více než 11,8 mil. kusů. Klienti dávají přednost debetním kartám, jejichž počet se meziročně zvýšil o 4,1 %. Jestliže debetní karty představují téměř 83 % všech vydaných platebních karet, tak na celkovém objemu transakcí s vydanými platebními kartami se podílejí již více než 88 %. Odpovídajícím způsobem se rovněž zvyšují počty terminálů v prodejních místech. Počet nových terminálů v roce 2015 meziročně vzrostl o 41 083, tj. o více než 40 %. Podíl elektronických terminálů v prodejních místech na jejich celkovém počtu činí téměř 68 %. (Tab. II.5)

2.4 ČINNOST BANKOVNÍHO SEKTORU

2.4.1 Aktiva bankovního sektoru

Bilanční aktiva bankovního sektoru se na konci roku 2015 meziročně zvýšila o 160,2 mld. Kč, resp. o 3,0 %, a dosáhla objemu 5 469,6 mld. Kč. (Tab. II.6)

Tab. II.6

AKTIVA BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč)

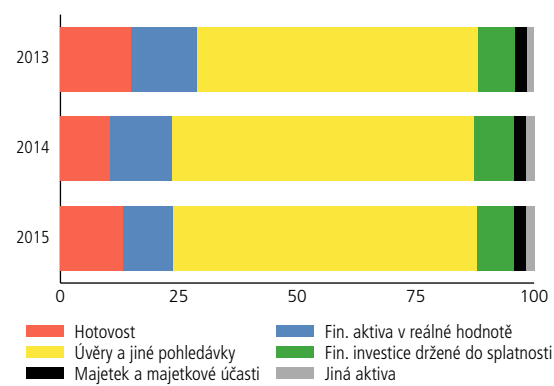
	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
AKTIVA CELKEM NETTO	5 142,4	5 309,4	5 469,6	3,0
Pokladní hotovost	43,1	49,4	56,1	13,6
Hotovost u centrálních bank	662,5	465,4	621,7	33,6
Vklady na viděnou úvěr. institucí	61,5	44,9	47,4	5,6
Finanční aktiva k obchodování	201,7	191,7	119,9	-37,4
Finanční aktiva v reál. hodnotě do zisku/ztráty	21,7	15,0	11,1	-25,9
Realizovatelná finanční aktiva	497,8	486,6	443,5	-8,9
Úvěry a jiné pohledávky	3 050,3	3 379,5	3 504,9	3,7
Finanční investice držené do splatnosti	403,2	445,8	433,6	-2,7
Zajišťovací deriváty	32,5	53,1	44,6	-16,0
Kladné změny reálné hodnoty portfolia zajišťovaných nástrojů	1,3	2,1	1,3	-39,9
Účasti v dceřiných, společných a přidružených podnicích	84,2	98,7	95,5	-3,3
Hmotný majetek	29,4	27,9	25,9	-7,2
Nehmotný majetek	15,2	15,3	18,9	23,1
Ostatní aktiva	37,9	34,0	45,2	33,1

Převažující obchodní model tuzemských bank, založený na shromažďování vkladů a poskytování úvěrů, se odráží rovněž ve struktuře bilančních aktiv. Největší podíl na bilančních aktivech bankovního sektoru zauímají úvěry a jiné pohledávky, které k 31. 12. 2015 tvořily 64,1 % jeho celkových aktiv, což je o 0,4 procentního bodu více, než tomu bylo ke stejnému období konce roku 2014. Pokladní hotovost⁵⁴ a vklady u ČNB a úvěrových institucí se splatností do 24 hodin se na bilančních aktivech podílely 13,3 % (meziroční nárůst o 2,8 procentního bodu). Portfolia finančních aktiv v reálné hodnotě, která jsou vystavena krátkodobým výkyvům cen na finančních trzích, se na celkových aktivech podílela 10,5 %, tedy o 2,6 procentního bodu méně než ke stejnému období roku 2014. Finanční investice držené do splatnosti představovaly 7,9% podíl na bilančních aktivech (meziroční pokles o 0,5 procentního bodu) a hmotný a nehmotný majetek spolu s majetkovými účastmi 2,6% podíl (meziroční pokles o 0,1 procentního bodu). Zbývající část bilančních aktiv (1,7 %) představovala jiná aktiva, kam jsou zahrnuty i zajišťovací deriváty, které se na celkových aktivech bankovního sektoru podílely cca 0,8 %. (Graf II.8)

Graf II.8

STRUKTURA AKTIV BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %, stav ke konci období)

⁵⁴ Ve srovnání s metodikou do 30. 6. 2014 jsou do ukazatele Pokladní hotovost, hotovost u centrálních bank a ostatní vklady splatné na požádání zařazeny vklady úvěrových institucí splatné na požádání, které byly dříve vykazovány v účetním portfoliu Úvěry a jiné pohledávky.

TAB. II.7

BILANČNÍ SUMA SKUPIN BANK

(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
BANKY CELKEM	5 142,4	5 309,4	5 469,6	3,0
Velké banky	3 018,3	3 031,4	3 214,8	6,1
Střední banky	1 020,8	1 120,2	1 070,0	-4,5
Malé banky	157,6	182,3	227,5	24,8
Pobočky zahr. bank	473,8	519,8	522,6	0,5
Stavební spořitelny	471,9	455,8	434,6	-4,6

Na růstu aktiv bankovního sektoru se nejvíce podílela skupina velkých bank, která navýšila svá aktiva o 183,5 mld. Kč (tj. o 6,1 %) na 3 214,8 mld. Kč. Nejvyšším tempem opětovně rostla aktiva malých bank, která se meziročně zvýšila o 24,8 % a tím překročila hranici 227 mld. Kč. Objem aktiv středních bank se meziročně snížil o 4,5 % (50,1 mld. Kč) a dosáhl 1 070,3 mld. Kč. Bilanční aktiva poboček zahraničních bank se meziročně zvýšila o 0,5 % na 522,6 mld. Kč. K výraznému poklesu bilančních aktiv došlo u stavebních spořitelien, která meziročně poklesla o 21,2 mld. Kč (tj. o 4,6 %) na 434,6 mld. Kč. (Tab. II.7)

2.4.2 Úvěry a pohledávky bankovního sektoru

Celkové úvěry a pohledávky bankovního sektoru v čistém vyjádření (tj. očištěné o opravné položky) ke konci roku 2015 meziročně vzrostly o 2,2 % na 3 288,8 mld. Kč.

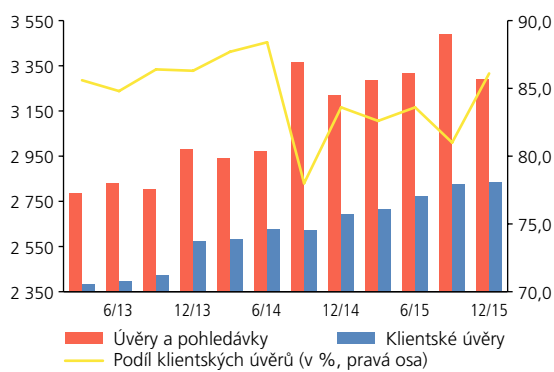
Relativně vysokou dynamiku růstu vykazují v posledních dvou letech úvěry a pohledávky za centrálními bankami, které v roce 2015 meziročně vzrostly o 11,8 % na 253,2 mld. Kč. Naproti tomu velmi výrazně, tj. o 32,5 % na 202,7 mld. Kč, poklesly úvěry a pohledávky poskytované jiným úvěrovým institucím.

Rychlejší dynamiku růstu vykázaly celkové úvěry a pohledávky poskytnuté klientům bank⁵⁵ (dále „klientské úvěry“ či „úvěry klientům“), které ke konci roku 2015 meziročně vzrostly o 5,3 % na 2 832,9 mld. Kč. Klientské úvěry tak mezi roky 2015 a 2014 rostly rychlejším tempem než mezi roky 2014 a 2013, kdy rostly o 4,6 %. Podíl klientských úvěrů na celkových úvěrech bankovního sektoru se ke konci roku 2015 meziročně zvýšil o 2,5 procentních bodů na 86,1 %. (Graf II.9 a Tab. II.8)

GRAF II.9

ÚVĚRY A POHLEDÁVKY BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč, stav ke konci období)

TAB. II.8

ÚVĚRY A POHLEDÁVKY PODLE SEKTOROVÉHO HLEDISKA

(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
ÚVĚRY A POHLEDÁVKY CELKEM	2 979,3	3 218,2	3 288,8	2,2
Centrální banky	0,0	226,6	253,2	11,8
Vládní instituce	82,4	87,1	83,8	-3,8
Úvěrové instituce	407,5	300,4	202,7	-32,5
Ostatní	2 489,4	2 604,1	2 749,1	5,6
Ostatní finanční instituce	n.a.	211,2	226,9	7,4
Nefinanční podniky	n.a.	1 141,6	1 175,6	3,0
z toho				
Projektové financování	n.a.	173,9	160,6	-7,6
Domácnosti	n.a.	1 251,4	1 346,7	7,6
z toho				
Spotřebitelské úvěry	n.a.	167,2	174,7	4,4
Úvěry zajištěné nemovitostmi	n.a.	893,7	968,3	8,3
ÚVĚRY KLIENTŮM	2 571,8	2 691,3	2 832,9	5,3

⁵⁵ Klientské úvěry zahrnují úvěry a pohledávky poskytnuté vládním institucím, ostatním finančním institucím, nefinančním podnikům a domácnostem. Nezahrnují se úvěry a pohledávky poskytnuté centrálním bankám a jiným úvěrovým institucím.

Úvěry vládním institucím jakožto objemově nejnižší položka klientských úvěrů s 3,0% podílem meziročně poklesly o 3,8 % na 83,8 mld. Kč.

Objemově nejvýznamnější část klientských úvěrů představují úvěry poskytnuté domácnostem a nefinančním podnikům, které tak společně tvoří základ celkové úvěrové emise bankovního sektoru. Úvěry domácnostem jako celku vzrostly v průběhu roku 2015 o 7,6 % na 1 346,7 mld. Kč.

Z hlediska účelu představují hlavní složku úvěrů poskytnutých domácnostem úvěry zajištěné nemovitostmi. Tyto úvěry se v roce 2015 meziročně zvýšily o 8,3 % na 968,3 mld. Kč. V průběhu roku 2015 vzrostl i objem spotřebitelských úvěrů domácností, jenž se meziročně zvýšil o 4,4 % na 174,7 mld. Kč.

Úvěry poskytnuté nefinančním podnikům se v roce 2015 meziročně zvýšily o 3,0 % na 1 175,6 mld. Kč. Specifický typ úvěru pro tento segment představují úvěry z projektového financování, které se meziročně snížily o 7,6 % na 160,6 mld. Kč.

Detailnější pohled na strukturu úvěrů klientům dle sektorového členění a jejich srovnání v posledních třech letech umožňují data měnové statistiky⁵⁶. Podíl úvěrů domácnostem (v členění na obyvatelstvo, živnosti a SVJ⁵⁷) na úvěrovém portfoliu bankovního sektoru činil 47,5 %, přičemž podíl úvěrů obyvatelstvu na celkových klientských úvěrech činil 44,4 %, podíl úvěrů živnostem 1,3 % a na tzv. ostatní domácnosti (společnosti vlastníků jednotek, SVJ) připadalo 1,8 % celkového objemu úvěrů poskytnutých klientům bank. Podíl úvěrů podnikové sféry na celkových klientských úvěrech se meziročně dlouhodobě mírně snižuje a na konci roku činil 33,1 %. Úvěry poskytnuté nerezidentům se na klientských úvěrech podílely 11,5 %, což je o 0,7 procentního bodu méně než v roce 2014. (Graf II.11)

Prostředí dlouhodobě nízkých úrokových sazeb se projevuje do výše úrokových sazeb nově poskytovaných úvěrů. V průběhu posledních let se postupně pozvolna snižovaly průměrné sazby u nově poskytovaných úvěrů na spotřebu a rovněž i úrokové sazby u ostatních typů úvěrů včetně sazeb u úvěrů na bydlení. (Graf II.12)

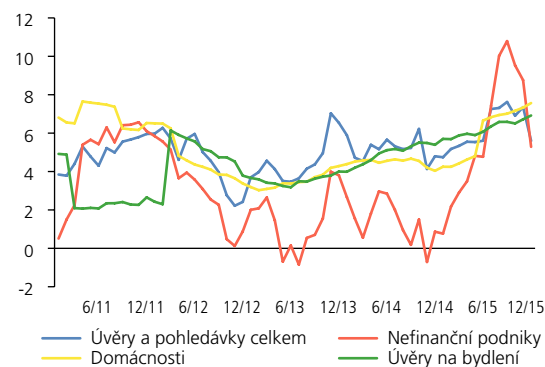
⁵⁶ Pro účely zpracování grafů II.10, II.11 a II.12 byly použity údaje z výkazů, které banky předkládají v rámci vykazování měnové statistiky. Tyto výkazy na rozdíl od výkazů pro účely bankovního dohledu používají odlišnou metodiku, proto nejsou některé výsledné hodnoty (např. celkový objem poskytnutých úvěrů) zcela srovnatelné.

⁵⁷ Sektor domácnosti je členěn na živnosti, obyvatelstvo a ostatní domácnosti (SVJ, společnosti vlastníků jednotek).

GRAF II.10

ROČNÍ MÍRY RŮSTU KLIENSKÝCH ÚVĚRŮ

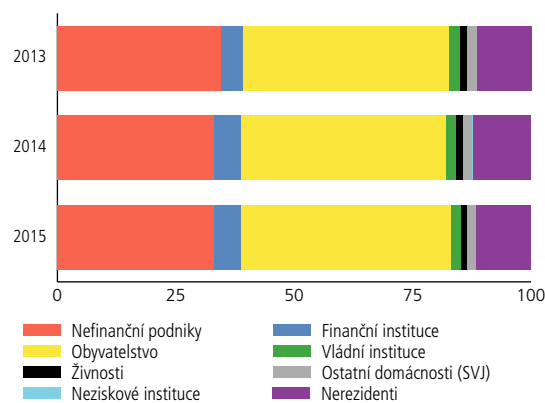
(meziročně, v %)

GRAF II.11

ÚVĚRY DLE EKONOMICKÝCH SEKTORŮ

(v %, stav ke konci období)

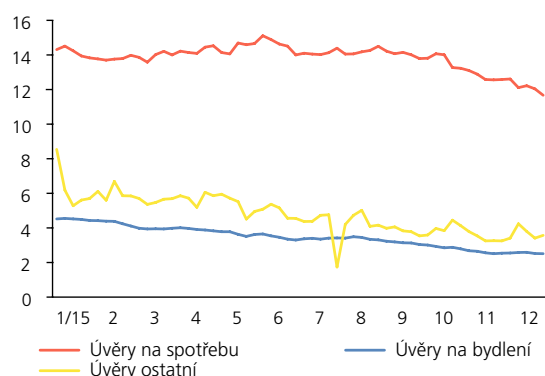

GRAF II.12

ÚROKOVÉ SAZBY Z NOVÝCH ÚVĚRŮ

Obyvatelstvo

(v %, rok 2015)

TAB. II.9

CENNÉ PAPIRY PODLE SEKTORŮ EMITENTŮ, PORTFOLIÍ A DRUHŮ

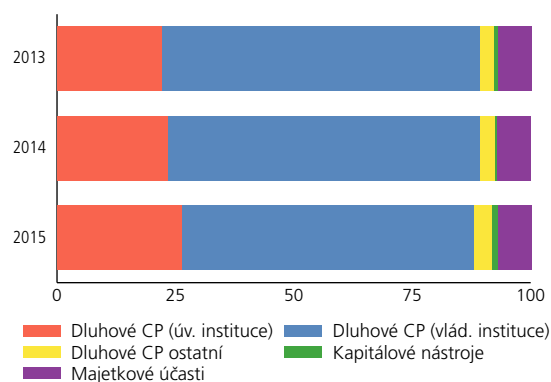
(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
CENNÉ PAPIRY A ÚČASTI CELKEM	1 209,0	1 306,6	1 250,1	-4,3
Dluhové cenné papíry celkem	1 115,3	1 207,0	1 148,5	-4,9
Dluhové CP vydané úv. institucemi	269,1	305,7	329,6	7,8
Dluhové CP vydané vlád. institucemi	810,0	862,2	771,2	-10,6
Dluhové CP vydané ostatními klienty	36,2	39,1	47,7	21,9
Kapitálové nástroje	9,4	8,4	14,6	74,1
Akcie	3,0	4,0	9,0	125,1
Podílové listy	6,2	4,1	5,3	29,4
Ostatní kapitálové nástroje	0,2	0,3	0,3	2,0
Účasti v přidružených a ovládaných osobách a ve společných podnicích	84,4	91,2	87,0	-4,5
Účasti s podstatným vlivem	8,4	8,6	2,5	-71,0
Účasti s podst. vlivem v úv. institucích	5,5	6,3	0,0	-100,0
Jiné účasti s podstatným vlivem	2,9	2,3	2,5	7,5
Účasti s rozhodujícím vlivem	75,9	82,6	84,6	2,4
Účasti s rozh. vlivem v úv. institucích	33,3	36,6	39,5	7,8
Jiné účasti s rozhodujícím vlivem	42,7	46,0	45,1	-1,9

GRAF II.13

CENNÉ PAPIRY A ÚČASTI BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %, stav ke konci období)

2.4.3 Struktura a růst portfolií cenných papírů a majetkových účastí

Na konci roku 2015 bankovní sektor držel cenné papíry a majetkové účasti (dále „celkové investice“ nebo „investice“) v celkové hodnotě 1 250,1 mld. Kč, tj. o 4,3 % méně než na konci roku 2014.⁵⁸ (Tab. II.9)

Z hlediska typu investice převažovaly dluhové cenné papíry, zejména dluhové cenné papíry vydané vládními institucemi. Tyto dluhové cenné papíry představovaly 61,7 % hodnoty investic bankovního sektoru do cenných papírů a majetkových účastí. Dalšími 26,4 % hodnoty těchto investic připadalo na dluhopisy emitované úvěrovými institucemi, do dluhových cenných papírů emitovaných ostatními klienty investoval bankovní sektor 3,8 % svých celkových investic. Souhrnný podíl dluhových nástrojů na investicích ke konci roku 2015 činil 91,9 %, což představuje meziroční pokles o 0,5 procentního bodu. (Graf II.13)

Celková hodnota dluhových cenných papírů se nicméně meziročně snížila o 4,9 %, především v důsledku poklesu investic do dluhu vládních institucí o 10,6 %.

Banky se na vlastní účet jen v omezené míře angažují na akciových trzích a v kolektivním investování. Kapitálové nástroje v obchodních portfoliích banky (akcie k obchodování, v reálné hodnotě vykázané do zisku nebo ztráty a realizovatelné akcie) se na celkových investicích bankovního sektoru podílely jen 1,2 %, což představuje meziroční nárůst o 0,5 procentního bodu. Investice do kapitálových nástrojů se meziročně zvýšily o 74,1 % na 14,6 mld. Kč, především v důsledku nárůstu objemu investic do akcií (nárůst o 125,1 %).

Část celkových investic (7,0 %), v čase relativně stabilních, představují majetkové účasti v přidružených a ovládaných osobách a ve společných podnicích. V průběhu roku 2015 se snížila hodnota účastí tuzemských bank v přidružených a ovládaných osobách o 4,5 % na 87,0 mld. Kč. Výrazně převažují účasti s rozhodujícím vlivem, jež se na celkové hodnotě majetkových účastí podílely 97,1 %.

V roce 2015 podobně jako v předchozích letech držely majetkové účasti hlavně velké banky, když celková hodnota jejich účastí představovala 81,5% podíl na celkových majetkových účastech bankovního sektoru.

58 Ukazatel cenné papíry a účasti celkem zahrnuje veškeré cenné papíry a účasti v držení banky na vlastní účet, tj. domácí i zahraniční cenné papíry, cenné papíry obchodovatelné i neobchodovatelné (včetně směnek) a účasti, které nemají podobu cenných papírů (např. účasti ve společnostech s ručením omezeným). V souladu s účetními standardy jsou zahrnuty cenné papíry poskytnuté v repo operacích. Cenné papíry přijaté v repo operacích naopak do hodnoty ukazatele zahrnuty nejsou.

2.4.4 Struktura a růst pasiv bankovního sektoru

Pasiva bankovního sektoru zahrnují závazky bank k jiným subjektům (centrální banka, klienti, nebankovní finanční instituce a úvěrové instituce) a vlastní kapitál bank. Celková pasiva bankovního sektoru v roce 2014 meziročně vzrostla o 3,0 % na 5 469,6 mld. Kč. Závazky bank vzrostly o 3,0 % (o 145,3 mld. Kč na 4 942,3 mld. Kč) a vlastní kapitál bank o 2,9 % (o 14,9 mld. Kč na 527,2 mld. Kč). (Tab. II.10)

Tab. II.10

PASIVA BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
ZÁVAZKY A VLASTNÍ KAPITÁL CELKEM	5 142,4	5 309,4	5 469,6	3,0
Závazky celkem	4 679,7	4 797,0	4 942,3	3,0
Finanční závazky k obchodování	294,5	153,8	93,1	-39,5
Deriváty k obchodování	77,8	85,7	63,7	-25,7
Závazky z krátkých prodejů	15,0	16,1	17,2	6,9
Vklady k obchodování	196,6	45,0	1,6	-96,5
Emitované dluhové CP k obchodování	5,1	7,1	10,1	42,6
Ostatní finanční závazky k obchodování	0,0	0,0	0,6	N/A
Finanční závazky v RH do Z/Z	16,8	9,7	4,0	-58,4
Vklady v RH vykázané do Z/Z	12,6	8,9	4,0	-54,7
Emitované dluhové CP v RH vykázané do Z/Z	4,2	0,8	0,0	-100,0
Finanční závazky v naběhlé hodnotě	4 281,6	4 532,9	4 728,1	4,3
Vklady v naběhlé hodnotě	3 863,9	4 060,7	4 057,7	-0,1
Emitované dluhové CP aj. závazky	417,7	472,2	670,4	42,0
Zajišťovací deriváty	27,5	33,3	27,4	-17,8
Rezervy	11,3	11,5	12,5	8,9
Daňové závazky	7,8	8,9	9,0	1,0
Ostatní závazky	40,3	46,9	50,9	8,6
Závazky spojené s vyřazovanými skupinami určenými k prodeji	0,0	0,0	17,2	N/A
Vlastní kapitál celkem	462,7	512,3	527,2	2,9
Základní kapitál	94,3	96,3	97,7	1,4
Emisní ážio	50,8	54,0	62,6	16,0
Nerozdělený zisk z předchozích období	179,5	204,5	199,2	-2,6
Rezervní fondy	55,6	55,3	53,1	-4,1
Zisk nebo ztráta za běžné úč. období	61,0	63,1	66,6	5,5
Jiný vlastní kapitál	21,5	39,1	48,0	22,8

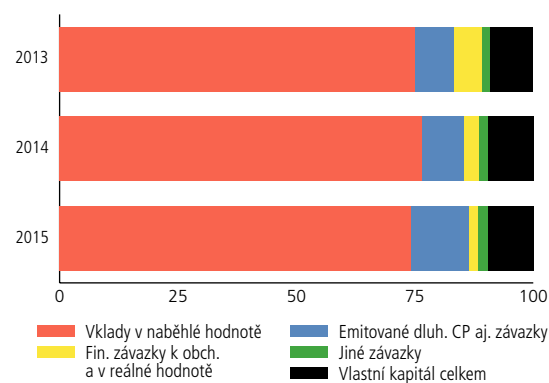
Celkové vklady (tj. vklady v naběhlé a reálné hodnotě a vklady k obchodování) se na pasivech bankovního sektoru podílely 74,3 %, celkové emitované dluhové cenné papíry 12,4 % a vlastní kapitál bank 9,6 %. Zbylou část pasiv bankovního sektoru (3,7 %) představovaly jiné položky pasiv, např. rezervy, daňové závazky či závazky z derivátových obchodů či krátkých prodejů. (Graf II.14)

V průběhu roku 2015 poklesly celkové vklady bankovního sektoru o 1,2 % na 4 063,3 mld. Kč. Vklady v naběhlé hodnotě meziročně poklesly o 0,1 % na 4 057,7 mld. Kč. Celková hodnota emitovaných dluhových cenných papírů bankovního sektoru ke konci roku 2015 meziročně vzrostla o 41,8 % na 680,5 mld. Kč. Hodnota emitovaných dluhových cenných papírů v naběhlé hodnotě dosáhla na konci roku 2015 výše 670,4 mld. Kč, což je o 42,0 % více než na konci roku 2014. Objem emitovaných dluhových cenných papírů k obchodování v pasivech bank se meziročně zvýšil o 42,6 % na 10,1 mld. Kč.

Graf II.14

STRUKTURA PASIV BANKOVNÍHO SEKTORU

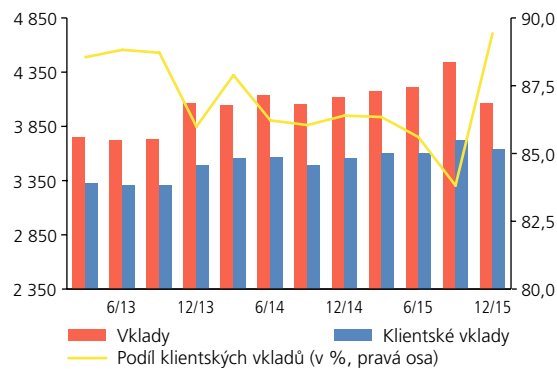
(v %, stav ke konci období)

GRAF II.15

VKLADY BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč, stav ke konci období)

Převážnou část celkového objemu vkladů bankovního sektoru tvoří vklady klientů bank (tj. vklady ostatních osob a vklady vládních institucí bez centrálních bank a jiných úvěrových institucí, dále též „klientské vklady“), které ke konci roku 2015 představovaly 89,4 % celkových vkladů. Vklady ostatních osob přitom představovaly 84,0 % a vklady vládních institucí 5,4 % celkových vkladů bankovního sektoru. Vklady přijaté od jiných úvěrových institucí představovaly 10,3 % celkových vkladů bankovního sektoru. Tyto vklady meziročně poklesly o 24,8 % a na konci roku 2015 dosáhly objemu 589,0 mld. Kč. Vklady centrálních bank zaujímaly 0,3 % podíl na celkových vkladech bankovního sektoru. (Graf II.15)

Kapitál představuje primární vlastní zdroj podnikání bank. Ke konci roku 2015 disponoval bankovní sektor jako celek celkovým vlastním kapitálem ve výši 527,6 mld. Kč, což znamená kapitálové posílení o 8,4 % oproti konci roku 2014. Relativně největší část vlastního kapitálu představuje nerozdělený zisk z předchozích období, jehož výše 199,2 mld. Kč činí 37,8 % celkového vlastního kapitálu. Základní kapitál bank meziročně vzrostl o 1,4 % na 97,7 mld. Kč a emisní ážio se meziročně zvýšilo dokonce o 16,0 % na 62,6 mld. Kč. Objem rezervních fondů bank meziročně poklesl o 4,1 % na 53,1 mld. Kč. Čistý zisk bankovního sektoru se v roce 2015 meziročně zvýšil o 5,5 % na 66,6 mld. Kč.

TAB. II.11

VKLADY KLIENTŮ BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
KLIENSKÉ VKLADY CELKEM	3 490,2	3 554,9	3 634,0	2,2
Vládní instituce	433,6	343,1	218,9	-36,2
Vklady ostatních osob a sektorově nečleněné	3 056,6	3 211,8	3 415,1	6,3
Vklady ostatních finančních institucí	N/A	216,9	199,7	-7,9
Vklady nefinančních podniků	N/A	938,9	1 047,3	11,5
Vklady domácností	N/A	2 056,0	2 168,1	5,5
Běžné účty	N/A	1 122,7	1 293,1	15,2
Termínové vklady	N/A	313,9	296,3	-5,6
Vklady s výpovědní lhůtou	N/A	619,4	578,8	-6,6

2.4.5 Vklady klientů bank a jejich struktura

Dynamika růstu objemu vkladů klientů bank se oproti roku 2014 zvýšila. Objem klientských vkladů vzrostl v roce 2015 o 2,2 %, tj. o 0,3 procentního bodu více než v roce 2014. Na konci roku 2015 dosáhly celkové vklady klientů bank objemu 3 634,0 mld. Kč. (Tab. II.11)

Z hlediska jednotlivých skupin bank se objem klientských vkladů zvýšil nejvíce u malých bank, a to o 27,6 % na 541,6 mld. Kč. Skupina velkých bank navýšila objem klientských vkladů meziročně o 5,0 % na 2 203,3 mld. Kč. Tento objem představoval 60,6 % vkladů klientů bankovního sektoru. Objem vkladů navýšovaly v roce 2015 rovněž pobočky zahraničních bank (o 5,2 % na 306,5 mld. Kč), naopak střední banky a stavební spořitelny zaznamenaly v roce 2015 odliv klientských vkladů, a to o 9,0 % v případě skupiny středních bank a 7,4 % u stavebních spořitelen.

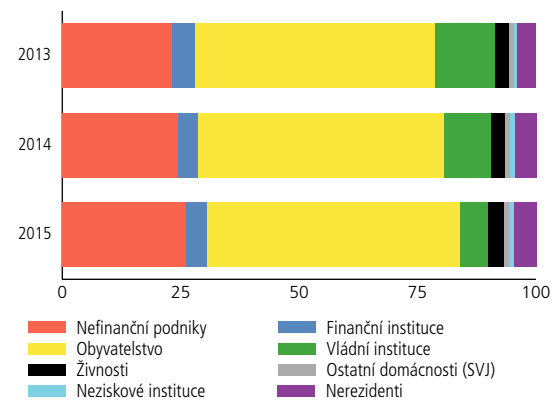
Převážnou část klientských vkladů bankovního sektoru představují vklady uložené domácnostmi, které v roce 2015 zaznamenaly růst o 5,5 % na 2 168,1 mld. Kč, a to zejména v důsledku růstu hodnoty zůstatků na běžných účtech, která v roce 2015 meziročně vzrostla o 15,2 % na 1 293,1 mld. Kč. Největší část vkladů domácností drží ve svých portfoliích velké banky, které disponují 55,8 % podílem, následované stavebními spořitelny (17,7 % podíl) a skupinou středních bank (12,7 %).

Vklady nefinančních podniků v průběhu roku 2015 rostly relativně nejdynamičtěji (v porovnání s vklady ostatních segmentů), a to o 11,5 % na 1 047,3 mld. Kč.

GRAF II.16

VKLADY DLE EKONOMICKÝCH SEKTORŮ

(v %, stav ke konci období)

Detailní pohled na strukturu klientských vkladů dle sektorového členění a jejich srovnání v posledních třech letech umožňují obdobně jako u úvěrů data měnové statistiky⁵⁹. Vklady domácností jako celku (tj. vklady obyvatelstva, živností a ostatních domácností) představovaly v roce 2015 celkem 57,8 % celkových klientských vkladů, tedy o 1,8 procentních bodů více než v roce 2014. Vklady nefinančních podniků se na celkových klientských vkladech podílely 26,2 % (tj. o 1,8 procentního bodu více než v roce 2014). Podíl vkladů vládních institucí meziročně poklesl o 3,8 procentních bodů na 6,1 %. Vklady klientů z dalších sektorů mají na celkových klientských vkladech už jen velmi malé podíly, finanční instituce se na celkových klientských vkladech podílely 4,3 %, nerezidenti 4,8 % a neziskové organizace pouze 0,9 %. (Graf II.16)

Zatímco objem vkladů obyvatelstva v bankovním sektoru v absolutním i relativním vyjádření rostl, úrokové sazby u nových vkladů nadále klesaly. Průměrné úročení vkladů na běžných účtech od počátku roku pokleslo o 0,04 procentního bodu až na 0,10 % ke konci roku 2015. Obdobně klesalo rovněž průměrné úročení nových vkladů s výpovědní lhůtou, a to až na 1,63 %. Průměrné úročení termínovaných vkladů se v průběhu roku pohybovalo okolo 1,5% hranice a ke konci roku 2015 činilo 1,38 %. (Graf II.17)

2.4.6 Likviditní situace bankovního sektoru

Bankovní sektor jako celek je charakterizován dlouhodobě dobrou likviditní pozicí s významným přebytkem klientských depozit nad poskytnutými klientskými úvěry. Poměr klientských vkladů vůči úvěrům poskytnutým klientům bank se v průběhu několika posledních let pohyboval nad hranicí 130 %. Vlivem rozdílné dynamiky růstu objemu úvěrů a vkladů v posledních dvou letech, kdy objem poskytnutých úvěrů rostl jak v roce 2014, tak i v roce 2015 rychlejším tempem než objem vkladů, kleslo krytí klientských úvěrů primárními zdroji postupně až na 128,3 % ke konci roku 2015. (Graf II.18)

I přes relativní snížení přebytku objemu klientských vkladů nad úvěry došlo v průběhu roku 2015 k dalšímu zlepšení ukazatele rychle likvidních aktiv. Objem rychle likvidních aktiv (RLA) meziročně vzrostl o 6,1% na 1 749,5 mld. Kč ke konci roku 2015. Nárůst objemu rychle likvidních aktiv pozitivně ovlivnilo zejména navýšení objemu vkladů u centrálních bank, když krátkodobé vklady meziročně vzrostly o 29,6 % a ostatní vklady u centrálních bank vzrostly meziročně o 11,8 % na 253,2 mld. Kč. Naopak objem vládních dluhopisů držených do splatnosti v bilancích českých bank meziročně poklesl o 10,6 % na 771,1 mld. Kč. (Graf II.19)

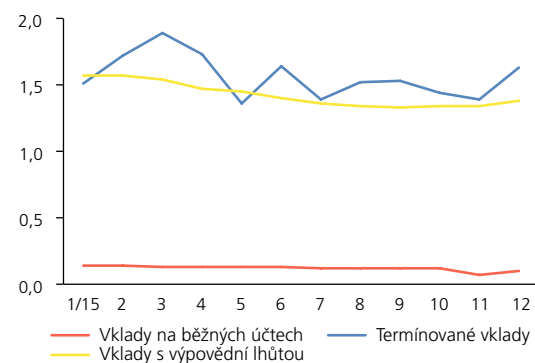
⁵⁹ Pro účely zpracování grafů II.16 a II.17 byly použity údaje z výkazů, které banky předkládají v rámci vykazování měnové statistiky. Tyto výkazy na rozdíl od výkazů pro účely bankovního dohledu používají odlišnou metodiku a data se tak od dat bankovního dohledu mírně odlišují.

GRAF II.17

ÚROKOVÉ SAZBY U NOVÝCH VKLADŮ

Obyvatelstvo

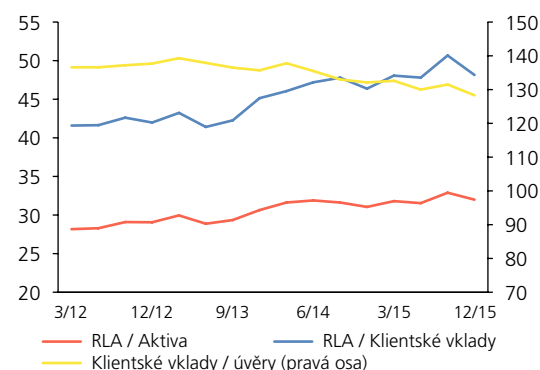
(v %, rok 2015)

GRAF II.18

LIKVIDITNÍ UKAZATELE BANKOVNÍHO SEKTORU

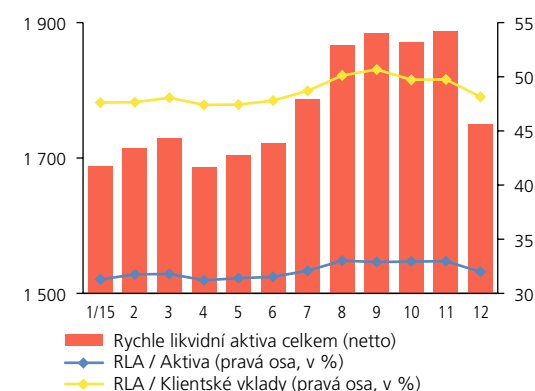
(v %)

GRAF II.19

RLA V ROCE 2015

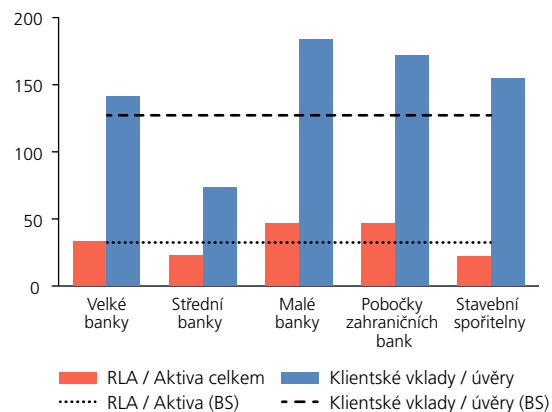
(v mld. Kč / v %)

GRAF II.20

LIKVIDITNÍ UKAZATELE SKUPIN BANK

(v %, k 31. 12. 2015)

Poměr rychle likvidních aktiv k aktivům bankovního sektoru se na konci roku 2015 znovu meziročně zvýšil, a to o 0,8 procentního bodu na 32,0 %. Dostatečný likviditní polštář bankovního sektoru tak dává bankám prostor pro rozvíjení úvěrové činnosti.

Výše likviditního polštáře je nicméně rozdílná mezi jednotlivými skupinami bank. Relativně nižší hodnoty poměru rychle likvidních aktiv k bilančním aktivům ve srovnání s ostatními segmenty bankovního sektoru vykazují stavební spořitelny (22,2 %), které ukládají přebytečnou likviditu u svých mateřských bank, a rovněž skupina středních bank (22,7 %). Naopak relativně vyšší likviditní polštář ve srovnání s ostatními skupinami bank udržují malé banky (46,5 %) a pobočky zahraničních bank (46,6 %). (Graf II.20)

Relativně příznivě se v roce 2015 vyvíjel rovněž poměr rychle likvidních aktiv ke klientským vkladům. V porovnání s koncem roku 2014 se tento poměr meziročně zvýšil o 1,8 procentních bodů na úroveň 48,1 %. (Graf II.19)

Banky mají nejen dostatek zdrojů stabilního financování, nýbrž i dobrou krátkodobou likvidní pozici, která posiluje jejich odolnost vůči náhlému odlivu klientských vkladů nebo jiných zdrojů. (Tab. II.12)

2.4.7 Podíl cizích měn na aktivitách bankovního sektoru⁶⁰

Ačkoliv v aktivitách tuzemského bankovního sektoru hrají hlavní roli především korunová aktiva a pasiva, cizoměnová aktiva i pasiva postupně zvyšují svůj význam, zejména u některých druhů aktiv. (Tab. II.13 a Graf II.21)

TAB. II.12

LIKVIDITA BANKOVNÍHO SEKTORU

(v % / v mld. Kč, stav ke konci období)

	2013	2014	2015
RLA celkem (mld. Kč)	1 575,3	1 677,3	1 749,5
POZICE			
Pozice na mezibank. trhu (mld. Kč)	-175,4	-255,2	-212,4
Pozice na mezibank. trhu k bilančním aktivům BS (%)	-3,4	-4,8	-3,9
OSTATNÍ LIKVIDNÍ POMĚRY			
Krytí úvěrů prim. zdroji (%)	135,7	132,1	128,3
RLA / Aktiva (%)	30,6	31,2	32,0

TAB. II.13

AKTIVA A PASIVA – CIZÍ MĚNA

(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
AKTIVA CELKEM	936,0	941,5	969,0	2,9
Hotovost	6,9	7,3	8,9	21,4
Vklady a úvěry u jiných úvěrových institucí	256,4	224,6	206,3	-8,2
Úvěry a ostatní pohledávky za klienty celkem	457,7	490,8	519,8	5,9
Dluhové cenné papíry v držení banky	160,4	156,0	169,6	8,7
Kapitálové nástroje v držení banky	22,5	22,7	25,4	11,5
Ostatní aktiva	32,1	40,1	39,1	-2,4
PASIVA CELKEM	770,9	869,6	947,9	9,0
Vklady a úvěry od jiných úvěrových institucí	261,1	279,1	238,5	-14,6
Vklady a úvěry přijaté od klientů	371,8	421,0	426,4	1,3
Emitované dluhové cenné papíry	83,8	93,4	197,1	111,1
Kapitál a rezervy	17,9	28,7	38,7	35,0
Ostatní bilanční pasiva	36,3	47,3	47,1	-0,4

⁶⁰ Pro účely zpracování této kapitoly byly použity údaje z výkazů, které banky předkládají v rámci vykazování měnové statistiky.

Cizoměnová aktiva bankovního sektoru ke konci roku 2015 meziročně vzrostla o 2,9 % na 969,0 mld. Kč. Růst cizoměnových aktiv tak byl o 0,1 procentního bodu nižší než procentuální růst celkových aktiv bankovního sektoru. Zpomalení dynamiky růstu cizoměnových aktiv v roce 2015 bylo dáno stejně jako v předchozím roce zejména poklesem poskytnutých mezibankovních cizoměnových vkladů a úvěrů o 8,2 % na 206,3 mld. Kč. Opačnou dynamiku vykázaly v roce 2015 dluhové cenné papíry v cizí měně v držení bank, které meziročně vzrostly o 2,8 % na 169,6 mld. Kč. Objemově nejvýznamnější část cizoměnových aktiv, klientské úvěry, meziročně vzrostla o 5,9 % na 519,8 mld. Kč.

Na konci roku 2015 se cizoměnová aktiva podílela na celkových aktivech bankovního sektoru 17,5 %, tedy stejným podílem jako v roce 2014. Nejvýraznější roli hrají cizí měny v případě mezibankovních úvěrů s 65,9% podílem, což je o 11,3 procentních bodů více než v předchozím roce (54,6 %).

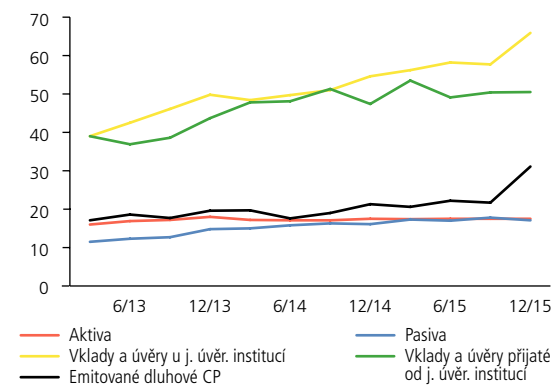
Cizoměnová pasiva vykázala v roce 2015 výrazně vyšší dynamiku růstu než cizoměnová aktiva, když meziročně vzrostla o 9,0 % na 947,9 mld. Kč, což představuje 17,1% podíl na pasivech bankovního sektoru. V průběhu posledních tří let se tak postupně přiblížila hodnota cizoměnových aktiv a pasiv, když aktuálně aktiva převyšují pasiva o 21,1 mld. Kč, ačkoliv ještě v roce 2013 činil tento rozdíl 165,1 mld. Kč.

Růst cizoměnových pasiv byl ovlivněn zejména růstem objemu emitovaných cenných papírů, které se meziročně zvýšily o 111,1 % na 197,1 mld. Kč. Na konci roku 2015 se emitované dluhopisy v cizích měnách na celkových vydaných dluhopisech podílely 31,1 %, což je o 9,8 procentních bodů více než na konci roku 2014. Přijaté cizoměnové klientské mezibankovní úvěry a vklady rostly mírným tempem 1,3 % na 426,4 mld. Kč. (Tab. II.13 a Graf II.21)

GRAF II.21

ZASTOUPENÍ CIZÍCH MĚN

(v %, rozvaha bankovního sektoru)

2.4.8 Aktiva a pasiva vůči nerezidentům⁶¹

Celková hodnota nerezidentských aktiv ke konci roku 2015 meziročně poklesla o 2,5 % na 794,6 mld. Kč a jejich podíl na celkových aktivech bankovního sektoru se meziročně snížil o 0,8 procentního bodu na 14,3 %. (Tab. II.14 a Graf II.22)

TAB. II.14

AKTIVA A PASIVA – NEREZIDENTI

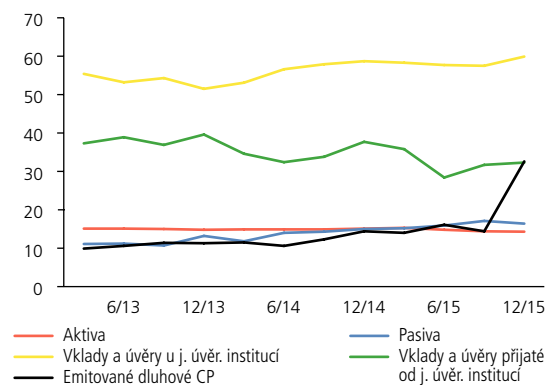
(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
AKTIVA CELKEM	767,8	814,7	794,6	-2,5
Hotovost	6,9	7,3	8,9	21,4
Poskytnuté úvěry a vklady (úv. instituce)	295,0	267,3	248,8	-6,9
Ostatní poskytnuté úvěry a vklady	287,2	322,0	320,9	-0,3
Dluhové cenné papíry v držení banky	93,5	107,1	119,3	11,4
Kapitálové nástroje v držení banky	22,5	20,7	22,5	8,8
Ostatní aktiva	62,7	90,2	74,2	-17,8
PASIVA CELKEM	686,1	806,8	909,2	12,7
Přijaté úvěry a vklady (úv. instituce)	373,2	438,5	404,5	-7,7
Ostatní přijaté úvěry a vklady	132,1	156,9	167,9	7,0
Emitované dluhové cenné papíry	48,3	63,1	206,6	227,5
Kapitál a rezervy	42,9	42,6	46,3	8,7
Ostatní pasiva bilanční pasiva	89,6	105,8	83,9	-20,7

GRAF II.22

NEREZIDENTSKÉ OPERACE

(v %, rozvaha bankovního sektoru)

Největší podíl (40,4 %) na nerezidentských aktivech měly klient-ské úvěry, které ke konci roku 2015 meziročně poklesly o 0,3 % na 320,9 mld. Kč. Druhou nejvýznamnější položku nerezidentských aktiv představují vklady a úvěry u zahraničních úvěrových institucí, které tvoří 31,3 % nerezidentských aktiv. Tyto úvěry meziročně poklesly o 6,9 % na 248,8 mld. Kč. Opačnou dynamiku naopak vykazují objemy zahraničních dluhových cenných papírů v portfoliích bank, které meziročně vzrostly o 11,4 % na 119,3 mld. Kč. Zahraniční dluhové cenné papíry tak nyní zaujímají 32,6 % celkových dluhových cenných papírů, což je o 18,2 procentního bodu více než na konci roku 2014. Relativně významný podíl operací se zahraničními subjekty zaujímají obchody s deriváty. V průběhu roku 2015 nicméně banky relativně omezily tyto operace, když se kladná reálná hodnota derivátů snížila o 21,6 % na 63,5 mld. Kč. V porovnání s rokem 2014 jde o pokles o více než 17,5 mld. Kč.

Nerezidentská pasiva ke konci roku 2015 meziročně vzrostla o 12,7 % na 909,2 mld. Kč, přičemž jejich podíl na celkových pasivech bankovního sektoru se zvýšil o 1,4 procentního bodu na 16,4 %. Objemově nejvýznamnější položku nerezidentských pasiv představují vklady přijaté od zahraničních úvěrových institucí, které v roce 2015 meziročně

61 Pro účely zpracování této kapitoly byly použity údaje z výkazů, které banky předkládají v rámci vykazování měnové statistiky.

poklesly o 7,7 % na 404,5 mld. Kč. Tento pokles přispěl i ke snížení podílu těchto vkladů na vkladech přijatých od jiných úvěrových institucí o 5,4 procentních bodů na 32,3 %. Výraznou dynamiku zaznamenaly emitované dluhopisy, jež jsou v držení nerezidentů, které meziročně vzrostly o 227,5 % na 206,6 mld. Kč. (Tab. II.14 a Graf II.22)

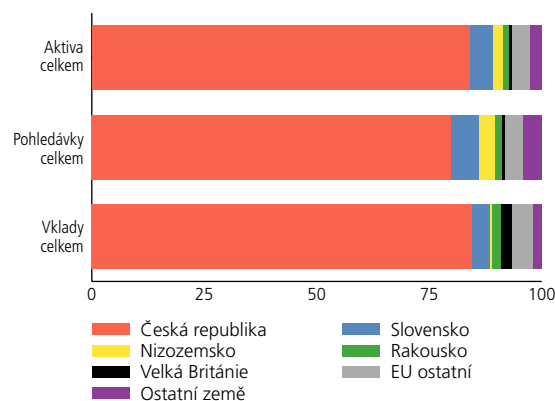
2.4.9 Teritoriální zaměření aktivit bankovního sektoru

Celková angažovanost měřená objemem držených aktiv, poskytnutých pohledávek a přijatých vkladů z teritoriálního hlediska ukazuje, že tuzemský bankovní sektor je angažován především na domácím trhu. Zahraniční angažovanost bankovního sektoru je pak orientována zejména na země EU, do kterých směřuje 83,8 % celkové zahraniční angažovanosti českého bankovního sektoru měřené objemem držených aktiv (79,3 % v případě pohledávek a 88,4 % v případě vkladů). Angažovanost do ostatních zemí je významná zejména v případě pohledávek (21 % celkové zahraniční expozice). Z hlediska angažovanosti vůči jednotlivým zemím je na prvním místě Slovensko (31,4 % celkové zahraniční angažovanosti měřené objemem aktiv), významně se český bankovní trh angažuje rovněž vůči Nizozemsku (v případě držby pohledávek jde o podíl 17,8 % na celkové zahraniční angažovanosti). V případě angažovanosti měřené objemem poskytnutých vkladů je český bankovní sektor exponován významně také vůči Rakousku (13,2 % zahraniční angažovanosti) a Velké Británii (15,2 % zahraniční angažovanosti). (Graf II.23)

GRAF II.23

TERITORIÁLNÍ ORIENTACE BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %, k 31. 12. 2015)

2.4.10 Podrozvaha bankovního sektoru⁶²

Úvěrové přísliby představují smluvní závazky banky poskytnout klientovi v budoucnu úvěr za předem stanovených podmínek, jako je maximální částka předpokládaného úvěru, termíny splatnosti, způsob zajištění apod. Do celkových úvěrových příslibů jsou zahrnovány jak neodvolatelné, tak i odvolatelné úvěrové přísliby. Na konci roku 2015 poskytly tuzemské banky úvěrové přísliby v celkovém objemu 735,6 mld. Kč. To představovalo meziroční nárůst o 11,8 %. (Tab. II.15)

Další položku pomyslných podrozvahových aktiv tvoří poskytnuté finanční záruky, které meziročně klesly o 11,1 % na 159,2 mld. Kč.

TAB. II.15

PODROZVAHA BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
PODROZVAHOVÁ AKTIVA				
Poskytnuté úvěrové přísliby	462,2	657,6	735,6	11,8
Poskytnuté finanční záruky	257,4	179,0	159,2	-11,1
Ostatní přísliby	N/A	200,6	241,6	20,4
PODROZVAHOVÁ PASIVA				
Přijaté úvěrové přísliby	8,0	7,8	7,0	-10,8
Přijaté finanční záruky	464,7	452,3	405,8	-10,3
Ostatní přísliby	N/A	1,3	1,4	7,9

⁶² V novém celoevropském systému výkaznictví se v rámci podrozvahy sledují pouze poskytnuté a přijaté přísliby a finanční záruky v členění dle sektorů ekonomiky. Podrozvahové položky jsou vykazovány ve jmenovité hodnotě, která je definována jako hodnota, která nejlépe vystihuje maximální expozici vykazující osoby úvěrovému riziku, přičemž se nebere v úvahu přijatý kolaterál ani jiné úvěrové posílení. V případě přijatých úvěrových a ostatních příslibů je jmenovitou hodnotou nevyčerpaná částka, kterou může vykazující osoba přijmout, v případě přijaté finanční záruky je jmenovitou hodnotou maximální hodnota záruky, kterou vykazující osoba obdrží, jestliže nastane plnění ze záruky.

Zahrnují se podrozvahové závazky, které jsou odložené nebo podmíněné a nevyskytují se v rozvaze, dokud nebo pokud se nestanou skutečnými závazky, které vykazující osoba přijala od svých klientů. Patří sem především odvolatelné a neodvolatelné přijaté úvěrové a jiné přísliby a přijaté záruky.

Kromě úvěrových příslibů banky poskytly v roce i jiné finanční přísliby (např. příslib poskytnout finanční záruku) v celkovém objemu 241,6 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 20,4 %.

Vzhledem k dobré likvidní pozici bankovního sektoru se pomyslná podrozvahová pasiva orientují spíše na přijaté finanční záruky, které banky přijaly v celkovém objemu 405,8 mld. Kč, což je o 10,3 % méně než v roce 2014. Přijaté úvěrové přísliby činily pouze 7,0 mld. Kč. Ostatní přísliby přijaté bankami měly jen omezený význam a dosáhly 1,4 mld. Kč.

2.5 KVALITA AKTIV

TAB. II.16

KATEGORIZACE POHLEDÁVEK – KLIENSKÉ POHLEDÁVKY

(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
Výše pohledávek celkem (brutto)	2 655,7	2 775,2	2 916,4	5,1
Pohledávky bez selhání	2 494,4	2 600,2	2 743,5	5,5
Standardní pohledávky	2 375,7	2 500,3	2 665,0	6,6
Sledované pohledávky	118,7	99,9	78,5	-21,4
Pohledávky se selháním	161,3	175,0	172,9	-1,2
Nestandardní pohledávky	42,7	51,8	63,9	23,4
Pochybné pohledávky	23,1	19,2	13,4	-30,3
Ztrátové pohledávky	95,5	104,0	95,6	-8,0
Opravné položky celkem	92,7	92,5	90,7	-2,0
Pohledávky bez selhání	9,6	9,2	10,9	17,6
Standardní pohledávky	4,0	4,4	6,0	37,2
Sledované pohledávky	5,6	4,9	4,9	0,0
Pohledávky se selháním	83,1	83,3	79,8	-4,2
Nestandardní pohledávky	8,5	9,6	11,2	16,3
Pochybné pohledávky	8,0	6,8	4,6	-31,9
Ztrátové pohledávky	66,6	66,9	64,0	-4,3
Krytí pohledávek bez selhání (v %)	0,4	0,4	0,4	N/A
Krytí pohledávek v selhání (v %)	51,6	47,6	46,2	N/A

2.5.1 Úvěry a pohledávky v selhání⁶³

Česká národní banka při výkonu dohledu nad finančním trhem věnuje dlouhodobě velkou pozornost pravidelnému přezkumu kvality pohledávek bankovního sektoru. Na základě předem stanovených kritérií a posouzení kvality pohledávek jsou pohledávky zařazeny do kategorií pohledávek se selháním či bez selhání.

Kvalita úvěrového portfolia tuzemského bankovního sektoru jako celku se v roce 2015 mírně zlepšila. Objem pohledávek se selháním⁶⁴ (celkem za klienty i úvěrovými institucemi) se meziročně snížil o 1,2 % na 173,3 mld. Kč, zatímco celkové pohledávky se meziročně zvýšily o 1,6 % na 3 165,6 mld. Kč (v brutto vyjádření, tj. bez započítání opravných položek). Podíl úvěrů se selháním na celkových pohledávkách bankovního sektoru tak meziročně poklesl o 0,1 procentního bodu na 5,5 %.

Většinu pohledávek se selháním (99,8 %) tvořily pohledávky za klienty, které meziročně poklesly o 1,2 % na 172,9 mld. Kč. Přitom nestandardní pohledávky za klienty vzrostly o 23,4 % na 63,9 mld. Kč, zatímco pochybné i ztrátové pohledávky se meziročně snížily. Pochybné

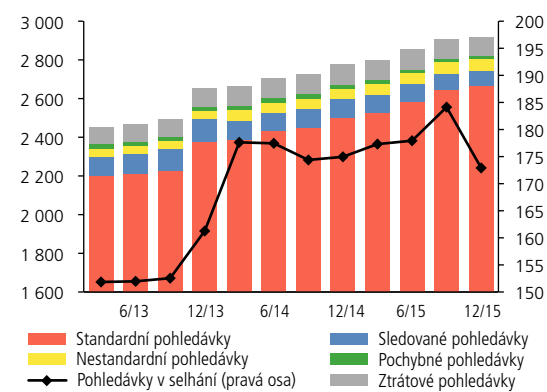
63 Kategorizace pohledávek dle pravidel ČNB. Blíže viz vyhláška ČNB č. 163/2014 o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

64 Pohledávky nestandardní, pochybné a ztrátové.

GRAF II.24

KATEGORIZACE POHLEDÁVEK ZA KLIENY

(v mld. Kč, stav ke konci období)

pohledávky se meziročně snížily o 30,3 % na 95,6 mld. Kč. Meziročně se snížil rovněž objem ztrátových pohledávek, který meziročně poklesl o 8,0 % na 13,4 mld. Kč. (Tab. II.16 a Graf II.24)

Pohledávky se selháním za úvěrovými institucemi meziročně vzrostly (o 2,4 %) a na konci roku 2015 jejich objem činil 368,7 mil. Kč. (Tab. II.17)

TAB. II.17

KATEGORIZACE POHLEDÁVEK – ÚV. INSTITUCE

(v mil. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
Výše pohledávek celkem (brutto)	450 707,2	340 196,8	249 214,7	-26,7
Pohledávky bez selhání	450 298,9	339 836,6	248 845,9	-26,8
Standardní pohledávky	447 751,7	337 345,3	246 095,9	-27,0
Sledované pohledávky	2 547,1	2 491,3	2 750,0	10,4
Pohledávky se selháním	408,3	360,3	368,7	2,4
Nestandardní pohledávky	242,0	0,0	246,4	N/A
Pochybné pohledávky	31,6	222,2	0,0	-100,0
Ztrátové pohledávky	134,8	138,1	122,4	-11,4
Opravné položky celkem	159,2	140,3	179,2	27,7
Pohledávky bez selhání	31,4	1,0	25,9	2459,4
Standardní pohledávky	31,4	0,8	11,4	1250,8
Sledované pohledávky	0,0	0,2	14,5	8618,7
Pohledávky se selháním	127,9	139,3	153,3	10,0
Nestandardní pohledávky	0,0	0,0	30,9	N/A
Pochybné pohledávky	3,6	1,2	0,0	-100,0
Ztrátové pohledávky	124,3	138,1	122,4	-11,4
Krytí pohledávek bez selhání (v %)	0,01	0,00	0,01	N/A
Krytí pohledávek v selhání (v %)	31,3	38,7	41,6	N/A

Celkový objem opravných položek, které banky vytvářejí ke krytí ztrát úvěrového portfolia vůči klientům, se v roce 2015 snížil o 2,0 % na 90,7 mld. Kč, přitom většina jich byla vytvářena k jednotlivým pohledávkám. Celkový objem opravných položek vytvořených ke krytí ztrát úvěrového portfolia vůči úvěrovým institucím se v roce 2015 zvýšil o 27,7 % na 179,2 mil. Kč.

Během roku 2014 se mírně snížilo celkové krytí úvěrů v selhání opravnými položkami v případě pohledávek za klienty, a to o 1,4 procentních bodů na 46,2 %. V případě pohledávek za úvěrovými institucemi se celkové krytí úvěrů v selhání opravnými položkami mírně zvýšilo, a to o 2,9 procentních bodů na 41,6 %.

2.5.2 Úvěry a pohledávky se znehodnocením

V rámci plnění informační povinnosti bank dle jednotného reportovacího rámce FINREP⁶⁵ a v souladu s příslušnými účetními standardy vykazují banky od roku 2014 finanční aktiva, která jsou zařazena do portfolií úvěrů a jiných pohledávek nebo finančních investic držetelných do splatnosti, v členění jako tzv. aktiva bez znehodnocení a aktiva se znehodnocením (angl. „impairment“). V průběhu roku 2015 se hodnota úvěrů a pohledávek bankovního sektoru se znehodnocením meziročně zvýšila o 8,1 % na 297,1 mld. Kč⁶⁶, zatímco hrubá hodnota celkových úvěrů bankovního sektoru rostla 2,2% tempem. Podíl úvěrů se znehodnocením na celkových úvěrech se tak ke konci roku 2015 meziročně zvýšil o 0,5 procentního bodu na 8,8 %. (Graf II.25)

Kvalita úvěrů poskytnutých do jednotlivých sektorů ekonomiky z hlediska míry znehodnocení je dlouhodobě rozdílná. Úvěry a pohledávky poskytnuté vládním institucím, jiným úvěrovým institucím a ostatním finančním institucím mají relativně nadprůměrnou kvalitu oproti kvalitě sektoru jako celku. Podíl pohledávek se znehodnocením se v těchto sektorech v roce 2015 pohyboval mezi 0,1 až 1,7 %. (Graf II.26)

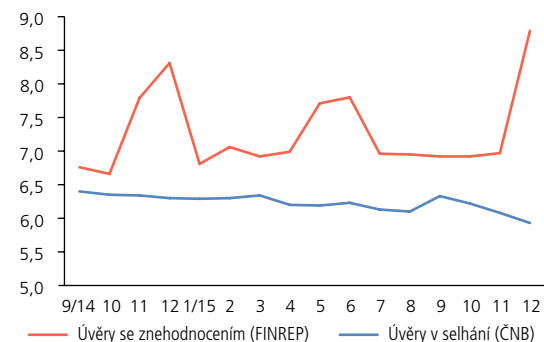
Úvěry domácnostem naproti tomu vykazují relativně horší kvalitu, když podíl pohledávek se znehodnocením v sektoru domácností se v roce 2015 pohyboval mezi 8,4 % až 9,8 % na konci roku. Meziročně se tak podíl úvěrů a pohledávek se znehodnocením v tomto sektoru zvýšil o 0,1 procentního bodu.

Relativně nejvyšší podíl úvěrů a pohledávek se znehodnocením na celkových poskytnutých úvěrech a pohledávkách vykázaly v roce 2015 nefinanční podniky. Podíl úvěrů a pohledávek se znehodnocením se v tomto segmentu meziročně zvýšil o 0,6 procentního bodu na 12,7 % ke konci roku 2015.

GRAF II.25

ÚVĚRY SE ZNEHODNOCENÍM A V SELHÁNÍ

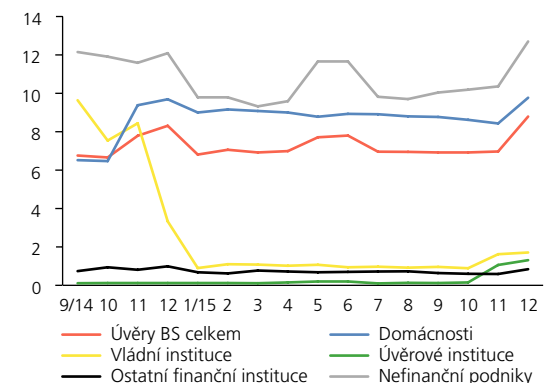
(v %, roky 2014 a 2015)

GRAF II.26

ÚVĚRY SE ZNEHODNOCENÍM

(v %, z celkových úvěrů bankovního sektoru brutto)

65 FINREP (Financial Reporting Framework) je jednotný reportovací rámec v EU pro oblast finančních dat jednotlivých institucí, zejména rozvahy a výkazu zisku a ztrát. Byl připraven Evropským orgánem pro bankovníctví (EBA) pro účely vykazování dat v souladu s obezřetnostními požadavky dle nařízení CRR.

66 Nárůst podílu a celkové výše pohledávek se znehodnocením byl ovlivněn aktivitami České exportní banky.

2.6 HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY A ZISKOVOST BANKOVNÍHO SEKTORU

2.6.1 Zisk z finanční a provozní činnosti

Rovněž v roce 2015 mělo na bankovní sektor obdobně jako v předchozích letech vliv prostředí velmi nízkých úrokových sazeb. Zisk z finanční činnosti bankovního sektoru se přesto meziročně zvýšil o 3,9 % na 174,4 mld. Kč. Čistý úrokový zisk, který představuje hlavní složku zisku z finanční činnosti bankovního sektoru, v roce 2015 meziročně vzrostl o 0,5 % na 110,9 mld. Kč. Při poklesu úrokových výnosů o 5,0 % stály za růstem úrokového zisku zejména klesající úrokové náklady, které v roce 2015 meziročně poklesly o 17,5 % na 39,9 mld. Kč. (Tab. II.18 a Graf II.27)

TAB. II.18

HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU

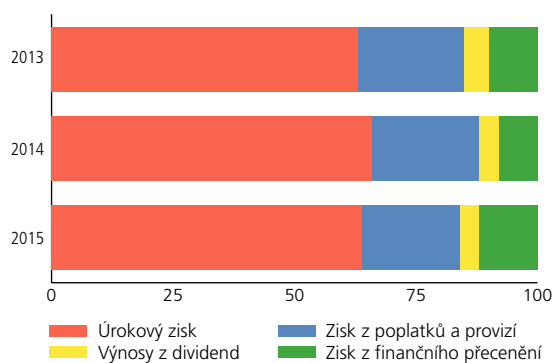
(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
Zisk z finanční a provozní činnosti	168,2	167,9	174,4	3,9
z toho:				
Úrokový zisk	105,5	110,4	110,9	0,5
Úrokové výnosy	154,8	158,9	150,9	-5,0
Úrokové náklady	49,3	48,4	39,9	-17,6
Výnosy z dividend	8,8	6,7	7,7	14,9
Zisk z poplatků a provizí	37,1	36,0	34,3	-4,8
Výnosy z poplatků a provizí	49,9	49,0	47,6	-2,8
Náklady na poplatky a provize	12,8	12,9	13,3	2,7
Správní náklady	65,8	70,2	70,9	0,9
Náklady na zaměstnance	34,3	34,7	35,2	1,4
Ostatní správní náklady	31,5	35,5	35,6	0,3
Odpisy	6,5	6,4	6,6	2,4
Tvorba rezerv	1,6	1,3	0,9	-26,6
Ztráty ze znehodnocení celkem	21,0	13,8	15,8	14,2
Zisk před zdaněním	73,3	76,1	80,7	6,0
Náklady na daň z příjmů	12,3	13,1	14,1	8,3
ZISK PO ZDANĚNÍ (běžný rok)	61,0	63,1	66,6	5,5

GRAF II.27

DEKOMPOZICE ZISKU Z FIN. ČINNOSTI

(v %)

Čistá úroková marže za bankovní sektor jako celek se meziročně dále snížila o 0,2 procentního bodu na 2,38 %. Čistá úroková marže meziročně klesala jak pro skupinu velkých bank (o 0,27 p. b.), tak i pro skupinu středně velkých bank (o 0,43 p. b.), a rovněž pro skupinu malých bank (o 0,07 p. b.). Naopak v případě poboček zahraničních bank a stavebních spořitelů rostla čistá úroková marže meziročně o 0,23, resp. 0,08 procentního bodu. (Graf II.28)

Zisk z poplatků a provizí pokračoval v trendu mírného poklesu a odrážel přetrvávající konkurenční tlak na trhu bankovních služeb. I přesto představuje zisk z poplatků a provizí dlouhodobě druhý nejvýznamnější a relativně stabilní zdroj zisku bankovního sektoru. V roce 2015 tento zisk meziročně poklesl o 4,8 % na 34,3 mld. Kč, a to jak v důsledku poklesu výnosů z poplatků a provizí o 2,8 % na 47,6 mld. Kč, tak i v důsledku růstu nákladů na poplatky a provize o 2,7 % na 13,3 mld. Kč. (Tab. II.18)

Na výši hospodářského výsledku bankovního sektoru mají vliv i vyplacené dividendy dceřiných společností tuzemských bank. Výnosy z dividend v roce 2015 meziročně vzrostly o 14,9 % (resp. 1,0 mld. Kč) na 7,7 mld. Kč.

Meziročně se zvýšil také zisk z finančního přecenění⁶⁷, a to zejména v důsledku meziročního zvýšení zisku z finančních aktiv a závazků k obchodování. Zisk z finančních nástrojů k obchodování činil v roce 2015 9,3 mld. Kč, což je o 128,7 % více než v roce 2014. Na rozdíl od roku 2014, kdy ze zajišťovacích operací bankovní sektor utrpěl ztrátu ve výši 0,3 mld. Kč, realizoval v roce 2015 zisk ve výši 0,4 mld. Kč. Naopak na kurzových rozdílech vydělal bankovní sektor v roce 2015 celkem 4,6 mld. Kč, tj. o 45,2 % méně než v roce 2014. (Graf II.27)

2.6.2 Správní náklady a ztráty ze znehodnocení

Správní náklady vzrostly v roce 2015 meziročně o 0,9 % na 70,9 mld. Kč. To znamená, že 40,6 % vytvořeného zisku z finančních činností bylo využito na pokrytí správních nákladů. Růst správních nákladů byl dán zejména růstem nákladů na zaměstnance o 1,4 % na 35,2 mld. Kč. Naopak ostatní správní náklady víceméně stagnovaly, když meziročně vzrostly pouze o 0,3 % na 35,6 mld. Kč. (Tab. II.18 a Graf II.29)

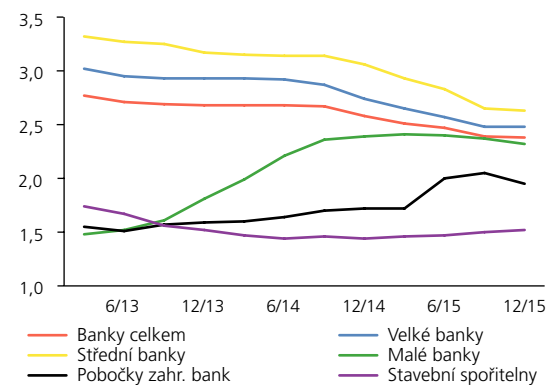
Zatímco správní náklady odrážejí schopnost bank řídit a efektivně realizovat běžné provozní činnosti, ztráty ze znehodnocení aktiv odrážejí kvalitu řízení rizik při alokaci vlastních i cizích zdrojů. Tyto ztráty v roce 2015 meziročně výrazně vzrostly, a to o 14,2 % na 15,8 mld. Kč.

Náklady na daň z příjmů právnických osob v roce 2015 vzrostly o 8,3 % na 14,1 mld. Kč.

GRAF II.28

ČISTÁ ÚROKOVÁ MARŽE (ROČNÍ)

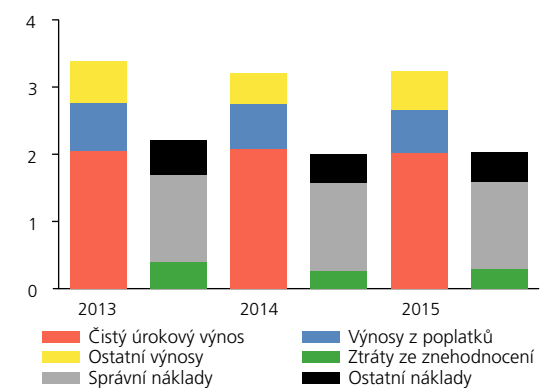
(v p. b.)

GRAF II.29

STRUKTURA VÝNOSŮ A NÁKLADŮ

(v % aktiv)

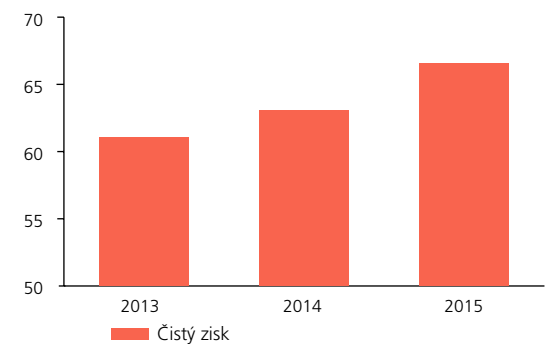

67 Část zisku zahrnující zejména zisk nebo ztrátu z finančních aktiv a závazků k obchodování, zajišťovacích operací a kurzových rozdílů.

GRAF II.30

ČISTÝ ZISK BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč, za dané období)

2.6.3 Čistý zisk bankovního sektoru

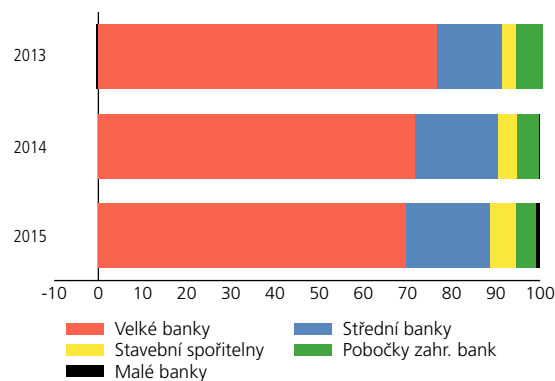
Čistý zisk bankovního sektoru meziročně vzrostl o 5,5 % na 66,6 mld. Kč, zejména v důsledku vyššího úrokového zisku, který je klíčovou složkou jeho tvorby. (Graf II.30)

Na vytvořeném čistém zisku bankovního sektoru v roce 2015 měla největší podíl skupina velkých bank, která vytvořila čistý zisk ve výši 46,4 mld. Kč, tj. 69,7 % hodnoty čistého zisku celého bankovního sektoru. Oproti minulým letům se však podíl skupiny velkých bank relativně snižuje, oproti roku 2014 jde o pokles o 1,9 procentního bodu, ve srovnání s rokem 2013 se podíl zisku skupiny velkých bank snížil o 7,1 procentního bodu. Střední banky generovaly zisk ve výši 12,7 mld. Kč a na zisku bankovního sektoru se podílely 19,1 %, což je o 0,1 procentního bodu více než v roce 2014. Malé banky se na celkovém čistém zisku bankovního sektoru podílely 0,8 %, když v roce 2015 vytvořily čistý zisk ve výši 0,5 mld. Kč. Meziročně se relativní podíl tohoto segmentu na celkovém zisku bankovního sektoru zvýšil o 0,7 procentního bodu z 0,1 % v roce 2014. Pobočky zahraničních bank generovaly celkový čistý zisk ve výši 3,8 mld. Kč, což představovalo 5,7 % zisku bankovního sektoru, tedy o 1,5 procentního bodu více než v roce 2014. Stavební spořitelny vykázaly o 2,2 % menší čistý zisk než v roce 2014 (3,2 mld. Kč) a meziročně snížily svůj relativní podíl na čistém zisku sektoru o 0,4 procentního bodu na 4,7 %. (Graf II.31)

GRAF II.31

PODÍL SKUPIN BANK NA ZISKU

(v %, banky s licencí k danému datu)

Čistý zisk za rok 2015 vykázala většina bank. Ztrátu vykázalo sedm bank, z toho čtyři pobočky zahraničních bank a dvě malé banky. Všechny velké banky byly v roce 2015 ziskové. Podíl aktiv skupiny bank, které v roce 2015 vykázaly ztrátu, na aktivech bankovního sektoru jako celku činí méně než 3 %.

2.6.4 Rentabilita a efektivnost bankovního sektoru

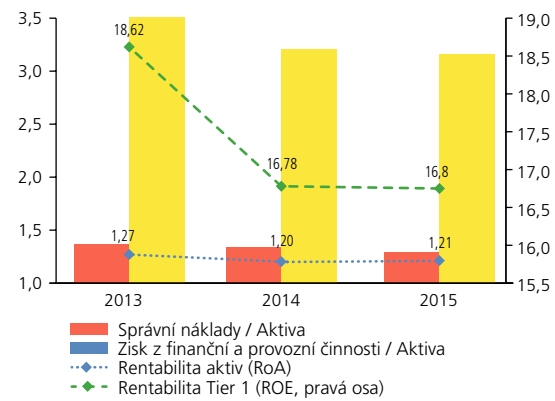
Domácí bankovní sektor zůstává ziskový a rentabilní i v přetrvávajícím prostředí dlouhodobě nízkých úrokových sazeb. Míry ziskovosti bankovního podnikání v roce 2015 meziročně stagnovaly, a to navzdory meziročnímu růstu čistého zisku. (Graf II.32)

V roce 2015 dosáhla rentabilita (návrtnost) aktiv bankovního sektoru jako celku měřená poměrem čistého zisku k aktivům 1,21 %, což představuje meziroční nárůst o 0,01 procentního bodu. Mezi jednotlivými skupinami bank nicméně existují významné rozdíly. Určující pro rentabilitu sektoru jako celku je výkonnost segmentu velkých bank, které představují 58,8 % aktiv celého bankovního sektoru a generují 69,7 % jeho zisku. Rentabilita aktiv velkých bank v roce 2015 činila 1,44 % (meziroční pokles o 0,02 procentního bodu) a zůstává nad průměrem sektoru jako celku. Skupina středních bank se udržela na úrovni rentability z roku 2014 (1,16 %), když meziročně poklesla pouze o 0,02 procentního bodu na 1,14 %. Pozitivní skutečností je další zlepšení ukazatele návratnosti aktiv v segmentu malých bank

GRAF II.32

UKAZATELE RENTABILITY A EFEKTIVNOSTI BANKOVNÍHO SEKTORU

(v %)

(o 0,23 procentního bodu na 0,26 %) po předchozích ztrátách z let 2012 a 2013. Rentabilita u stavebních spořitelen je omezena nastaveným legislativním rámcem, který omezuje možnost rychlé reakce na pokles úrokových sazeb. V roce 2015 stagnovala rentabilita tohoto segmentu na úrovni roku 2014 (0,70 %), když meziročně vzrostla o 0,02 procentního bodu na 0,72 %. (Graf II.33)

Rentabilita kapitálu bankovního sektoru jako celku měřená poměrem čistého zisku ke kapitálu Tier 1⁶⁸ (RoE) meziročně stagnovala na úrovni 16,8 %. Návratnost kapitálu velkých bank se meziročně snížila o 0,9 procentního bodu na 18,3 %. Pokračovalo zlepšování ukazatele RoE pro skupinu středních bank (o 0,6 procentního bodu na 11,6 %) a výrazněji do kladných hodnot se posunula rentabilita kapitálu v segmentu malých bank (o 4,1 procentních bodů na 4,6 %). Rentabilita kapitálu stavebních spořitelen se znovu meziročně snížila o 1,3 procentního bodu na 13,7 %. (Graf II.34)

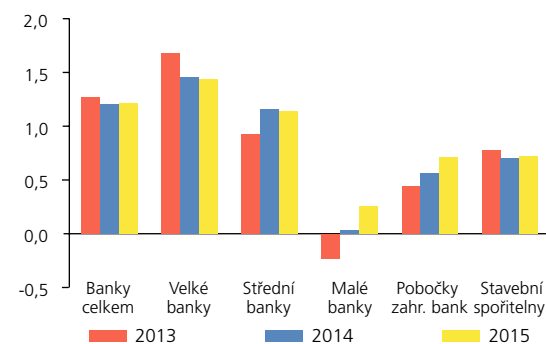
Relativně příznivě se v roce 2015 vyvíjel poměr správních nákladů k celkovým aktivům, neboť při růstu správních nákladů o 0,9 % tento poměr stagnoval na úrovni roku 2014 (1,29 %), když meziročně mírně poklesl o 0,05 procentního bodu.

Podobně stagnoval v roce 2015 i poměr zisku z finanční a provozní činnosti k celkovým aktivům, který meziročně mírně poklesl o 0,05 procentního bodu na 3,16 %.

GRAF II.33

RENTABILITA AKTIV (RoA)

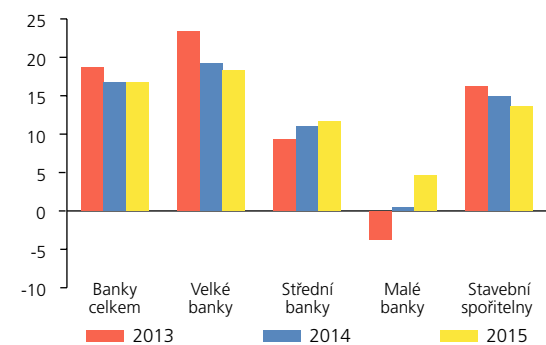
(v %, skupiny bank)

GRAF II.34

RENTABILITA TIER 1 (RoE)

(v %, skupiny bank)

68 Tier 1 je nejvyšší část kapitálu v ČR současně nejvýznamnější část regulatorního kapitálu. Tier 1 je tvořen převážně základním kapitálem, nerozděleným ziskem a povinnými rezervními fondy.

TAB. II.19

REGULATORNÍ KAPITÁL BANKOVNÍHO SEKTORU

(v mld. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
KAPITÁL CELKEM	368,2	397,1	420,5	5,9
Tier 1 (T1) kapitál	356,3	386,8	410,0	6,0
Kmenový T1 (CET1) kapitál	N/A	384,0	398,2	3,7
Vedlejší T1 (AT1) kapitál	N/A	2,8	11,8	315,8
Tier 2 (T2) kapitál	11,9	10,2	10,5	2,2

2.7 KAPITÁLOVÉ VYBAVENÍ BANKOVNÍHO SEKTORU⁶⁹

Kapitálový poměr patří mezi základní pilíře bankovní regulace a bankovního dohledu⁷⁰. Nový regulační rámec vycházející z Basel III a CRD IV akcentuje požadavek na držení vyššího a kvalitnějšího kapitálu, jenž umožní příslušným institucím jeho použití k úhradě případných ztrát.

Bankovní sektor ČR je dlouhodobě dobře kapitálově vybavený. Regulační kapitál bankovního sektoru⁷¹ v průběhu roku 2015 vzrostl o 23,4 mld. Kč a ke konci tohoto roku dosáhl úrovně 420,5 mld. Kč. To je o 5,9 % více než ke konci roku 2014 a o 14,2 % více než na konci roku 2013. (Tab. II.19)

Kapitál tuzemských bank je z převážné většiny (97,5 %) tvořen kvalitním kapitálem Tier 1⁷². V průběhu roku 2015 se tak kapitál Tier 1 zvyšoval obdobným tempem jako celkový regulační kapitál, když meziročně vzrostl o 6,0 % na 410,0 mld. Kč. Rozdílnou dynamiku růstu zaznamenaly v roce 2015 jednotlivé části kapitálu Tier 1. Zatímco kmenový kapitál Tier 1⁷³ vzrostl o 3,7 % (14,3 mld. Kč) na 398,2 mld. Kč, vedlejší kapitál Tier 1⁷⁴ se zvýšil více než čtyřnásobně o 8,9 mld. Kč na 11,8 mld. Kč.

Využívání kapitálu Tier 2, který zahrnuje zejména podřízený dluh, se v tuzemském bankovním sektoru dlouhodobě pohybuje na nízké úrovni. V průběhu roku 2015 se objem kapitálu Tier 2 zvýšil o 2,2 % na 10,5 mld. Kč. Podíl kapitálu Tier 2 na celkovém regulačním kapitálu bankovního sektoru činil 2,5 %.

69 V kapitole 2.7 Kapitálové vybavení bank a kapitole 2.8.5 Kapitálové vybavení sektoru družstevních záložen navazuje metodika jednotlivých ukazatelů na pravidla obezřetného podnikání platná v uvedeném roce, tj. až do roku 2013 na vyhlášku č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů, od roku 2014 na nařízení Evropského parlamentu a rady č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (CRR).

Ukazatele a hodnoty v časových řadách jsou kalkulovány dle obezřetnostních pravidel platných v daném období. Při analýze dat je proto nutné brát v úvahu i možné rozdíly metodiky mezi rokem 2013 a 2014. Kapitálový poměr Tier 1 je do roku 2013 v zájmu srovnatelnosti s novou metodikou propočítán na kapitál Tier 1 použitelný pro propočet kapitálové přiměřenosti (tj. po zohlednění odečitatelných položek od součtu Tier 1 a Tier 2), a může se tak lišit od dříve publikovaného poměru.

70 Kapitálový poměr je definován jako podíl příslušného kapitálu a celkových rizikových expozic v procentech.

Přebytek, resp. nedostatek příslušného kapitálu je dán rozdílem mezi příslušným kapitálem vykázaným vykazující osobou a kapitálem, který musí mít instituce neustále k dispozici podle čl. 92 nařízení č. 575/2013, tj. takový, aby dodržela minimální poměr kmenového kapitálu Tier 1 (CET1) ve výši 4,5 %, minimální kapitálový poměr Tier 1 ve výši 6 % a celkový kapitálový poměr ve výši minimálně 8 %.

71 Bez poboček zahraničních bank působících v České republice, jejichž aktivity jsou kryty regulačním kapitálem jejich centrály a tento kapitál sleduje a hodnotí příslušný zahraniční orgán dohledu.

72 Kapitálový poměr Tier 1 pro rok 2013 je v zájmu srovnatelnosti s novou metodikou propočítán na kapitál Tier 1 použitelný pro propočet kapitálové přiměřenosti a může se tak lišit od dříve publikovaného poměru.

73 Common Equity Tier 1, CET1 kapitál.

74 Additional Tier 1, AT 1 kapitál.

Objem rizikových expozic bankovního sektoru se ke konci roku 2015 meziročně zvýšil o 3,7 %, tj. o 81,0 mld. Kč na 2 288,8 mld. Kč.

Struktura rizikových expozic (RE) odráží konzervativní obchodní model tuzemských bank. Kalkulované rizikově vážené expozice k úvěrovému riziku ke konci roku 2015 meziročně vzrostly o 4,5 % na 1 983,7 mld. Kč. Rizikové expozice pro úvěrové riziko se na celkových rizikových expozicích podílely 86,7 %. (Graf II.35)

Rizikově vážené expozice (RVE) k úvěrovému riziku stanovují banky buď na základě standardizovaného přístupu (STA), nebo pomocí pokročilých metod s využitím vlastních interních modelů bank (IRB). U českých bank výrazně převažují rizikově vážené expozice kalkulované pomocí pokročilého přístupu, které v roce 2015 tvořily 61,3 % celkových kalkulovaných expozic.

Rizikové expozice pro operační riziko meziročně vzrostly o 0,2 % na 225, 9 mld. Kč a na celkových rizikových expozicích se podílely 9,9 %.

Rizikové expozice pro poziční, měnové a komoditní riziko, které pokrývají zejména tržní riziko, se meziročně snížily o 9,0 % na 64,4 mld. Kč s 2,8 % podílem na celkových rizikových expozicích. Ostatní rizikové expozice dosáhly objemu 15,1 mld. Kč a na celkových rizikových expozicích se podílely pouze 0,7 %.

Český bankovní sektor pokračoval i v roce 2015 v posilování kapitálového poměru. Celkový kapitálový poměr ke konci roku 2015 meziročně vzrostl na 18,4 %, což je o 0,4 procentního bodu více než ke konci roku 2014 a o 1,3 procentního bodu více než ke konci roku 2013. Kapitálový poměr Tier 1 vzrostl o 0,4 procentního bodu na 17,9 %. (Graf II.36)

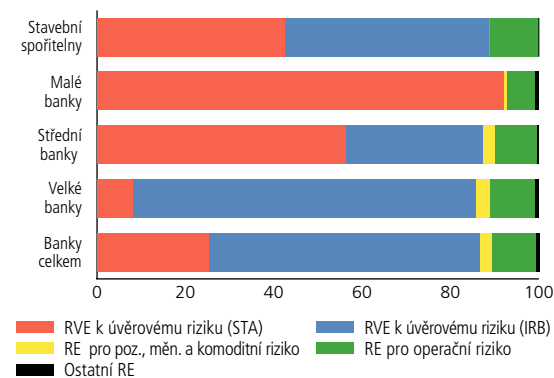
Úroveň kapitálu skupiny velkých bank se pohybovala na podobné úrovni jako kapitálové poměry celého bankovního sektoru. Celkový kapitálový poměr i kapitálový poměr Tier 1 této skupiny bank posílily v roce 2015 shodně o 1,0 procentních bodů na úroveň 18,0 %, resp. 17,9 %. Skupina středních bank vykázala ke konci roku 2015 v porovnání s ostatními skupinami bank relativně nejvyšší hodnoty kapitálových poměrů, když celkový kapitálový poměr dosáhl úrovně 19,8 % a kapitálový poměr Tier 1 kapitálu 18,6 %. Skupina malých bank naopak vykazuje nejnižší úrovně kapitálových poměrů, s celkovým kapitálovým poměrem ve výši 15,8 % a poměrem Tier 1 kapitálu na úrovni 14,5 %. Stavební spořitelny vykázaly agregátní kapitálové poměry ve výši 17,7 %, přičemž hodnota Tier 1 kapitálového poměru se u nich shoduje s celkovým kapitálovým poměrem. (Graf II.37)

Český bankovní sektor plní nová kapitálová pravidla CRD IV/CRR s dostatečnou rezervou. Minimální požadovanou úroveň celkového kapitálového poměru ve výši 8 % a kapitálového poměru Tier 1 ve výši 6 % splňovaly všechny banky, přičemž nejnižší individuální úroveň kapitálového poměru Tier 1 činila 11,1 %. Kapitálový poměr Tier 1 vyšší než 15 % vykázaly ke konci roku 2015 banky reprezentující více než 72 % aktiv sektoru.

GRAF II.35

STRUKTURA RIZIKOVÝCH EXPOZIC

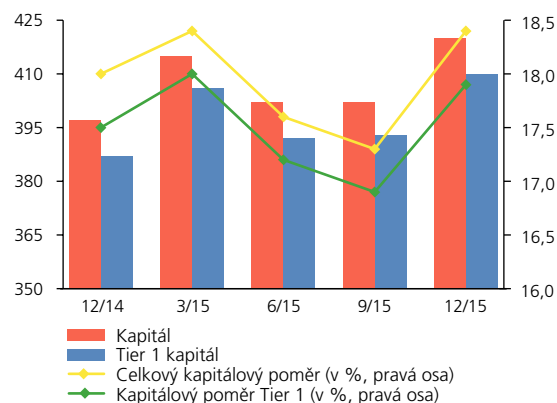
(v %; k 31. 12. 2015)

GRAF II.36

KAPITÁL A KAPITÁLOVÉ POMĚRY

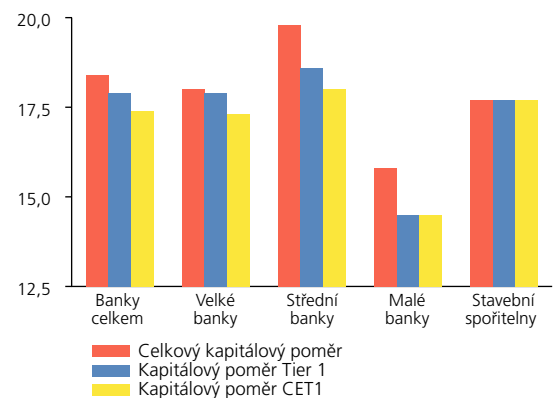
(v mld. Kč, stav ke konci období)

GRAF II.37

KAPITÁLOVÉ POMĚRY DLE SKUPIN BANK

(v %, k 31. 12. 2015)

Poměry kapitálu Tier 1 k bilančním aktivům, resp. celkovým poskytnutým úvěrům a pohledávkám, jež vyjadřují agregátní pákové poměry českého bankovního sektoru, se v roce 2015 meziročně zvýšily o 0,2, resp. 0,3 procentního bodu na 7,5 %, resp. 11,7 %. V rámci nově připravované směrnice CRD IV se uvažuje o implementaci pákového poměru jakožto nového regulatorního požadavku od roku 2018. Tento poměr by měl být definován jako poměr kapitálu Tier 1 k neváženým rizikovým expozicím, s předběžně stanoveným regulatorním limitem ve výši 3 %.

2.8 VÝVOJ SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN⁷⁵

2.8.1 Struktura sektoru družstevních záložen

V České republice na konci roku 2015 působilo 11 družstevních záložen (dále také DZ). Počet subjektů se v průběhu celého roku 2015 nezměnil⁷⁶. Česká národní banka neudělila žádnou novou bankovní licenci, žádná DZ se netransformovala na banku. (Tab. II.20)

Žádost o přeměnu na banku podaly do konce roku 2015 celkem tři DZ. Podíl aktiv těchto tří DZ činil v daném období více než 74 % celkových aktiv sektoru.

V rámci úvěrových institucí v ČR zaujímá sektor DZ minoritní postavení. Na celkových aktivech úvěrových institucí (banky a družstevní záložny) se družstevní záložny podílely pouze 0,6 %. Tento podíl je stabilní, resp. se od roku 2013 velmi mírně zvýšil o 0,06 procentního bodu.

Koncentrace sektoru družstevních záložen je vysoká, což dokládají hodnoty i za konec roku 2015. Téměř 77 % celkových aktiv obhospodařují tři největší DZ. Vysoká koncentrace je zejména na trhu úvěrů a vkladů. (Graf II.38)

Podnikání družstevních záložen je zaměřeno na tuzemský trh, pouze družstevní záložna Akcenta provozuje prostřednictvím zahraniční pobočky obchodní činnost i na Slovensku.

V sektoru družstevních záložen se postupně snižuje počet zaměstnanců. K okamžiku konce roku 2015 činil meziroční pokles zaměstnanců družstevních záložen necelých 2,5 %.

Tab. II.20

POČET DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(DZ k 31. 12. daného roku)

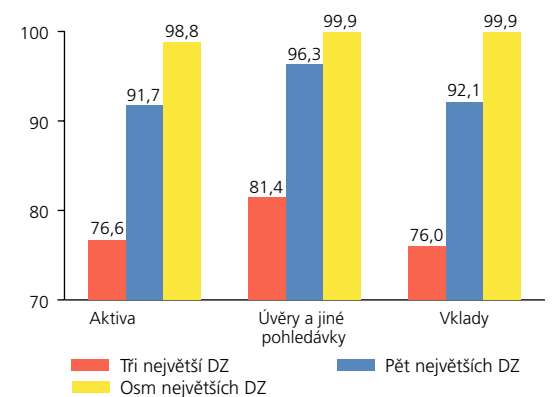
	2013	2014	2015
DRUŽSTEVNÍ ZÁLOŽNY CELKEM	12	11	11
Počet členů DZ	53 594	57 179	51 185
Počet členství vzniklých	9 978	16 158	3 890
Počet členství ukončených	1 336	1 719	9 848
Počet zaměstnanců DZ (v ČR) ⁱ⁾	541	463	458

i) Evidenční stav zaměstnanců.

Graf II.38

KONCENTRACE SEKTORU DZ

(podíl skupin bank v %, k 31. 12. 2015)

⁷⁵ V sektoru družstevních záložen probíhají vnitřní audity u jednotlivých subjektů. Uvedené hodnoty týkající se sektoru DZ mohou z tohoto hlediska doznat určitých změn.

⁷⁶ Současnou strukturu sektoru ovlivnily změny v letech 2013 a 2014. V roce 2013 ukončilo činnost Metropolitní spořitelní družstvo a v roce 2014 pak WPB Capital. Tyto dva subjekty představovaly k 31. 12. 2012 více než 40 % bilančních aktiv celého sektoru.

2.8.2 Činnost sektoru družstevních záložen⁷⁷

Tab. II.21

AKTIVA DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

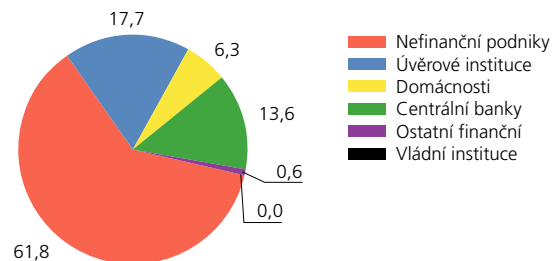
(DZ k 31. 12. daného roku)

	Objem (v mld. Kč)			Struktura 2015 (v %)
	2013	2014	2015	
AKTIVA CELKEM NETTO	31,6	31,3	32,3	100,0
Pokladní hotovost, hotovost u centrálních bank, vklady na požádání	5,6	6,9	8,1	25,0
Finanční aktiva k obchodování	0,4	0,7	0,6	2,0
Finanční aktiva v reálné hodnotě vykázána do zisku/ztrát	0,4	0,6	0,9	2,8
Realizovatelná finanční aktiva	0,1	0,1	0,0	0,0
Úvěry a jiné pohledávky	24,0	22,0	21,7	67,1
Finanční investice držené do splatnosti	0,0	0,1	0,1	0,2
Hmotný a nehmotný majetek	0,8	0,7	0,7	2,2
Daňové pohledávky	0,1	0,1	0,1	0,4
Ostatní aktiva	0,2	0,2	0,1	0,5

GRAF II.39

POHLEDÁVKY DZ

(podíly sektorů v %, k 31. 12. 2015)

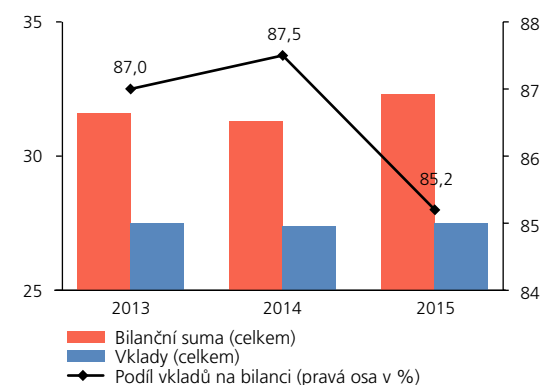
Celková bilanční aktiva DZ se meziročně zvýšila o 1,1 mld. Kč (o 3,4 %) na hodnotu 32,3 mld. Kč. Na růstu bilanční sumy se podílely pouze čtyři DZ, zbývajících sedm zaznamenalo pokles svých bilančních aktiv. Meziroční tempa růstu/poklesu aktiv jednotlivých DZ se v roce 2015 pohybovala v rozmezí od téměř 55% poklesu až po nárůst přesahující 47%. (Tab. II.21)

Celkem více než 67 % aktiv bilance sektoru bylo na konci roku 2015 tvořeno úvěry a jinými pohledávkami. V průběhu roku 2015 došlo k mírnému meziročnímu snížení úvěrů, a to jak absolutně (o 0,3 mld. Kč), tak i relativně v poměru k celkovým aktivům sektoru (meziroční snížení podílu o 3,4 procentního bodu). Z celkového počtu 11 družstevních záložen navýšilo v daném roce úvěry celkem šest z nich, čtyři vykázaly pokles úvěrové emise a jedna DZ úvěry ani jiné pohledávky nevykazuje.

GRAF II.40

VKLADY V BILANCI DZ

(DZ k 31. 12. daného roku, v mld. Kč, v %)

Převážnou část úvěrové emise tuzemských družstevních záložen tvoří úvěry poskytnuté nefinančním podnikům, jejichž podíl na konci roku 2015 dosáhl téměř 62 %. Výrazný nárůst představovaly úvěry a pohledávky, kde protistranou je centrální banka, jejichž podíl na celkových úvěrech se zvýšil o 6,9 procentního bodu na 4,0 mld. Kč. Klesaly úvěry poskytnuté domácnostem, jejichž meziroční snížení činilo více než 10 %, v absolutní hodnotě se úvěry snížily o 0,2 mld. Kč. (Graf II.39)

77 Hodnoty uvedené v kapitole Družstevní záložny jsou platné pro celý sektor DZ v daném období (časové řady). Pokud je z analytického hlediska nutné srovnání pouze DZ k 31. 12. 2014 (tj. 11 DZ bez WPB a Metropolitního spořitelního družstva), tak je toto „očistění“ dat v textu výslovně uvedeno.

TAB. II.22

PASIVA DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(DZ k 31. 12. daného roku)

	Objem (v mld. Kč)			Struktura 2015 (v %)
	2013	2014	2015	
ZÁVAZKY A VLASTNÍ KAPITÁL	31,6	31,3	32,3	100,0
Závazky celkem	31,3	31,1	28,1	86,8
Finanční závazky k obchodování	0,0	0,0	0,3	0,8
Finanční závazky v naběhlé hodnotě	27,5	27,4	27,5	85,2
Zajišťovací deriváty	0,0	0,0	0,0	0,0
Rezervy	0,0	0,0	0,0	0,0
Daňové závazky	0,1	0,0	0,0	0,1
Základní kapitál splatný na požádání	3,4	3,4	0,0	0,0
Ostatní závazky	0,3	0,3	0,2	0,7
Vlastní kapitál celkem	0,3	0,2	4,3	13,2
Základní kapitál	0,0	0,0	4,0	12,4
Kumulovaný ostatní úplný výsledek hospodaření	0,0	0,0	0,0	0,0
Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta z předchozích období	0,1	0,1	0,1	0,3
Rezervní fondy	0,3	0,1	0,1	0,4
Zisk nebo ztráta za běžné účetní období	0,0	0,0	0,0	0,1

Další významnou položku rozvahy sektoru představuje hotovost, která tvořila 25,0 % celkových bilančních aktiv⁷⁸.

V souladu se základní činností družstevních záložen převažují v rozvaze na straně pasiv (Tab. II.22) vklady. Jejich více než 85 % podíl na bilanci představoval na konci roku 2015 celkovou hodnotu 27,5 mld. Kč⁷⁹. Podíl vkladů na bilanci DZ se v roce 2015 meziročně snížil o 2,3 procentního bodu. Převážnou většinu vkladů DZ (85,7 %) tvoří vklady domácností. (Graf II.40 a II.41)

V rámci podrozvahy⁸⁰ se nově sledují pouze poskytnuté a přijaté přísliby a finanční záruky. V roce 2015 se výrazně zvýšil objem poskytnutých úvěrových příslibů, jejichž hodnota vzrostla o více než 110 %. Převážná většina (90,4 %) z poskytnutých úvěrových příslibů směřovala k nefinančním podnikům a rovněž poskytnuté i přijaté finanční záruky se vztahovaly z 52,0 %, resp. 77,1 % k nefinančním podnikům. V rámci podrozvahy se v roce 2015 hodnota poskytnutých a přijatých finančních záruk meziročně zvýšila podstatně méně o 7,1 %, resp. 11,6 %. Přijaté úvěrové přísliby se vztahovaly výhradně k úvěrovým institucím, jejich hodnota se nezměnila. (Tab. II.23)

78 Meziroční navýšení položky hotovost o 1,2 mld. Kč je rovněž důsledkem změny metodiky vykazování platné od roku 2014. Ve srovnání s metodikou platnou do 30. 6. 2014 jsou do ukazatele Pokladní hotovost, hotovost u centrálních bank a ostatní vklady splatné na požádání zařazeny vklady úvěrových institucí splatné na požádání, které byly dříve vykazovány v účetním portfoliu Úvěry a jiné pohledávky.

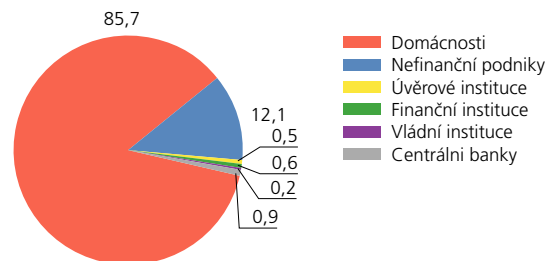
79 Do vkladů jsou v souladu s novou metodikou vykazování připočteny vklady u centrálních bank.

80 V rámci podrozvahy se sledují pouze poskytnuté a přijaté přísliby a finanční záruky. Do 30. 6. 2014 byly vykazovány pouze neodvolatelné přísliby, od 30. 9. 2014 jsou vykazovány neodvolatelné i odvolatelné přísliby, což je důvodem nárůstu v tomto období. Do 30. 6. 2014 byly vykazovány všechny přísliby souhrnně, od 30. 9. 2014 jsou samostatně sledovány úvěrové přísliby a ostatní přísliby.

GRAF II.41

VKLADY DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(podíl ekonomických sektorů v %, k 31.12.2015)

TAB. II.23

PODROZVAHA DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(DZ k 31. 12. daného roku, v mil. Kč)

	2013	2014	2015
Poskytnuté úvěrové přísliby	1 345,8	582,1	1 255,1
Poskytnuté finanční záruky	66,6	58,4	62,5
Ostatní poskytnuté přísliby	n.a.	7,9	2,6
Přijaté úvěrové přísliby	311,5	285,0	285,0
Přijaté finanční záruky	496,7	554,7	618,8
Ostatní přijaté přísliby	n.a.	0,6	0,6

Tab. II.24

HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

(DZ k 31. 12. daného roku, v mil. Kč)

	2013	2014	2015
ZISK Z FINANČNÍ ČINNOSTI	1 450,2	1 151,8	1 089,3
z toho:			
úrokový zisk	1 268,8	1 156,0	971,6
zisk z poplatků a provizí	105,2	99,0	99,3
zisk z finančních aktiv nevykázaných v RH do ZZ	-11,4	61,4	-80,9
zisk z finančních aktiv k obchodování	-1,1	18,8	14,0
zisk z finančních aktiv vykázaných do RH a ZZ	-15,0	-5,0	-6,4
zisk ze zajišťovacího účetnictví	0,0	-1,1	0,4
zisk z ostatních činností	178,3	119,8	135,6
SPRÁVNÍ NÁKLADY	775,2	639,0	760,2
ODPISY, TVORBA REZERV	48,8	50,3	42,6
ZTRÁTY ZE ZNEHODNOCENÍ	589,0	375,8	248,5
HRUBÝ ZISK před zdaněním	37,3	86,8	38,0
náklady na daň z příjmů	57,1	68,5	5,5
ČISTÝ ZISK	-19,8	18,3	32,5

2.8.3 Hospodářské výsledky sektoru družstevních záložen⁸¹

V roce 2015 se hospodaření sektoru družstevních záložen ve srovnání s rokem předcházejícím zlepšilo. Sektor jako celek vykázal za rok 2015 čistý zisk ve výši 32,5 mil. Kč, což je meziročně o 14,2 mil. Kč více. Osm družstevních záložen bylo ziskových, zatímco ztrátu vykázaly tři subjekty.

Pokračující prostředí velmi nízkých úrokových sazeb se zejména projevílo v dalším meziročním poklesu úrokových výnosů o 10,6 %, přitom úrokové náklady zaznamenaly meziroční pokles o 1,2 %. Naopak výnosy z poplatků a provizí vzrostly o 10,2 %, zatímco s nimi související náklady vzrostly o 70,5 %. Obchodování s finančními aktivy skončilo na konci roku 2015 opět se ziskem, ten se však snížil o více než 25 %. Naopak ztráta z odepsání finančních i nefinančních aktiv byla oproti roku 2014 výrazně nižší. Ztráty ze znehodnocení pohledávek se v daném období snížily o téměř 34 % a činily 248,5 mil Kč. Správní náklady se zvýšily o 19,0 %, zejména v důsledku růstu ostatních správních nákladů. Celkové náklady na zaměstnance se v podstatě nezměnily. (Tab. II.24)

2.8.4 Rizika sektoru družstevních záložen

Úvěrové riziko je nejvýznamnějším rizikem sektoru družstevních záložen⁸². Rizikově vážená expozice pro úvěrové riziko ve výši 24,0 mld. Kč tvořila 90,8 % celkové rizikové expozice sektoru. Rizikově vážená expozice pro operační riziko v daném období činila 2,2 mld. Kč. Ostatní rizikové expozice nebyly významné.

Objem pohledávek úvěrového portfolia se meziročně snížil o 3,8 %, když objem úvěrů bez selhání v podstatě stagnoval a objem úvěrů se selháním se snížil o necelou pětinu. Nárůst (o 6,4 %) zaznamenaly úvěry hodnocené jako standardní.

Podíl ztrátových pohledávek za klienty⁸³ na celkovém investičním portfoliu DZ ke konci roku 2015 činil 11,6 % a ve srovnání s koncem roku 2014 se zvýšil o 2,4 procentního bodu. Současně se v daném období snížil objem opravných položek ke krytí ztrát o více než 11,1 %, přitom opravné položky byly téměř výlučně vytvářeny k jednotlivým pohledávkám. (Tab. II.25)

81 Údaje jsou vykazovány vždy od počátku roku do konce sledovaného období. V roce 2013 je vypovídací schopnost údajů ovlivněna rozdílným účetním obdobím subjektů v sektoru družstevních záložen.

82 Do roku 2013 byly sledovány kapitálové požadavky, od roku 2014 jsou sledovány rizikové expozice. Kapitálové požadavky byly přepočteny koeficientem 12,5 na hodnoty rizikových expozic. Z tohoto důvodu může docházet k rozdílným v případě součtů.

83 Pohledávkami za klienty se rozumí pohledávky za vládními institucemi a ostatními klienty, tj. právníky a fyzickými osobami s výjimkou úvěrových institucí, které jsou sledovány samostatně a zahrnují banky, pobočky zahraničních bank a spořitelni a úvěrní družstva.

Tab. II.25

KATEGORIZACE POHLEDÁVEK

(DZ k 31. 12. daného roku)

	Objem (v mld. Kč)			Změna 2015/2014 (v %)
	2013	2014	2015	
A. POHLEDÁVKY INVESTIČNÍHO PORTFOLIA PODLE SELHÁNÍ	27,8	27,7	26,6	-3,8
bez selhání	22,5	21,4	21,5	0,7
standardní	17,1	15,4	16,4	6,4
sledované	5,4	6,0	5,1	-13,9
se selháním	5,3	6,3	5,1	-19,0
nestandardní	2,3	2,5	1,4	-46,0
pochybné	1,1	1,2	0,6	-48,3
ztrátové	1,8	2,6	3,1	21,3
B. POHLEDÁVKY INVESTIČNÍHO PORTFOLIA ZA KLIENTY SE SELHÁNÍM	5,3	6,3	5,1	-19,0
nestandardní	2,3	2,5	1,4	-46,0
pochybné	1,1	1,2	0,6	-48,3
ztrátové	1,8	2,6	3,1	21,3
C. OPRAVNÉ POLOŽKY, ZTRÁTA Z OCEŇENÍ	0,9	1,2	1,1	-11,1
OP k jednotlivým pohledávkám	0,9	1,2	1,1	-11,1
OP k pohled. jednotlivým bez znehod.	0,0	0,0	0,0	x
OP k jednotlivým nevýznam. pohled.	0,0	0,0	0,0	-84,2
D. POHLEDÁVKY V SELHÁNÍ (v %)				
podíl pohledávek se selháním v investičním portfoliu celkem	19,0	22,7	19,1	-15,9

Sektor jako celek disponuje z hlediska likvidity dostatečnými zdroji. Podíl vkladů k úvěrům již druhým rokem převyšuje úroveň 120 % a v průběhu celého roku 2015 vykazoval sektor družstevních záložen dobrou likviditní pozici. Rychle likvidní aktiva meziročně navýšila objem o 1,1 mld. Kč (tj. o 15,3 %). Podíl RLA na celkových aktivech sektoru družstevních záložen se zvyšuje a ke konci roku 2015 činil 26,6 % (tzn. zvýšení tohoto ukazatele o 2,8 procentního bodu). K posílení likviditní pozice přispělo zejména zvýšení objemu pokladní hotovosti o 17,6 %. (Tab. II.26)

2.8.5 Kapitálové vybavení sektoru družstevních záložen

Kapitálové vybavení sektoru družstevních záložen jako celku se v průběhu roku 2015 zlepšilo.

Kapitál družstevních záložen se v průběhu roku 2015 zvyšoval vyšším tempem (o 12,4 %), než rostla celková bilanční aktiva (o 3,4 %). Kapitál se tak zvýšil o téměř 460 mil. Kč. Jeho rozhodující část (97,8 %) je tvořena složkou kvalitního kapitálu Tier 1, který se v průběhu roku 2015 zvýšil o 19,3 %. Kapitálový poměr Tier 1 se meziročně zvýšil a dosáhl hodnoty 15,45 % a rovněž se zvýšil i celkový kapitálový poměr na úroveň 15,80 %. Minimální požadovanou úroveň celkového kapitálového poměru ve výši 8 % a kapitálového poměru Tier 1 ve výši 6 % splňovaly k 31. 12. 2015 všechny družstevní záložny. Žádná z družstevních záložen se nedostala pod hranici 10 %. (Tab. II.27 a II.28)

Tab. II.26

UKAZATELE LIKVIDITY

(DZ k 31. 12. daného roku, v mil. Kč, v %)

	2013	2014	2015
RLA	5 938,4	7 459,2	8 601,5
RLA/aktiva	18,8	23,8	26,6
Vklady/úvěry	113,8	124,1	128,2

Tab. II.27

STRUKTURA KAPITÁLU

(DZ k 31. 12. daného roku, v mil. Kč, v %)

	2013	2014	2015
KAPITÁL	3 954,0	3 715,1	4 175,0
Tier 1 (T1) kapitál	3 607,3	3 421,0	4 082,4
Tier 2 (T2) kapitál	346,7	294,1	92,6
Kapitálový poměr T1	13,03	12,45	15,45
Přebytek (+) / nedostatek (-) T1 kapitálu	1 392,7	1 771,6	2 497,5
Celkový kapitálový poměr	14,28	13,51	15,80
Přebytek (+) / nedostatek (-) celkového kapitálu	1 739,4	1 516,0	2 061,7

Tab. II.28

KAPITÁLOVÉ POMĚRY

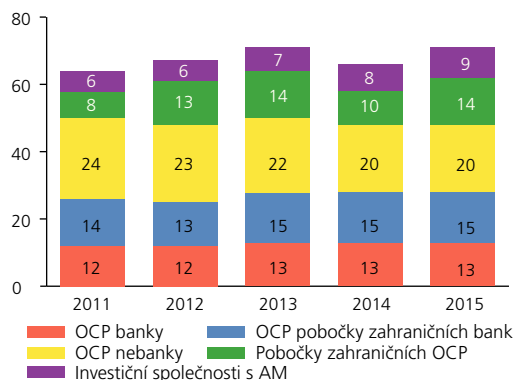
(DZ k 31. 12. daného roku, v mil. Kč, v %)

	2014	2015	Struktura 2015 (v %)
KAPITÁL	3 715,1	4 175,0	100,0
Tier 1 (T1) kapitál	3 421,0	4 082,4	97,8
Kmenový Tier 1 (CET1) kapitál	3 421,0	4 082,4	97,8
Nástroje použitelné pro CET1 kapitál	3 366,3	4 009,6	96,0
Nerozdělený zisk / neuhrzená ztráta	13,0	28,6	0,7
Ostatní rezervní fondy	93,0	115,3	2,8
Rezervní fond na všeobecná bankovní rizika	0,1	0,1	0,0
Úpravy CET1 kapitálu, obezřetnostní filtry	-0,6	-0,3	0,0
Ostatní úpravy Tier 1 (CET1) kapitálu	-50,8	-70,9	-1,7
Tier 2 (T2) kapitál	346,7	294,1	7,0
Nástroje, podřízený dluh jako T2 kapitál	294,1	92,6	2,2
Kapitálový poměr CET1	12,45	15,45	n.a.
Přebytek (+) / nedostatek (-) CET1 kapitálu	2 184,0	2 893,7	69,3
Kapitálový poměr T1	12,45	15,45	n.a.
Přebytek (+) / nedostatek (-) T1 kapitálu	161,1	227,0	5,4
Celkový kapitálový poměr	13,51	15,80	n.a.
Přebytek (+) / nedostatek (-) celkového kapitálu	1 516,0	2 061,7	49,4
Požadavek kombinovaných kapitálových rezerv	243,8	257,1	6,2
Bezpečnostní kapitálová rezerva	344,1	358,5	8,6

GRAF III.1

OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY

(počty obchodníků ke konci období)

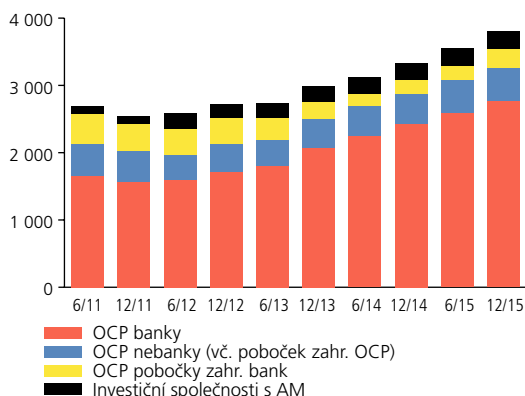

GRAF III.2

MAJETEK ZÁKAZNÍKŮ

Subjekty s licencí OCP

(v mld. Kč, stav ke konci období)

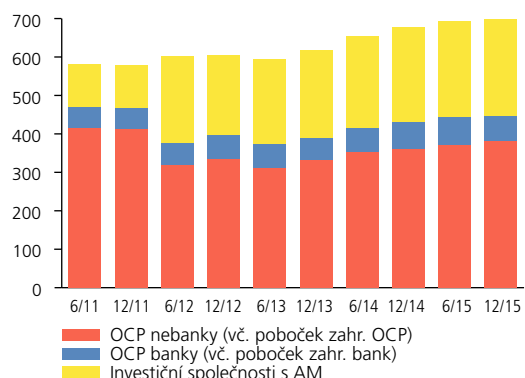

GRAF III.3

OBHOSPODAŘOVANÉ PROSTŘEDKY

Subjekty s licencí OCP

(v mld. Kč, stav ke konci období)

3. VÝVOJ NA KAPITÁLOVÉM TRHU

3.1 OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY

3.1.1. Subjekty s licencí obchodníka s cennými papíry

Na českém kapitálovém trhu bylo ke konci roku 2015 evidováno celkem 62 obchodníků s cennými papíry, z toho bylo 13 bank, 20 nebankovních obchodníků s cennými papíry, 15 poboček zahraničních bank a 14 poboček zahraničních nebankovních obchodníků s cennými papíry. Povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry mělo na konci roku 2015 také devět tuzemských investičních společností obhospodařujících majetek zákazníků na základě smlouvy (investiční společnosti poskytující službu asset management⁸⁴). (Graf III.1)

Subjekty s licencí obchodníka s cennými papíry⁸⁵ ke konci roku 2015 evidovaly 1,2 milionu zákazníků. Z celkového počtu zákazníků připadalo na domácí nebankovní obchodníky s cennými papíry 277,5 tis. zákazníků a na obchodníky s cennými papíry – banky 880,4 tis. zákazníků. Pobočky zahraničních bank ke konci roku 2015 evidovaly 25,7 tis. zákazníků, pobočky zahraničních obchodníků s cennými papíry 11,2 tis. zákazníků. Na tuzemské investiční společnosti s povolením obhospodařovat majetek zákazníků na základě smlouvy připadalo necelých tisíc evidovaných zákazníků.

3.1.2. Majetek zákazníků a obhospodařované prostředky

Hodnota majetku zákazníků všech typů obchodníků s cennými papíry činila ke konci roku 2015 celkem 3 797,8 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 14,0 % oproti stejnému období roku 2014. Z toho majetek zákazníků u domácích nebankovních obchodníků dosahoval hodnoty 490,6 mld. Kč (meziroční nárůst o 7,2 %), majetek zákazníků u domácích bank 2 774,0 mld. Kč (nárůst o 14,4 %) a majetek zákazníků u investičních společností s asset managementem 258,8 mld. Kč (meziročně nárůst o 3,5 %). Majetek zákazníků poboček zahraničních bank činil ke konci daného období 273,2 mld. Kč (nárůst o 38,2 %) a majetek zákazníků poboček zahraničních OCP celkem 1,2 mld. Kč, což v meziročním srovnání představuje nárůst o 0,7 mld. Kč. (Graf III.2)

U obchodníků s cennými papíry byly k 31. 12. 2015 evidovány celkové obhospodařované prostředky ve výši 699,1 mld. Kč, což v meziročním srovnání představuje nárůst o 3,3 %. Z této hodnoty obhospodařovali

⁸⁴ Investiční společnosti, které poskytují hlavní investiční službu obhospodařování majetku zákazníka, je-li jeho součástí investiční nástroj (asset management), podle § 4 odst. 2 písm. d) zákona o podnikání na kapitálovém trhu (dále „investiční společnosti s asset managementem“ či „investiční společnosti s AM“).

⁸⁵ Subjekty s povolením ČNB a pobočky subjektů se sídlem v jiném členském státě EU, oprávněné poskytovat v ČR investiční služby.

domácí nebankovní obchodníci s cennými papíry prostředky ve výši 381,7 mld. Kč (meziroční nárůst o 5,3 %), domácí bankovní obchodníci s cennými papíry 68,5 mld. Kč (meziroční pokles o 5,1 %) a investiční společnosti s asset managementem 251,5 mld. Kč (meziroční nárůst o 2,4 %). Pouze minimální či nulové hodnoty obhospodařovaných prostředků byly evidovány u poboček zahraničních bank, resp. zahraničních OCP. (Graf III.3)

Z hlediska struktury tvořily největší část obhospodařovaných prostředků investiční cenné papíry (82,2 %), zejména dluhopisy (79,1 %, tj. 553,3 mld. Kč). Významný podíl zaujímaly rovněž cenné papíry kolektivního investování s 15,0 % a peněžní prostředky s necelými 3,0 %.

3.1.3 Objemy obchodování s cennými papíry

V průběhu roku 2015 uskutečnily subjekty s licencí obchodníka s cennými papíry obchody pro zákazníky v celkovém objemu 17 459,2 mld. Kč (meziroční pokles o 55,3 %)⁸⁶. Z tohoto objemu představovaly většinu (56,3 %) obchody uskutečněné v rámci obhospodařovatelského vztahu. Z hlediska struktury převládaly obchody s dluhopisy (78,6 %), následované obchody s akciemi (18,7 %). (Graf III.4)

Z celkového objemu obchodů s cennými papíry pro zákazníky činil objem obchodů uskutečněných bankovními obchodníky s cennými papíry pro zákazníky 4 571,7 mld. Kč. Nebankovní obchodníci s cennými papíry uskutečnili pro své zákazníky obchody v celkovém objemu 11 824,9 mld. Kč (tj. o 64,0 % méně než v průběhu roku 2014), investiční společnosti s asset managementem 62,7 mld. Kč, pobočky zahraničních bank 988,9 mld. Kč a organizační složky zahraničních OCP pro své zákazníky uskutečnily obchody v objemu 11,0 mld. Kč. (Graf III.5 a Tab. III.1)

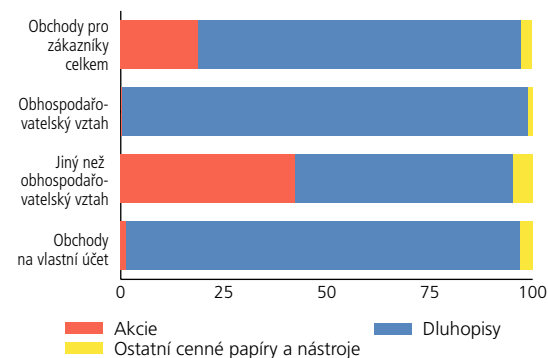
V průběhu roku 2015 uskutečnili obchodníci s cennými papíry na vlastní účet obchody v celkovém objemu 41 538,1 mld. Kč, tedy o 22,8 % méně než v průběhu roku 2014. Největší část (87,4 %) celkového objemu obchodů na vlastní účet byla uskutečněna bankovními obchodníky s cennými papíry. Nebankovní obchodníci s cennými papíry realizovali ve stejném období na vlastní účet obchody v objemu 644,7 mld. Kč a pobočky zahraničních bank 4 604,2 mld. Kč. Z hlediska struktury převažovaly v obchodech realizovaných na vlastní účet obchodníka s cennými papíry obchody s dluhopisy s 95,7 %. (Graf III.5 a Tab. III.1)

⁸⁶ Celkový objem obchodů zahrnuje spotové operace, custody převody, repo operace i operace typu buy/sellback a sell/buyback.

GRAF III.4

OBCHODY S CENNÝMI PAPÍRY

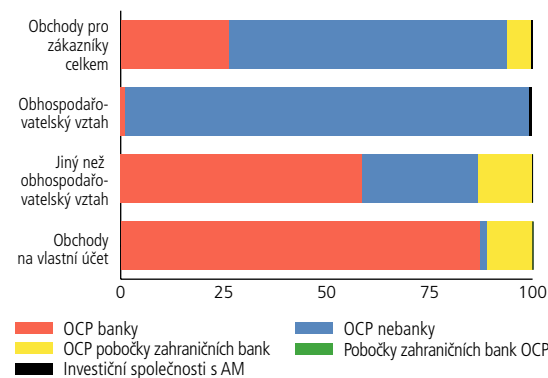
(v %, struktura v roce 2015)

GRAF III.5

OBCHODY S CENNÝMI PAPÍRY

(v %, struktura dle subjektů v roce 2015)

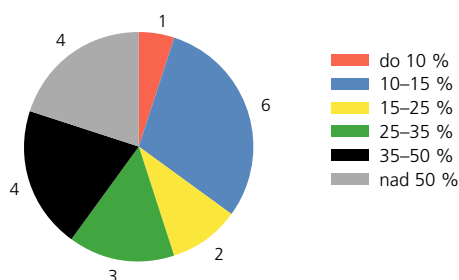
TAB. III.1

OBJEMY OBCHODŮ S CP USKUTEČNĚNÉ OCP

(v mld. Kč)

	2013	2014	2015
Obchody s CP pro zákazníky			
OCP celkem	29 886,1	39 016,2	17 459,2
OCP banky	5 015,3	4 574,5	4 571,7
OCP nebanky	22 235,6	32 861,0	11 824,8
OCP pobočky zahr. bank	2 556,7	1 502,5	988,9
Pobočky zahr. OCP	0,0	1,4	11,0
Investiční společnosti s AM	78,5	76,7	62,7
Na vlastní účet			
OCP celkem	42 504,4	53 813,2	41 538,1
OCP banky	41 286,6	50 778,4	36 289,2
OCP nebanky	305,0	353,5	644,7
OCP pobočky zahr. bank	912,7	2 681,3	4 604,2
Pobočky zahr. OCP	0,0	0,0	0,0
Investiční společnosti s AM	0,0	0,0	0,0

GRAF III.6

KAPITÁLOVÝ POMĚR CET1
Nebankovní obchodníci s cennými papíry
 (počet subjektů, k 31. 12. 2015)

3.1.4 Kapitál, poměrové ukazatele a hospodářské výsledky obchodníků s cennými papíry⁸⁷

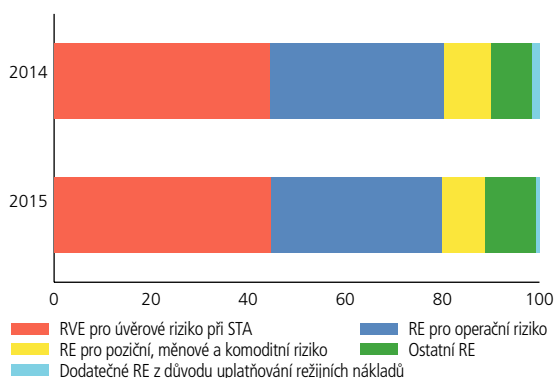
Sektor obchodníků s cennými papíry byl v roce 2015 dostatečně kapitálově vybaven. Celková hodnota regulačního kapitálu u domácích nebankovních obchodníků s cennými papíry (20 subjektů) činila 2,8 mld. Kč, z toho z hlediska struktury představoval 99,3 % kmenový Tier1 (CET1) kapitál. (Graf III.6)

Kalkulované rizikové expozice⁸⁸ pro jednotlivé typy rizik dosahovaly u domácích nebankovních obchodníků s cennými papíry výše 10,6 mld. Kč, z toho 1,6 mld. Kč představovaly rizikové expozice pro obchodníky s cennými papíry s omezeným povolením poskytování investičních služeb a obchodníky s cennými papíry s omezeným obchodováním na vlastní účet stanovené podle čl. 95 odst. 2 a čl. 98 CRR, resp. podle čl. 96 odst. 2 a čl. 98 CRR.

Největší část rizikových expozic představovaly rizikově vážené expozice pro úvěrové riziko při standardizovaném (STA) přístupu (44,8 %). Významný podíl zaujímaly rizikové expozice pro operační riziko (35,1 %), relativně menší rizikové expozice byly kalkulovány k pozičnímu, měnovému a komoditnímu riziku (10,3 %). Dodatečné rizikové expozice z důvodu uplatňování režijních nákladů u nebankovních OCP představovaly 9,0 % celkových rizikových expozic. (Graf III.7)

Domácí nebankovní obchodníci s cennými papíry vykázali v roce 2015 o něco lepší výsledky hospodaření než v roce 2014. Celkový čistý zisk nebankovních obchodníků meziročně vzrostl o 15,5 % na hodnotu 0,8 mld. Kč. Významný podíl na tomto vývoji měl meziroční nárůst zisku z finanční a provozní činnosti o 17,0 % na hodnotu 3,2 mld. Kč tažený růstem čisté marže z poplatků a provizí o 12,4 % na 2,6 mld. Kč. Opačným směrem pak působil meziroční pokles čisté úrokové marže o 10,3 % a růst správních nákladů o 18,3 % na 2,1 mld. Kč. (Tab. III.2)

GRAF III.7

RIZIKOVÉ EXPOZICE
Nebankovní obchodníci s cennými papíry
 (struktura v %, stav ke konci období)

TAB. III.2

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY – OCP NEBANKY
 (v mil. Kč)

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
Zisk z finanční a provozní činnosti z toho	2 794,4	2 714,6	3 177,2	17,0
Úrokový zisk	115,1	93,6	83,9	-10,3
Výnosy z dividend	12,4	36,0	41,2	14,4
Zisk z poplatků a provizí	2 292,5	2 297,6	2 582,2	12,4
Zisk z přecenění aktiv	371,1	303,2	491,6	62,1
Ostatní provozní zisk/ztráta	3,2	-15,8	-21,7	37,4
Správní náklady	1 674,0	1 750,7	2 070,2	18,3
Odpisy a tvorba rezerv	100,2	85,6	74,1	-13,5
Ztráty ze znehodnocení celkem	2,4	4,5	25,5	467,8
Zisk (-ztráta) z dalších aktivit	0,0	-2,8	0,8	-
Daňové náklady	214,8	173,3	202,2	16,7
ZISK BĚŽNÉHO ROKU PO ZDANĚNÍ	802,9	697,9	806,1	15,5

Z hlediska nákladovosti u domácích nebankovních obchodníků s cennými papíry představují správní náklady 24,2 % jejich průměrných aktiv, resp. 66,0 % zisku z finanční a provozní činnosti. Zisk z finanční a provozní činnosti zároveň představuje 36,9 % průměrných aktiv domácích nebankovních OCP, tj. o 2,8 procentního bodu více než v roce 2014. Čistý zisk činí 9,1 % průměrných aktiv domácích nebankovních OCP, resp. 28,1 % kapitálu Tier 1, což je o 0,2, resp. 1,4 procentního bodu více než za rok 2014.

⁸⁷ V této kapitole je analyzován kapitál a hospodářské výsledky domácích nebankovních obchodníků s cennými papíry, není-li uvedeno jinak.

⁸⁸ V návaznosti na změnu metodiky související s účinností nařízení Evropského parlamentu a rady č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (CRR) jsou od roku 2014 u nebankovních obchodníků s cennými papíry sledovány rizikové expozice (do roku 2013 kapitálové požadavky).

3.2 FONDOVÉ INVESTOVÁNÍ

3.2.1 Investiční společnosti a investiční fondy

V sektoru investičních společností a investičních fondů bylo ke konci roku 2015 registrováno 28 investičních společností, jedna pobočka zahraniční investiční společnosti, 195 podílových fondů a 92 investičních fondů s právní osobností. Z celkového počtu podílových fondů představovaly necelé tři čtvrtiny (140) fondy kolektivního investování, které jsou určeny pro veřejnost (z toho 53 standardních fondů) a více než čtvrtinu představovaly podílové fondy kvalifikovaných investorů (55). Všechny 92 investičních fondů s právní osobností bylo určeno pro kvalifikované investory.

Majetek ve fondech kolektivního investování obhospodařovaných českými investičními společnostmi a pobočkou zahraniční investiční společnosti dosahoval ke konci roku 2015 výše 224,1 mld. Kč (meziroční nárůst 25,9 %). V průběhu roku 2015 se snížila koncentrace na trhu z hlediska hodnoty aktiv obhospodařovaných fondy kolektivního investování. Tři společnosti s nejvyšším podílem na trhu spravovaly ke konci roku 2015 celkem 65,1 % aktiv fondů kolektivního investování, což představuje meziroční pokles o 1,3 procentního bodu. (Graf III.8)

Ve fondech kvalifikovaných investorů obhospodařovaných českými investičními společnostmi a pobočkou zahraniční investiční společnosti byl ke konci roku evidován majetek ve výši 121,7 mld. Kč, což je o 3,8 % více než ke stejnému období roku 2014.

Ke konci roku 2015 tedy majetek v investičních fondech obhospodařovaných českými investičními společnostmi a pobočkou zahraniční investiční společnosti meziročně vzrostl o 17,2 % na 345,8 mld. Kč.

3.2.2 Aktiva fondů kolektivního investování⁸⁹

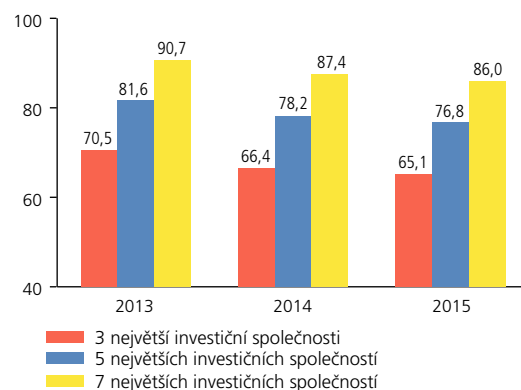
Ve fondech kolektivního investování byla ke konci roku 2015 umístěna aktiva v hodnotě 224,1 mld. Kč, což je o 46,1 mld. Kč (25,9 %) více než ke konci roku 2014. V porovnání s konci let 2013 a 2012 je hodnota aktiv vyšší dokonce o 59,9 %, resp. 87,3 %. (Graf III.9)

Z hlediska typu fondu byl ke konci roku 2015 největší objem majetku obhospodařován ve smíšených fondech, jejichž podíl na souhrnné sumě aktiv fondů kolektivního investování činil 40,1 % (nárůst o 0,8 p. b.). Ke konci roku 2015 byla ve smíšených fondech spravována aktiva ve výši 89,9 mld. Kč, což je o 28,6 % více než ke konci roku 2014.

⁸⁹ V průběhu roku 2014 byla rozpuštěna kategorie fondů fondů do ostatních typů fondů kolektivního investování, zejména fondů smíšených. Při překlasifikování fondů bylo postupováno podle metodiky AKAT ke klasifikaci fondů. Byla zavedena kategorie „Ostatní fondy“, kam dle metodiky AKAT patří zejména fondy životního cyklu.

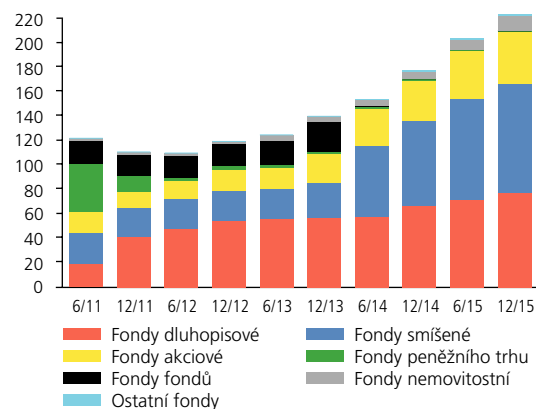
GRAF III.8

KONCENTRACE IS PODLE OBHOSPODAŘOVANÝCH AKTIV (v %, stav ke konci období)

GRAF III.9

AKTIVA PODLE TYPU FONDU – POLOLETNĚ Fondy kolektivního investování (v mld. Kč, stav ke konci období)

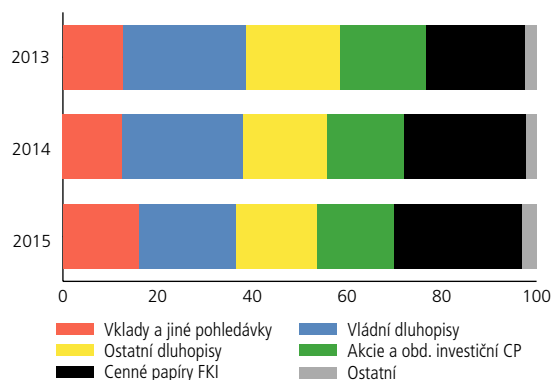
V dluhopisových fondech byla obhospodařována aktiva ve výši 77,5 mld. Kč, tj. o 16,0 % více než ve stejném období roku 2014. Podíl aktiv v dluhopisových fondech na aktivech všech domácích fondů kolektivního investování se meziročně mírně snížil o 3,0 procentní body na 34,6 %.

V akciových fondech byla ke konci roku 2015 obhospodařována aktiva ve výši 42,7 mld. Kč, což představuje 19,0 % aktiv fondů kolektivního investování. Do nemovitostních fondů směřovalo 12,2 mld. Kč aktiv fondů kolektivního investování (5,4 % podíl), což je více než dvojnásobná hodnota konce roku 2014. V dalších typech fondů byly ke konci roku 2015 vykazovány relativně malé objemy majetku.

GRAF III.10

STRUKTURA AKTIV**Fondy kolektivního investování**

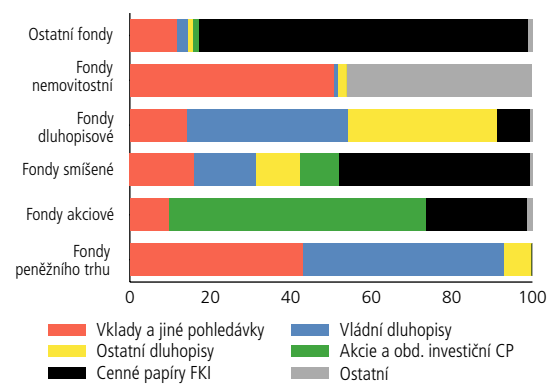
(v %, stav ke konci období)

GRAF III.11

STRUKTURA AKTIV DLE TYPU FONDU**Fondy kolektivního investování**

(v %, k 31. 12. 2015)

3.2.3 Struktura aktiv fondů kolektivního investování

Z hlediska struktury investic byla na konci roku 2015 největší část aktiv (37,6 %) fondů kolektivního investování umístěna v dluhových cenných papírech, přičemž do dluhopisů vydaných vládními institucemi bylo uloženo 20,3 % a do dluhopisů vydaných ostatními osobami 17,3 % aktiv fondů kolektivního investování. V meziročním srovnání se podíl dluhových cenných papírů na celkových aktivech snížil o 5,8 procentního bodu. Do akcií a obdobných investičních cenných papírů bylo ke konci roku 2015 investováno 16,1 % aktiv, tedy stejný podíl jako ke konci roku 2014. (Graf III.10)

V cenných papírech fondů kolektivního investování měly fondy kolektivního investování umístěno 27,0 % svých aktiv, což je o 1,2 procentního bodu více než ke stejnému období roku 2014. Do vkladů a jiných pohledávek bylo umístěno 16,1 % aktiv, tedy o 3,7 procentního bodu více než ke stejnému období roku 2014. Zbývající část aktiv fondů kolektivního investování (3,2 %) představovaly ostatní investice, např. nemovitosti či účasti na jiných společnostech.

Struktura aktiv v jednotlivých typech fondů odráží investiční zaměření těchto fondů. Ve fondech dluhopisových je většina majetku fondu (77,2 %) investována do dluhových cenných papírů, zbylá část dále do vkladů u bank (14,1 %), cenných papírů fondů kolektivního investování (8,1 %) a ostatních investic (0,5 %). Fondy smíšené mají významnou část aktiv investovanou do cenných papírů fondů kolektivního investování (47,5 %) a dluhopisů (26,4 %). Menší podíl aktiv mají tyto fondy uloženy ve formě vkladů u bank (15,9 %), popř. investovaný do akcií (9,7 %) a dalších aktiv (0,5 %). Fondy akciové dle své investiční strategie investují aktiva především do akcií (63,9 %), v menší míře pak do cenných papírů fondů kolektivního investování (24,9 %). Zbylou část aktiv mají tyto fondy uloženy ve formě vkladů u bank (9,9 %) a investovanou do jiných aktiv (1,3 %). (Graf III.11)

3.2.4 Prodeje a odkupy podílových listů

Celková aktiva fondů kolektivního investování jsou významně ovlivňována výsledným saldem z vydaných a zpětně odkoupených podílových listů. Rok 2015 byl s výjimkou fondů peněžního trhu charakterizován kladnými čistými prodeji podílových listů. Celková částka inkasovaná do majetku fondů za vydané podílové listy (87,1 mld. Kč) byla vyšší než hodnota prostředků vyplacená z majetku podílových fondů kolektivního investování za zpětně odkoupené podílové listy (43,3 mld. Kč). Výsledný rozdíl mezi hodnotou vydaných a odkoupených podílových listů tak dosáhl kladné hodnoty necelých 44 mld. Kč (meziroční nárůst o 10,1 mld. Kč), což pozitivně přispělo k nárůstu celkových bilančních aktiv fondů kolektivního investování. (Tab. III.3 a Graf III.12)

Z umístění aktiv fondů kolektivního investování byl v roce 2015 generován čistý zisk ve výši 0,3 mld. Kč, což v meziročním srovnání představuje pokles o 4,4 mld. Kč. Z hlediska typu fondu se na zhoršeném hospodářském výsledku sektoru podílely všechny významné typy fondů, když zisk generovaný z umístění aktiv akciových fondů poklesl meziročně o 1,6 mld. Kč, fondy dluhopisové generovaly zisk meziročně nižší o 0,9 mld. Kč a fondy smíšené vykázaly čistý zisk o 1,8 mld. Kč nižší než v roce 2014.

3.2.5 Struktura fondového trhu v roce 2015

Sektor fondového investování prochází v posledních letech řadou legislativních změn, které se postupně projevují v jeho struktuře.

Významné dopady na fungování trhu měl zákon o investičních společnostech a investičních fondech (2013). Ten zavádí nové právní formy investičních fondů, po vzoru právních řádů evropských zemí s vyspělým kapitálovým trhem (např. Lucembursko nebo Německo). Vedle tradičních forem je možné zakládat i nové právní formy, a to akciovou společnost s proměnným základním kapitálem (tzv. SICAV⁹⁰), komanditní společnost na podílové listy (tzv. SICAR) či svěřenský fond (trust). Formou SICAR či svěřenského fondu je však možné zřídit pouze fond kvalifikovaných investorů, nikoli fond kolektivního investování. ZISIF rovněž právně zakotvuje možnost oddělení administrace a obhospodařování investičního fondu.

V návaznosti na implementaci směrnice UCITS IV (a z ní vyplývající možnosti přeshraničního obhospodařování standardních fondů) obhospodařují dvě tuzemské investiční společnosti standardní fondy v jiném členském státě EU. Naopak jedna pobočka zahraniční investiční společnosti obhospodařuje standardní fondy v ČR. V ČR jsou rovněž

Tab. III.3

VYDANÉ A ODKOUPENÉ PODÍLOVÉ LISTY V ROCE 2015

(v mil. Kč)

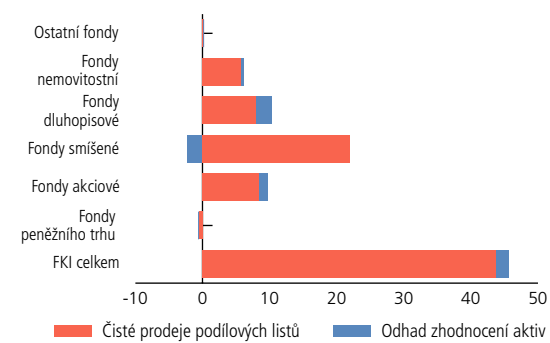
	Vydané podílové listy	Odkoupené podílové listy	Saldo
FONDY KOLEKTIVNÍHO INVESTOVÁNÍ celkem	87 133,7	43 280,4	43 853,3
Peněžního trhu	138,1	720,7	-582,6
Akciové	14 191,4	5 822,9	8 368,5
Smíšené	36 511,8	14 513,9	21 997,9
Dluhopisové	29 280,5	21 220,9	8 059,6
Fondy fondů	0,0	0,0	0,0
Nemovitostní	6 657,8	817,8	5 840,1
Ostatní	354,1	184,3	169,8

Graf III.12

DEKOMPONICE MEZIROČNÍ ZMĚNY AKTIV

Fondy kolektivního investování

(v mld. Kč, k 31. 12. 2015)

90 Ke konci roku 2015 bylo v ČR evidováno 48 fondů typu SICAV, přičemž objem investovaného majetku v těchto fondech dosahoval 26,6 mld. Kč.

veřejnosti přeshraničně nabízeny zahraniční fondy srovnatelné s fondy kolektivního investování, které představují významnou konkurenci pro fondy tuzemské.⁹¹

V návaznosti na implementaci směrnice AIFMD (2013) mohou být v ČR, stejně jako všech ostatních členských státech EU, nabízeny investice do alternativních investičních fondů z jiných členských států EU. V ČR je umožněno tyto investice nabízet veřejně kvalifikovaným investorům a veřejně nabízet i investice do alternativních investičních fondů z jiných států, které nejsou státem EU.⁹²

V návaznosti na AIFMD je umožněno zakládání specializovaných evropských fondů (kvalifikovaný fond sociálního podnikání – EuSEF, kvalifikovaný fond rizikového kapitálu – EuVECA). Tuzemské fondy tohoto typu v ČR nevznikly, 14 fondů typu EuVECA je však přeshraničně nabízeno v ČR.

V průběhu roku 2015 požádaly některé fondy kvalifikovaných investorů o přijetí svých cenných papírů k obchodování na BCPP (ke konci roku 2015 byly takto přijaty cenné papíry 18 fondů kvalifikovaných investorů). S fondy se nicméně aktivně prakticky neobchoduje, a jejich dlouhodobé setrvání na regulovaném trhu je tak nejisté.

⁹¹ Ke konci roku 2015 bylo v ČR možné veřejně nabízet investice do 1208 zahraničních fondů srovnatelných se standardními fondy a osmi zahraničních fondů srovnatelných se speciálními fondy. Dle údajů Asociace pro kapitálový trh (AKAT) ČR bylo ke konci roku 2015 v zahraničních fondech kolektivního investování 181,8 mld. Kč.

⁹² Ke konci roku 2015 bylo v ČR možné veřejně nabízet investice do 93 zahraničních fondů srovnatelných s fondy kvalifikovaných investorů (bez EuSEF a EuVECA).

3.3 PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A JIMI OBHOSPODAŘOVANÉ FONDY

Rok 2015 představoval pro sektor penzijního připojištění a spoření v České republice třetí a zároveň poslední rok fungování tzv. druhého pilíře, umožňujícího fondové důchodové spoření. Penzijní společnosti podnikaly v prostředí plném legislativních změn a spravovaly kromě transformovaných fondů (původní penzijní připojištění) a účastnických fondů (reformovaný třetí pilíř) i postupně ukončované důchodové fondy.

3.3.1 Penzijní společnosti

V sektoru penzijního připojištění a spoření v ČR k 31. prosinci 2015 aktivně působilo celkem osm penzijních společností, z nichž pět provozovalo všechny typy spoření a tři penzijní společnosti nabízely pouze doplňkové penzijní spoření, včetně penzijního připojištění.

V roce 2015 generovaly penzijní společnosti čistý zisk po zdanění ve výši 0,8 mld. Kč (meziroční nárůst o 0,2 mld. Kč). Zisk generovaný z finanční a provozní činnosti se meziročně zvýšil o 0,2 mld. Kč na 1,9 mld. Kč. Čistý zisk generovaný z poplatků a provizí v roce 2015 činil 1,8 mld. Kč, přičemž nejvyšší nákladovou položku představovaly odměny za zprostředkování (0,5 mld. Kč) a odměny za správu portfolia (0,3 mld. Kč), naopak nejvyšší výnosovou položku představovala úplata za obhospodařování majetku fondu (2,1 mld. Kč). Výnosy za zhodnocení majetku fondu činily 0,7 mld. Kč. Správní náklady, představující další významnou nákladovou položku, činily 1,0 mld. Kč.

Celkový kapitál penzijních společností se meziročně zvýšil o 5,7 % na hodnotu 8,8 mld. Kč, což při stanovených kapitálových požadavcích ve výši 6,6 mld. Kč představuje dosažený kapitálový poměr ve výši 133,9 % (meziroční pokles o 5,9 procentního bodu). (Tab. III.4)

Tab. III.4

KAPITÁL A KAPITÁLOVÉ POŽADAVKY

Penzijní společnosti

	2013	2014	2015	Změna 2015/2014 (v %)
Kapitál celkem (v mld. Kč)	9,1	8,3	8,8	5,7
Kapitálové požadavky (v mld. Kč)	6,1	6,0	6,6	10,3
Kapitál ke kapitálovým požadavkům (v %)	148,5	139,7	133,9	N/A

V průběhu roku 2015 meziročně klesl celkový počet účastníků druhého a třetího pilíře ze 4,9 mil. na 4,7 mil. účastníků. Počet účastníků důchodového spoření meziročně vzrostl z 83,2 tisíc z konce roku 2014 na 84,5 tisíc ke konci roku 2015, počet účastníků doplňkového penzijního spoření se meziročně zvýšil z 224,3 tisíc na 367,2 tisíc

účastníků. Naopak spolu s ukončováním smluv a nemožností vstupu nových účastníků dále klesal počet účastníků penzijního připojištění ze 4,6 mil. z konce roku 2014 na 4,3 mil. ke konci roku 2015. (Tab. III.5)

TAB. III.5

POČET A STRUKTURA ÚČASTNÍKŮ

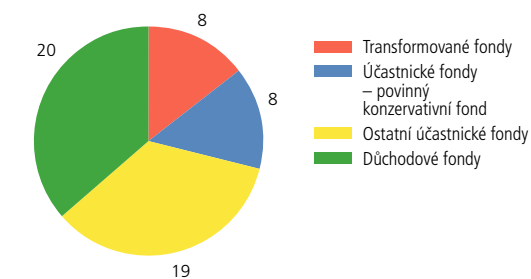
(v tis., stav ke konci období)

	2013	2014	2015
Počty účastníků II. a III. pilíře			
Počet účastníků důchodového spoření	81,1	83,2	84,5
Počet účastníků doplňkového spoření	90,5	224,3	367,2
Počet účastníků penzijního připojištění	4 870,1	4 569,4	4 259,9
Účastníci III. pilíře dle typu příspěvku			
Účastníci s vlastním příspěvkem	4 844,3	4 680,3	4 525,4
Účastníci s příspěvkem zaměstnavatele	1 334,6	1 318,8	1 283,4
Účastníci se státním příspěvkem	4 445,6	3 733,8	3 789,6

GRAF III.13

FONDY PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ

(počet fondů, k 31. 12. 2015)

Penzijní společnosti ke konci roku 2015 obhospodařovaly aktiva celkem v 55 fondech penzijních společností, z čehož největší část dle počtu fondů (27) představovaly účastnické fondy, 20 bylo důchodových fondů a zbylých osm byly transformované fondy. Transformované fondy i přes nízký počet představovaly 96,4 % aktiv fondů penzijních společností. (Graf III.13)

3.3.2 Aktiva fondů penzijních společností

Celková aktiva ve fondech obhospodařovaných penzijními společnostmi dosáhla ke konci roku 2015 hodnoty 373,1 mld. Kč, což je o 10,0 % více než v roce 2014. Většinový podíl na aktivech fondů penzijních společností (96,4 %) zaujímaly transformované fondy, zatímco na fondy účastnické připadal 2,8% a na důchodové fondy 0,8% podíl aktiv. (Graf III.14)

Transformované fondy penzijních společností umístily největší část svých aktiv v dluhových cenných papírech (89,2 % celkových aktiv), zatímco do akcií a podílových listů investovaly pouze 1,7 % celkových aktiv, na termínovaných vkladech a účtech měly uloženo 8,2 % a do ostatních aktiv investovaly 0,9 % hodnoty svých aktiv.

Účastnické fondy rovněž umístily největší část svých aktiv v dluhových cenných papírech, šlo však o relativně menší podíl (70,4 %) než u fondů transformovaných. Na termínovaných vkladech a účtech měly tyto fondy uloženo 17,4 % aktiv a do akcií a podílových listů investovaly 11,6 % celkových aktiv, přičemž zbylou část tvořila ostatní aktiva.

Naproti tomu důchodové fondy měly největší část svých aktiv uloženu na termínovaných vkladech a účtech (73,5 %), zatímco v dluhových cenných papírech umístily pouze 24,7% podíl aktiv. (Graf III.15)

3.3.3 Prostředky ve fondech obhospodařovaných penzijními společnostmi

V průběhu roku 2015 byly do fondů penzijních společností přijaty prostředky v celkové výši 56,1 mld. Kč, což je o 0,6 % více než v roce 2014. Z této hodnoty směřovalo 86,7 % (tedy o 3,9 procentního bodu méně než v roce 2014) do transformovaných fondů, 10,8 % do fondů účastnických a 2,5 % do důchodových fondů.

Z hlediska struktury představovaly největší část přijatých prostředků vlastní příspěvky účastníků (63,9 %), příspěvky poskytnuté zaměstnavatelem tvořily 14,3 % a státní příspěvky 11,7 %. Přibližně 7,7 % přijatých prostředků připadá na výnosy z příspěvků připsané účastníkům transformovaných fondů. Zhruba 1,8 % (1,0 mld. Kč) představovaly prostředky převedené z transformovaných fondů do fondů účastnických a 0,3 % převody mezi penzijními společnostmi. Zbylé prostředky (0,3 %) představují prostředky přijaté z jiných zdrojů a dosud neurčené (neidentifikované) platby, které již byly připsány na účet depozitáře, nikoliv však konkrétnímu účastníkovi důchodového spoření, doplňkového penzijního spoření či penzijního připojištění. (Graf III.16 a III.17)

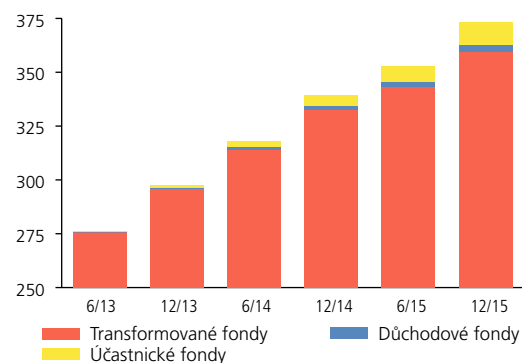
Fondy penzijních společností vyplatily v roce 2015 prostředky v celkové výši 21,3 mld. Kč, což je o 12,4 % více než v roce 2014. Z této hodnoty představovaly 89,3 % (19,0 mld. Kč) prostředky vyplacené účastníkům a 5,4 % (1,1 mld. Kč) prostředky převedené z transformovaných fondů do fondů účastnických a převody mezi penzijními

GRAF III.14

AKTIVA PODLE TYPU FONDU – POLOLETNĚ

Fondy penzijních společností

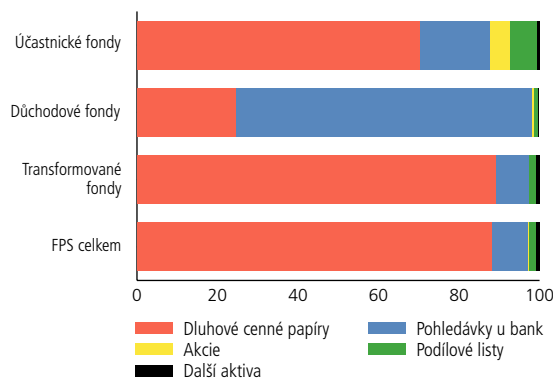
(v mld. Kč, stav ke konci období)

GRAF III.15

AKTIVA FONDŮ PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ

(v %, k 31.12. 2015)

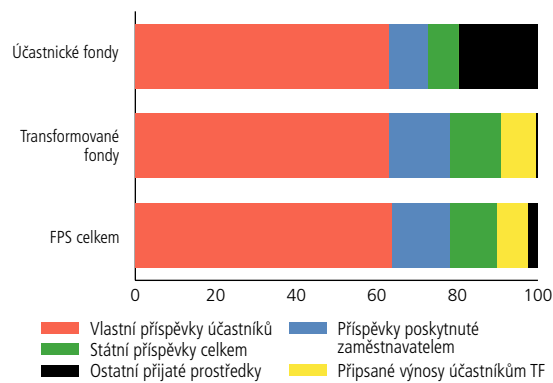

GRAF III.16

PŘIJATÉ PROSTŘEDKY

Fondy penzijních společností

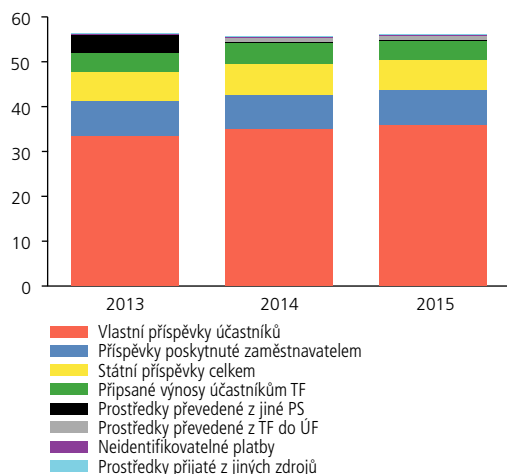
(v %, k 31.12. 2015)

GRAF III.17

PŘIJATÉ PROSTŘEDKY FPS CELKEM

(v mld. Kč, stav ke konci období)

společnostmi. Zbýlé vyplacené prostředky představovaly vrácené prostředky do státního rozpočtu (3,1 %), vrácené příspěvky účastníkům (1,4 %) a ostatní vyplacené prostředky. Výsledné saldo mezi celkovými přijatými a vyplacenými prostředky za rok 2015 činilo 34,8 mld. Kč (meziroční pokles o 2,0 mld. Kč), rozdíl mezi vlastními příspěvky účastníků a prostředky jim vyplacenými v roce 2015 činil 16,8 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 1,2 mld. Kč. (Graf III.18)

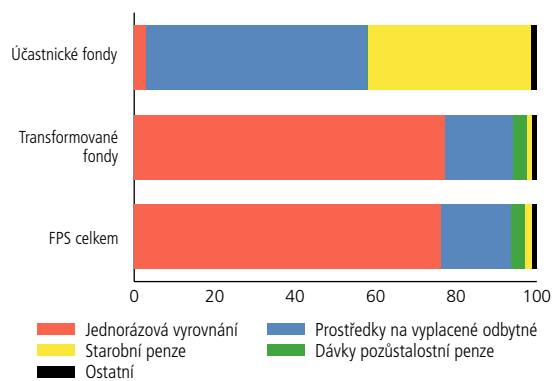
Transformované fondy penzijních společností vyplatily v roce 2015 účastníkům prostředky v celkové hodnotě 18,8 mld. Kč, což je o 11,2 % více než v roce 2014. Největší podíl (77,4 %) představovala jednorázová vyrovnání. Významnou část vyplacených prostředků představovalo rovněž vyplacené odbytné (16,7 %).

Účastnické fondy penzijních společností vyplatily v roce 2015 účastníkům prostředky v celkové hodnotě 0,25 mld. Kč, z toho největší část představovalo vyplacené odbytné (55,1 %) a dále prostředky vyplacené na starobní penze (40,7 %).

GRAF III.18

PROSTŘEDKY VYPLACENÉ ÚČASTNÍKŮM**Fondy penzijních společností**

(v %, k 31. 12. 2015)

3.4 REGULOVANÉ TRHY

3.4.1 Obchodování na Burze cenných papírů Praha⁹³

Na konci roku 2015 bylo na trhu akcií a podílových listů BCPP možné obchodovat s akciemi 25 jednotlivých emisí (o dvě více než na konci roku 2014), z toho bylo 15 emisí domácích. Na trhu dluhopisů bylo registrováno 112 jednotlivých emisí, což bylo o čtyři emise méně než na konci roku 2014. Na trzích ostatních produktů BCPP bylo k 31. 12. 2015 k obchodování přijato celkem 89 emisí, z toho 19 emisí nepákových a 17 emisí pákových investičních certifikátů, 20 emisí warrantů, 16 emisí odtržených kupónů a 17 emisí akcií investičních fondů. (Graf III.19)

Z pohledu obchodování na trhu s akciemi zaznamenala BCPP relativně úspěšný rok. Celkový objem obchodů na akciovém trhu v roce 2015 meziročně vzrostl o 9,4 % na hodnotu 167,9 mld. Kč. Z hlediska měsíčního porovnání byl neúspěšnějším měsícem březen se 17,9 mld. Kč, nejslabším naopak prosinec s 11,2 mld. Kč. Průměrný denní objem obchodů se meziročně zvýšil na 674,3 mil. Kč, čímž překonal dosažené dlouhodobé minimum 614,0 mil. Kč z roku 2014. Za posledních sedm let jde o první meziroční nárůst průměrného denního objemu obchodování na BCPP, byť je za zmiňované období tento objem druhý nejnižší. Vedle objemových ukazatelů se v roce 2015 zvýšil i celkový počet transakcí, který v roce 2015 dosáhl hodnoty 785 551, což je o 156 044 transakcí více než v roce 2014 a o 178 562 transakcí více než v roce 2013. (Graf III.20)

Nejvíce obchodovanou akciovou emisí na BCPP představuje tradičně emise ČEZ (59,7 mld. Kč), jež se na celkovém objemu obchodování s akciemi v roce 2015 podílela více než z jedné třetiny (35,5 %), následovaná emisí Komerční banka (53,4 mld. Kč) a emisí Erste Group Bank (23,6 mld. Kč). Tyto tři emise společně představovaly téměř 81,4 % objemu obchodování s akciemi na BCPP v roce 2015.

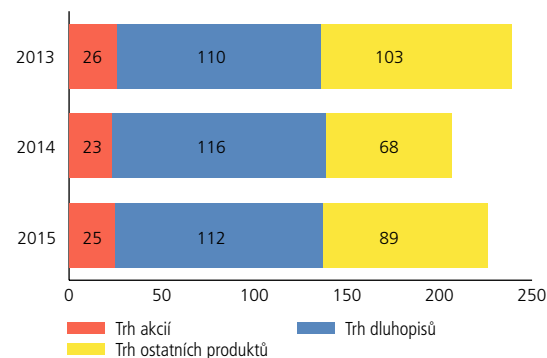
Obchodování s akciemi na BCPP bylo i v roce 2015 vysoce koncentrované, když tři nejvíce obchodované akciové emise představovaly 81,4% podíl, pět nejvíce obchodovaných emisí se podílelo na obchodování 92,3 % a deset nejvíce obchodovaných emisí představovalo téměř 99,1 % celkového objemu obchodování s akciemi. (Graf III.21)

Tržní kapitalizace akcií obchodovaných na BCPP ke konci roku 2015 na rozdíl od předchozích dvou let meziročně vzrostla o 5,8 % na hodnotu 1 100,5 mld. Kč. Domácí tituly představovaly 57,8 % (636,2 mld. Kč) z celkové hodnoty tržní kapitalizace. Nejvýznamnější

GRAF III.19

POČTY REGISTROVANÝCH EMISÍ NA BCPP

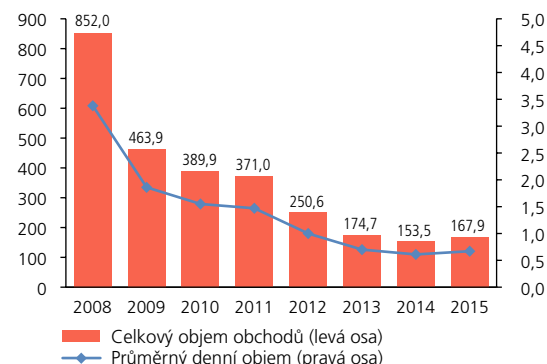
(ke konci období)

GRAF III.20

OBCHODOVÁNÍ S AKCIEMI NA BCPP

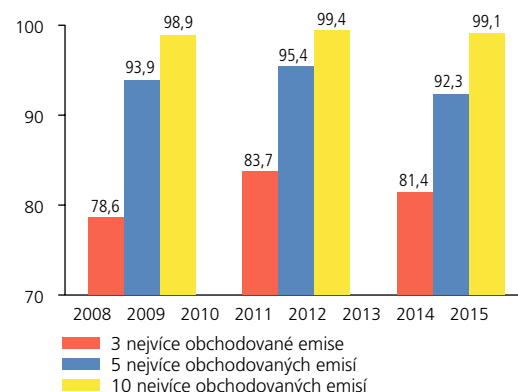
(v mld. Kč, stav ke konci období)

GRAF III.21

KONCENTRACE OBCHODOVÁNÍ S AKCIEMI NA BCPP

(v %, podíl na celkovém ročním objemu obchodů)

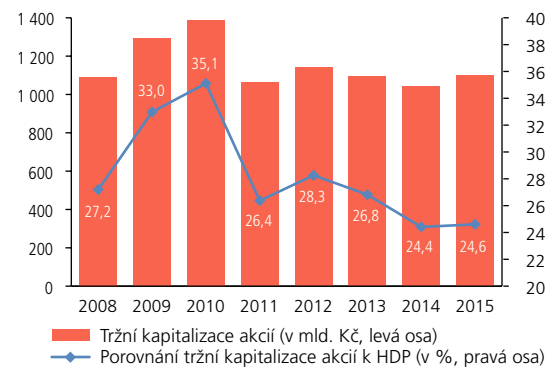

93 Burza cenných papírů Praha, a.s. (BCPP). Člen CEE Stock Exchange Group spolu s burzami v Budapešti, Lublani a Vídni.

GRAF III.22

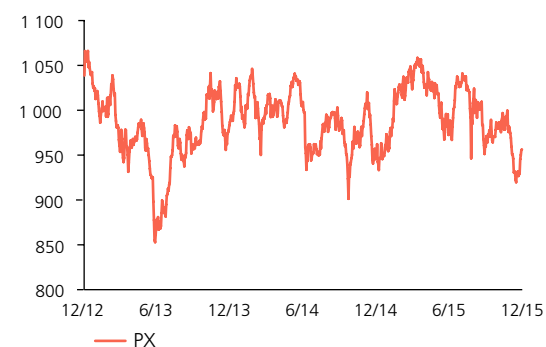
TRŽNÍ KAPITALIZACE AKCIÍ NA BCPPP

(v mld. Kč, stav ke konci období)

GRAF III.23

INDEX PX A JEHO VÝVOJ

emisí z hlediska tržní kapitalizace je po roční přestávce opět emise Erste Group Bank s podílem 30,6 % na celkové tržní kapitalizaci, druhá emise ČEZ zaujímá podíl 21,7 % a třetí KB vykázala 17,1% podíl. (Graf III.22)

V prosinci 2015 bylo na BCPPP zahájeno obchodování s nově upsanými akcemi společnosti Kofola ČeskoSlovensko. Podíl BCPPP na obchodování této emise, souběžně obchodované na varšavské burze, činí 99,95 %.

Cenový index PX pražské burzy cenných papírů meziročně vzrostl o 1,0 % (9,6 bodu), rok 2015 přesto znovu zakončil pod hranicí tisíce bodů na hodnotě 956,3 bodu. Ročního maxima 1 058,4 bodu dosáhl index PX dne 13. dubna 2015, roční minimum bylo zaznamenáno na hodnotě 919,7 bodu dne 14. prosince 2015. (Graf III.23)

Na trhu s dluhopisy BCPPP byly v roce 2015 obchodovány pouze emise podnikového sektoru v celkovém objemu 5,1 mld. Kč.

Obchodování na trhu ostatních produktů probíhalo i v roce 2015 ve velmi malých objemech. Objem obchodů s investičními certifikáty meziročně více než dvojnásobně poklesl z 564,5 mil. Kč na 223,5 mil. Kč. Objem obchodů s warranty se oproti roku 2014 meziročně zvýšil o 0,12 mil. Kč na 38,5 mil. Kč. Naopak s emisemi odtržených kuponů a akcemi investičních fondů nebylo v roce 2015 obchodováno.

3.4.2 Obchodování na burze RM-SYSTÉM⁹⁴

Na druhém tuzemském regulovaném trhu RM-S byly v roce 2015 uskutečněny obchody s akciemi v celkové hodnotě 4,0 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 0,4 %.(Graf III.24)

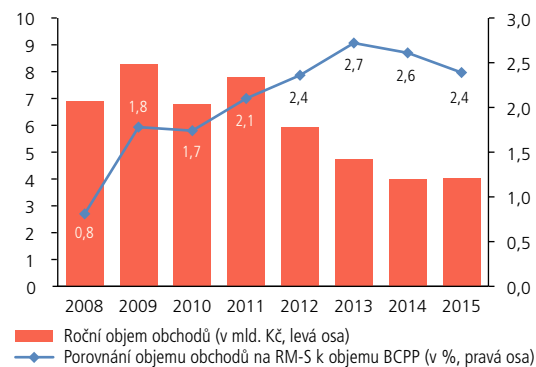
Obchody s dluhopisy byly v celkové výši 8,7 mil. Kč, což představuje meziroční pokles o 86,1 %.

Cenový index RM ke konci roku 2015 vzrostl ve srovnání s koncem roku 2014 (1 819,7 bodů) o 14,4% na hodnotu 2 081,2 bodu. Svého maxima dosáhl index RM dne 1. prosince 2015 na hodnotě 2 147,9 bodu, naopak svého minima 1 789,0 bodů dosáhl již 1. ledna 2015. (Graf III.25)

GRAF III.24

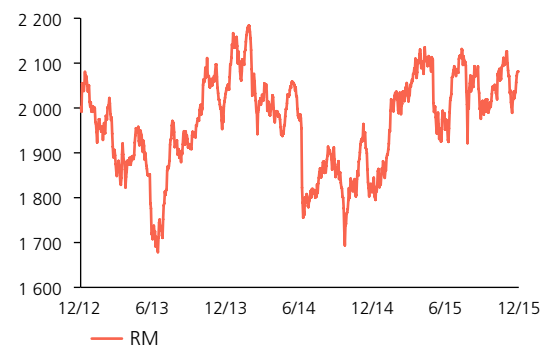
OBCHODOVÁNÍ S AKCIEMI NA RM-S

(objemy obchodů s akciemi, všechny trhy)

GRAF III.25

INDEX RM A JEHO VÝVOJ

94 RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s.

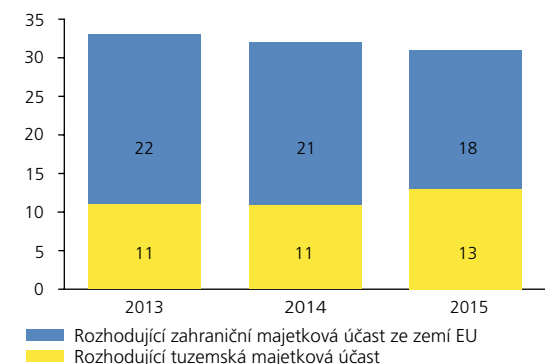
TAB. IV.1

POČET POJIŠŤOVEN PODLE ZAMĚŘENÍ

	2013	2014	2015
POČET TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN	33	32	31
z toho:			
neživotní	16	15	15
životní	2	2	2
se smíšenou činností	15	15	14
POČET POBOČEK POJIŠŤOVEN Z EU A TŘETÍCH STÁTŮ	18	20	23
z toho:			
neživotní	15	16	18
životní	3	4	5
se smíšenou činností	0	0	0
POČET POJIŠŤOVEN CELKEM	51	52	54
z toho:			
neživotní	31	31	33
životní	5	6	7
se smíšenou činností	15	15	14

GRAF IV.1

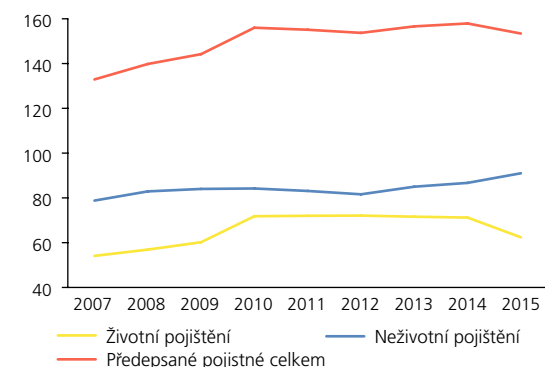
VLASTNICKÁ STRUKTURA TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

GRAF IV.2

HRUBÉ PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ

(v mld. Kč)

4. VÝVOJ NA POJISTNÉM TRHU

4.1 SUBJEKTY POJISTNÉHO TRHU

Pojistný trh v České republice tvořilo k 31. 12. 2015 celkem 31 tuzemských pojišťoven a 23 poboček pojišťoven ze zemí EU. Do počtu tuzemských pojišťoven není zahrnuta Česká kancelář pojistitelů (ČKP)⁹⁵ a rovněž VIG RE zajišťovna, a.s.

Oproti roku 2014 se počet tuzemských pojišťoven působících na českém pojistném trhu snížil o jednu pojišťovnu, zatímco počet poboček zahraničních pojišťoven se zvýšil o tři subjekty. Nejvíce jsou na českém trhu zastoupeny pobočky pojišťoven z Velké Británie, které zde působí prostřednictvím čtyř subjektů, následované pobočkami pojišťoven z Německa, Rakouska a Slovenska, které mají shodně po třech subjektech. V členění podle zaměření pojišťovací činnosti dominují pobočky specializované na oblast neživotního pojištění v počtu 18. Pět poboček se zaměřuje na oblast životního pojištění. Rovněž mezi tuzemskými pojišťovnami převládají pojišťovny zaměřené na neživotní pojištění, kterých je 15, následovány 14 pojišťovnami se smíšenou činností. (Tab. IV.1)

Mimo výše uvedené tuzemské pojišťovny a pobočky zahraničních pojišťoven s licenci ČNB mohou na českém pojistném trhu poskytovat služby i pojišťovny a pobočky pojišťoven z jiných členských států EU a EHP na základě svobody dočasně poskytovat služby. Jejich počet se během roku 2015 zvýšil na 825. Tyto pojišťovny působí zejména na trhu neživotního pojištění.

Na českém pojistném trhu od září 2008 působí VIG RE zajišťovna, a.s., která je oprávněna přebírat zajistná rizika ve všech odvětvích životního i neživotního pojištění, jakož i provozovat související činnosti, jako jsou poradenství, zprostředkovatelství, vzdělávání nebo šetření zajistných událostí.

Z celkového počtu 31 tuzemských pojišťoven bylo ke konci roku 2015 zahraničními vlastníky ovládáno 18 subjektů. (Graf IV.1)

⁹⁵ ČKP je profesní organizace pojistitelů, kterým bylo uděleno povolení k provozování pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Podrobnější informace o činnosti a hospodaření ČKP jsou k dispozici na webové stránce www.ckp.cz.

4.2 VÝVOJ PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO

Hrubé předepsané pojistné je jedním ze základních ukazatelů popisujících vývoj pojistného trhu. V roce 2015 došlo ke snížení hrubého předepsaného pojistného o 2,8 % oproti roku 2014. Snížení celkového hrubého předepsaného pojistného bylo ovlivněno poklesem v oblasti životního pojištění o 12,4 %, zatímco předpis neživotního pojištění vzrostl o 5,0 %. Celkové hrubé předepsané pojistné za rok 2015 dosáhlo 153,4 mld. Kč.

Hodnota předepsaného pojistného v oblasti životního pojištění poklesla meziročně o 8,8 mld. Kč a ke konci roku 2015 dosáhla úrovně 62,4 mld. Kč. Pokles předepsaného pojistného v životním pojištění během roku 2015 byl ovlivněn především snížením kapitálového životního pojištění. V neživotním pojištění došlo v roce 2015 k meziročnímu růstu předpisu pojistného o 4,3 mld. Kč. Celkové hrubé předepsané pojistné dosáhlo v segmentu neživotního pojištění hodnoty 91,0 mld. Kč. (Graf IV.2)

Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném v roce 2015 klesl oproti předchozímu období o 4,4 procentního bodu na 40,7 %. Historicky nejvyšší hodnoty dosáhl tento podíl v roce 2012, kdy jeho výše činila 46,9 %. (Graf IV.4)

Základním makroekonomickým ukazatelem vztahujícím se k pojistnému trhu je propojištěnost, která je měřena jako podíl hrubého předepsaného pojistného k HDP v běžných cenách. Během roku 2015 došlo meziročně k poklesu ukazatele propojištěnosti o 0,3 procentního bodu na hodnotu 3,4 %. (Tab. IV.2)

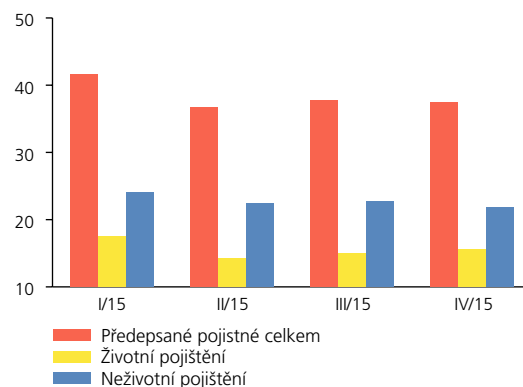
Důležitým nástrojem využívaným pojišťovnami ke snížení rizika plynoucího z případných škod velkého rozsahu je zajištění. Tento instrument využívají především pojišťovny v oblasti neživotního pojištění v případech, kde by mohly vyšší limity pojistného plnění ohrozit jejich finanční stabilitu a solventnost. Výše předepsaného pojistného postoupeného zajistitelům v neživotním pojištění v roce 2015 činila 26,9 mld. Kč, což představuje 29,6% podíl na hrubém předepsaném pojistném. V životním pojištění se v porovnání s pojištěním neživotním míra postoupeného pojistného pohybuje na výrazně nižších hodnotách. Z předepsaného pojistného v oblasti životního pojištění bylo zajistitelům postoupeno pojistné v objemu 4,7 mld. Kč, což představuje 7,5% podíl z celkového předpisu v životním pojištění.

V oblasti produktů životního pojištění došlo k nárůstu podílu investičního životního pojištění na úkor standardních produktů s garantovaným výnosem, jejichž podíl na předepsaném pojistném klesl. Přesto i v případě investičního životního pojištění došlo k meziročnímu poklesu předpisu o 5,6 %. V případě standardních produktů s garantovaným výnosem činil pokles 31,9 %. Na vývoji předepsaného pojistného v životním pojištění se projevil vliv daňových změn a pokračující prostředí nízkých úrokových sazeb. Podíl investičního životního pojištění na trhu životního pojištění se zvýšil o 4,1 procentního bodu na úroveň

GRAF IV.3

VÝVOJ PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO

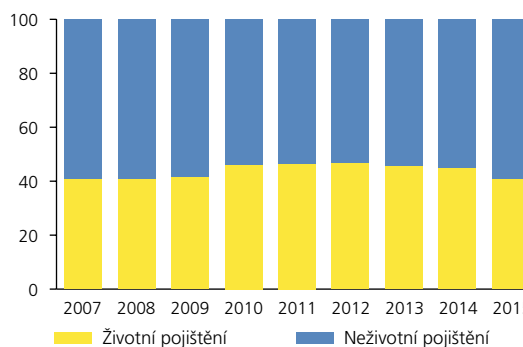
(v mld. Kč)

GRAF IV.4

PODÍL ŽIVOTNÍHO A NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ NA PŘEDEPSANÉM POJISTNÉM

(v %)

TAB. IV.2

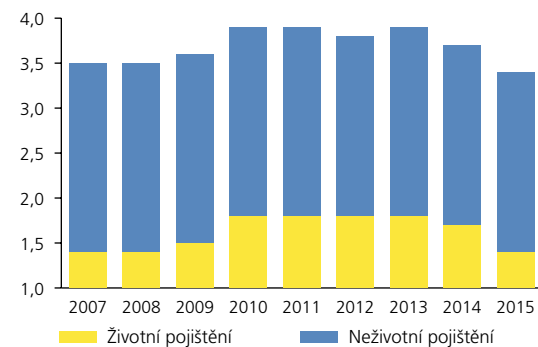
CELKOVÁ PROPOJIŠTĚNOST V ČR

	Objem (v mld. Kč)			Změna 2015/2014 (v %)
	2013	2014	2015	
Předepsané pojistné	156,6	157,9	153,4	-2,8
HDP (v běžných cenách)	4 077	4 261	4 476	5,0
	(v %)			
Předepsané pojistné / HDP	3,8	3,7	3,4	x

GRAF IV.5

PODÍL PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO NA HDP

(v %)

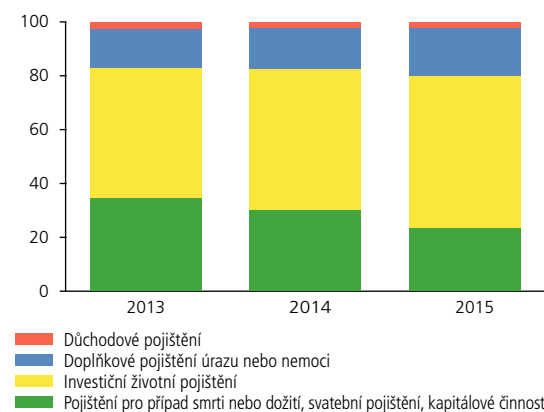
56,3 %. Podíl tradičních produktů, jako jsou pojištění pro případ smrti nebo dožití a svatební pojištění, se na celkovém předepsaném pojistném v životním pojištění snížil na 23,6 %. (Graf IV.6)

Na trhu neživotního pojištění má na předepsaném pojistném největší podíl pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla (POPV) s podílem 26 %, následované pojištěním škod na majetku s 24,9 % a havarijním pojištěním, jehož tržní podíl dosahuje 17,1 %. Nejvyšším tempem rostlo v roce 2015 havarijní pojištění (5,4 %). (Graf IV.7)

GRAF IV.6

PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ DLE ODVĚTVÍ ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

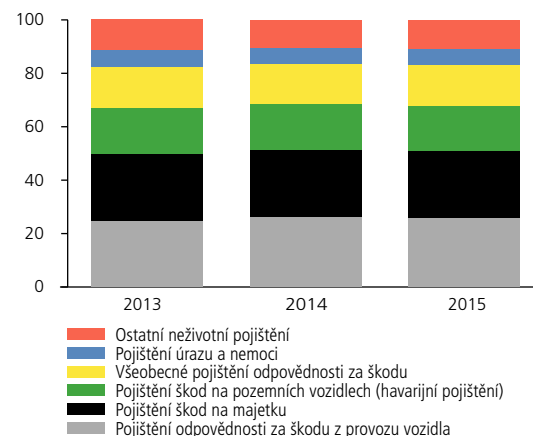
(v %)

GRAF IV.7

PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ DLE ODVĚTVÍ NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

(v %)

4.3 VÝVOJ NÁKLADŮ NA POJISTNÁ PLNĚNÍ

TAB. IV.3

PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ DLE ODVĚTVÍ POJIŠTĚNÍ

Odvětví pojištění	Objem (v mld. Kč)			Změna 2015/2014 (v %)
	2013	2014	2015	
ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ CELKEM	71,6	71,2	62,4	-12,4
Pojištění pro případ smrti nebo dožití, svatební pojištění, kapitálové činnosti	24,7	21,6	14,7	-31,9
Důchodové pojištění	1,8	1,5	1,4	-6,7
Investiční životní pojištění	34,8	37,2	35,1	-5,6
Doplňkové pojištění úrazu nebo nemoci	10,3	10,9	11,2	2,8
NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ CELKEM	85,0	86,7	91,0	5,0
Pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla	21,0	22,8	23,7	3,9
Pojištění škod na majetku	21,5	21,7	22,7	4,6
Pojištění škod na pozemních vozidlech (havarijní pojištění)	14,5	14,8	15,6	5,4
Všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu	12,9	13,2	13,8	4,5
Pojištění úrazu a nemoci	5,5	5,3	5,5	3,8
Ostatní neživotní pojištění	9,6	8,9	9,7	9,0

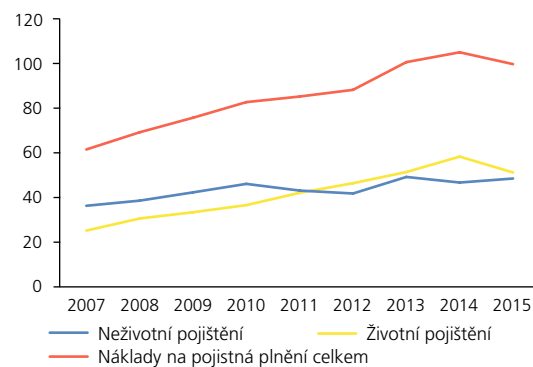
Náklady na pojištění plnění se během roku 2015 meziročně snížily o 5 %, když celkový objem nákladů na pojištění plnění činil 99,7 mld. Kč. V předešlém roce 2014 vzrostly náklady na pojištění plnění o 4,4 %. V oblasti neživotního pojištění rostly během roku 2015 náklady na pojištění plnění o 3,9 %. Naopak v oblasti životního pojištění se tento ukazatel vyvíjel opačně, když náklady na pojištění plnění poklesly o 12,2 %. (Graf IV.8)

Podíl zajišťovatelů na nákladech na pojištění plnění přibližně koresponduje s jejich podílem na předepsaném pojistném. V neživotním pojištění, kde podíl zajišťovatelů na nákladech na pojištění plnění hraje významnější roli, se tento podíl snížil o 1,5 procentního bodu na 24,5 %. V případě životního pojištění podíl zajišťovatelů mírně vzrostl o 0,6 procentního bodu na úroveň 3,5 %. Náklady na pojištění plnění připadající na zajišťovatele v oblasti neživotního pojištění meziročně poklesly o 2,1 % a dostaly se na úroveň 11,9 mld. Kč. V životním pojištění došlo k růstu nákladů na pojištění plnění ze strany zajišťovatelů, a to o 4,5 % v porovnání s rokem 2014. V absolutním vyjádření však tato částka dosahuje výrazně nižších hodnot, než je tomu v neživotním pojištění (pouze 1,8 mld. Kč).

GRAF IV.8

NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ

(v mld. Kč)

TAB. IV.4

PODÍL POJIŠŤOVEN NA CELKOVÝCH AKTIVECH

	Objem (v mld. Kč)			Struktura 2015 (v %)
	2013	2014	2015	
AKTIVA CELKEM	479,1	487,4	483,7	100,0
Tuzemské pojišťovny	442,3	451,0	431,4	89,2
Pobočky pojišťoven	36,8	36,4	52,3	10,8

4.4 AKTIVA POJIŠŤOVEN

Celková bilanční suma pojišťoven dosáhla k 31. 12. 2015 hodnoty 483,7 mld. Kč. To představuje meziroční pokles hodnoty aktiv o 0,8 %. O rok dříve bilanční suma pojišťoven vzrostla meziročně o 1,7 %. V případě tuzemských pojišťoven činila na konci roku 2015 celková aktiva 431,4 mld. Kč při meziročním poklesu o 4,3 % a v případě poboček pojišťoven 52,3 mld. Kč (zvýšení o 43,7 %). (Tab. IV.4)

TAB. IV.5

STRUKTURA AKTIV TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

	Objem (v mld. Kč)			Struktura 2015 (v %)
	2013	2014	2015	
AKTIVA CELKEM	442,3	451,0	431,4	100,0
Finanční umístění (investice)	330,5	340,2	320,5	74,3
z toho:				
nemovitosti	5,1	5,0	4,9	1,1
majetkové účasti	20,1	21,3	22,0	5,1
akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem	22,7	23,9	25,6	5,9
dluhové cenné papíry	260,6	273,0	252,7	58,6
depozita u finančních institucí	22,7	15,0	14,8	3,4
jiné finanční umístění	-0,7	2,0	0,5	0,1
Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	70,3	68,8	65,9	15,3
Dlužníci (pohledávky)	15,5	14,3	14,0	3,2
Ostatní aktiva	26,0	27,7	31,0	7,2

Finanční umístění (investice)⁹⁶ představuje nejvýznamnější položku aktiv v bilanci tuzemských pojišťoven. Jeho podíl na celkových aktivech k 31. 12. 2015 dosáhl 74,3 %. Meziročně tento podíl klesl o 1,1 procentního bodu. Největší zastoupení ve finančním umístění (investicích) mají dluhové cenné papíry, jejichž podíl na celkových aktivech poklesl během roku 2015 o 1,9 procentního bodu na 58,6 %. Vyšší zastoupení ve finančním umístění tuzemských pojišťoven mají dále akcie a majetkové účasti (podíl na celkových aktivech 5,9 %, resp. 5,1 %). Podíl výše finančního umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, na celkových aktivech ke konci roku 2015 činil 15,3 %. (Tab. IV.5)

Ve skladbě finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění, převažují vzhledem k dlouhodobé povaze těchto rezerv zejména dluhopisy s delší dobou splatnosti a je zde také větší zastoupení akcií a podílových listů. Finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy neživotního pojištění, je tvořeno větší měrou likvidnějšími položkami, jako jsou depozita nebo pokladniční poukázky, než je tomu u finančního umístění, jehož zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění. Rovněž jsou významně zastoupeny pohledávky za zajišťovny, včetně podílu zajišťovatelů na technických rezervách.

⁹⁶ Finanční umístění (investice) je definováno odlišně než finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy. Finanční umístění (investice) nezahrnuje pohledávky za zajišťovny.

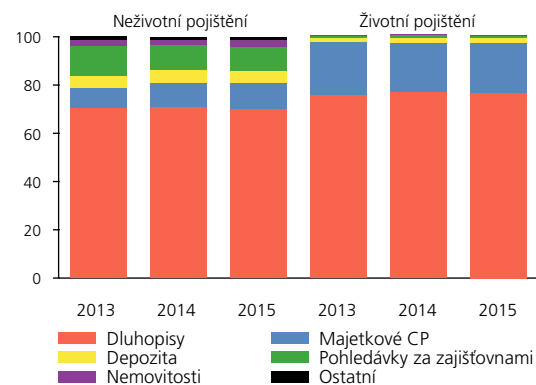
Ve skladbě finančního umístění aktiv tuzemských pojišťoven, jejichž zdrojem jsou technické rezervy (jak životního, tak neživotního pojištění), hrají dominantní roli dluhopisy. Ve finančním umístění, jehož zdrojem jsou technické rezervy neživotního pojištění, tvoří podíl dluhopisů 70,1 %. Tento podíl je o jeden procentní bod nižší než v roce 2014. Druhou nejvýznamnější složkou finančního umístění zdrojů z technických rezerv neživotního pojištění jsou majetkové cenné papíry s podílem 11,0 %. Vyšší podíl mají též pohledávky za zajišťovny (10,2 %).

V případě finančního umístění aktiv tuzemských pojišťoven, jehož zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění, zauímají dluhopisy ještě dominantnější roli, než je tomu v případě neživotního pojištění, a na finančním umístění se podílí 76,7 %. Významný, 20,8% podíl připadá na majetkové cenné papíry. Podíl pohledávek za zajišťovny je zanedbatelný a dosahuje pouze 1,2 %. Finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění, zahrnuje rovněž položky vážící se k investičnímu životnímu pojištění. (Graf IV.9)

GRAF IV.9

FINANČNÍ UMÍSTĚNÍ AKTIV TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

(v %)

TAB. IV.6

STRUKTURA PASIV TUZEMSKÝCH POJIŠTOVEN

	Objem (v mld. Kč)			Struktura 2015 (v %)
	2013	2014	2015	
PASIVA CELKEM	442,3	451,0	431,4	100,0
Vlastní kapitál	80,5	78,5	76,6	17,8
Technické rezervy ^{a)}	253,4	262,9	248,6	57,6
Technická rezerva životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník ^{a)}	70,3	68,8	65,9	15,3
Věřitelé (závazky)	22,4	23,1	21,7	5,0
Ostatní pasiva	15,7	17,7	18,6	4,3

a) Čistá výše.

4.5 PASIVA POJIŠTOVEN

Pro pojišťovny jsou specifickou a zároveň nejvýznamnější položkou pasiv technické rezervy. Technické rezervy se vykazují v hrubé výši, včetně podílu zajistitelů na technických rezervách, a v čisté výši po odečtení podílu zajistitelů. Během roku 2015 podíl čisté výše technických rezerv (bez rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník) na celkových pasivech tuzemských pojišťoven meziročně mírně poklesl o 0,7 procentního bodu na 57,6 %. Další poměrně specifickou položkou pasiv pojišťoven vztahující se k technickým rezervám je technická rezerva životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, která se váže k investičnímu životnímu pojištění a je zdrojem finančního umístění životního pojištění, u kterého nese investiční riziko pojistník. Tato rezerva se vyvíjela obdobně jako finanční umístění životního pojištění, kde nese investiční riziko pojistník, když poklesla v roce 2015 o 4,2 % a její podíl na pasivech dosáhl 15,3 %. (Tab. IV.6)

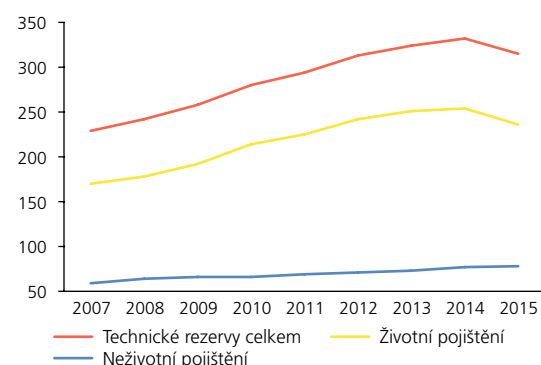
Vedle technických rezerv připadá poměrně významný podíl ve struktuře pasiv tuzemských pojišťoven rovněž na vlastní kapitál. Hodnota vlastního kapitálu se během roku 2015 snížila o 2,4 % a jeho podíl na celkových pasivech činil 17,8 %. Největší podíl na vlastním kapitálu má základní kapitál (33,5 %). Dalšími významnými položkami vlastního kapitálu jsou kromě zisku běžného období (podíl 8,7 %) nerozdělený zisk minulých let a ostatní kapitálové fondy (podíl 30,5 %, resp. 22,0 %).

Celková hrubá výše technických rezerv tuzemských pojišťoven, včetně rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, poklesla ke konci roku 2015 meziročně o 4,6 % na 348,1 mld. Kč. V životním pojištění se hrubá výše technických rezerv snížila o 6,8 %, v neživotním pojištění došlo k mírnému růstu o 0,8 %. Celková výše čistých technických rezerv tuzemských pojišťoven se snížila během roku 2015 o 5,2 %. (Tab. IV.7)

GRAF IV.10

ČISTÁ VÝŠE TR TUZEMSKÝCH POJIŠTOVEN

(v mld. Kč)

TAB. IV.7

TECHNICKÉ REZERVY TUZEMSKÝCH POJIŠTOVEN

	Objem (v mld. Kč)			Změna 2015/2014 (v %)
	2013	2014	2015	
HRUBÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV CELKEM	355,3	364,8	348,1	-4,6
z toho:				
neživotní pojištění	101,3	106,3	107,1	0,8
životní pojištění	254,0	258,5	241,0	-6,8
ČISTÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV CELKEM	323,7	331,6	314,5	-5,2
z toho:				
neživotní pojištění	72,5	77,2	78,2	1,3
životní pojištění	251,2	254,4	236,3	-7,1

4.6 VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ

Hospodaření pojišťoven (vč. poboček zahraničních pojišťoven) dosáhlo v roce 2015 dobrých výsledků. Čistý zisk za celý sektor pojišťoven dosáhl hodnoty 7,3 mld. Kč, což je o 19,7 % více než v roce 2014, kdy vygeneroval pojistný trh zisk ve výši 6,1 mld. Kč. Výsledek technického účtu⁹⁷ k neživotnímu pojištění skončil mírným ziskem ve výši 0,3 mld. Kč. Technický účet k životnímu pojištění vykázal v roce 2015 zisk 8,7 mld. Kč (meziroční nárůst o 52,6 %). (Graf IV.11)

Na tvorbě čistého zisku celého pojišťovacího sektoru se z 91,8 % podílí tuzemské pojišťovny. V roce 2015 u nich došlo v meziročním porovnání ke zlepšení hospodářských výsledků o 24,1 %. U poboček pojišťoven se čistý zisk snížil o 14,3 % na pouhých 0,6 mld. Kč. (Tab. IV.8)

Zlepšené hospodářské výsledky tuzemských pojišťoven oproti roku 2014 se promítly také do ukazatelů ziskovosti a efektivity. Rentabilita celkových aktiv (RoA), měřená jako poměr čistého zisku k celkovým aktivům, se zvýšila z 1,2 % vykázaných v roce 2014 na 1,6 %. Poměr čistého zisku k vlastním kapitálům (RoE) se v porovnání s předchozím rokem zvýšil v roce 2015 o 1,8 procentního bodu na 8,7 % a poměr čistého zisku k zaslouženému pojistnému⁹⁸ meziročně vzrostl o 1,4 procentního bodu na 6,0 %.

V oblasti neživotního pojištění se poměr nákladů na pojistná plnění, včetně změny stavu technických rezerv k zaslouženému pojistnému vyvíjel pozitivně, když poklesl o 5,5 procentního bodu na 60,6 %. Poměr čisté výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému mírně poklesl na 30,5 %.

V porovnání s rokem 2014 se poměr výsledku technického účtu k životnímu pojištění k zaslouženému pojistnému zlepšil a dosáhl hodnoty 15,6 %. Došlo však k mírnému zvýšení poměru nákladů na pojistná plnění, včetně změny stavu technických rezerv k zaslouženému pojistnému, (tento ukazatel se meziročně zvýšil o 1,2 procentního bodu na 84,9 %). Další sledované ukazatele v oblasti technického účtu k životnímu pojištění nezaznamenaly oproti roku 2014 významnější změny. (Tab. IV.9)

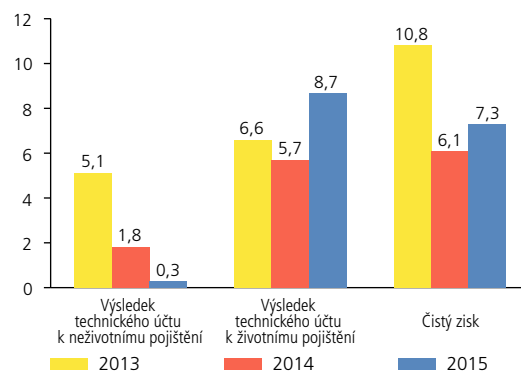
⁹⁷ Výkaz zisku a ztráty pojišťoven je dle provozované činnosti členěn na technický účet k neživotnímu pojištění, technický účet k životnímu pojištění a netechnický účet, na kterém se účtuje o nákladech a výnosech, které nelze přiřadit k životnímu nebo neživotnímu pojištění.

⁹⁸ Zasloužené pojistné a náklady na pojistná plnění, včetně změny stavu technických rezerv jsou očištěny od zajištění.

GRAF IV.11

HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY POJIŠŤOVEN

(v mld. Kč)

TAB. IV.8

HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK POJIŠŤOVEN

	Objem (v mld. Kč)			Struktura 2015 (v %)
	2013	2014	2015	
ČISTÝ ZISK CELKEM	10,8	6,1	7,3	100,0
Tuzemské pojišťovny	10,3	5,4	6,7	91,8
Pobočky pojišťoven	0,5	0,7	0,6	8,2

TAB. IV.9

ZISKOVOST A EFEKTIVNOST TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

(v %)

	2013	2014	2015
SEKTOR POJIŠŤOVEN CELKEM			
Čistý zisk k aktivům (RoA)	2,3	1,2	1,6
Čistý zisk k vlastním kapitálům (RoE)	12,7	6,9	8,7
Čistý zisk k zaslouženému pojistnému	8,8	4,6	6,0
NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ			
Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění k zaslouženému pojistnému	9,3	2,6	0,2
Náklady na pojistná plnění, vč. změny stavu TR k zaslouženému pojistnému	60,8	66,1	60,6
Čistá výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému	31,8	31,8	30,5
Pořizovací náklady na pojistné smlouvy k zaslouženému pojistnému	25,0	25,2	24,7
Správní režie k zaslouženému pojistnému	16,2	16,1	15,5
ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ			
Výsledek technického účtu k životnímu pojištění k zaslouženému pojistnému	9,8	8,4	15,6
Náklady na pojistná plnění, vč. změny stavu TR k zaslouženému pojistnému	70,9	83,7	84,9
Čistá výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému	22,2	22,0	23,0
Pořizovací náklady na pojistné smlouvy k zaslouženému pojistnému	17,3	17,3	18,3
Správní režie k zaslouženému pojistnému	6,7	6,7	7,5

ČÁST C – PŘÍLOHY

(Podrobné údaje za jednotlivé sektory finančního trhu spadající pod dohled ČNB jsou pravidelně za jednotlivá čtvrtletí zveřejňovány na webu ČNB: www.cnb.cz).

Příloha 1

ZÁKLADNÍ UKAZATELE MĚNOVÉHO A HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE ČESKÉ REPUBLIKY

		2011	2012	2013	2014	2015
Hrubý domácí produkt ¹⁾²⁾	Objem (mld. Kč)	3 823,4	3 845,9	3 883,8	4 266,1	4 472,3
	Přírůstek (%)	1,8	-1,0	-0,9	2,0	4,2
Produkce – přírůstek v %	Průmysl (tržby) ¹⁾	7,6	1,7	1,4	8,4	2,5
	Stavebnictví ²⁾	-3,6	-7,6	-6,7	4,3	7,1
Ceny ³⁾	Míra inflace (%)	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3
Nezaměstnanost	Podíl nezaměstnaných osob (%)	6,7	6,8	7,7	7,7	6,6
Zahraniční obchod ²⁾	Vývoz zboží a služeb (%)	9,5	4,4	0,1	8,7	7,1
	Dovoz zboží a služeb (%)	7,0	2,2	0,6	9,5	7,9
Průměrné mzdy ²⁾	Nominální (%) ⁵⁾	2,5	2,7	0,1	2,4	3,4
	Reálné (%) ⁵⁾	0,6	-0,6	-1,3	2,0	3,1
Platební bilance	Běžný účet (mld. Kč)	-104,0	-51,3	-56,0	26,1	41,4
	Finanční účet (mld. Kč)	59,4	74,3	187,9	48,0	193,8
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	-142,8	-101,0	-81,3	-77,8	-62,8
Saldo státního rozpočtu/HDP	%	-3,7	-2,6	-2,1	-1,8	-1,4
Kurzy devizového trhu ⁴⁾	CZK/USD	17,7	19,6	19,6	20,7	24,6
	CZK/EUR	24,6	25,1	26,0	27,5	27,3
Průměrná úroková míra	7denní	0,82	0,64	0,21	0,17	0,15
z mezibankovních vkladů	3měsíční	1,19	1,00	0,46	0,36	0,31
(PRIBOR) (%) ⁴⁾	6měsíční	1,53	1,24	0,58	0,43	0,39
Diskontní sazba ⁶⁾	(%)	0,25	0,05	0,05	0,05	0,05
Lombardní sazba ⁶⁾	(%)	1,75	0,25	0,25	0,25	0,25
2T repo sazba ⁶⁾	(%)	0,75	0,05	0,05	0,05	0,05
Index kapitálového trhu PX		911,1	1 038,7	989,0	946,7	956,3

Pramen: ČSÚ (makroekonomické ukazatele), údaje za rok 2015 k 14. 4. 2016, BCPP, ČNB

1) Běžné ceny

2) Přírůstek v % proti stejnému období minulého roku, reálně

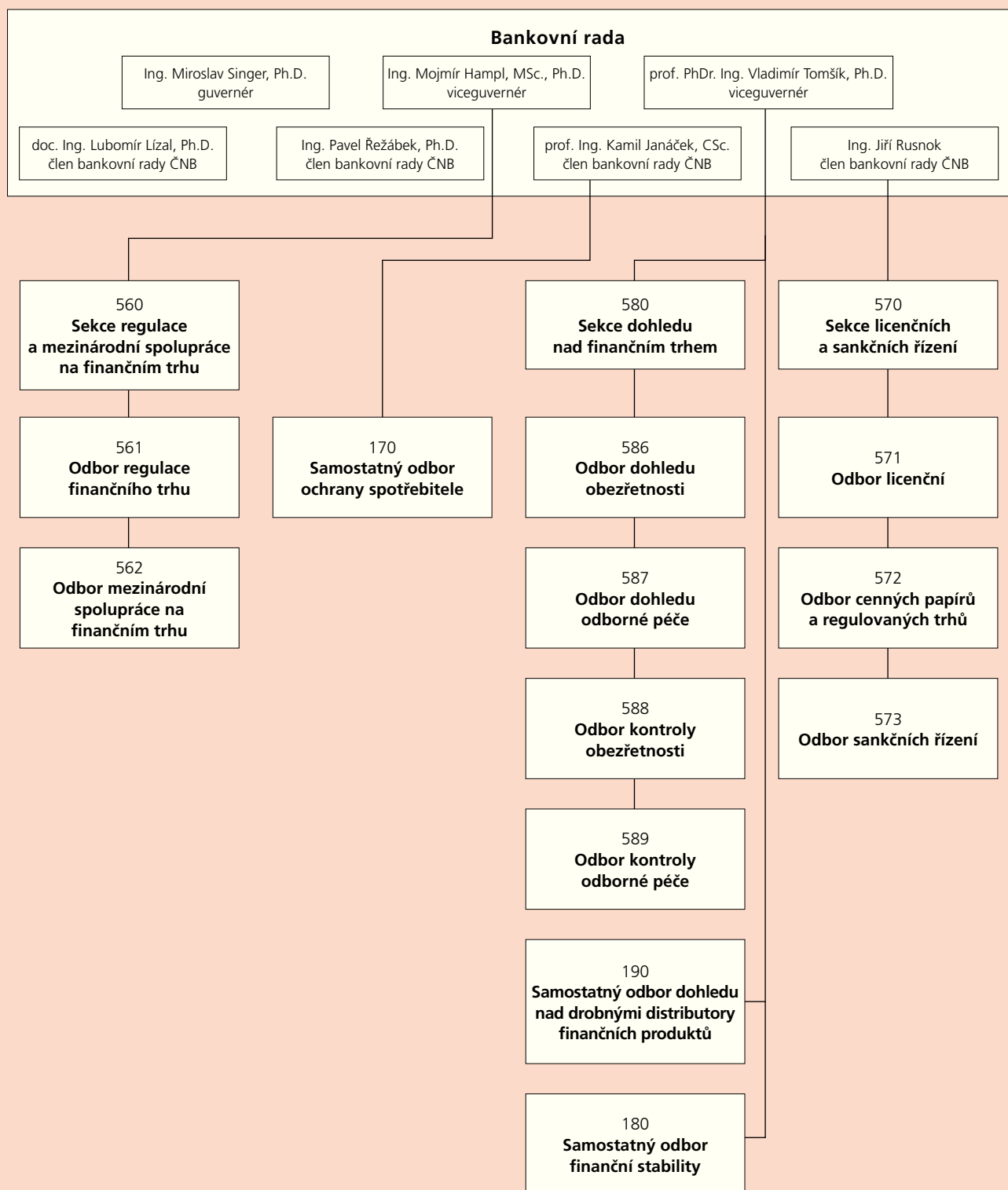
3) Míra inflace, průměr

4) Roční průměry z měsíčních průměrů

5) Na přepočtené počty, celé národní hospodářství

6) K 31. prosinci daného roku

Příloha 2

ORGANIZAČNÍ SCHÉMA DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY
 (k 31. 12. 2015)

Příloha 3

ROZDĚLENÍ BANK DO SKUPIN ¹⁾

(k 31. 12. 2015)

I. Velké banky	IV. Pobočky zahraničních bank
1. Česká spořitelna, a. s.	1. Bank Gutmann Aktiengesellschaft, pobočka Česká republika
2. Československá obchodní banka, a. s.	2. Bank of China (Hungary) Close Ltd. Prague branch, odštěpný závod
3. Komerční banka, a. s.	3. Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N. V. Prague Branch, organizační složka
4. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s.	4. BNP Paribas Fortis SA/NV, pobočka Česká republika
	5. BNP Paribas Personal Finance SA, odštěpný závod
II. Střední banky	6. Citibank Europe plc, organizační složka
1. Česká exportní banka, a. s.	7. COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
2. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.	8. Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
3. GE Money Bank, a. s.	9. HSBC Bank plc – pobočka Praha
4. Hypoteční banka, a. s.	10. ING Bank N. V.
5. J&T BANKA, a. s.	11. mBank S.A., organizační složka
6. PPF banka a. s.	12. Oberbank AG pobočka Česká republika
7. Raiffeisenbank a. s.	13. Poštová banka, a. s., pobočka Česká republika
8. Sberbank CZ, a.s.	14. PRIVAT BANK der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich Aktiengesellschaft, pobočka Česká republika
	15. Raiffeisenbank im Stiftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod
III. Malé banky	16. Saxo Bank A/S, organizační složka
1. Air Bank a. s.	17. Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Limited, Prague Branch
2. Equa bank a. s.	18. The Royal Bank of Scotland plc, organizační složka
3. ERB bank, a. s.	19. Volksbank Löbau-Zittau eG, pobočka
4. Expobank CZ a. s.	20. Všeobecná úverová banka a. s., pobočka Praha (zkráceně VUB, a. s., pobočka Praha)
5. Fio banka, a.s.	21. Waldviertler Sparkasse Bank AG
6. Wüstenrot hypoteční banka a. s.	22. Western Union International Bank GmbH, organizační složka
	23. ZUNO BANK AG, organizační složka
	V. Stavební spořitelny
	1. Českomoravská stavební spořitelna, a. s.
	2. Modrá pyramida stavební spořitelna, a. s.
	3. Raiffeisen stavební spořitelna a. s.
	4. Stavební spořitelna České spořitelny, a. s.
	5. Wüstenrot – stavební spořitelna a. s.

1) Rozdělení bank do skupin podle velikosti bilanční sumy je od roku 2012 následující: velké banky s bilanční sumou nad 250 mld. Kč, střední banky s bilanční sumou 50 až 250 mld. Kč a malé banky s bilanční sumou nižší než 50 mld. Kč. Další skupiny tvoří skupina poboček zahraničních bank a stavebních spořitel. Bližší také www.cnb.cz > Dohled a regulace > Souhrnné informace o finančním sektoru > Základní ukazatele o sektorech finančního trhu > Banky > Metodika.

Příloha 4**DRUŽSTEVNÍ ZÁLOŽNY**

(k 31. 12. 2015)

1. AKCENTA, spořitelní a úvěrní družstvo
2. ANO spořitelní družstvo
3. Artesa, spořitelní družstvo
4. Citfin, spořitelní družstvo
5. České spořitelní družstvo
6. Družstevní záložna Kredit
7. Družstevní záložna PSD
8. Moravský Peněžní Ústav – spořitelní družstvo
9. Peněžní dům, spořitelní družstvo
10. Podnikatelská družstevní záložna
11. Záložna CREDITAS, spořitelní družstvo

Příloha 5

SUBJEKTY S LICENCÍ OBCHODNÍKA S CENNÝMI PAPIŘY
(k 31. 12. 2015)

I. Obchodníci s cennými papíry – banky	III. Obchodníci s cennými papíry – pobočky (organizační složky) zahraničních bank
1. Česká exportní banka, a.s.	1. Bank Gutmann Aktiengesellschaft, pobočka Česká republika
2. Česká spořitelna, a.s.	2. Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V. Prague Branch, organizační složka
3. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.	3. BNP Paribas Fortis SA/NV, pobočka Česká republika
4. Československá obchodní banka, a. s.	4. Citibank Europe plc, organizační složka
5. Expobank CZ a.s.	5. COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
6. Fio banka, a.s.	6. Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
7. GE Money Bank, a.s.	7. HSBC Bank plc – pobočka Praha
8. J&T BANKA, a.s.	8. ING Bank N.V.
9. Komerční banka, a.s.	9. mBank S.A., organizační složka
10. PPF banka a.s.	10. Oberbank AG pobočka Česká republika
11. Raiffeisenbank a.s.	11. Saxo Bank A/S, organizační složka
12. Sberbank CZ, a.s.	12. The Royal Bank of Scotland plc, organizační složka
13. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.	13. Volksbank Löbau-Zittau eG, pobočka
	14. Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha; zkráceně: VUB, a.s., pobočka Praha
II. Obchodníci s cennými papíry – nebanky	15. Western Union International Bank GmbH, organizační složka
1. 42 Financial Services a.s.	
2. AKCENTA CZ a.s.	IV. Obchodníci s cennými papíry
3. ATLANTA SAFE, a.s.	– pobočky (organizační složky) zahraničních nebankovních OCP
4. ATLANTIK finanční trhy, a.s.	1. Admiral Markets AS, organizační složka
5. BH Securities a.s.	2. Catus AG Vermögensverwaltung
6. brokerjet České spořitelny, a.s.	3. Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska Spółka Akcyjna, organizační složka Česká republika
7. Citfin – Finanční trhy, a.s.	4. European Investment Centre, o.c.p., a.s. – organizační složka
8. Colosseum, a.s.	5. GKFX Financial Services Limited
9. Conseq Investment Management, a.s.	6. Goldenburg Group Limited
10. CYRRUS, a.s.	7. LaSalle Investment Management, organizační složka
11. CYRRUS CORPORATE FINANCE, a.s.	8. Leadcapital Markets Ltd
12. EFEKTA CONSULTING, a.s.	9. Lynx B.V., organizační složka
13. Generali Investments CEE, a.s.	10. Monecor (London) Ltd
14. HighSky Brokers, a.s.	11. Nuntius Brokerage and Investment Services S.A. , odštěpný závod
15. NN Investment Partners C.R., a.s.	12. OKTAVEST GmbH
16. Patria Finance, a.s.	13. RELIANTCO INVESTMENTS LTD, organizační složka
17. Pioneer Asset Management, a.s.	14. X-TRADE BROKERS DOM MAKLEKSKI SPÓŁKA AKCYJNA, organizační složka
18. Roklen360 a.s.	
19. RSJ a.s.	V. Investiční společnosti, které vykonávají činnost portfolio management
20. WOOD & Company Financial Services, a.s.	1. AXA investiční společnost a.s.
	2. CARDUUS Asset Management, investiční společnost, a.s.
	3. ČP INVEST investiční společnost, a.s.
	4. ČSOB Asset Management, a.s., investiční společnost
	5. Investiční kapitálová společnost KB, a.s.
	6. J&T INVESTIČNÍ SPOLEČNOST, a.s.
	7. Partners investiční společnost, a.s.
	8. WOOD & Company investiční společnost, a.s.
	9. ZFP Investments, investiční společnost, a.s.

Příloha 6**PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI**

(k 31. 12. 2015)

1. Allianz penzijní společnost, a.s.
2. AXA penzijní společnost a.s.
3. Conseq penzijní společnost, a.s.
4. Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s.
5. ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB
6. KB Penzijní společnost, a.s.
7. NN Penzijní společnost, a.s.
8. Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.

Příloha 7**INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI**

(k 31. 12. 2015)

1. AKRO investiční společnost, a.s.	15. Jet Investment Management, a.s.
2. AMISTA investiční společnost, a.s.	16. J&T INVESTIČNÍ SPOLEČNOST, a.s.
3. Art of Finance Investiční společnost, a.s.	17. Partners investiční společnost, a.s.
4. AVANT investiční společnost, a.s.	18. Pioneer investiční společnost, a.s.
5. AXA investiční společnost a.s.	19. PROSPERITA investiční společnost, a.s.
6. CARDUUS Asset Management, investiční společnost, a.s.	20. QI investiční společnost, a.s.
7. CLOVIS, investiční společnost, a.s.	21. Raiffeisen investiční společnost a.s.
8. Conseq Funds investiční společnost, a.s.	22. REDSIDE investiční společnost, a.s.
9. ČP INVEST investiční společnost, a.s.	23. REICO investiční společnost České spořitelny, a.s.
10. ČSOB Asset Management, a.s., investiční společnost	24. Safety invest funds, investiční společnost, a.s.
11. DELTA Investiční společnost, a.s.	25. VIG Asset Management investiční společnost, a.s.
12. I.C.P. Czech, investiční společnost, a.s.	26. WMS investiční společnost, a.s.
13. Investiční kapitálová společnost KB, a.s.	27. WOOD & Company investiční společnost, a.s.
14. INVESTIKA, investiční společnost, a.s.	28. ZFP Investments, investiční společnost, a.s.

Příloha 8

POJIŠŤOVNY

(k 31. 12. 2015)

Tuzemské pojišťovny	Pobočky zahraničních pojišťoven
1. AEGON Pojišťovna, a.s.	1. ACE European Group Ltd, organizační složka
2. Allianz pojišťovna, a.s.	2. AEGON Hungary Closed Company Ltd., organizační složka
3. AXA pojišťovna a.s.	3. AGA International SA – odštěpný závod zahraniční právnické osoby
4. AXA životní pojišťovna a.s.	4. AIG Europe Limited, organizační složka pro Českou republiku
5. BNP Paribas Cardif Pojišťovna, a.s.	5. Atradius Credit Insurance N. V., organizační složka
6. Cestovní pojišťovna ADRIA Way družstvo	6. Basler Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft, pobočka pro Českou republiku
7. Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	7. Basler Sachversicherungs-Aktiengesellschaft, pobočka pro Českou republiku
8. Česká pojišťovna ZDRAVÍ a.s.	8. CG Car-Garantie Versicherungs-Aktiengesellschaft
9. Česká pojišťovna a.s.	organizační složka pro Českou republiku
10. ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB	9. Colonnade Insurance S.A., organizační složka
11. DIRECT pojišťovna, a.s.	10. COMPAGNIE FRANCAISE D'ASSURANCE POUR LE COMMERCE EXTERIEUR
12. ERGO pojišťovna, a.s.	organizační složka Česko
13. ERV Evropská pojišťovna, a.s.	11. D.A.S. Rechtsschutz AG, pobočka pro ČR
14. Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.	12. EULER HERMES SA, organizační složka
15. Generali Pojišťovna a.s.	13. HDI Versicherung AG, organizační složka
16. HALALI, všeobecná pojišťovna, a.s.	14. INTER PARTNER ASSISTANCE, organizační složka
17. Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.	15. MetLife Europe Insurance Limited, pobočka pro Českou republiku
18. ING pojišťovna, a.s.	16. MetLife Europe Limited, pobočka pro Českou republiku
19. Komerční pojišťovna, a.s.	17. NN Životná poisťovňa, a.s., pobočka pro Českou republiku
20. Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	18. NN Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku
21. KUPEG úvěrová pojišťovna, a.s.	19. NOVIS Poistovňa a.s., odštěpný závod
22. MAXIMA pojišťovna, a.s.	20. Österreichische Hagelversicherung – Versicherungsverein auf
23. Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group	Gegenseitigkeit, Agra pojišťovna, organizační složka
24. Pojišťovna VZP, a.s.	21. QBE INSURANCE (EUROPE) LIMITED, organizační složka
25. PRVNÍ KLUBOVÁ pojišťovna a.s.	22. Stewart Title Limited, organizační složka
26. Servisní pojišťovna a.s.	23. Union poisťovňa, a.s., pobočka pro Českou republiku
27. Slavia pojišťovna a.s.	
28. UNIQA pojišťovna, a.s.	
29. Vitalitas pojišťovna, a.s.	
30. Wüstenrot pojišťovna a.s.	
31. Wüstenrot, životní pojišťovna, a.s.	

Příloha 9

(ZÁKLADNÍ) PROSPEKTY DLUHOPISŮ A JEJICH DODATKY V ROCE 2015

Emitent	Typ dokumentu	Datum rozhodnutí	Typ rozhodnutí
ThomasLloyd Cleantech Infrastructure (Czech) a.s.	Prospekt	13.1.15	souhlas
ThomasLloyd Cleantech Infrastructure (Czech) a.s.	Prospekt	13.1.15	souhlas
UNICAPITAL ENERGY, a.s.	Základní prospekt	6.3.15	souhlas
Hypoteční banka, a.s.	Dodatek zákl.prospektu	7.3.15	souhlas
OMCG, s.r.o.	Dodatek zákl.prospektu	26.3.15	zamítnutí
Sberbank CZ, a.s.	Dodatek zákl.prospektu	27.3.15	souhlas
UNICAPITAL ENERGY, a.s.	Dodatek zákl.prospektu	5.5.15	souhlas
CPI BYTY, a.s.	Základní prospekt	6.5.15	souhlas
ČEZ, a. s.	Základní prospekt	28.5.15	souhlas
UNICAPITAL ENERGY, a.s.	Dodatek zákl.prospektu	5.6.15	souhlas
ŠKODA TRANSPORTATION a.s.	Prospekt	19.6.15	souhlas
Czech Property Investments, a. s.	Prospekt	2.7.15	souhlas
Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s.	Prospekt	15.7.15	souhlas
Bydlení na Vinohradech s.r.o.	Základní prospekt	27.7.15	souhlas
CPI Retail Portfolio I, a.s.	Prospekt	5.8.15	souhlas
eFi Palace, s.r.o.	Základní prospekt	9.9.15	souhlas
EPH Financing CZ, a.s.	Prospekt	24.9.15	souhlas
e-Finance, a.s.	Prospekt	26.9.15	souhlas
Hypoteční banka, a.s.	Základní prospekt	1.10.15	souhlas
Conseq Funds investiční společnost, a.s.	Základní prospekt	17.11.15	souhlas
ThomasLloyd Cleantech Infrastructure (Czech) a.s.	Prospekt	24.11.15	souhlas
ThomasLloyd Cleantech Infrastructure (Czech) a.s.	Prospekt	24.11.15	souhlas
Wüstenrot hypoteční banka a.s.	Základní prospekt	11.12.15	souhlas
Československá obchodní banka, a.s.	Dodatek zákl.prospektu	16.12.15	souhlas
UNICAPITAL ENERGY, a.s.	Dodatek zákl.prospektu	16.12.15	souhlas

■ Dluhové cenné papíry s jednotkovou nominální hodnotou vyšší než 100 000 EUR

Příloha 10

PROSPEKTY AKCIÍ A JEJICH DODATKY V ROCE 2015

Emitent	Účel prospektu	Datum rozhodnutí	Typ rozhodnutí
O2 Czech Republic, a.s.	veřejná nabídka	28.3.15	souhlas
Imperial nemovitostní, uzavřený investiční fond a.s.	přijetí k obchodování na RT	25.5.15	souhlas
UNIMEX GROUP, uzavřený investiční fond, a.s.	přijetí k obchodování na RT	27.5.15	souhlas
BEMETT nemovitostní uzavřený investiční fond, a.s.	přijetí k obchodování na RT	24.9.15	souhlas
Kofola ČeskoSlovensko a.s.	přijetí k obchodování na RT	29.9.15	souhlas
IFIS investiční fond, a.s.	přijetí k obchodování na RT	19.10.15	souhlas
Kofola ČeskoSlovensko a.s.	veřejná nabídka a přijetí k obchodování na RT	19.11.15	souhlas
APS FUND ALPHA uzavřený investiční fond, a.s.	přijetí k obchodování na RT	5.12.15	souhlas
ČEZ OZ uzavřený investiční fond a.s.	přijetí k obchodování na RT	22.12.15	souhlas

Pozn.: RT= regulovaný trh

■ dokument rovnocenný prospektu (35 odst. 4 písm. b) ZPKT)

Příloha 11

NABÍDKY PŘEVZETÍ, VEŘEJNÉ NÁVRHY SMLUV A NUCENÉ VÝKUPY V ROCE 2015

Navrhovatel	Cílová společnost	Typ transakce	Datum rozhodnutí	Typ rozhodnutí
LAPASAN s.r.o.	Pivovary Lobkowicz Group, a.s.	povinná nabídka převzetí	27.11.15	souhlas

Příloha 12

LICENČNÍ ROZHODNUTÍ V OBLASTI TRŽNÍ INFRASTRUKTURY V ROCE 2015

Regulovaný subjekt	Předmět řízení	Datum rozhodnutí	Typ rozhodnutí
RM-System, česká burza cenných papírů, a.s.	předchozí souhlas s výkonem vedoucí funkce p. Danielu Dittrichovi	14.3.15	souhlas
Centrální depozitář cenných papírů, a.s.	změna Pravidel vypořádacího systému	30.4.15	souhlas
Burza cenných papírů Praha, a.s.	registrace další podnikatelské činnosti	18.12.15	zastavení

SEZNAM ZKRATEK

AIF	alternativní investiční fondy
AIFMD	Alternative Investment Fund Managers Directive (směrnice o správcích alternativních investičních fondů)
AKAT	Asociace pro kapitálový trh ČR
AM	asset management
AMA	Advanced Measurement Approaches (pokročilý přístup)
AML	Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
AML/CFT	Anti-Money Laundering (praní špinavých peněz), Combating the Financing of Terrorism
AnaCredit	Analytical Credit Datasets
APM	Alternative Performance Measure (alternativní výkonnostní ukazatel)
ATC	Advisory Technical Committee (poradní technický výbor)
AVA	Additional Valuation Adjustment (dodatečná úprava ocenění)
AWG	Analysis Working Group (pracovní skupina pro analýzy)
BCBS	Basel Committee on Banking Supervision (Basilejský výbor pro bankovní dohled)
BCG	Basel Consultative Group (konzultační skupina Basilejského výboru pro bankovní dohled)
BCPP	Burza cenných papírů Praha, a.s.
BRRD	Directive of the European Parliament and of the Council establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms (směrnice ke zřízení rámce pro ozdravení a restrukturalizaci úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry)
BS	bankovní sektor
CDCP	Centrální depozitář cenných papírů, a.s.
CET 1	Common Equity Tier 1 (kmenový kapitál Tier 1)
CEÚ	Centrální evidence účtů
CFD	finanční rozdílové smlouvy
CFM	Committee on Financial Markets (Výbor pro finanční trhy /OECD/)
CMU	Capital Market Union (unie kapitálových trhů)
COREPER	Comité des Représentants Permanents (Výbor stálých zástupců)
CP	cenný papír
CRA	credit rating agency, ratingová agentura
CRD IV/CRR	Capital Requirements Directive/Capital Requirements Regulation (čtvrtá směrnice o kapitálové přiměřenosti / nařízení o kapitálové přiměřenosti)
CRÚ	Centrální registr úvěrů
CRV	Centrální registr vozidel
CSD	Centrální depozitář cenných papírů
CSDR	Regulation on improving securities settlement in the EU and on central securities depositories (nařízení o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v EU a centrálních depozitářích cenných papírů)
CVA	Credit Valuation Adjustment (úvěrová úprava ocenění)
CZK	Česká republika – koruna
ČKP	Česká kancelář pojistitelů

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DGSD	Directive on Deposit Guarantee Schemes (směrnice o pojištění vkladů)
DIF	Deposit Insurance Fund (Evropský fond pro pojištění vkladů)
DZ	družstevní záložna
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán dohledu pro bankovníctví)
ECAI	External Credit Assessment Institutions
ECB	European Central Bank (Evropská centrální banka)
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada ministrů financí a hospodářství členských zemí EU)
EDIS	European Deposit Insurance Scheme (Evropský systém pojištění vkladů)
EFC	Economic and Financial Committee (Hospodářský a finanční výbor)
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán dohledu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
EK	Evropská komise
ELTIF	European Long-Term Investment Funds (evropské fondy dlouhodobých investic)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation (nařízení o evropské tržní infrastruktuře)
EP	Evropský parlament
ERPБ	European Retail Payment Board
ES	Evropská společenství
ESA 95	European System of Integrated Economic Accounts (výpočet maastrichtských konvergenčních kritérií vládního deficitu a dluhu)
ESA	European Supervisory Authorities (evropské orgány dohledu nad finančním trhem)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán dohledu pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
ESSO	ekonomicky spjaté skupiny osob
EU	Evropská unie
EUR	EMU – euro
EuSEF	evropský fond sociálního podnikání
EuVECA	evropský fond rizikového kapitálu
FATF	Financial Action Task Force on Money Laundering (Finanční akční výbor)
FAÚ MF	Finanční analytický útvar Ministerstva financí ČR
FINREP	jednotný reportovací rámec
FSC	Výbor pro finanční služby
FSC	Financial Stability Committee (Výbor pro finanční stabilitu)
FT	finanční trhy
HDP	hrubý domácí produkt

IBNR	Incurring but not Reported (náklady na pojistná plnění z pojistných událostí v běžném účetním období vzniklé, ale v tomto účetním období nehlášené)
ICAAP	Internal Capital Adequacy Assessment Process (vnitřně stanovený kapitál)
IFRS/IAS	International Financial Reporting Standards, International Accounting Standards (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví / Mezinárodní účetní standardy)
IGA	mezvládní dohoda (týkající se vytváření a čerpání SRF)
IMD 2	směrnice o zprostředkování v pojišťovnictví
IOPS	Mezinárodní organizace dohledů nad penzijními fondy
IOSCO	Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry
IP-KI	investiční poradce se specializací pro kolektivní investování
IRB	přístup založený na interním ratingu (Internal Ratings Based Approach)
IRRBB	Interest Rate Risk in the Banking Book
IS/IT	informační systémy a technologie
ITS	Implementing Technical Standards (prováděcí technické standardy)
IWG	Instruments Working Group
IŽP	investiční životní pojištění
Kč	koruna česká
LCR	Liquidity Coverage Ratio (požadavek na krytí likvidity)
LRV	Legislativní rada vlády
MAR	Market Abuse Regulation (nařízení o zneužívání trhu)
MCD	směrnice o úvěrech na bydlení
MD	Ministerstvo dopravy
MF	Ministerstvo financí
MiFID/MiFID II	Markets in Financial Instruments Directive (směrnice o trzích finančních nástrojů)
MiFIR	Markets in Financial Instruments Regulation (nařízení o trzích finančních nástrojů)
MoU	Memorandum of Understanding
MREL	Minimum Requirement for own Funds and Eligible Liabilities (minimální objem vlastního kapitálu a způsobilých závazků)
OCP	obchodník s cennými papíry
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OTC	Over-the-Counter
POPV	pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla
PSD	směrnice o platebních službách na vnitřním trhu
PSSC	Payment and Settlement Systems Committee (Výbor pro platební a vypořádací systémy)
PXE	Power Exchange Central Europe (energetická burza)
RE	rizikové expozice
RLA	rychle likvidní aktiva
RM-S	RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s.
RoA	Return on Assets (rentabilita aktiv)

RoE	Return on Equity (rentabilita vlastního kapitálu)
RPSN	roční procentní sazba nákladů
RTS	Regulatory Technical Standards (prováděcí technické standardy)
RVE	rizikově vážené expozice
SAO OS	samostatný odbor ochrany spotřebitele
SEPA	Single Euro Payments Area (Jednotná oblast pro platby v eurech)
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SFT-DS	Securities Financing Transactions – Data Store
SFTR	nařízení o oznamování a transparentnosti transakcí uzavíraných za účelem financování obchodů s cennými papíry
SKD	Systém krátkodobých dluhopisů
SLPU	samostatný likvidátor pojistných událostí
SR	Slovenská republika
SRF	Single Resolution Fund (Jednotný fond pro řešení krizí)
SRMR	Single Resolution Mechanism Regulation (nařízení o jednotném restrukturalizačním mechanismu)
SSM	Single Supervisory Mechanism (Jednotný systém dohledu)
SVJ	společenství vlastníků jednotek
SVYT	Systém vypořádání transakcí
T2S	Target2-Securities (panevropský systém pro vypořádání obchodů s eurovými cennými papíry)
TARGET2	Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System (platební systém pro eurové platby provozovaný centrálními bankami)
TD	směrnice o transparentci kotovaných emitentů
TR	technické rezervy
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities Directive (směrnice o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)
USD	USA – dolar
VaR	Value at Risk
Z/Z	zisk/ztráta
ZDPS	Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření
ZISIF	Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
ZODZP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
ZOPOV	Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů
ZOPS	Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku
ZOPZ	Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí
ZOS	Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
ZPKT	Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
ZPOJ	Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví
ZSU	Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru

Vydává:

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:

ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
Fax: 224 412 179

<http://www.cnb.cz>

Sazba a produkce: Jerome s.r.o.

Grafický design: Jerome s.r.o.

